Christliga Föredrag

af

C. H. Bergman.

Stockholm
G. W. Blomqwists Boktryckeri
1870.

Innehåll.

Sid.

1. Bättringens döpelse. Luc. 3: 1—14. 3 Söndagen i Advent . . . . 1.
2. Jesu Christi gudmenskliga födelse. Matth. 1: 18—25. Juldagen . . . . 15.
3. Guds nådabesök. Matth. 23: 34—39. Annandag Jul 27.
4. Christi ringa skara. Luc. 12: 32. Söndagen efter Jul 41.
5. En warning af Christus till sina stridsmän. Upp.-B. 2: 1—5. Nyårsdagen (Aftonsången) . . . . . 52.
6. Johanneswerket och Messiaswerket. Matth. 3: 11, 12. Söndagen efter Nyårsdagen . . . . 63.
7. Jesu lärarewishet. Joh. 4: 5—26. 2 Söndagen efter Trettondedagen . . . . 73.
8. Undrets uppbygglighet. Matth. 14: 22—33. 4 Söndagen efter Trettondedagen . . . . 90.
9. Christi tjenares förpligtelse. Luc. 17: 7—10. Septuagesima . . . . 103.
10. Tacksägelse under tårar. Jer. Klagow. 3: 22. Böndagspredikan . . . . 116.
11. Trons makt. Marc. 9: 14—29. 2 Söndagen i Fastan 129.
12. Andelig hänförelse inför oandelig dom. Joh. 12: 1—16. Palmsöndagen . . . . 140.
13. Den lidande Frälsaren. Femte akten af Christi lidandes historia. Långfredagen . . . . 154.
14. Maria Magdalena wid Christi graf. Joh. 20: 11—18. Annandag Påsk . . . . 173.
15. Rättfärdiggörelsen. Rom. 5: 18. Böndagspredikan 185.

Sid.
16. Christi rikes salighet. Psalmen 33: 12. Böndagspredikan . . . . 199.
17. Förargelsens wäg. Luc. 4: 23—30. 14 Söndagen efter Trefald. . . . . 209.
18. Sjelföfwerwinnelsen för Guds rike. Marc. 10: 17—27. 18 Söndagen efter Trefald. . . . . 219.
19. Bildspegeln till sjelfkännedom. Matth. 21: 33—46. 20 Söndagen efter Trefald. . . . . 233.
20. De yttersta tidernas tecken. Matth. 24: 1—14. 25 Söndagen efter Trefald. . . . . 248.
21. Domarekallet. 2 Chrön.=B. 19: 4—7. Hofrättspredikan . . . . 262.

Bättringens döpelse.

Luc. 3: 1—14.

Uti femtonde året af kejsaren Tiberii regering, då Pontius Pilatus war höfding i Judeen, och Herodes war förste i Galileen, och Philippus hans broder förste i Itureen och landet Trachonitis, och Lysanias förste i Abilene; under de öfwersta presterna Hannas och Caiphas, skedde Guds ord till Johannes, Zacharie son, i öknen. Och han kom i all den ängden omkring Jordan, och predikade bättringens döpelse till syndernas förlåtelse. Såsom skrifwet är i Esaie prophetens bok, den der säger: En ropandes röst är i öknen: Bereder Herrans wäg, görer Hans stigar räta; alla dalar skola fyllas, och alla berg och höjder skola förnedras: och det krokigt är, skall rätt warda, och det ojemnt är, skall warda släta wägar: och allt kött skall se Guds salighet. Så sade han till folket, som gick ut till att döpas af honom: I huggormars afföda, ho hafwer eder underwisat, att I skolen undfly den tillkommande wreden? Görer fördenskull sådana frukter, som bättring tillhöra; och tager eder icke före, att säga wid eder sjelfwa: wi hafwe Abraham till fader. Ty jag säger eder, att Gud är mäktig af deßa stenar uppwäcka barn åt Abraham. Redan är ock yxen satt till roten på träden; derföre hwart och ett träd, som icke bär god frukt, afhugges och kastas i elden. Och folket frågade honom, sägande: Hwad skole wi då göra? Swarade han, och sade till dem: Den der twå klädningar hafwer, han gifwe åt den som ingen hafwer; och den der mat hafwer, göre sammalunda. Så kommo ock Publikaner till att döpas, och sade till honom: Mästare, hwad skole wi göra? Sade han till dem: Kräfwer icke mer ut, än eder förelagdt är. Frågade ock krigsmän honom, sägande: Hwad skole då wi göra? Sade han till dem: Öfwer mot ingen wåld eller swek, och låter eder nöja med eder sold.

Christlige åhörare! När wi se en mark, som är öfwersållad af stenar eller bewäxt af wilda skogen eller genomdränkt af syror, wattensjuk och kärrländ, så inse wi strax, att här icke kan

blifwa fråga om såningsarbete, med mindre mycket annat blifwit gjordt deßförinnan: stören, yxan, spaden måste först anwändas, innan de arbeten, som stå i närmaste sammanhang med sådden, kunna företagas. Och när man i en ort, som är omgifwen af bråddjup och berg och dit endast ojemna och krokiga stigar föra, will att de besökande skola med wälbehag färdas dit, måste man framför allt wara betänkt på att öppna en färdwäg och företaga sig de arbeten, som höra till att bryta och bygga densamma. Och en sådan wäg har man af ålder med afseende på det besök, som man med sitt arbete högst wille hedra, kallat en kungswäg, en wäg för sin konung, när han komme att besöka den orten.

En sådan oländig, förwildad jord, en sådan obanad mark äro nu för himmelens utsäde och för himmelrikets Konungs mottagande den naturliga menniskans sinne och hjerta. Förgäfwes skulle der utsås den säd, som har det ewiga lifwets kraft uti sig: den igenwurna, osunda eller obrutna jorden mottoge den icke i moderligt sköte till alstring och fruktsamhet. Och förgäfwes skulle i deß närhet infinna sig den Konung, som har hela himmelen med sig: på obanade stigar, öfwer branter och bråddjup, hölle Han icke sitt intåg. Men detta andeligen förwildade, för Gud otillgängliga sinnesskick hafwe wi att söka icke blott der, hwarest menniskan utan tukt af samhällsordning, utan ans af mensklig odling wäxer upp i rå okunnighet, till en del bewisande sin öfwerlägsenhet öfwer djuren endast genom sin nedsjunkenhet under dem, utan äfwen der, hwarest hon under det fulla åtnjutandet af den menskliga förståndsbildningens och den borgerliga ordningens förmåner lefwer blott för den närwarande werlden, i sitt innersta obunden af hwarje annan lag, än den egna begärelsens. Att sjelfwiskheten här på mångfaldigt sätt har förädlat sin form och mildrat sina yttringar, det har icke förändrat hennes natur, ja, har wäl ock mången gång, genom menniskohjertats förwändhet, bidragit dertill, att hon ännu djupare har befästat sig deruti. Hos wisa och owisa, judar och hedningar, christna och ochristna, har sjelfwiskheten alltid, hwarhelst hon fått råda,

skapat branter och bråddjup, krökningar och ojemnheter, som förwandlat menniskorna i hjerta och sinne till en hård och obanad wildmark, ur stånd att mottaga Guds rike, när det med sin wälsignelse nalkats dem.

Skall nu, wid en sådan otillgänglighet för ett högre, sannt gudomligt lif och för Jesus Christus, som allena kommer med lifwet i Anden, wälsignelsen af Hans ankomst och himmelrikets anbud icke wändas i förbannelse, så måste å menniskans sida en beredelse föregå, motswarande jordens uppbrytande till en beséelig åkerjord eller wägrödjningsarbetet öfwer oländiga marker. Den utåtwända, wid sinnewerlden fastwurna, i köttet förhårdnade menniskoanden måste återföras till sig sjelf och uppmjukas till öppenhet för Guds ord och känslighet för Guds Ande. Men hwarest skulle detta werket taga sin början, om icke i menniskans samwete, der hon, trots all sin bortkommenhet från Gud, ännu wet sig wara bunden wid Honom? Här måste Guds wäsendes helighet och rättfärdighet blifwa uppenbara, icke såsom en blott lärosats, ty såsom en sådan äro de derförutan wäl kända, men såsom en dömande och straffande makt, hwilken menniskan lika litet kan undfly, som hon kan undfly sig sjelf. Och medlet för detta uppenbarande är intet annat, än Guds heliga lag. Deß röst skakar högmodets berg i sjelfwa deß grundwalar och låter klenmodets, feghetens, menniskofruktans lägheter utfyllas och illistighetens och twedrägtens krökningar och ojemnheter rätas, så att den tillförene så sorglösa, för Gud oåtkomliga menniskan begynner att med ett förödmjukadt hjerta och enfaldigt sinne bekänna sina synder och fråga: hwad skall jag göra, att jag må blifwa salig? Detta är den andeliga uppwäckelse, hwarförutan det hos ett i köttets och werldens tjenst nedsjunket slägte icke kan blifwa fråga om att anamma Jesus Christus och Hans evangelium. Och dock hörer till beredelsen för denna nåd ännu något mera, än den af Guds lag werkade kännedomen om synden. Lätt nog kan den uppwäckta menniskan, om hon än icke rentaf kastar sig in i förtwiflans afgrund, dock låna sitt öra åt den förrädiska stämma, som på grund af den förmenta omöjligheten att wan-

dra Guds wäg intalar henne den gamla säkerheten eller den falska frid, som grundar sig derpå, att man sjelf förlåter sig sina synder och rycker till sig evangelii nådaskatter. Skall denna utgång förebyggas och en werklig beredskap för Christi nåd blifwa wäckelsens frukt, då måste ocksa det gudomliga frälsningslöftet lysa fram såsom en stjerna i natten och förbereda den tro, som anammar Christus. Lagen och löftet höra derför oskiljaktigt tillsammans, när det är fråga om sannskyldig bättring, och de hafwa alltifrån den tid Herren utwalde ett folk, som Han wille bereda för sin tillkommelse, warit de medel, genom hwilka Han kallat menniskorna till bättring.

Wäl hade nu Herren tid efter annan låtit i Israel inskärpa sin lag och kungöra löftet om den kommande frälsningen, men städse hade ock ett werldsligt sinne på nytt gjort sig gällande och förwandlat Herrens plantering till en igenwuxen jord, en ödemark, som genom föga annat än sin yttre omhägnad skiljde sig från den omgifwande hednaöcknen. Skulle icke i den afgörande tidpunkten, då himmelriket stod för dörren, hela wälsignelsen af deß ankomst gå förlorad för Israel, så måste den gamla lagen med ny kraft ljuda in i menniskornas hjertan till uppwäckande af syndakänsla och frälsningsbehof och för de till besinning uppwaknande löftets stjerna lysa med en förökad glans, som bådade den snara uppgången af rättfärdighetens sol och uppfyllde sinnena med längtan derefter. Såsom lagens och löftets förkunnare uppträdde derför ocksa Johannes, då han gick före Herren med sin bättringspredikan, för att göra folket beredt till Hans mottagande.

Hwilken wigt detta Johannes döparens uppträdande och dermed äfwen den af honom förkunnade bättringen eger, dertill kunne wi sluta redan af det sätt, hwarpå evangelisten i wår text inleder berättelsen härom. Ty det låter dock sannerligen icke, såsom ginge han att förtälja någon biomständighet, då han sålunda begynner: Uti femtonde året af kejsaren Tiberii regering, då Pontius Pilatus war höfding i Judeen, och Herodes war förste i Galileen, och Philippus hans broder förste i Itureen och landet

Trachonitis, och Lysanias förste i Abilene; under de öfwersta presterna Hannas och Caiphas, skedde Guds ord till Johannes, Zacharie son, i öcknen. Påtagligen ser evangelisten, då han med den största honom möjliga noggranhet angifwer tiden för Johannes uppträdande, i denna tilldragelse den inträdande wändpunkten i hela mensklighetens historia, begynnelsen till det större, som han i fortsättningen af sin berättelse går att meddela, eller med andra ord: han ser Johannes' werk såsom den omedelbara inledningen till Christi eget, med bättringspredikans begynnelse begynner för honom himmelrikets uppenbarelse. — Och än widare framlyser i dessa evangelistens ord betydelsefullheten af Johannes' sändning, i det han först efter att hafwa påtryckt densamma den höga stämpeln af ett omedelbart Guds werk går att förtälja deß historia. Ty det är just det omedelbart gudomliga i den till Johannes utgångna kallelsen, som är uttaladt i detta: "wid den tiden skedde Guds ord till Johannes, Zacharie son, i öcknen." Icke på det mer eller mindre dunkla sätt, hwarpå Gud i allmänhet har sin hand med i ledningen af menniskornas öden, blef Johannes ur sin ensliga tillbakadragenhet framförd i offentligheten; icke heller war det blott på grund af en from böjelse, hwilken han efter eget bästa förstånd eller oförstånd tolkat såsom en maning af Herren, han uppträdde såsom botpredikant i Israel. Ett ord af Gud hade han förnummit i sin själ, och det med en wißhet, som icke war mindre än någonsin den wißhet kan wara, hwilken werkas af egna örons förnimmelse. Så utomordentlig war den kallelse Johannes mottagit, och derför kan ock evangelisten beteckna hans uppträdande såsom en tilldragelse af werldshistorisk betydelse, ett den gudomliga tidmätarens afgörande timslag. Utrustad med hela maktfullkomligheten af en gudsänd botpredikant, kom han i all den ängden omkring Jordan och predikade bättringens döpelse till syndernas förlåtelse och uppfyllde så förutsägelsen om den stora, före Messias gående bättringspredikan, hwars innehåll Esaias har skildrat i dessa gripande orden: En ropandes röst är i öcknen: bereder Herrans wäg, görer Hans stigar räta;

alla dalar skola fyllas och alla berg och höjder skola förnedras och det krokigt är skall rätt warda och det ojemnt är skall warda släta wägar; och allt kött skall se Guds salighet.

Ny war wäl icke denna predikan, hwarken till sitt innehåll eller sin framställning, ty den war dock ingenting annat än den gamla lagen och löftet, förkunnade i samma andekraft, som fordom uppenbarat sig hos en Elias; och dock war det någonting alldeles nytt, som utmärkte *denna* bättringspredikan. Johannes förkunnade nemligen "bättringens *döpelse* till syndernas förlåtelse", det will säga: en bättring, som förmedlade delaktighet i en *werklig* (real) syndaförlåtelse, upptagande i ett nytt nådaförbund, och som derför äfwen skulle beseglas med ett från den yttre werklighetens werld lånadt, nytt förbundstecken. Ty den *werkliga* syndaförlåtelsen, hwilken är detsamma som samwetets rening, kunde icke finnas i det gamla förbundet, så wißt som det "är omöjligt att genom oxars och bockars blod borttaga synder" (Ebr. 10: 4). Att genom sådana yttre medel hoppas blifwa renad till sitt inre wäsende är lika orimligt, som att mena sig kunna renas till kroppen utan ett yttre renande ämne. Och dock måste det icke mindre wara i sitt slag ett werkligt *ämne*, hwarmed menniskans samwete renas, ehuru ett ämne af öfwerjordisk natur, ett andeligt kraftblod. Att döpas härmed och sålunda blifwa till samwetet fullbordad (Ebr. 10: 1) eller erhålla den werkliga syndaförlåtelsen och icke blott ett löfte derom, såsom i gamla förbundet — detta war och är att blifwa upptagen i det nya förbund, af hwars goda det gamla endast hade "skuggan", men icke "sjelfwa waresen." Wäl förmådde ej Johannes meddela detta himmelska dop, men i det han döpte med watten betygade han, att Förbundsmedlaren af himmelen redan war kommen och att menniskorna genom den nu förkunnade bättringen beredde sig att af Honom mottaga kraftdopet med ande och eld, eller, såsom apostelen (Eph. 1: 7) uttrycker det, "förloßningen i Hans blod, syndernas förlåtelse efter Hans nåds rikedomar."

Huru kraftigt wittnar nu icke hela denna gudomliga anordning derom, att den genom Jesus Christus komna nytestamentliga nåden icke upphäfwer bättringen, utan twärtom förutsätter och stadfäster densamma! Det måste då gentemot sådana wittnesbörd wara en stor blindhet, att, såsom det i wåra dagar så ofta sker, på grund af nådens storhet göra om intet bättringens nödwändighet och wilja mottaga Christus utan att bereda wägen för Honom. Hwems helst en sådan lära må wara, icke är den Gud Faders, sådan Han låtit betyga sanningen genom sina heliga profeters mun, icke är den Jesu Christi lära, sådan Han sjelf har förkunnat den på jorden, icke är det den Helige Andes, sådan Han genom apostlarna uttalat den. Kom sådan du är, säger man, och förstår dermed icke hwad med ett sådant ord rätteligen kunde och borde förstås, i öfwerensstämmelse med Jesu eget ord: menniskans Son är icke kommen att kalla de rättfärdiga, utan syndare till bättring; utan man inbjuder fastmer menniskorna att med förbigående af bättringen, såsom wore den ett till egenrättfärdighet ledande lagwerk, komma inför Gud i sitt sinnes falskhet, i sin naturs obrutenhet, ja, utan att de ens först skulle behöfwa skilja ifrån sig de uppsåtliga, i werk och gerning öfwade synderna. Dermed bringas då wisserligen många till en snar nådaberömelse och ett lifligt deltagande i gudstjenstliga handlingar och fromma werk och öfningar, och man prisar då detta såsom en stor wäckelse och ett tecken till ett allmännare andeligt lif. Men såsom ormen behåller sin arga natur, fastän han slingrar sig fram bland de skönaste blomster eller i det klaraste watten, så förblifwer ock menniskohjertat uppfylldt af orenhetens, otuktens, wredens, hatets, afundens, girighetens wederstyggliga ormgift, om menniskan än så mycket hörer och läser och talar om evangelium, men utan att gå in i sig sjelf, ransaka sin hjertegrund och låta Guds ord uträtta sitt *dömande* werk. Sjelfrättfärdigheten fortfar att herrska i hjertat och döljer sig endast djupare in under bekännelse af fattigsyndareskap och berömelse af Christi nåd och rättfärdighet. Men intet djup kan dölja hjertats werkliga tillstånd för det

gudomliga sanningsögat, som ser allting sådant det är i sin innersta grund. Deß allt omfattande, mörkret likasom ljuset genomskådande blick kan af intet konstlande, ingen förställning wilseledas. Och detta öga skall en gång wara den obeweklige Domarens och inför deß pröfning skola menniskornas lönligheter framdragas. Den som icke will då komma på skam inför Christus såsom Domare, han måste se till, att Han nu uppsöker Honom såsom sin Frälsare. Men icke med wår yttre menniska, utan med wårt hjertas begär hafwe wi att komma till Frälsaren. Och det är just genom innerlig bättring, som ett till Christus hänwändt begär uppwäckes i hjertat. Att utan bättring komma till Christus sådan man är, det är derför att nalkas Honom på ett skrymtaktigt sätt, med ett tillkonstladt behof, under det man inwärtes förblifwer fjerran ifrån Honom, bunden i sin naturliga sjelfrättfärdighet.

Icke mindre mot denna skrymtaktiga andlighet, än mot den uppenbara köttsligheten, måste nu en rätt bättringspredikan wara rigtad; och det är icke ett oevangeliskt, trälbindande lagwäsen, icke ett hårdt och kärlekslöst dömande, utan fastmer en lågande sanningskärlek, en för evangelii sanna frihet wägbrytande nitälskan hos Christi wittnen, när de i Hans namn afslöja för menniskorna såwäl den falska andligheten som de rådande synderna och skoningslöst nämna alla och allt wid sitt rätta namn. Det är sannt: i egen köttslig ifwer bör ingen uppträda såsom sin nästas bestraffare, och hwar och en, som af sitt kall eller eljest af sitt samwete är förpligtad att öppet bestraffa, må wäl se till, att hans egen sak står rätt och att han wid sin bestraffning icke hos sig sjelf gifwer köttet tillfälle, utan förblifwer i ödmjukhet. Men det är ock wißt, att den oskrymtade ödmjukheten, som djupt har böjt sig för sanningens makt, och den rätta menniskokärleken, som älskar det bästa och högsta i menniskorna, icke hafwa någonting gemensamt med slapphet mot det onda och swagt undseende för person, med en weklighet som låter allting gå och ingen nitälskan bewisar. Ty hörom dock, huru Johannes Döparen, denne i ödmjukhet så store Guds man och Brudgummens wän,

tilltalar dem, som skynda till hans döpelse. Wi läse derom i fortsättningen af wår text: Så sade han då till folket, som gick ut till att döpas af honom: I huggormars afföda, ho hafwer eder underwisat, att I skolen undfly den tillkommande wreden? I sanning ett skarpt tilltal, som för att wara berättigadt onekligen fordrar en särskild kallelse och fullmakt af Gud. Men äfwen så måste wi dock fråga ett hwarför och twingas att söka en särskild nyckel till förklaring deraf, ty så allmänt uttaladt hade dock detta ord inneburit ett frånkännande af hwarje ädlare dragning hos det till Johannes predikan utströmmande folket. En jemförelse mellan wår text och den berättelse, som evangelisten Mattheus (kap. 3) gifwer öfwer samma tilldragelse, skall leda oß till insigt i förhållandet. Der heter det nemligen, att Johannes, då han såg många fariseer och sadduceer komma till hans döpelse, sade till dem: I huggormars afföda, ho hafwer eder underwisat, att I skolen undfly den tillkommande wreden? Det war således fariseer och sadduceer det skarpa tilltalet gällde, och det war den till gudaktighet förklädda werldsligheten, den skrymtaktiga förbindelsen med det heliga, han så skoningslöst bestraffade hos dem. Ty ware sig att de werkligen hoppades att sätta kronan på all sin hittills egande dygd och rättfärdighet genom att mottaga Johannesdopet, eller de derwid endast gåfwo efter för den allmänna meningen och åsyftade att upprätthålla sitt eget inflytande bland folket — i bådadera fallet nalkades de Gud i Hans frälsningsanstalt utan tro på deß behöflighet, fulle af den falskhet i anden, som kommer menniskor att wisa sig helt annorlunda än de äro och att låtsa en öfwertygelse, som de icke ega. Man will för sina sjelfwiska syften i andligt eller werldsligt hänseende begagna sig af den gudomliga nådens medel och frälsningens anstalter, under det man wisligen tillsluter sinne och hjerta för hwarje werkligt intryck deraf, hwarje tro på deras sanning och ärlig underkastelse under deras fordringar. Det är denna medwetna falskhet i anden, som utmärker den andeliga ormnaturen och gör den menniska, som öppnar sitt inre för deß inflytelser, på

dubbelt sätt till ett wredens barn, ett foster af mörkret i hjerta och sinne. Och såsom sådan inbjudes ingen menniska till bruk af Herrens heliga stiftelser och salighetsmedel. Ho hafwer eder underwisat, ropar Johannes, att I skolen undfly den tillkommande wreden? Guds rike består dock icke i yttre ting och kan derför icke heller genom yttre iakttagelser winnas, lika litet som man på grund af någon sjelfskrifwenhet kan komma derin. Bättring gäller det, men en bättring som icke består i ord och åtbörder och ett antaget sätt, utan en bättring som är en sinnesändring, hwilken angriper ondskan i hjertat och bewisar sig kraftig i lifwet till att werkligen göra menniskan lös från de gamla, uppsåtliga synderna. Sådan är den beredelse för Christus, hwilken Johannes anwisar. *Görer fördenskull*, säger han, *sådana frukter som bättring tillhöra, och tager eder icke före att säga wid eder sjelfwa: wi hafwe Abraham till fader. Ty jag säger eder, att Gud är mäktig af dessa stenar uppwäcka barn åt Abraham.*

Wi se, bättringens målsman skyr icke att ställa de allwarligaste anfordringar på menniskorna, och detta icke för att, med den dåliga krigslist som mången i wår tid menar wara bättringens uppgift, först pålägga dem det omöjliga och så bibringa dem insigt deruti, att de alldeles ingenting förmå, utan att de blott hafwa att tro på nåden i Christus. Nej, han som så djupt kände och så bestämdt uttalade den sanningen, att "menniskan kan intet taga, utan att det warder henne gifwet af himmelen", war sannerligen icke den man, som af menniskor kunde begära det omöjliga. Och icke heller kunne wi tillwita honom, som så frimodigt wittnade om Christus och med fingret pekande på Honom sade: se Guds Lam, som borttager werldens synder — wi kunne icke tillwita en sådan man att genom sin predikan undanskymma för menniskorna Christus. Och dock är det just han, som säger: görer sådana frukter som bättring tillhöra — uppenbarligen i den mening, att hans åhörare werkligen kunde och måste frambringa dessa bättringsfrukter, om de eljest wille hafwa del i wälsignelsen af Christi ankomst. — Men på samma gång se wi också, hurusom han rothugger den

fördom, hwilken uppfyllde deras hjertan lik ett gammalt stamträd, som med sina wäldiga rötter förhindrar jorden och gör henne oduglig att bära frukt. Tager eder icke före, säger han, att säga wid eder sjelfwa: wi hafwe Abraham till fader. Ty jag säger eder, att Gud är mäktig att af dessa stenar uppwäcka barn åt Abraham. Hårdt war detta tal för den judiska stoltheten, ty det gjorde om intet hela den sjelfskrifwenhet till Guds rike, som den rättrogne juden ansåg såsom sin mest oafhändeliga rätt och berömmelse. Men huru djupt än den fördomen slagit rot i hans öfwertygelse och införlifwat sig med hela hans tänke- och åskådningssätt, den måste dock upprykas ur sinnet, så wida icke hela hans menniska skulle såsom ett odugligt träd, som icke bar bättringens frukter, uppryckas och kastas i elden. Tidpunkten war afgörande och det ödesdigra walet war Israel förelagdt. *Redan är ock yxan satt till roten på träden; derför hwart och ett träd, som icke bär god frukt, warder afhugget och kastadt i elden.*

Men war det då endast de *judiske* fariseerna, som sade så mycket godt wid sig sjelfwa om sig sjelfwa? och finnes hos oß christna intet motstycke till detta deras "wi hafwe Abraham till fader", hwarmed de förhärdade sig mot Guds kallelse till bättring? Hwilka företräden menar man sig icke i christenheten ega hos Gud framför okunniga hedningar på grund deraf, att man är döpt i Christi namn och underwisad i Hans lära, hörer Guds ord och åtnjuter Hans sakrament! De äro i sanning stora, dessa förmåner, men så war det ock en stor förmånsrätt att tillhöra det utwalda folket, att wara en ättling af den man, som kallas de troendes fader och i hwilkens säd alla jordens slägter skulle blifwa wälsignade. Och hwilka personliga företräden inbillar sig icke ibland oß den wälfrejdade, borgerligt ostrafflige ega framför den fallne och brottslige, eller den som kanske opröfwadt nog antagit titel af Guds barn framför den, som han lika opröfwadt kallar en werldsmenniska — företräden, som hindra honom, likasom de fordom hindrade fariseerna, att gifwa Gud rätt, när *Han* kallar till bättring? Det göres

oss i sanning behof, att låta urgamla fördomar uppryckas och besinna, att inga yttre företräden, de må nu wara gemensamma eller personliga, werkliga eller förmenta, kunna skyla den inre menniskans brister och frikalla oss från att göra sådana frukter, som bättring tillhöra. Och äfwen för oss är det *hög tid* dertill, ty oafsedt det, att hwarje enskild menniskas lifstid snart är tilländalupen, så lider det ock i stort till ända med den nuwarande christenhetens nådatid, såsom det led till ända med det gammaltestamentliga egendomsfolkets på den tid, då Döparen uppträdde. Ty låtom det icke missleda oss, att träden ännu mångenstädes se friska och lummiga ut; de sågo så ut äfwen i Israel på den tid, då redan yxan war satt till deras rot, och icke blott det murkna, utan äfwen det saftiga och bladrika trädet skall afhuggas och kastas i elden, när det icke bär god frukt.

Om man i christenheten kunde besinna ställningens allwar och wärdet af den flyende nådatiden, Guds förestående domar och Christi rikes tillkommelse, så underläte man icke heller att i sitt sinne fråga med folket i texten: *hwad skole wi då göra?* Förundrom oss icke, att de så frågade. De hade wäl hört och wisste det redan, att det war bättringsfrukter som fordrades af dem, men just derför att denna fordran trängt dem in på lifwet, kunde de icke nöja sig med mindre de finge förstå hwad den fordran *för dem*, i sin tillämpning på *deras* person och lif, hade att innebära. Ty sådan är alltid bättringens art. Den gör menniskan okunnig i det redan bekanta och oerfaren såsom ett barn i de enklaste saker som röra Guds rike, och detta just derför, att den icke tillåter henne att nöja sig med allmänna begrepp och beskrifningar, utan will hafwa ett wetande som går ut på *att göra* och som bär frukt i *lifwet*. Och detta *görande*, hwartill bättringen drifwer, träder då så litet i motsats mot tron, att det twärtom är derigenom, som den döda tanketron och sjelfwiska nådaberömmelsen undanrödjes och wäg beredes för den innerliga, ödmjuka, lefwande hjertetron, som allena gör rättfärdig. Från ord kommer man derigenom till sak, från sken till werklighet. Att utan widare gifwa *dessa* menniskor en allmän hänwisning till tro på Christus, såsom apostelen Paulus under helt

andra förhållanden kunde göra med fångwaktaren i Philippi, då denne under känsla af djup syndanöd utgjutit sitt hjerta för apostelen i en snarlik fråga, det hade warit att insöfwa de uppwaknande samwetena och dermed omintetgöra Guds börjande nådawerk. Också finne wi, att Johannes gick till wäga på ett helt annat sätt, i det han in i det enskilda anwisade enhwar, huru han i sitt särskilda läge och sin samhällsställning skulle frambringa sin bättringsfrukt. *Den der twå klädningar hafwer, sade han, han gifwe åt den, som ingen hafwer; och den der mat hafwer, göre sammalunda. Och då publikaner kommo till att döpas och sade till honom: Mästare, hwad skole wi göra? sade han till dem: kräfwer icke mer ut, än eder förelagdt är. Och då krigsmän frågade honom, sägande: hwad skole då wi göra? sade han till dem: Öfwer mot ingen wåld eller swek och låter eder nöja med eder sold.* Han förelade således hwar och en att börja, icke med någonting utomordentligt och långsökt, utan just med det, som låg honom på den plats han stod allranärmast, börja med att afsäga sig den synd han war mest begifwen på och undwika snaran af den frestelse, i hwilken han hittills hade fallit, och öfwerhufwud att inom sin krets öfwa rättrådighet och barmhertighet mot nästan såsom uttryck af skuldmedwetande och botfärdighet inför Gud. Se der de sannskyldiga bättringsfrukterna, som wisserligen ännu icke äro de egentliga *andens* frukter, hwilka apostelen omtalar (Gal. 5) och först himmelriket kan bringa till mognad, när det har inkommit i menniskans hjerta, men till hwilka dock Gud redan med wälbehag ser, så wisst som Honom behagar offret af en bedröfwad ande och ett förkrossadt hjerta. Så banas då wägen för Christus och beredes jorden för Hans rikes insående deruti.

Stilla och oansenligt sänker sig himmelriket ned i ett botfärdigt hjerta, likasom sädeskornet i den tillredda jorden. Christus kommer saktmodig till hjertat och tager sin boning deruti. Må wi då icke försumma den för en sådan nåd nödiga beredelsen, icke af en falsk blygsel blifwa qwar på den höjd, dit

måhända egen fåkunnighet, måhända ock andras oförstånd har ställt oß, så att wi för skam skull icke wille göra bättring; men må ock ingen hålla sig undan i det djup, dit möjligen owärdighetskänslan har nedsatt honom på grund af hans många uppsåtliga synder. Den som förnedrar sig sjelf i botfärdig erkänsla af sina synder, han skall blifwa upphöjd; den som i sitt hjerta suckar sitt "Gud! war mig syndare nådig", han skall blifwa bönhörd. Allt kött, det will säga, menniskor utan afseende på ålder och stånd, föregående werldsliga eller andeliga skiljaktigheter, skall se Guds salighet, om blott dalarna blifwa fyllda och bergen och höjderna sänkta och wägen banad för den himmelske Konungen.

För dig och för mig, dyre åhörare, står således denna salighet öppen; äfwen wi kunne få mottaga wår Frälsare och blifwa Hans egna, om bättringsropet blir hördt och bättringsnåden anammad. I öcknen höjdes det ropet af Johannes; i den ensliga stillheten, der du är ensam med din Gud och dig sjelf, der höres det ännu. Och syndasorgens tårar äro det watten, hwarmed bättringsnåden beseglas, såsom den fordom beseglades genom Johannesdopet i Jordans flod. Derför, låtom oß gå ut i öcknen och mottaga bättringens döpelse till syndernas förlåtelse. Förr än wi det tänke, skall då möta oß Den, som är större än Johannes, och fästa oß wid sig för ewigt, såsom brudgummen fäster sig wid sin brud. Amen.

Jesu Christi gudmenskliga födelse.

Min själ prisar storligen Herran och min Ande fröjdar sig i Gud min Frälsare. Med dessa ord öppnade Maria den lofsång, i hwilken hon beswarar den höga helsning, hwarmed hon af sin fränka Elisabeth wid sitt inträde i dennas hus blifwit helsad. Maria erfor derwid en glädjerörelse, som uppwällde ur hennes innersta; icke den yttre menniskan war det, som fröjdade sig öfwer en jordisk lycka och derwid hade kommit hennes mun att öfwerflöda af tacksägelse till Gud såsom den allgode Gifwaren, utan hennes själ prisade storligen Herren, hennes ande fröjdade sig i Gud, hennes Frälsare. Och i sanning, hon hade skäl, mer än skäl till att så fröjda sig och lofsjunga, ty hennes nåd war öfwersinnelig. Werldens throner, jordens skatter, menskliga storwerk — de lågo alla såsom stoft för hennes fötter; likasom stjernornas ljus förbleknar för den uppgående solen, så förbleknade hwarje timlig lycka, hwarje ändlig glans för den nåd och det ljus, hwaraf hon war uppfylld. Ty hon war redan den bland qwinnor wälsignade, hon bar redan den wälsignade lifsfrukten under sitt hjerta, hon war — Guds Sons moder. Huru skulle det wäl då kunna wara annorlunda, när i en stund såsom den, i hwilken hon sammanträffade med Elisabeth, denna nåd och detta ljus sammanträngde sig till full förnimmelse i hennes känsla och med ett klart Gudomssken lyste fram genom de töcken, hwarmed äfwen hos henne, såsom hos oß andra, den yttre menniskan och det yttre lifwet öfwerhöljde den inre grunden? Huru skulle det i en sådan stund kunna wara annorlunda, än att allt hwad i henne war gick upp i lof till Gud den Allsmäktige? Heligt war detta lofoffer, ty det war icke kött och blod, icke menniskowilja och menniskokonst, som framkallade det, utan den Helige Andes mäktiga widrörelse. Och ett af en sådan makt framkallade lofoffer är ock sjelft mäktigt i him=

melen och på jorden, i himmelen så, att det uppstiger till Gud och förblifwer i ewig åminnelse hos Honom och nedkallar kraftig wälsignelse öfwer det bedjande hjertat, och på jorden så, att det gifwer genljud i alla för sanning tillgängliga själar, som höra det, och att det såsom på wäldiga wingar tager med sig till den werld, från hwilken det utgått, hwarje flämtande trosbegär, hwarje uppåtsträfwande längtan hos lärjungasinnen på jorden.

Huru wäl behöfwer icke Guds folk att under sitt främlingaskap, sin ökenwandring här nere, stärka sig genom Guds lof och glädje i Gud! Icke alltid äro tiderna sådana, att hjertat kan wara stämdt till Guds lof, likasom de i sanning icke heller alltid förblefwo sådana för det hjerta, som en gång i en högtidlig stund fick utbrista: min själ prisar storligen Herran och min ande fröjdar sig i Gud, min Frälsare. Men när sådana tillfällen gifwas, då måste de begagnas. Och Gud gifwer dem, när Han will, åt de själar som söka Honom och lemna sig i Hans fostrande wård. Wåra tider och ordningar äro icke på det sättet Hans, att Han skulle hafwa owilkorligen bundit sin gåfwa wid dem, men wäl kunna de wara medel, hwarigenom Han förbereder oß för den gåfwa, som Han i sin tid will meddela, bereder oß för gåfwan af det heliga lofwet. De uppwäcka oß till att söka det sannskyldiga, som de förebilda; de komma wår swaghet till en wälbehöflig hjelp och uppmuntran. Herren möter oß i dem, om wi genom dem gå honom till mötes. Ware då detta wår uppriktiga åstundan, när wi nu åter, efter kyrkans sköna anordning, fire wår Herres födelsefest! Må enhwar gå till betraktelsen af denna gudaktighetens hemlighet, Guds Sons mandomsanammelse, med det fasta uppsåtet, att sjelf hängifwa sig till att göra Guds wilja, på det han måtte i sitt eget hjerta få erfara kraften af det nådens under, som uppwäckte den hängifna Gudföderskan till ett så heligt lof, och så i sin ordning få lofwa Gud i den Heliga Ande. — Herre! Widrör af din nåd wåra hjertan med denna kraft, då wi nu uppstå och med förenade röster instämme i efterföljande lofsång: № 57: 3.

Dig kläd i helighetens skrud,
O Zion! låt ditt harpoljud
Nu klinga när och fjerran;
Brist ut och sjung, du Christi brud:
Min ande fröjdar sig i Gud,
Mitt hjerta prisar Herran.
Han kungjort har sitt helga råd:
Hans sanning, ewig som hans nåd,
Skall aldrig återwända!
Han öppnat har sin hulda famn:
Hans lof skall wara, som hans namn,
Allt intill werldens ända!

Matth. 1: 18—25.

Jesu Christi födelse gick så till. När Maria, Hans moder, war trolofwad med Joseph, förr än de kommo samman, fanns hon wara hafwande af den Heliga Anda. Men efter Joseph, hennes man, war rättskaffens och icke wille röja henne, tänkte han hemligen skilja sig wid henne. Men när han detta i sinnet hade, si, då uppenbarades honom i en dröm Herrans engel, och sade: Joseph, Davids son, räds icke att taga Maria din hustru till dig; ty det, som är afladt i henne, det är af den Heliga Anda. Och hon skall föda en Son, och du skall kalla Hans namn Jesus; ty Han skall frälsa sitt folk ifrån deras synder. Men detta är alltsammans skedt, på det fullbordas skulle det af Herranom sagdt war genom propheten, som sade: Si, en Jungfru skall warda hafwande, och föda en Son, och de skola kalla Hans namn Immanuel; det är uttydt: Gud med oß. När Joseph waknade upp af sömnen, gjorde han som Herrans engel hade honom befallt, och tog sin hustru till sig, och kände henne icke, till deß hon födt hade sin förstfödda Son, och han kallade Hans namn Jesus.

Af en fattig, ringa moder,
Herre du dig födas lät,
Och blef menniskornas broder,
Döljande ditt majestät.
Låt dig ock uti mitt hjerta
Födas, bo och blifwa der:
Barn af dig en christen är!

Wi hafwe i wår upplästa text hört den enkla berättelsen om den mest underbara bland alla tilldragelser: Guds Sons mandomsanammelse, werldens Frälsares födelse. Gud sjelf i sin enfödde Son, sitt wäsendes aftryck, sin härlighets återsken, träder in i syndares slägte, förenar sig genom blodsband med dem och blifwer såsom en af oß. Icke utifrån kommer

Han till oß, ty om Han så komme, skulle Hans ankomst krossa och tillintetgöra oß, ty "intet kött kan se Gud och lefwa." Så oändligt är det gudomliga majestätet upphöjdt öfwer det skapade, och än mer öfwer det oheliga, syndiga, att deß blotta uppenbarelse, om den omedelbart komme utifrån, skulle medföra owilkorlig död och undergång. Dertill wore ingen särskild domshandling af nöden; det wore nog, att Gud blefwe uppenbar sådan Han är i sitt majestät. "Ingen kan se Gud och lefwa": detta war en insigt, som Guds forne tjenare inhemtat i det gamla Förbundets förberedande skola, der man öfwerhufwud grundligt fick lära förstå hwad gudomlig helighet och rättfärdighet äro och hwad till Guds fruktan hörer. Men å andra sidan är det dock så, att ingen kan lefwa utan att se Gud: den tillwaro, som icke efter måttet af deß i skapelsen grundade mottaglighet mättas med Gud, är en tillwaro som saknar just det, som gör lifwet till lif, saknar det fröjdande, allt uppfyllande och bärande ljuset. Nej, ingen kan lefwa utan att se Gud. Men för att ett lifgifwande seende af Gud skulle kunna blifwa möjligt, måste Gud komma till oß icke utifrån, utan inifrån; Han måste ur mensklighetens eget sköte komma till menskligheten. Och det är detta skenbart omöjliga, som i Jesu Christi födelse har blifwit en werklighet: det war Gud, som då blef menniska. Att detta bland allt som underbart kallas är det mest underbara, skall ingen förneka, ty äfwen den, som icke tror sanningen af ett sådant under, gör ju detta just på grund af deß utomordentliga underbarhet. Så mycket mera gripande bör då den höga enkelhet wara, med hwilken berättelsen om en så underbar tilldragelse framställes. Att berätta det mest utomordentliga med anspråk på att blifwa trodd af hwar man, och det utan att anföra någon mensklig bewisning, utan att stödja sina ord på någon yttre wältalighet, det är dock att wara wiß på sin sak, wiß att saken bewisar sig sjelf för hwar och en, som härwid kan mottaga öfwerbewisning. Låtom oß då, med sinnen öppna för de intryck, med hwilka detta allraheligaste werk

bewisar sig sjelft hos alla för gudomlig sanning tillgängliga menniskor, gå att betrakta omständigheterna derwid, sådana de meddelas oß i den text, som i denna stund ligger till grund för wår andakt.

Jesu Christi födelse gick så till. När Maria, Hans moder, war trolofwad med Josef, förrän de kommo samman, fanns hon wara hafwande af den Heliga Anda. En jungfru af Abrahams slägte och Davids hus war den bland qwinnor högstbenådade, som den Allsmäktige i sitt råd förut bestämt dertill, att hon skulle föda werldens Frälsare och på jorden kallas Herrens moder. Såsom sjelf född af syndare, war hon wisserligen icke fritagen från den allmänna syndfullhet, som allt hwad menniska heter öfwertager såsom ett osaligt arf och som, der den icke af den bättre lag, som i menniskans håg är, hålles bunden, sträfwar att komma till wäldet och taga hela menniskan fången under sin träldom. Men fastän delaktig i menniskonaturens allmänna förderf, war denna jungfru dock på ett synnerligt sätt helgad genom den gammaltestamentliga nåden; hon war sjelfwa blomman af Guds förbundsfolk, blomman af den inom detta folk utwalda slägten, af den genom David ifrån Abraham fortgående löfteslinien, och kallas derför ock med rätta den heliga. Hon war detta icke genom lysande gåfwor af det slag, som werlden beundrar och afgudar, men genom de egenskaper, som äro dyrbara för Gud, genom sin oskrymtade ödmjukhet, sin höga trosenfald, sitt hängifna hopp till Gud, egenskaper, i hwilka all fädernas tro hade funnit sin skönaste förklaring. Wi säge wißt icke, att trosmedwetandet hos Maria framstod i fullaste klarhet, det will här säga i den högsta klarhet, som på gammaltestamentlig grund war möjlig; ty, för att icke anföra flere exempel, huru ojemförligt hade icke en David, en Esaias uttalat detta medwetande? men wäl hålle wi före, att hos ingen tillförene, icke ens hos de wördnadswärdaste trosfäderna, de yppersta troshjelterna, de wäldigaste bland dem, som profeterat i tron om den kommande saligheten, hade ännu tron så införlifwat sig med naturen, trosmedwetandet så antagit na=

turlighetens, natursanningens form, som hos den heliga jungfrun. Och till en sådan innerlig förmälning mellan löftesnåden och naturen, ett sådant naturens helgande genom löftesnådens fulla införlifwande uti henne, måste det omsider komma, innan det ewiga ordet kunde af qwinna antaga mensklig natur. Tagom en bild från ett lägre område till belysning af detta förhållande. Wi känna alla naturlighetens behag och erfare alla, så wida wi icke sjelfwe blifwit helt och hållet bortkonstlade, att densamma utöfwar en oemotståndelig dragningskraft. Ehwar det allwarliga sträfwandet, det för ett ädelt mål kämpande sinnet träder i dagen, der högakte wi det, men endast der det synes oß wara natur förekommer det rätt älskwärdt och tilldragande. Det är dygdens sammansmältning med personlighetens innersta, som härwid gifwer densamma denna skönhetens prägel, hwilken så mäktigt intager och fängslar. Och hwad är wäl denna sammansmältning, denna innerliga förening mellan det goda och personligheten, annat än dygdens sanning? När wi öfwerflytte detta på det heliga, hwarom wi här tale, så säge wi, att den gamla förbundsnåden hade i denna mening kommit till sin högsta sanning i jungfru Maria och att hon derför war det Israelitiska folkets skäraste och skönaste blomma, hela det gamla förbundets slutmål. Detta säge wi då, icke för att upphöja henne på fädernas bekostnad, ty blomman bär ju dock icke roten och stammen, utan har twärtom dem att tacka för sin tillwaro och för att hon är hwad hon är; och lika så litet eller ännu mindre säge wi det för att upphöja menniskan med förringande af den gudomliga nåden, ty för det första war ju hela Israels plantering i deß uppkomst och tillwäxt ett werk af idel nåd, och för det andra förmådde denna plantering icke, äfwen sedan den hunnit det af Gud åsyftade målet för sin utweckling, att af sig sjelf bära frälsningens frukt för sig och för werlden. Allt hwad den i kraft af den införlifwade förbundsnåden förmådde, det war, att willigt hängifwa sig åt nyskapelsens nåd, då denna befruktande nedsänkte sig deruti, såsom utsädet i den tillredda jorden. Men det är oß godt och nödigt att besinna, hurusom

den gudomliga Allmakten lika litet i frälsningens werk, som i skapelsens, gör oförmedlade språng, och hwilken wigt det derför ligger derpå, att wi i willig lydnad omfatte det föregående nådens werk, hwarmed Herren förmedlar det större, som derefter följer, och i sin tid uppfyller det ordet: den som hafwer, honom skall warda gifwet, att han nog hafwer. Huru långt det är derifrån, att Gud genom sitt allsmäktiga ingripande skulle omintetgöra betydelsen af den menskliga utwecklingen och nödwändigheten af den menskliga förberedelsen, det framstår på det klaraste just i det höga werk, som här är i fråga. Ty hwilken uppenbarelse af gudomlig nåd och allmakt kunde wäl wara friare, än den, då den Högstes kraft öfwerskyggade Maria och hon fanns wälsignad med lifsfrukt af den Heliga Ande? Och dock måste wi fasthålla, att denna öfwernaturliga födelse icke kunnat ske i werlden, förrän i menskligheten en jungfru sådan som Maria hade uppstått, till hwilken det med den mest särskilda hänsyfning kunde sägas: Salig är du, som trodde.

Om wi nu fatte betydelsen och nödwändigheten af den menskliga förmedlingen wid Guds frälsningsuppenbarelse, så skole wi ock widkännas den tacksamhetsskuld, i hwilken wi stå till det utwalda folket och till den bland qwinnor högstbenådade, som upprunnit ur deß sköte — en skuld som wi uttale, hwarje gång wi i församlingen bekänne: Jag tror på Jesus Christus, aflad af den Helige Ande, född af jungfru Maria. Atanken häraf skall icke skymma blicken för den gudomliga nådens öfwerswinneliga rikedom i Jesu Christi födelse; den skall fastmer föra oß djupare in i tron på nådens rikedom, då det befinnes wara en nåd, som i sanning tillhörer oß, som tagit wårt slägte i anspråk för sin uppenbarelse och derigenom på det mest innerliga sätt gjort sig till wår egendom, på samma gång det är en nåd, som står helt och hållet utom och öfwer allt menskligt åtgörande, såsom ett werk af den Högstes omedelbara ingripande och fria allmakt, grundadt allena i detta "för Gud är ingenting omöjligt."

Samma twåfaldiga gudomliga werksamhet, genom hwilken detta höga werk kom till stånd i tidens fullbordan, nemli-

gen en medelbar, fördold, i de menskliga åtgörandena och den menskliga utwecklingen inwäfd, och en uppenbar, i händelsernas gång med öfwernaturlig makt omedelbarligen ingripande — samma dubbla werksamhet återfinne wi äfwen i ledningen af de beledsagande omständigheter, under hwilka Jesus Christus föddes i werlden. Genom sakens naturliga gång och Guds derunder fördolda ledning hade det fogat sig så, att Maria just till den tiden blifwit trolofwad och således enligt judiskt lag och åskådning redan betraktades såsom en mans hustru, hwadan ingen skugga af brottslighet kunde falla på henne inför werlden. Men äfwen i Josefs ögon måste den förjagas och här bewisade sig åter Marias höga tro till Herren. Hwad henne wederfarits, det förblef en hemlighet mellan Gud och hennes själ, okänd till och med af den fromme Josef, till deß det täcktes Herren sjelf att uppenbara den för honom. Så helt och hållet hade hon lemnat sig i Herrens hand och befallt Honom sin sak, sättande allt sitt hopp på den Mäktige, som gjort så stora ting med henne. Och Han, som med osedd hand styrt hennes wäg, då hon blifwit trolofwad med Hans fromme tjenare, wißte ock att i rätta stunden underbarligen frambära hennes rättfärdighet som ett ljus och hennes rätt som en middag.

Men, heter det, efter Josef, hennes man, war rättskaffens och icke wille röja henne, tänkte han hemligen skilja sig wid henne. Men när Han detta i sinnet hade, se, då uppenbarades honom i en dröm Herrans engel och sade: Josef, Davids son, räds icke att taga Maria, din hustru, till dig; ty det som är aflavt i henne, det är af den Heliga Anda. Och hon skall föda en Son, och du skall kalla Hans namn Jesus; ty Han skall frälsa sitt folk ifrån deras synder. Swår war den inre strid, i hwilken Josef befann sig. Marias rena sinne, hennes kyska umgängelse och ofrymtade gudsfruktan woro honom wälbekanta, och dock war hennes förhållande, såsom han förstod det, sådant, att han icke blott måste inom sig ogilla det, utan äfwen genom en öppen skilsmessa

betyga sitt ogillande. Ty att han wille hemligen skilja henne ifrån sig, wille endast säga, att han wille utfärda det i sådana fall hos Judarna wanliga öppna skiljobrefwet med förtigande af skilsmessans orsak. Hellre således wille han låta beskyllningen för godtycklig hårdhet, hwilken wid en skilsmessa utan angifwen orsak icke gerna kunde uteblifwa, falla på sig, än att han skulle blottställa sin trolofwades goda rykte inför werlden. I sanning ett ädelt handlingssätt, en förening af godhet och stränghet, sådan den höfwes den äkta gudsfruktan. Och den som så i sitt lif fruktar Herren, honom låter Han icke komma på skam, icke falla öfwer de stötestenar, som mißförståndet kan lägga i hans wäg. Herren wet medel att undanrödja dem, såsom Han wißte att förebygga det felsteg, till hwilket rättsinnigheten, utan en högre hands ingripande, skulle hafwa fört den fromme Josef. Herrens engel uppenbarade sig för honom i drömmen, meddelade honom på denna wäg kännedom om den underfulla hemligheten med hans trolofwade och gaf honom derjemte befallning om det barn, som af henne skulle födas. Så måste naturligt och öfwernaturligt, menskligt och gudomligt ingripa i hwartannat och samwerka till att främja Herrens wilja och råd wid det barnets födelse, som på en gång skulle wara Guds Son och menniskoson. —

Hwilken lärdom lägger oß nu allt detta på hjertat, om icke den, att wi i afseende på Herrens werk i wåra själar icke få på ett sådant sätt göra oß räkning på en utomordentlig, gudomlig inwerkan, som berodde ingenting af oß, af wårt förhållande, men icke heller på ett sådant sätt få betrakta wårt menskliga bemödande, som skulle wi dermed kunna bringa någonting till stånd, utan att Gud med sin allsmäktigt skapande nåd möter och upptager oß? Likasom Guds Son icke kom i werlden annorlunda, än genom födelse af qwinna, och icke förr, än just den qwinna kommit i werlden, som wisserligen icke genom sin egen förtjenst, men genom den förberedande nådens werk war dertill beqwämlig, den qwinna, hwilken profeten Esaias redan många århundraden förut hade i andanom skådat, då han sagt: Se, en Jungfru skall warda hafwande och

skall föda en Son, och de skola kalla Hans namn Immanuel — likaså kommer Han icke i sanning till oß, så att Han blifwer wår med all sin nåd och salighet, annorlunda än genom en ny födelse i anden, wid hwilken wårt hjerta måste wara den moderliga jorden. Och dertill är icke menniskohjertat skickligt i hwilket tillstånd som helst: det måste genom Herrens tuktan hafwa blifwit lösgjordt från werldsluſtan, från sin orena förbindelse med werlden, och genom en ödmjuk lydnad och bidande tro hafwa blifwit ett kyskt och jungfruligt hjerta. Detta jordens tillredande, detta hjertats förkyskande är nu den menskliga sidan af den nya födelsen, icke så att det kommer till stånd genom blotta menniskowiljan och menniskokraften, men så att det är ett werk, icke af den rent öfwernaturliga nåden, utan af den i menniskowiljan och menniskokraften inwerkande, förberedande, dragande, tuktande nåden i samwetet. Den menniska som lyßnar till, lyder och följer denna och dermed låter sig finnas bland dem som göra Fadrens wilja, hon blifwer då Herrens moder och syster eller broder — icke genom denna i naturlighetens form werkande nåden i och för sig, utan derigenom, att en högre, öfwernaturlig, sannt himmelsk nåd i sinom tid öfwerskyggar den så tillredda själen, enligt det redan anförda ordet: den som hafwer, honom skall warda gifwet, att han skall nog hafwa. Men hwad är nog för den odödliga själen, för den till Guds afbild skapade menniskan? Är det all werldens wisdom och kunskaper, all werldens silfwer och guld, eller — om detta är för litet — är det jord och himmel tillsammantagna? Nej, o menniska, lär att känna dig sjelf, hwem du är och hwad du behöfwer, ty på intet annat sätt skall du kunna förstå den öfwernaturliga nåd, som genom Jesu Christi födelse blifwit gifwen åt werlden, och sjelf blifwa tillgänglig för en personlig erfarenhet af denna nåd. Du behöfwer Gud, icke såsom en blott utom och öfwer dig thronande, allswäldig Herrskare: såsom sådan icke blott har du egt, utan eger du fortfarande och skall du alltid ega Honom, men ack! för dig såsom syndare icke till salighet, utan till dom och rättfärdig fördömelse. Du behöfwer Honom

såsom en i dig inneboende, allt med sitt ljus genomträngande, allt med sitt lif uppfyllande, allt med sin kärlek fröjdande Gud; ty såsom sådan har du egt Honom, men eger du Honom icke mer, och skall du med allt ditt eget bemödande ewigt icke kunna förwärfwa dig Honom. Det är detta den arma mensklighetens stora lifsbehof, som Gud af sin kärlek har welat uppfylla, då Han utgifwit sin enfödde Son och låtit Honom födas såsom ett menniskobarn, för att blifwa menniskors Frälsare. Att en sådan Frälsare, en gudmensklig Frälsare blifwit oß född, det är julens höga glädjeämne. Men hwarifrån skulle Han frälsa? Wisserligen från ewig osalighet, ewigt förderf, ty sannerligen är ingenting mindre, än detta, den yttersta följden deraf, att wi menniskor hafwa söndrat oß från wår Gud och icke mer ega Honom såsom kärlekens Gud. Men utan att kränka sitt eget wäsendes helighet, utan att tillintetgöra sin ewiga skapelse i oß, kan Gud icke frälsa oß utan oß sjelfwa, utan att wi äro med. Detta will då med andra ord säga: Han kan icke frälsa oß från undergång och förderf, utan att frälsa oß från den osaliga källa till undergång och förderf, som wi bära inom oß sjelfwa; för att frälsa oß från ewig förtappelse måste Han frälsa oß från wåra synder. Derföre utskuddar ock engelen, som uppenbarade sig för Josef i drömmen, hela fullheten af den wälsignelse, som med Gudsbarnet war gifwen, då han bjuder honom att kalla deß namn Jesus, och såsom förklaring tillägger: ty Han skall frälsa sitt folk från deras synder. I denna engelens förklaring af Jesusnamnet ligger, om wi blott förmå fatta det, antydd hela innerligheten, wi wille säga innerlighetsnaturen af den oß beredda frälsningen, hwilken just gör, att frälsningen tager oß sjelfwa i anspråk och icke blifwer en sanning för oß, med mindre wi, hwar för sig, släppe till hjertat såsom en jord för den salighet, som deruti skall inplantas och derutur framfödas, såsom det heter: se, Guds rike är inwärtes i eder.

Den menniska nu, hwilken, med werldens kärlek i sitt hjerta, endast will undfå Guds rike såsom en utifrån tillfallande gåfwa eller såsom ett sådant godt, hwilket hon likt sitt jor-

diska goda kan sjelfwiskt besitta och njuta, en sådan menniska finner icke i sitt inre något glädjande genswar till detta glädjebud: Han skall frälsa sitt folk från deras synder. Wi säge icke dermed, att hon icke kan på förståndswägen intala sig sjelf, att det är nyttigt och godt, att en Frälsare från synderna har kommit i werlden. Men ett otwunget genswar af glädje framkallar icke detta glädjebud i hennes hjerta. Endast der ett inre Gudsbehof har uppwaknat, blifwer budskapet om en Frälsare från synderna ett nådefullt evangelium. Ty icke genom att lära sig det utantill, icke genom att åter och åter bekänna sig wara en syndare, icke genom att ständigt höra talas derom, kommer man till att känna synden som sitt egentliga onda, hwarifrån man högst längtar att blifwa förlossad. Det är genom det inre Gudsbehofwet, när detta uppwaknar och i den mon detta uppwaknar, som menniskan förmedelst Guds lag lärer sig att känna synden såsom synd; det är genom detta behof, som menniskan först blifwer riktigt fattig, fattigare än någon jordisk brist kan göra henne, fattig i sin ande, men så är det ocksä först genom detta behof, som evangelium blifwer rätt passande för henne, ty, såsom wi wete, himmelrikets evangelium är "de fattigas" evangelium. Men, mine älskade, icke lärer man sig att behöfwa Gud genom att wara mindre nogräknad med synden, genom att fritaga sig från att lyda Guds bud och sätta sig öfwer Hans heliga lag, utan twärtom genom noggrann samwetslydnad, genom inåtgående, genom aktgifwande på Guds i Ordet uppenbarade wägar. Att göra detta, det är att göra Fadrens wilja. Och den som gör Fadrens wilja är, enligt Jesu redan anförda ord, Hans moder och syster eller broder — Herrens moder, emedan en sådan menniska får erfara Jesu födelses kraft på sitt hjerta, så att Christus blifwer boende i henne genom tron, Hans syster eller broder, emedan en sådan menniska genom den i henne boende Christus är barn af samme himmelske Fader, hwilkens Son Christus sjelf är af ewighet, och wandrar i lydnad för denne Fader, såsom ock Herren sjelf på jorden har wandrat i lydnad för Fadren.

Ja, o menniska, will du ega Gud, så måste du föda Gud, och will du föda Gud, så måste du blifwa en jungfru, och will du blifwa en jungfru, så måste du, afskild från werlden, höra Guds Ord och gömma det. Salige derföre de, som så göra; ja, salige de, som höra Guds ord och gömma det. Amen.

Guds nådabesök.

Han skall betäcka dig med sina fjädrar och din tillflykt skall wara under hans wingar. Ps. 91: 4. I dessa sköna ord, likasom i hela den härliga psalm, i hwilken de återfinnas, har profetians Ande prisat det mäktiga beskydd, hwaraf Herrens Christ skulle städse wara omgifwen och buren på jorden. Men wi fela ej heller, om wi fatta de anförda orden i en widsträcktare tillämpning och i dem se en skildring af Guds omwårdnad om alla sina barn och det skydd de i sina faror och frestelser finna hos Honom. Det är fågelns moderliga ömhet om sina ungar, sådan den framstår, då hon bewarande utsträcker wingarna öfwer dem, hwilken här afbildar Herrens omwårdnad om sina trogna. Han öppnar för dem i sitt frälsarenamn en fristad, dit de kunna taga sin tillflykt undan storm och owäder, inre och yttre bedröfwelser, ja, Han uppmuntrar dem med bewekande ord, att de skola skynda till Honom för att blifwa bewarade. Lyckliga äro derför Guds barn redan här i sorgens och wedermödornas werld: deras Gud är med dem, i Honom hafwa de tröst och frid, de gråta inför Honom, de arbeta och lida med Honom. De hafwa trott den makt och kärlek, som Han i Christus Jesus uppenbarat, då Han frälsat dem från deras synder och gifwit dem

ett ewigt hopp och ett himmelskt arf: skulle de då icke tro Honom wara både mäktig och willig att gifwa dem det som ringare är? skulle de då icke i all påkommande nöd med barnsligt förtroende fly till sin himmelske Fader, för att hos Honom hwila ut undan werldens oro och strider, likasom den späda fågeln ilar under den wälkända moderliga wingen för att der njuta trygghet och lugn? I sin Guds och Frälsares famn, der finna de frid, der stärka de sig för de kommande prof, der lofwa de Gud med hjerta och mun, der smaka och se de, huru ljuf Herren är, och bekänna och säga: *huru dyr är din godhet, Gud, att menniskors barn finna tröst under dina wingars skugga.* Ja, äfwen till dig och om dig, o själ, som i Christus Jesus har funnit din Gud, talar den helige Ande i den anförda psalmens ord: *Den der under den Högstes beskärm sitter och under den Allsmäktiges skugga dwäljes, han säger till Herren: min tillflykt, min borg, min Gud, den jag tröstar uppå! Ty Han frälsar dig från jägarens snara och från den förderfliga pest. Han skall betäcka dig med sina fjädrar och din tillflykt skall wara under Hans wingar.*

Men är då ej denna lycka unnad åt allt hwad menniska heter? Tillsluter wäl den Barmhertige sin famn för något enda nödens barn? Eller, då så icke kan wara och wi både af Guds Ord och wårt eget samwete twingas att erkänna allmänneligheten och owelden af Guds förbarmande nåd — skulle wäl Hans makt wara för ringa, Hans arm icke stark nog att hjelpa alla? Eller hwarför eljest irra på jorden så många olyckliga, utan tröst i tiden, utan hopp för ewigheten? Ack, inom syndares eget bröst måste orsaken sökas, i deras från Guds ord bortwända hjerta och sinne, deras förakt för den tillbjudna frälsningen. De wilja wäl undgå det elände, som är följden af synden, den gemensamma eller personliga, men de afwisa den räddande hand, som räckes dem. De älska döden, ty de älska den wäg, som förer till döden; de hata lifwet, ty de hata den sanning, som gifwer lif. Länge har Herren tålamod med dem, länge söker Hans kärlek att winna dem,

och Han tillbjuder sin frälsande nåd, såsom hönan lockar ungarna till sig; men om ingen bättring följer, om syndamättet blott rågas och nådaföraktet tillwärer, så utbryta omsider de straffdomar, hwarifrån ingen hjelpare finnes.

Milde Herre Jesu, Guds och menniskans Son, som för syndares skull har kommit till jorden! warkunna Dig öfwer oss. Låt en stråle af din härlighet tränga till arma menniskors hjertan, att de må se sin inre nöd, den odödliga själens fara, och söka sin tillflykt hos Dig, under de hulda wingar, som Du mot syndare utsträcker. Uppwäck af din nåd de sorglösa till att besinna hwad deras frid tillhör, och hugswala de sörjande, som längta efter förlossning. Säg dem, hwad frid du förwärfwat, hwad tröst du af himmelen medför för fattiga syndare. Säg dem, huru kärkomne de äro i din Faders hus, när de komma i tron på ditt namn, och wisa oss alla, o Herre, wägen dit i en troende bön.

Matth. 23: 34—39.

Derföre, si, Jag sänder till eder propheter och wisa och skriftlärda, och somliga af dem skolen I dräpa och korsfästa; och somliga af dem skolen I hudflänga i edra synagogor, och förfölja ifrån den ena staden till den andra: på det öfwer eder skall komma allt rättfärdigt blod, som är utgjutet på jorden, ifrån den rättfärdiga Abels blod intill Zacharie, Barachie sons blod, hwilken I dräpen mellan templet och altaret. Sannerligen säger Jag eder, att allt detta skall komma öfwer detta slägtet. Jerusalem, Jerusalem, du som dräper propheterna, och stenar dem, som äro sände till dig; huru ofta hafwer Jag welat församla dina barn, likasom hönan församlar sina ungar under sina wingar; och I hafwen icke welat. Si edert hus skall eder lemnas öde. Ty Jag säger eder: efter denna tiden skolen I icke se Mig till dess I warden sägande: wälsignad ware Han, som kommer i Herrans namn.

Då wi i dag wilje tala om Guds nådabesök, för att rätt lägga på allas wåra hjertan wigten deraf, att icke försumma Guds nåd, så måste wi allraförst söka fatta, i hwilken mening det säges, att Gud *besöker* menniskan. Besök säger sig dock

ingen mottaga af den, som alltid är närwarande hos honom, men såsom den yttersta grunden till all tillwaro är Gud också alltid närwarande i hela sin skapade werld och synnerligen i menniskan, som är skapelsens krona. Detta är Hans allmakts närwaro, i kraft af hwilken Han beherrskar allt, så det minsta som det största, på ett för de skapade warelserna sjelfwa helt och hållet ofattligt sätt. Det är en närwaro utan all ömsesidighet: Han är hos dem, men de äro icke derför hos Honom. Men just derför är icke heller denna art af gudomlig närwarelse saliggörande, ty salighet bringar Guds närwaro endast såsom en ömsesidig. Och åter, för att den skall blifwa sådan, måste Gud, ehuru genom sin allmakt redan närwarande hos menniskan, dock i nåd komma till henne. När wi tale om Gud såsom menniskornas Fader och Frälsare, som will att de skola blifwa saliga, måste wi derför ock tala om nådabesök, som Han gjort och fortfarande gör hos dem. Det är nu i första hand hela den yttre werlden och den i samwetet inskrifna lagen Han gör till medel att på ett ömsesidigt sätt förbinda sig med dem. I solens ljus, i jordens fruktbarhet, i allt det som närer och fröjdar och skyddar menniskans lif gifwer Han henne ett mångstämmigt wittnesbörd om sin dolda närwaro, och i samwetets maningar och hjertats längtan låter Han sig anas såsom den Gud, som med ett allt öfwerwakande fadersöga och ett i allt deltagande fadershjerta följer hwarje hennes steg. Men skall en salig lifsgemenskap med Gud blifwa följden af Hans nådabesök hos den fallna, genom synden för Honom främmande wordna werlden, så måste Han dock komma till denna werld på ett helt annat, högre och innerligare sätt än det, i kraft hwaraf Han alltid är med och när oß under denna nådens tid, bärande wårt arma lif i sin allmakts och barmhertighets hand, förekommande oß med sina wälgerningars rikedom och warnande oß i wåra samweten från den onda wägen. Denna Guds allmänna nådesnärwaro är endast en förutsättning för den högre art deraf, som består i Guds inneboende i menniskan genom den Helige Ande och som förmedlas genom Jesu Christi uppenbarelse i menskligheten och genom wittnesbördet

derom. Förbise få wi för ingen del detta föregående wilkor för Guds särskilda nådabesök, såsom låge det ingen wigt på deß rätta erkännande; wi böre twärtom betänka, att derförutan egde den i Jesus Christus uppenbarade frälsningsnåden ingen anknytningspunkt hos den fallna menniskan, och det kunde då icke blifwa fråga om ett förberedande nådens arbete, om ett mottagande å wår sida af Guds högsta nådabesök. Werlden, en gång affallen från Gud, skulle då icke blott icke hafwa någon Gud, utan äfwen ingen möjlighet att någonsin komma till Gud, änskönt Han först hade kommit till henne och besökt henne med sin nåd. Och oförklarligt wore det då, hwarifrån denna bättre insigt och dessa ädlare sträfwanden härrörde, som dock så mångenstädes försports såwäl i den förchristna hednawerlden, som hos menniskor, hwilka, ehuru de befunnit sig inom christenhetens område, ännu icke egentligen warit berörda af evangelii ande. I sjelfwa werket är detta bättre och ädlare, som der och hwar röjer sig hos den naturliga menniskan, att betrakta såsom ett återsken af det ewiga Urljuset, hwilket enligt Skriftens ord (Joh. 1: 9) upplyser hwar och en menniska. Wi böre icke twefa att erkänna det såsom sådant och behöfwe sannerligen icke frukta, att wi dermed skulle förringa wärdet af Guds uppenbarelse i Jesus Christus. Ty allt Guds werk och all gudomlig uppenbarelse bildar ett lefwande helt, der det ena icke gör intrång på det andra, utan allt står i full och innerlig öfwerensstämmelse med hwartannat.

Men wittnar å ena sidan hednawerldens och i allmänhet den naturliga menniskans tillstånd derom, att icke hwarje återsken af det gudomliga Urljuset warit dem otillgängligt, så intyga de oß ännu wissare, att detta dock ingalunda warit nog för att förjaga det mörker, som genom synden utbredt sig öfwer werlden. Skulle icke det sanskyldiga Ljuset i Jesu Christi födelse på nytt hafwa uppgått för den syndfulla jorden, skulle Gud icke hafwa besökt oß i sin enfödde, menniskoblifne Son, då wandrade wi ännu i den okunnighetens, wantrons och hopplöshetens natt, i hwilken fordom fäderna wandrat, och dyrkade icke, kände och trodde icke lefwande Gud. Inga egna bemö-

danden, ingen mensklig wisdom hade kunnat förhjelpa oß till en lefwande kännedom af Honom, som dock icke är långt ifrån hwar och en af oss, emedan wi i Honom lefwe, röras och hafwe warelse. Dertill har ingenting mindre erfordrats, än att Gud i egen person kommit till oss, och det så, att Han genom sitt en gång gjorda besök lagt grunden till en personlig nådesnärwaro i menskligheten, en oupplöslig, inre och andelig förbindelse med menniskan genom sin härlighets Ande, och derjemte äfwen upprättat ett fortfarande wittnesbörd om denna sin frälsningsuppenbarelse, för att uppwäcka tro deruppå i menniskors hjertan. Ehwar derför i Andens kraft frambäres wittnesbördet om det nådabesök, som Gud har gjort den syndiga werlden i Christus Jesus, der blifwer detta besök andeligen närwarande, der kommer det att tillhöra wår samtid, att tilldraga sig likasom på nytt inför wåra ögon, och der blifwer det då på allwar fråga om att rätt mottaga detsamma, att tro deruppå.

En uppblåst menniskowisdom har wisserligen dristigt wågat förneka möjligheten deraf, att Gud skulle på detta sätt uppenbara sig, och jäfwat den heliga historiens mest otwetydiga wittnesbörd, att en sådan uppenbarelse werkligen har egt rum. Någon annan gudomlig uppenbarelse än den en gång i naturen och menniskoanden gifna, menar man, låter dock icke tänka sig; och det är att hylla alltför låga föreställningar om den Fullkomlige, att tänka att Han skulle komma till oß såsom en menniska kommer till menniskor, Han som såsom ren Ande är närwarande öfwer allt och sjelf är yttersta grunden till allt lif och all tillwaro. De som så säga, mena sig således strida för den i sig sjelf riktiga satsen, att Gud i sin fullkomlighet är oändligt upphöjd öfwer alla inskränkta menskliga föreställningar, men de hafwa icke insett, att den fullkomlighet de wilja tillskrifwa Honom dock är behäftad just med deras egen ofullkomliga, menskligt inskränkta föreställning, men icke är en gudomlig lifsfullkomlighet. De hafwa icke insett, att de genom att neka en utöfwer den allmänna natur- och samwetsuppenbarelsen gående, särskild gudomlig uppenbarelse hafwa förnekat

just det, som på en gång utgör menniskonaturens sanna adel och wärdighet och tillika grundwilkoret för att kunna ära Gud såsom den Lefwande. De hafwa icke insett, att det gudomliga wäsende, de mena sig upphöja, är blott deras egen tankebild, en ofri naturande, sjelf bunden af nödwändighetens obewekliga lag, men icke den allsmäktige Upphofsmannen, den frie Beherrskaren, den faderlige Uppfostraren, icke christendomens lefwande Gud. Och i snaran af denna fåkunniga wishet hafwa de råkat derigenom, att de, förkastande de heliga Skrifternas myndighet och den christliga erfarenhetens wittnesbörd, utan inre sjelfkännedom och allwarligt frälsningsbehof, hafwa hängifwit sig åt sina egna tankar, till att med dem wilja utfinna sanningen. Men uppenbart är, att hos menniskor, som så äro bundne af fördomar mot möjligheten af öfwernaturlig uppenbarelse, det ännu mindre kan blifwa fråga om att troende anamma den gudomliga uppenbarelsen sådan den i Jesus Christus har blifwit en fullbordad werklighet.

Dessa fördomar äro dock på långt när icke det enda hindret för ett rätt mottagande af den nåd, med hwilken Gud har besökt werlden i Christus Jesus. Äfwen för dem, som längesedan, måhända på grund af urgammal fäderneséd, hafwa böjt sig för christendomens makt och tillegnat sig deß bekännelse, återstår det ännu att se till, huruwida de hafwa trott Guds ord i sina hjertan, så att de i sitt inre och yttre lif stå under deß inflytelse. De hafwa att pröfwa, huruwida de i sig sjelfwa erfara Christi Andes werkningar, så att de ocksä kunna igenkänna dessa werkningar i sin närhet och samtid; och för dem sjelfwa böra till beswarande framställa sig frågor, sådana som dessa: hwad werkan utöfwar min tro på Christus i hjerta och wandel? huru förhåller jag mig till dem, som Herren ännu i dessa wåra dagar sänder till att wittna om Honom, till de medel, genom hwilka Han städse på nytt kommer till sitt folk att wälsigna det? Har Hans Ande ännu begynt att inskrifwa evangelii sanningsord i mitt hjerta, att göra dem lefwande i min själ? — Hwarthän nu en blott utifrån antagen tro utan ande och lif kan föra, derpå gifwa Judarne på Christi tid det mest war-

nande prof för alla följande slägten. Ty otrogne woro wisserligen icke heller de i den mening, att de icke skulle hafwa trott historien om Guds uppenbarelse till fäderna och sannfärdigheten af de löften Han gifwit dem och erkänt de gamla profeterna såsom Guds sändebud till sitt folk. De twärtom wördade högt det ord, som desse i skrift efterlemnat; de älskade att lefwa i sin forntids ärorika minnen och woro ifrige att uttrycka sin beundran för de heliga Guds männen genom att uppföra praktfulla minneswårdar öfwer deras grafwar; de uttalade harm och förtrytelse öfwer den owärdiga behandling profeterna så ofta fått lida af deras fäder. "Hade wi", sade de, "warit i wåra fäders tid, wi skulle icke med dem hafwa warit delaktige i profeternas blod." Men icke med ord blott ådagalade fariseerne sin afsky för det afguderi och den lagförgätenhet, som så ofta befläckat Israel under föregående tider af rå okunnighet och gjort fäderna till profeternas dråpare. De kunde häntwisa till dessa kostbara minneswårdar, som de låtit uppresa öfwer profeternas ben, såsom slående bewis derpå, att de ärade dessa Guds tjenare och ärade den gudomliga nådens besök hos Israel genom dem; de kunde uppräkna rikeliga tempelskänker såsom intyg på den wördnad de hyste för helgedomen, wid hwilken Gud fästat löfte om sin närwarelse; de kunde åberopa sin kunskap i lagen och profeterna, sitt flitiga bruk af Guds ord såsom wittnesbörd, att till dem åtminstone Herren icke hade talat förgäfwes. Icke heller stod deras yttre lefwerne, efter wanlig mensklig måttstock, i någon skriande motsägese mot Guds bud. Allt tycktes utwisa en stor och allmän förbättring i seder och tro hos det judiska folket på den tiden. Men helt annorlunda wisade sig detta slägtes förhållande till lagen och profeterna wara, när det mättes efter förhållandet till Honom, som war alla profeternas Herre och i sin person och sitt werk war sjelfwa fullbordan af allt hwad lagen befallde. Hans stämma blef icke känd och för Hans ord fanns intet rum, då Han lärande stod midt ibland dem. Werldskärlek, stolthet och sjelfrättfärdighet beherrskade det judiska folket och deß ledare, så attendast hos ett mindre antal ödmjukhetens och fattigdomens evangelium, som Jesus förkunnade, fann ett genswar. Pröfwadt på Jesu Christi lif och lära wisade sig fariseers och skriftlärdes tro wara en tom form, deras rättfärdighet ett blott sken. Och Herren såg klart att så war; Han genomskådade deras innersta och såg dem i deras af dem sjelfwa okända hjertegrund. Han såg, att de icke blott såsom deras fäder woro oförändrade till hjerta och sinne, utan att de gått ännu längre än fäderna i köttsligt sjelfbehag, i afgudisk lusta, i en jordisk sinnesrigtning, och Han wißte wäl, hwarthän blindheten och förhärdelsen inom kort skulle föra dem: Han wißte, att de snart skulle icke blott förgripa sig på Hans person, utan ock blifwa Hans budbärares plågare, förföljare och dråpare, och sålunda, oaktadt allt bättre sken, dock till alla delar bewisa sig såsom afkomlingar af sina gudlösa och blodtörstiga fäder, icke blott i sinnelag, utan äfwen i handling. Se, säger Herren till dem, Jag sänder till eder profeter och wise och skriftlärde och somliga af dem skolen I dräpa och korsfästa, och somliga af dem skolen I hudflänga i edra synagogor och förfölja från den ena staden till den andra. Otroligt och dock bokstafligen besannadt! Det länge dolda och till och med i nit för lärans renhet klädda sanningshatet utbröt omsider i ljus låga; det nöjde sig icke dermed att hafwa fört härlighetens Herre på korset, utan rasade blodigt mot allt, som bekände den Korsfästes namn och tro. Så blef då, genom Guds dom, det sjelfrättfärdiga sinnelaget afslöjadt och i dagen ställdt det inre sammanhanget mellan de förra slägtenas gudförgätenhet och det dåwarande slägtets skrymtaktiga ondska.

Christlige åhörare! Låtom oß wara öfwertygade derom, att ingen förbättrad samhällsordning, ingen sedernas förfining och werldslig bildning, ingen antagen tro och gudaktighetsform, wore den än lika evangelisk som fariseernas war lagbunden, skall någonsin kunna undertrycka utbrotten af det hat, som har sin grund i mörkrets fiendskap mot ljuset och köttets mot anden. Ja, de skola i sista handen icke ens förmå att återhålla de råaste utbrotten af detta hat. När sanningen uppträder i sin fulla kraft och med öppen bekännelse, då stegras

ock lögnens motståndskraft och nedbryter med lätthet skrankor, som ansetts oöfwerstigliga. Fariseers och skriftlärdes upplysning, laglydnad och ärbarhet förmådde icke i den allwarliga pröfningens stund hindra dem från att blifwa förföljare, bödlar och dråpare. Så skall det ock gå oß i christenheten, om wi icke på bättre sätt, än de, tro och anamma Guds nådabesök. Om de christnas tro på Christus, på Hans ord, person och werk icke blifwer en hjertats tro, ett Guds Andes werk, en förnyande och omskapande kraft i dem sjelfwa, så skola ock de en gång blifwa öppna fiender till den sanning, som de nu med munnen bekänna; den gudomliga nådens mest utomordentliga besökelser skola icke framkalla besinning och den sålunda tillbjudna nådens föraktande skall werka en förhärdelse, som förer till branten af undergång och förderf.

Att wara christen, det är, såsom fordom det att wara Israelit, en answarsfull kallelse. I och med mottagandet af Guds nådabesök öfwertager man också ett answar. Wäl är wälsignelse, idel wälsignelse, den gudomliga kärlekens ändamål, men för christna under samma wilkor som fordom för Israel, till hwars barn det hette: eder först och främst hafwer Gud uppwäckt sin tjenare Jesum, och sändt *Honom till att wälsigna eder, i det att hwar och en af eder omwänder sig ifrån sin ondska* (Ap.-G. 3: 26). Så länge wi icke omwändt oß ifrån wår inneboende ondska och wåra onda werk, af hjertat sökande nåd och förlåtelse hos den genom evangelium till oß komne Frälsaren, skole wi icke kunna undfå wälsignelsen af denna Hans ankomst; och om wi framhärde i ett så obotfärdigt sinne, stå wi inför Gud i förbindelse med Christi och profeternas dråpare och förblifwe boende i den stora staden Babylon, i hwilken, enligt Uppenbarelsebokens ord (kap. 18: 24), "warder funnet profeternas och helgonens blod och allas deras, som dräpne äro på jorden." Ty likasom det gifwes en för Christi trogna gemensam rättfärdighet, så gifwes det ock en gemensam skuld och answarighet öfwer den obotfärdiga werlden, som bär Christi namn. Wi kunne sluta dertill särskildt ock af Herrens egna ord i wår text. Sedan Han förutsagt sina

wittnens förföljande och dödande, höre wi Honom uttala de olycksbringande följderna deraf för det judiska folket: *på det öfwer eder skall komma allt rättfärdigt blod, som är utgjutet på jorden, ifrån den rättfärdige Abels blod intill Sacharie, Baraehie sons blod, hwilken I dråpen mellan templet och altaret. Sannerligen säger jag eder, att allt detta skall komma uppå detta slägtet.* Såsom för en gemensam skuld måste det dåwarande judiska folket dela answaret och bära straffet för allt det sanningshat, som icke blott de sjelfwe, utan äfwen de föregående slägtena hade ådagalagt, och för de blodskulder dessa åsamkat sig. Så har Gud dömt, så skall Han dömma. Han ser oß skyldiga till Abels dråp, till Christi korsfästelse, om wi på wår tid äre sinnade som Kain war, när han slog sin broder ihjäl, eller som öfwersteprester, fariseer och skriftlärde woro, när de förde Jesus till döden. O, en förfärlig dom! att tömma den wredeskalk, som ondskan på jorden alltifrån werldens begynnelse ifyllt och som slutligen blifwit fullbräddad; att uppskära den olycksskörd, som alla ogudaktiga menniskor genom sina onda gerningar under tidehwarfwens lopp hafwa utsått! Då skall den ewiga landsflyktens dom wara lika så oundwiklig för den antichristiska werlden, som den timliga landsflykten war oundwiklig för brodermördaren Kain och sedermera för det affälliga, i hans fotspår wandrande Israel.

Med helig sorg öfwer annalkandet af denna fruktanswärda dom öfwer Guds folk utbrister Återlösaren: *Jerusalem, Jerusalem, du som dräper profeterna och stenar dem, som äro sände till dig: huru ofta hafwer jag welat församla dina barn, likasom hönan församlar sina kycklingar under sina wingar, och I willen icke. Si, edert hus skall eder blifwa öde.* Hwilken djup smärta måste icke Herren hafwa erfarit, när Han i anden såg det namnlösa elände, den allmänna förskingring och långwariga förnedring, som Israel nu gick till mötes, detta Israel, som en gång warit så fritt och lyckligt genom sin Gud och ännu i denna sena stund kunde räddas, om det blott wille. Herren

bedyrade, att intet försök blifwit försummadt att föra det förwillade folket till omwändelse, att Han i det längsta welat förebygga ödeläggelsens dom, att Hans kärlek icke tröttnat att kalla till bättring, så länge ännu ett öra funnits för kallelseropet. Men folket *wille* icke känna den kallande röften, det *wille* icke söka sin tillflykt under de salighetswingar, som deß trofaste Gud och Frälsare utsträckte emot det och under hwilka Han så gerna hade welat gömma det, och *måste* nu erfara, hwad jemmer och hjerteqwal det har med sig, att öfwergifwa Herren och förhärda sig mot Hans nådabesök.

Men såsom Herren med helig hjertesorg förutsade Jerusalems undergång, så har Han ock genom sin Ande i apostlarna förutsagt det stora affallet i christenheten, som skall föregå Hans tillkommelse. Och twiflar någon ändock derpå, att ett öppet affall från den christna tron skall inträffa i christenheten och i alla händelser en öppen förnekelse af christendomens kraft och wäsende inträda, om ock namn och form till en wiß grad behållas qwar, så må han blott gifwa akt på de tänkesätt, som redan länge gripa omkring sig och stå i den afgjordaste motsats till christendomens grundsanningar och hela åskådningssätt. Den spridning dessa åsigter winna, de massor de eröfra bland menniskor, som bära det christna namnet, wittna nogsamt derom, att snart nog den tid kan komma, då det skall tillåtas mörkrets makt att på lif och död upptaga kampen mot Christi bekännare och då Herren skall luttra sin så djupt förnedrade kyrka i bedröfwelsernas heta ugn, luttra henne från slagget af den werldslighet, som ingen mensklig makt kan bortsmälta. Bedragom oß derföre icke med förespeglingar om en alltid fortgående lugn utweckling. Det ligger i sakens natur, i motsatsen mellan mörkret och ljuset, sanningen och lögnen, mellan Gud och werlden, Christus och antichrist, att en gång en öppen och afgörande kamp måste kämpas, till hwilken de, som wilja strida under Christi fana, måste wara rustade med tro och bön, tålamod och försakelse. Den skall först lyktas, denna kamp, med Christi tillkommelse och Guds rikes uppenbarelse och werldsmaktens undergång — med dessa stora, oförlikneliga tilldragelser som i alla tider stått i lefwande närwarelse för Jesu blodswittnens hänryckta trosblick. Men dessa heliga menniskor hafwa icke i en ofruktbar beskådelse blickat emot tillkommelsens härliga mål; de hafwa genom deß anblick upplifwat sin tro och ikládt henne en allt försakande, en allt öfwerwinnande kraft; de hafwa deraf hemtat styrka till att med större frimodighet wittna om Herren Jesus och tillropa sin samtid: gören bättring, ty himmelriket är kommet hardt när; låten hjelpa eder från detta onda slägte; bättren eder nu och omwänden eder, på det edra synder må utplånade warda, att wederqwickelsens tider från Herrans ansigte må komma och Han må sända den eder förut förkunnad är, Jesum Christum. Den himlafarne Frälsaren har i dem och med dem sjelf besökt sin församling och med genomträngande kraft talat till syndare, arbetande på deras uppwäckande ur syndens sömn, deras öfwertygande om skuld inför Gud, deras hänwändande till frälsningens nåd. Men äfwen på de tider, då Herren icke genom sådana synnerligen utrustade tjenare har besökt sitt folk, har Han dock erbjudit rikliga nådatillfällen, i det Han låtit sitt uppenbarade ord wara tillgängligt och beledsagat detsamma med sin helige Andes kraft, så att ordet träffat icke blott menniskors öron, utan äfwen deras samweten; i det Hans Ande kraftigt påmint om det hörda ordet och lagt deß allwarliga tillämpning på deras hjertan, eller i det Han mången gång på ett underbart sätt sammanlänkat händelser i deras yttre lif med inre erfarenheter, så att den öfwertygelsen påtwingat sig dem: här är Guds hand, här står jag inför den Allseendes öga, här har Gud talat till mig. Lärom att rätt uppskatta dessa och alla nådens besök; lärom oß tro Herrens närwaro hos oß i och genom alla nådens medel, ja i och genom hwarje god rörelse, hwarje dragning till Gud, hwarje lust till ordet, hwarje kallelse till bönen. Det är genom dem Herren will samla oß till sig; det är genom dem Han will begynna och fullfölja sitt stora frälsningswerk i wåra själar och taga oß in i sitt hägn. Det är i sanning godt att wara der intagen, försumme då ingen den tid, på hwilken han sökes i nåd. Ty Guds wredes stormwindar skola

snart begynna att blåsa och skola då såsom agnar förskingra de ogudaktiga, hwilka icke betäckas af den Allsmäktiges fjädrar och icke hafwa sin tillflykt under Hans wingar.

Men innan denna sista ewiga förskingring inträder, skall ännu Israels folk erhålla ett saligt nådabesök. Det skall då blifwa renadt genom den nya födelsens bad i försoningens blod och, sålunda helgadt till sin Konungs mottagande, helsa Honom med det urgamla hyllningsropet i Sion, då Han kommer i himmelens sky. Löftet om ett sådant återseende war det sista ord Herren uttalade, förrän Han lemnade Jerusalems nu till förödelse hemfallna tempel: Jag säger eder, efter denna tid skolen I icke se mig, till dess I skolen säga: Wälsignad ware Han, som kommer i Herrans namn.

Måtte Herren af sin nåd ännu ibland oß göra sig ett folk, som med dem är beredt att mottaga Honom, när Han åter kommer att besöka det! Måtte wåra synders stora elände, straffdomarnas fruktanswärda allwar, Guds rikes outsägliga härlighet och wår Återlösares brinnande kärlek mana wåra hjertan att lyßna till Guds kallande röst! Låtom oß taga wara på den tillbjudna bättringsnåden och ingå i den saliga trosföreningen med Christus, på det wi under detta wårt främlingskap må hafwa wårt trygga hem i Hans tjäll och såsom ett egendomsfolk kungöra Hans dygd, som kallat oß af mörkret till sitt underbara ljus. Då skole ock wi, när Herren kommer, få mottaga Honom med en outsäglig glädje och instämma i den nya jubelsången, hwarmed de frälste lofsjunga Honom, som så nådefullt besöker och så härligt förlossar sitt folk. Amen.

Christi ringa skara.

Herren är mitt ljus och min salighet: för hwem skulle jag frukta? Herren är mitt lifs wärn: för hwem skulle jag rädas? Ps. 27: 1.

Det hörer till naturen af Guds rike, sådant detta uppenbarar sig på jorden, att knyta tillhopa det största med det minsta, det högsta med det oansenligaste, makten med wanmakten, wisdomen med enfalden — kort sagdt, att förena uti sig förhållanden, som utifrån förete sig såsom rakt motsatta hwarandra. Och huru skulle det wäl kunna wara annorlunda med ett rike, som har sin lefwande begynnelse, sitt skapande ursprung i föreningen af de twänne motsatserna: menniska och Gud, syndigt kötts likhet och Guds skepelse? Har en gång föreningen af dessa motsatser framstått för wårt sinne i sin alla högflygande menniskotankar korsande underbarhet och dock genom tro funnit ett rum i wårt hjerta, då skall den förening af motsatser, som Guds rike i sin utweckling på jorden företer, icke mer kunna förekomma anstötlig, utan skall twärtom wisa sig helt naturlig och nödwändig. Ty hwad kan wara naturligare än det, hwarom apostelen erinrar i dessa orden: Såsom Han war, så äre ock wi (wi nemligen, som tillhöra Honom såsom Hans efterföljare,) i denna werlden? eller naturligare än detta Mästarens eget ord: tjenaren är icke förmer, än hans herre, kan således icke påräkna att hafwa det bättre, än husbonden? Men innebär denna likhet förödmjukelse, lidande, swaghet och främlingaskap, så innebär den ock höghet, styrka, wälmakt och frimodighet, och detta sistnämnda icke först i det tillkommande lifwet, utan, i innerlig sammangjutning med deß förstnämnda motsats, redan här på den förunderliga stridsplats, som wi kalla wår jord. Alla Guds helige, alla Christi trogne, alla Hans sanna lärjungar äro efter sin tros mått wittnen derom i sitt

lif och sin bekännelse. Och icke det minst kraftiga wittnesbörd i denna sak är och bär den konung, som icke blott i sina profetiska ord, utan äfwen genom sitt lifs händelser blifwit bewärdigad att teckna så många drag af den kommande Messias och Hans rike. Ehuru djupt betryckt, är David dock icke undertryckt. I den största öfwergifwenhet, såsom dens, hwilken blifwit öfwergifwen till och med af egen fader och moder, gentemot öfwermäktiga fiender, känner han sig icke blott tröstad, utan stark och oöfwerwinnelig. Ty sådan är hans bekännelse: Herren är mitt ljus och min salighet: för hwem skulle jag frukta? Herren är mitt lifs wärn: för hwem skulle jag rädas?

Älskade i Herranom! Det är under alla årens och tidernas werlingar dock i grunden samma strider Guds folk har att genomkämpa, samma mål det har att winna, samma wapen att bruka, men ock — samma bistånd att påräkna, samme Herre och Gud i himmelen såsom sitt wärn och sin seger. Han är de sinas tillflykt; Hans namn är den fasta borg, inom hwilken de blifwa bewarade. Wilje wi med Guds folk dela denna saliga förmån, om hwars wärde den flyende tiden i dag så lifligt påminner oß, så låtom oß se till, att wi redligt anslute oß till detta folk och manligt upptage deß strider. Men endast genom en andelig omskärelse kunne wi helgas till medlemmar deraf. Härom påminner oß åter hwarje ingående nytt år, i det att årets första dag är helgad åt minnet af Jesu omskärelse. Ty icke för att upphäfwa omskärelsens lag har wår Salighetshöfding underkastat sig densamma, utan för att upprätta den såsom en *andens* lag för sitt folk, sedan Han genom sin död erlagt full mansbot för folket och dermed en gång för alla uppfyllt *bokstafwens* yttersta rättskraf. Utbedjom oß då i det dyra Frälsarenamnet hjerteförändringens nåd, på det wi i sanning måtte tillhöra Herren wår Gud och Han för wåra kommande dagar måtte wara wårt lifs wärn, wårt ljus och wår salighet.

Luc. 12: 32.

Frukta dig icke, du ringa hjord; ty det är eder Faders goda behag, att gifwa eder riket.

Herren Jesus hade samlat omkring sig en skara af sanningssökande och sanningsälskande menniskor, som med sitt hjertas förtroende hängåfwo sig åt Honom, emedan Han talade till dem det ewiga lifwets ord, hwarefter de hungrade mera, än efter allting i werlden. Denna hunger efter lifwets ord, som gjorde, att de så oemotståndligt drogos till Honom, war icke grundad i någon blott flyktig känslorörelse, utan ett werk af Guds faderliga dragande och derför ock djup och waraktig. Icke efter egna hugskott hade de lupit åstad för att höra någonting utomordentligt, då de kommit till Jesus; nej, det war hjertats djupa behof efter sanning, efter frid och frälsning, som dref dem till Honom och höll dem qwar hos Honom. Af sådana själar hade en liten skara bildats, i hwilken Herren Jesus såg förstlingen af den Honom af Fadren gifna hjorden och hwilken såsom Fadrens gåfwa war oändligt dyrbar för Honom. *Ingen kommer till Mig, utan att Fadren, som mig sändt hafwer, drager Honom:* så hade Han ropat till de otaliga folkhopar, som trängde sig omkring Honom, lystne att se och höra underbara ting, men icke angelägne att i anden nalkas Honom, att i botfärdiga och troende hjertan gömma Hans ord. Twifwelsutan bidrogo sådana tillströmmande menniskohopar att ännu mera öka hos Herren den känsla af enslighet och främlingaskap, som följde Honom under Hans wandring på jorden. Men så mycket mer wederqwickande måste åsynen af dessa uppriktigt hängifna lärjungar hafwa warit, hwilka werkligen upptogo Hans ord i sina hjertan och genom dem trädde i en andelig förbindelse med Honom, i det fröet till ett nytt andelif hos dem utsåddes och alltmera rotfästade och utwecklade sig. De skulle wäl i sin ordning, desse lärjungar, likasom före dem och i högre mening deras Mästare, just på grund af detta nya, hos dem sig utwecklande andelif blifwa främlingar i werlden, okända eller mißkända äfwen af sina närmaste; de skulle snart komma att erfara känslan af öfwergifwenhet i en werld, som icke känner Gud och icke söker Hans kunskap, och att wid den erfarenheten få gråta sina hjertetårar. I sinom tid skulle de äfwen komma att känna på allwar nå-

got af sin Herres korsbörda och lida smälek och förföljelse, kanske intill blods, i Hans efterföljd. De skulle såsom Christi tjenare och stridsmän få att kämpa för en sak, som allmänt motsades och ofta undertrycktes, hwarwid deras kärlek komme att lönas med hat och wälwiljan med hårdhet och köld. Och omsider skulle folkhafwets wågor resa sig skyhögt och hota den christna kyrkans oansenliga farkost med oundwiklig undergång i de wredgade böljorna. Att allt detta wäntade lärjungakretsen, att mångfaldiga faror och fiender skulle omhwärfwa den lilla skaran af trogna, att werld och afgrund skulle sammanswärja sig mot dem — det wißte Herren och Mästaren wäl. Han wißte att allt detta förestod dem *för Hans skull*, för deras förbindelse med Honom — och dock twekade Han icke ett ögonblick att draga dem in i sin kärleksgemenskap och trofast bewara dem deruti. Så kunde Han handla, emedan Han wißte, hwad Han hade att gifwa till ersättning för alla timliga förluster. *Hwar och en*, sade Han derför, *som hafwer öfwergifwit hus eller bröder eller systrar eller fader eller moder eller hustru eller barn eller åkrar för mitt namns skull, han skall få hundradefaldt och ärfwa ewinnerligt lif.* De fingo i och med Hans gemenskap allt det, som utgör grundwilkoren för sann lycka i tiden och salighet i ewigheten, nemligen förlåtelse för sina synder, frid i samwetet, hjertats renhet och barnaskap hos Gud. I Christi gemenskap wunno de en frihet, som af intet jordiskt wäld kunde kufwas, en kärlek, som af intet afgrundshat kunde släckas, ett hopp, som inga tidens wexlingar kunde rubba, och för det tillkommande lifwet en härlighet, som wida, wida öfwerwägde alla deras timliga bedröfwelser.

Huru måste icke Herren i sin menniskokärlek åstunda att utdela denna himmelska nåd, dessa ewiga skatter åt arma menniskor, hwilkas nöd Han så wäl kände och till hwilkas frälsning Han war kommen i werlden? Och då Han icke på annat sätt kunde tilldela dem detta goda, än genom att upptaga dem i sin gemenskap, huru heligt angelägen måste Han då icke wara derom, att kunna draga dem till sig och införlifwa dem med

sin hjord. Icke liten, utan talrik wille Han hafwa denna sin hjord, sin lärjungaskara, så wißt som Hans menniskokärlek war allmän och wille åt *menskligheten* meddela himmelrikets andeliga och ewiga wälsignelse. Derför underlät Han ej heller att både i egen person och genom sina sändebud kalla och inbjuda menniskor till delaktighet deruti. Men *ett* iakttog Han dock härwid på det noggrannaste: Han sökte aldrig draga menniskorna till sig och winna dem för sin sak annorlunda, än genom sanningens egen makt. Och när menniskor, ytligt berörda af Hans ord eller gerningar, men icke i sitt inre öfwerwunna af den deri sig uppenbarande sanningsmakten, wille ansluta sig till Honom och omfatta Hans rikes sak, så wißte Han att så framhålla den gudomliga sanningen i deß skärpa och allwar, att de af sig sjelfwa afstodo från sitt förehafwande och derigenom åtminstone bewarades från det sjelfbedrägeri, som skulle hafwa legat i en sådan skenbar anslutning till Herren. Det hade warit Honom lätt att fängsla wid sin person de talrika skaror, som åhörde Honom, genom en ringa eftergift för deras rådande tycken och tidens åsigter, genom förtigande åtminstone af det mest allwarliga och för folkets sinnen frånstötande i himmelrikets lära. Men Han icke blott icke tillät sig att gå in på några menskliga genwägar eller gripa till några medel af en menskligt beräknande klokhet för att befordra framgången af sin sak, utan Han uppdagade äfwen för sanningens skull det mißförstånd eller mißtag menniskorna begingo, när de på eget bewåg nalkades Honom och sökte att inlåta sig med Honom, utan att i det fördolda hafwa aktat på Fadrens dragande och i sina samweten rådfört sig med sin Gud, ehwad det nu warit menskligt wälmening eller någon annan, mindre ren bewekelsegrund, som drifwit dem att uppsöka Honom. Så skedde då, att oaktadt allmänneligheten af Jesu kärlek till syndare, oaktadt oförtrutenheten af Hans bemödanden att winna menniskor för den frälsande sanningen, oaktadt den enfald, med hwilken Han nedsteg till hwar man, och den mäktiga andekraft, som åtföljde allt Hans tal, dock blott en jemförelsewis ringa skara werkligen anslöt sig till Honom. Ja, ringa war denna

skara icke blott till antalet, utan äfwen med afseende på det, som för öfrigt räknas såsom makt och styrka i werlden, så att det på den utwalda lärjungakretsen sannades hwad Paulus skrifwer till församlingen i Corinth: *Käre bröder, ser på eder kallelse: icke många köttsligen wise, icke många mäktige, icke många ädlingar äro kallade.* **Utan** *det för werlden dåraktiga hafwer Gud utwalt, på det Han skulle komma de wisa på skam: och det för werlden swaga hafwer Gud utwalt, på det Han skulle komma det starka på skam. Och det för werlden oädla och föraktade hafwer Gud utwalt, och det intet är, på det Han skulle tillintetgöra det som något är. På det intet kött skall kunna berömma sig inför Gud.*

Fåtalig och efter menskligt sätt att döma swagt rustad war den härskara, som Herren Jesus hade att ställa i fält mot den fullrustade, mäktiga werlden. Det såg för menniskoögon ut, som hon icke skulle hafwa annat att wänta än nederlag och undergång wid det första allwarliga sammanträffande med sin motståndare. Också war det i förstone hufwudsakligen med hånets och föraktets wapen, som werlden bekämpade Christi församling. Men snart skulle hon förändra stridssätt och med uppbjudande af hela sin makt söka undertrycka en sak, hwars gudomliga rätt och himmelska skönhet hon ej kunde fatta, men hwars förfäktares glödande kärlek och allt öfwerwinnande mod och försakelse hon med häpnad bemärkte. Så fingo Christi trogne inom kort att genomkämpa heta strider utåt, under det den inre kampen mot eget kött och blod oaflåtligt måste fullföljas.

Att nu sådana strider, yttre och inre trångmål och bedröfwelser, förestodo Hans trogna, deraf gjorde Jesus ingen hemlighet. Han hwarken behöfde eller wille dölja det för dem. Ty icke blott segerlönens härlighet, utan äfwen segrens fullwißhet stod klar för Jesu öga, och Han kunde derför i sanningens namn tillförsäkra sina stridsmän dem båda. *Frukta dig icke, du ringa hjord,* sade Han, *ty det är eder Faders goda behag, att gifwa eder riket.* Wi se: Herren grun-

dar löftet om seger för sina trogna på Fadrens goda behag eller godtfinnande, således på Hans fria allmaktsbeslut, Hans utkorelsenåd. En så orubblig grundwal behöfdes ock för segerlöftet, om det eljest skulle utöfwa sin werkan just *då*, när det allramest gjordes behof deraf, i nödens och anfäktningens hetaste stunder. När det gäller att öfwerstiga swårigheter, som för all mensklig förmåga synas oöfwerstigliga, att gå fram der hwarje wäg synes afskuren, såsom den war för Israel wid Röda hafwet, att låta sitt lif för sanningens skull, då behöfwes det att känna sig buren af *utkorelsens* nåd. På utkorelsens örnwingar är det, som Guds folk föres fram midt genom faror och fiender till det utlofwade landet, såsom Herren sade till Israel fordom: I hafwen sett, huru Jag hafwer *burit eder på örnawingar och tagit eder till mig,* och på ett annat ställe: *Såsom en örn utförer sina ungar och flyger öfwer dem, så räckte han sina wingar ut och tog dem och bar dem uppå sina wingar?* Och derför kan ock Guds folk, äfwen i sitt största betryck, med frimodighet fråga: *Är Herren för oss, ho kan då wara emot oss?*

Ja, fullwißt är Jesu Christi löfte om seger för sina stridsmän, och fullwisse woro ock Hans trogne i de första heliga tiderna derom, att Christi fana är en segerrik fana. Derföre swuro de ock sin trohetsed med helig hänförelse och offrade med fröjd sitt lif för bekännelsen af Jesu namn. Det war icke en uppbrusande känsla eller swärmisk inbillning, som ingaf dem ett sådant mod, utan den lefwande tron på Jesu Christi ord, hwilka de buro i sin själ såsom ande och lif. I wiß förtröstan på dem kämpade de manligt sin strid och wunno sin krona och efterlemnade såsom arf åt kommande slägten de dyrköpta frukterna af sina segrar.

Så hafwe wi korteligen skärskådat det sköna ord af Christi mun, som utgör wår text i dag, och funnit deß tillämplighet på Christi lärjungar i kyrkans begynnelse och under hennes första århundraden. Men förhållandena hafwa mycket ändrats sedan den tiden, och wi fråge då: utgöra wäl Christi lärjun-

gar ännu i dag en liten hjord och ega således de ord, som Herren ställer till dem såsom utgörande en sådan ringa skara, sin tillämplighet ännu i vår tid? Denna fråga skulle wi wilja beswara genom att till behjertande framställa en annan: på hwilket sätt hafwa de många, hafwa massorna, som nu bekänna Christi namn, blifwit christna, och på hwilket sätt hafwa särskildt du och jag och wi alla blifwit det? Har det gått på den sanningswäg, som Herren sjelf med sitt föredöme anwisade såsom den rätta, genom den sanningsmakt, som war den enda, Han wille bruka, genom den sanningstörst, i hwilken Han erkände ett werk af sin Fader och hwilken Han derför alltid stillade med sin Andes lefwande watten? Eller har det gått på en lättare och genare wäg, på en wäg, der den ene gör som den andre och denne andre åter som alla de andra, och desse åter som de hafwa gjort, som före dem lefwat o. s. w.? Skulle wi på detta sätt wara christna, då äre wi christna alldeles på samma sätt, som hedningarna äro afgudadyrkare, ty de dyrka sina gudar derför, att de så hafwa lärt sig af fäder och förfäder. Eller äre wi måhända christna på det sättet, att wi hålla oß till Guds ord i ett efter wåra, wår samtids och wårt samfunds åsigter och älsklingsmeningar lämpadt urwal, så att wi t. ex. gifwa rätt åt den del deraf, som talar om friskänkt nåd och förlåtelse, under det wi förbise eller bortförklare det, som talar om bättring och hjertats förändring, ny födelse och helig wandel, om dom och rättfärdighet? I detta fallet åter äre wi christna alldeles på samma sätt, som fariseerna woro troende Israeliter, ty de höllo sig ock till Guds ord, ehuru de afpassade det efter sitt tycke och efter häfdwunna menskliga läror och lemnade i sitt wärde eller bortthydde genom konstlad förklaring allt det, som icke dermed wille öfwerensstämma. Äro nu endast de Christi werkliga lärjungar, som blifwit det på sanningens wäg, genom sanningens makt, drifne af inre sanningsbehof, då måste wi blott och bart på grund af bekantskap med menniskohjertat i allmänhet och med wåra egna hjertan, om wi ocksa wore fullkomligt okunnige om huru det i werkligheten står till i werlden eller

åtminstone alldeles icke befattade oß med att döma om den saken — wi måste dock, säge wi, redan på grund af denna bekantskap sluta dertill, att Christi hjord, Hans werkliga lärjungars skara, i alla tider warit ringa, jemförelsewis mycket ringa. Det kan icke annorlunda wara under det närwarande werldsloppet, så widt icke ettdera af de twå, lika omöjliga fallen skulle inträffa, att menniskohjertat öfwerhufwud skulle ändra natur eller ock tron på Christus, som är det utmärkande för det sanna lärjungaskapet, skulle ändra sitt wäsende och blifwa någonting annat, än den af begynnelsen warit. Men nej! nu såsom fordom är menniskohjertat icke blott detta arma, fridlösa, af onda begär sönderslitna syndarehjerta, utan äfwen detta sjelfrättfärdiga, obotfärdiga, trotsande hjerta, som afgudiskt eller skrymtaktigt wiker bort från lefwande Gud och försmår Hans till bättring kallande nåd. Och å andra sidan, att fatta tron på Christus, det är ännu i dag såsom fordom, att gå ut ifrån det, som man af naturen sätter sin tröst till och bygger sitt hopp uppå, det är att med sin själs begär wända sig från denna werlden och deß synliga goda, timliga fördelar och köttsliga njutningar, för att i stället omfatta nådens skatter, det himmelska goda, de ewiga egodelarna. Dertill förutsättes således, att hjertat fått syn på wanskligheten af denna werlden, den inre haltlösheten af det goda hon bjuder och hwarmed hon snärjer och binder menniskan och drager henne in i sin egen oundwikliga undergång, och derjemte fått syn på Guds rikes nåd och ära och skönhet och salighet. Att fatta tro på Christus, det innebär att sätta sig emot den starka strömmen af sin egen köttsliga naturs böjelser och af werldens allmänna tänkesätt och lefnadswanor, det är i wiß mening, ännu i dag såsom fordom, att blifwa utan föräldrar, utan hustru och barn, utan bröder och systrar, utan slägtingar och wänner, utan penningar och egodelar, ja, utan hem och fädernesland i werlden. Tron på Christus är oskiljaktig från ett werldsförsakande sinne. Ingen kan derföre fatta den, som icke förstått att hans egen fördel, hans winning och ära i högsta och sannaste mening och först och sist hans ewiga frälsning är oskiljaktigt dermed förenad.

Så följer då oemotsägligen af trons natur och menniskohjertats beskaffenhet, att Christi trogne förblifwa en ringa skara under det närwarande werldsloppet och att de städse hafwa att genomkämpa en strid, som wäl icke alltid är lika swår, men dock i hwarje tid swår nog för att komma deras hjertan att frukta, när de se på sig sjelfwa, sin ringa kraft, och taga sin Herres sak på fullt allwar och ingenting wilja afpruta af deß heliga fordringar. En sådan fruktan är god och helsosam, för så widt den drifwer till waksamhet; men för så widt den kommer dem att fälla modet och afstå från striden, måste den öfwerwinnas. Och ett kraftigt medel dertill är just den utsigt öfwer det tillkommande, den wißhet att framtiden tillhörer Christus, det segerlöfte i striden, som Herren gifwer alla de sina intill dagarnas ände i och med dessa orden: Frukta dig icke, du ringa hjord, ty det är eder Faders goda behag att gifwa eder riket.

Älskade i Herranom! Det är godt att, rustad med ett sådant löfte, kunna gå sin framtid till mötes; det är godt att hafwa undfått ett sådant hopp för det tillkommande. Icke alle kunna ega det. Guds ord talar om dem, som ingen framtid hafwa, och detta, emedan de söka sin del i det närwarande och grunda sitt hopp på förgängliga ting. Detta närwarande är dock snart, ja, snart förbi och denna werldens wäsende förgås. Tiden förrinner såsom en aldrig förhållen ström, och wi sjelfwe föras med den strömmen för hwarje ögonblick allt närmare den oändliga ewigheten. Betänke det, den sig betänka kan. Med särskild kraft manar oß till en sådan eftertanke det flyende året, hwars sista hwilodag med denna dagens afton går till ända. Äre wi beredda att möta den ewighet, som wi med hwarje dag nalkas, och huru äre wi det? Hwari består wår beredelse? Några wackra tankar och matta önskningar och slappa föresatser göra dock icke tillfyllest. Grafwen har sina fasor och icke till hwar man säger Guds ord: frukta icke! Sanningens mun har ock på ett annat ställe uttalat ett rädens! "Ja, Jag säger eder: rädens. Må wi då lära oß rädas för det, som är rädsel wärdt, rädas för den synd, som bor i

wårt förderfwade kött, och för den fiendtliga andemakt, som traktar att genom synden beröfwa oß frihet och lif, för att sålunda fullständigt lägga oß under sitt fruktanswärda wälde. Guds folks fruktan måste wi frukta, om wi skole eldas af deß oförskräckta, werldsöfwerwinnande mod. Wi måste lära oß tro den wrede och frukta det eldsnit, hwarom Gudsmannen Moses utropar (Ps. 90: 11): Herre, ho tror det, att du så swårligen wredgas? Och ho fruktar sig rätt för sådan din förgrymmelse? Denna helsosamma fruktan skall icke hämma, utan främja den frimodighetens ande, som den himmelske Härföraren will ingifwa de sina, då Han säger till dem: frukta dig icke, du ringa skara! Ty desse utgöra sjelföfwerwinnarenas lilla hop, hwilka just derför, att de föra sin strid äfwen inåt, mot sig sjelfwa, hafwa slutit förbund med Guds fruktan. Endast i detta förbund finna de sig betryggade från anfall i ryggen, af sitt eget förrädiska kött och blod, och kunna samla hela sin andestyrka mot den fiende, som kommer emot dem i werlden, och uppfyllas af den wissa förtröstan, att Herren är deras lifs wärn, deras ljus och salighet. — Wäl dem, hwilka denna bekännelse tillhörer, och wäl oß, om wi förene wår sak med deras! Ty Han sjelf, Herden, Herren, Konungen, lemnar icke de sina allena i werlden: Han går med dem på wägen, Han bistår dem i striden, Han är när dem i lidandet och förer dem slutligen in i sin Faders ewiga rike. Amen.

En warning af Christus till sina stridsmän.

Uppen.=B. 2: 1—5.

Skrif till församlingens engel i Ephesus: Detta säger Han, som håller de sju stjernorna i sin högra hand, den der wandrar midt ibland de sju gyldene ljusastakarna: Jag wet dina gerningar, och ditt arbete, och ditt tålamod, och att du icke kan lida de onda, och du hafwer försökt dem som säga att de äro apostlar, och dock icke äro det, och hafwer befunnit dem ljugare, och du hafwer lidit och hafwer tålamod, och hafwer arbetat för mitt namns skull, och är icke trött worden. Men Jag hafwer emot dig, att du den första din kärlek öfwergifwit hafwer. Betänk derföre, hwaraf du fallen är, och bättra dig, och gör de första gerningarna: annars skall Jag snarligen komma till dig, och skall bortstöta din ljusastake från sitt rum, om du icke bättrar dig.

Det är den i sin härlighet ingångne Frälsaren, som i himmelen talar de ord, som innehållas i wår upplästa text. Han gifwer siaren Johannes uppdrag att nedskrifwa dessa ord och tillställa församlingens engel i Ephesus desamma. Wi se, Herren begagnar sig af ett sådant sätt att meddela sig med denna, likasom med de sex andra mindreasiatiska församlingarna, som påminner derom, att Han sjelf är frånwarande och såsom sådan icke i tillfälle att mundtligen meddela sig med dem. Ty bref skrifwer dock ingen under wanliga förhållanden till en närwarande, utan till den frånwarande wännen. Emot denna form för Herrens meddelanden till församlingarna, som antyder att Han är personligen frånwarande, synes nu så tillwida dessa meddelandens innehåll strida, att de på några ställen, och deribland äfwen i wår text, uttala de starkaste försäkringar just om Hans personliga närwaro. Ty så lydde ju begynnelseorden af brefwet till församlingens engel i Ephesus: *Detta säger Han, som håller de sju stjernorna i sin högra hand, den der wandrar midt ibland de sju gyldene ljusastakarna.* Då wi

nu af Herrens egen förklaring wete, att de sju stjernorna, som Herren håller i sin högra hand, ingenting annat äro, än just de sju församlingarnas englar, och att de sju gyldene ljusastakarna, ibland hwilka Herren wandrar, betecknа de sju församlingarna sjelfwa: hwad är då sagdt härmed, om icke det, att Herren är personligen närwarande hos dessa församlingar och sjelf egnar dem den noggrannaste uppsigt och trognaste omwårdnad? Dock, att någon motsägelse icke ligger härutinnan finne wi lätt, när wi besinne skilnaden mellan en fördold närwaro efter anden och en uppenbar, sinnewerlden tillhörande närwarelse. "Så länge wi äre i lekamen, äre wi icke hemma när Herren", säger samme apostel, som öfwerflödar af bekännelser om den mest innerliga gemenskap med sin Frälsare. I Christus äro himmel och jord så förmedlade, att det att wara på jorden icke är någon motsats mot det att wara i himmelen, men så länge det närwarande werldsskicket warar och så länge wi lefwe i denna syndens och dödens kropp, hafwe wi icke, äfwen om wi blifwit i sanning troende på Herren, dock med hela wår warelse ingått i Honom. Wi äre wäl i Christus med wårt *innersta* wäsende, men icke med hela wår menniska. Motsatsen mellan utewandrande och hemmawarande eger tillswidare sin giltighet för äfwen den mest utweckla de tro och kärlek, så länge detta jordelifwet warar. När wi besinne detta, skole wi icke förundra oss öfwer att Herren, den i sina troendes hjertan *närwarande*, ställer till dem warningar, förmaningar, uppmuntringar i den form, som påminner om Hans frånwaro och deras främlingaskap — att Han låter i sitt namn *skrifwa bref* till dem. Hwilket kärleksfullt deltagande, hwilken öm omwårdnad, hwilken förtrolig nedlåtenhet ligger icke deruti, att Herren på detta sätt meddelar sig! Och dock är äfwen här majestätet bewaradt, icke blott i afseende på sjelfwa innehållet af brefwen, utan äfwen i afseende på meddelningssättet. Ty icke omedelbart ställas de till församlingarna, utan endast förmedelst församlingarnas englar, såsom det nu här heter: Skrif till församlingens engel i Ephesus.

Men hwilka äro då dessa i Uppenbarelsebokens bref till christna menigheter så egendomligt omtalade englar? Twifwelsutan hafwa wi derwid att tänka på de Guds och Jesu Christi tjenare, hwilka af apostlarna, med de troendes bifall, blifwit förordnade att wara församlingarnas wårdare och hwilka äfwen, under den ursprungliga andefullhetens tider, undfått den mot ett sådant kall swarande andebegåfningen, så att de i sanning kunde wara *herdar* för de troendes hjord och såsom sådana inför den store Öfwerherden *answarige* för den dem anförtrodda hjorden. Det war sådana Guds menniskor, hos hwilka embete och person på det närmaste sammanföllo, män, hwilkas hela inre och yttre lif war helgadt åt Herrens tjenst i församlingarnas wårdande. Icke af egna snillegåfwor och menskligt lärdom lyste de såsom ljus i werlden; de woro stjernor i Herrens hand, och mottogo således af Honom det ljus, hwarmed de lyste för menniskorna. Det war i grunden icke de, som lyste, utan Han, som är det sannskyldiga Ljuset, lyste genom dem och upplyste så de åt deras wård anförtrodda, så att det gudomliga lifwets ljus genom deras tjenst brann klart på församlingens gyldene ljusastake. Men ehwar en fördunkling på denna sistnämnda inträdde, der war det då i första hand den i Herrens hand lysande stjernan, som genom kraften af det från Herren tillströmmande ljuset hade att öfwerwinna och häfwa densamma. Till församlingens engel ställdes derför de warnings- och förmaningsord, som Herren hade att säga församlingarna sjelfwa. Detta war den höga och heliga ordning, som den förklarade Frälsaren iakttog äfwen i all sin djupa nedlåtenhet.

Må wi nu ingå på sjelfwa innehållet af det oß till betraktelse föreliggande brefwet. Jag wet, säger Herren, *dina gerningar, och ditt arbete, och ditt tålamod, och att du icke kan lida de onda, och du hafwer försökt dem som säga sig wara apostlar och dock icke äro det, och hafwer befunnit dem ljugare, och du hafwer lidit och hafwer tålamod, och hafwer arbetat för mitt namns skull och är icke trött worden.* Det första Herren hade

att säga den Ephesinska församlingen war ett fullt erkännande af deß oförtröttade werksamhet för Hans namn och Hans rike. Det är, såsom låge det Honom om hjertat att låta förstå, att Hans allt öfwerwakande öga icke hade lemnat någon enda gerning, gjord för Hans skull och syftande till Hans ära, obemärkt. Det war Honom icke obekant, hwad de troende i Ephesus, denna Asiens förnämsta stad, hwarest den hedniska werldswisdomen och den hedniska wantron hade uppfört så wäldiga bålwerk mot sanningen, haft att lida i det fördolda eller att genomkämpa uppenbarligen för bekännelsen af det allena saliggörande frälsarenamnet. Ingen förförelse af denna werldens bländwerk, ingen fruktan för de öfwermäktiga fienderna till Jesu namn och för de bittra lidanden, som af dessa kunde tillskyndas, hade hindrat dem att hålla högt upp trons heliga banér, manligt sluta sig kring korsets fana och willigt underkasta sig alla de mödor och faror, som äro förenade med striden derunder. Wi kunne lätt tänka oß under denna bild, hwilken uppmuntran ett sådant Herrens ord till församlingen innebär, som detta: *Jag wet dina gerningar* och ditt arbete och ditt tålamod. Det är, såsom när krigaren blifwer förwissad, att fältherrens öga öfwerwakar hwarje hans steg och följer det med sitt lifliga deltagande och gläder sig öfwer hans wälförhållande. Huru mången tapper blef ej af en sådan blick uppmuntrad att willigt lemna sitt lif såsom insats för segern? Skulle då icke mycket mer wißheten att wara sedd af Jesu öga ingjuta ett himmelskt mod, en full offerwillighet i en troende christens hjerta? — Men icke nog dermed, att den Ephesinska församlingen redligen kämpat striden för sanningen utåt, gentemot den utanför hennes område stående, fiendtliga werlden. Apostelen Pauli förutsägelse i det tal, hwarmed han sade de äldste i Ephesus sitt sista farwäl, hade funnit en snar och sorglig uppfyllelse. *Af eder sjelfwa*, hade han sagt, *skola män uppkomma, som skola tala det förwändt är, till att bortdraga lärjungar efter sig*; och willfarande lärare af det farligaste slag, falske apostlar, hade också inom kort uppkommit *i skötet af sjelfwa församlingen*. Här gällde det

nu att inom Guds eget hus upptaga striden för sanningen och utstöta ifrån sig de orenande elementerna. Att här hafwa anseende till personen och af menniskobehagsamhet eller för den yttre fridens skull afpruta på sanningen, det hade warit att göra sig delaktig i andras synder och answarig för det onda, som af willfarelsens utsäde ofelbart måste uppwäxa. Till en så brottslig fördragsamhet, hwilken i grunden är en missaktning och förnekelse af den enda ostyckade sanningen, hade icke heller församlingen gjort sig skyldig. Segrande hade hon bestått äfwen i detta prof, i hwilket hon dock under så fagert sken hade kunnat afwika från Herrens smala wäg. Ocksä prisar Herren henne särskildt för troheten i denna strid inåt: Jag wet, att du icke kan lida de onda, och du hafwer försökt dem, som säga att de äro apostlar och dock icke äro det, och hafwer befunnit dem ljugare, och detta loford upprepar Herren ännu en gång på det uttryckligaste i den återstående delen af brefwet, hwilken icke är intagen i wår text, i det Han erkännande säger: Men detta hafwer du, att du hatar Nicolaiternas werk, hwilka Jag ock hatar.

Församlingen i Ephesus hade i sjelfwa werket genom den lågande nitälskan för sanningen, som hon under de swåraste förhållanden ådagalagt, troget uppfyllt ett af grundwilkoren för den sanna Gudskärleken; ty för att kunna älska hwad Gud älskar måste man ock kunna hata hwad Gud hatar. Ljumhet och oärlig fördragsamhet, denna den gudomliga kärlekens fulla motsats, hade hon minst af allt låtit komma sig till last. Men när det är fråga om kärlek till Gud, så är det fråga om att icke blott älska hwad Gud älskar och hata hwad Gud hatar, utan äfwen om att älska och hata såsom Gud älskar och hatar, eller med andra ord: det är då fråga icke blott om kärlekens föremål, utan äfwen om sättet, hwarpå föremålet älskas. Och härutinnan hade tywärr icke den unga, lifskraftiga församlingen lika wäl bestått sitt prof. Hon hade från denna sida redan tagit en allwarsam skada, och Herren, den hjertan och njurar ransakande, fann det nödigt att genom en uppskakande warning föra henne till besinning häraf. Det är en warning, som Christi trogne i

alla tider hafwa af nöden att wäl behjerta. Ställom derför, så widt möjligt, för wåra ögon den fara, mot hwilken den är rigtad.

Den som sjelf har erfarit sanningens kraft på sin själ och genom Andens lifgifwande nåd blifwit upptänd i kärlek till Gud och bröderna och nu är angelägen att i all sin wandel bewara sin tro och sitt samwete rent, skall icke kunna undgå att möta mångfaldigt motstånd och gensägelse, icke blott af menniskor som äro alldeles främmande för Guds sak, utan äfwen af många, som wäl hafwa formen af gudaktighet, men sakna eller rentaf förneka dess kraft, eller som stycka den i sig sjelf helgjutna sanningen, omfattande allenast de delar deraf, som på något sätt låta sig inpassas i deras förutfattade meningar och älsklingssatser, men lemnande det öfriga åt sidan. Utan en sådan strid skall icke en redlig Jesu lärjunge kunna blifwa. Och i samma mon han sjelf tillwäxer i tro och kunskap, skärpes hans blick till att urskilja falskt och sannt, oäkta och äkta i den honom omgifwande werlden och inom sjelfwa den andeliga brödrakretsen. Will han då förblifwa sanningen trogen, sådan hon betygar sig för honom i Guds Ord och hans deraf upplysta samwete, så måste han ock wittna om henne och med tålamod upptaga det lidande, som af werlden eller af föregifna bröder kan tillskyndas honom för detta wittnesbörds skull. Derförutan kan han icke wara en redlig Christi stridsman. Af en sådan trohet mot sanningen och ståndaktighet i lidandet för dess bekännelse framställer nu församlingen i Ephesus en upphöjd mönsterbild. Men härwid gäller det då att wara på sin wakt mot den fara, som wid menniskohjertats ständiga benägenhet att afwika från sanningens midt så lätt uppkommer från det motsatta hållet. Striden för sanningens sak kan lätt föranleda en försumlighet i wården af det inre lifwet och bönen, och sättet, hwarpå man strider för sanningen, blifwer då sådant, att det gifwer köttsligheten, den ännu icke dödade köttsligheten, tillfälle att åter komma till wälde, så att man kommer att strida för Guds sak i sitt eget namn eller för sin egen sak i Guds namn. Man älskar wäl det som Gud älskar,

men man älskar det icke på samma sätt, som Gud älskar det, icke mer med en allt sjelfwiskt förnekande, sig sjelf hängifwande och hwar man tjenande kärlek, ty man älskar icke mera med en ren barnakärlek sin Gud.

Emot denna fara hade den med så mycken trohet kämpande församlingen i Ephesus icke warit på sin wakt. Derför dröjer icke Herren att i sin trofasthet göra henne uppmärksam på den skada hon från detta håll redan lidit. Men Jag hafwer emot dig, säger Han, att du den första din kärlek öfwergifwit hafwer. För Herrens icke blott allt öfwerskådande, utan äfwen allt genomskådande eldsblick förefanns en djup brist i församlingens innersta lif: den innerliga, i allting Gud och icke sig sjelf menande kärlekens låga brann icke mer i sin ursprungliga skärhet uti de troendes hjertan. Motståndaren, som icke i öppen strid kunnat öfwerwinna dem, hade dock lyckats att så till sägandes genom ett anfall i ryggen tillfoga dem skada. — Men war då denna skada så farlig? Herren förebrår ju dem icke, att de saknade all kärlek öfwerhufwud, all andens kärlek, utan endast att de gjort sig förlustiga den första kärleken; och wi fråge då: war denna brist så wäsendtlig, att den icke rikligen ersattes af det myckna, som Herren fann lofwärdt hos dem? Nej, med blicken på den följande, allwarliga förmaningen och den, för den händelse att förmaningen blefwe ohörd, tillagda warnande hotelsen måste wi säga, att bristen war af den allwarsammaste natur. För att förstå detta rätt, låtom oß besinna, hwad den första kärleken will säga. När en menniska, genom en lefwande erfarenhet af Jesu Christi nåd i sitt hjerta, undfår ett nytt andens lif, då älskar hon Gud icke närmast för de gåfwor Han gifwer, de wälgerningar Han bewisar, de werk Han utförer, utan hon älskar Honom rent för Hans egen skull, för det som Han i sig sjelf är, och hon finner det wara syndens största förbannelse, att den förhindrar menniskorna att på det sättet älska Honom, som i och för sig, oafsedt sina werk, är allena wärd den högsta kärlek. Detta är nu den första kärleken, barnakärleken, brudkärleken — själen i det pånyttfödda lifwet. Såsom kroppen icke har lif i sig

sjelf, utan endast i och genom den i honom inneboende själen, så har ock all utåtgående werksamhet i kärleken, all nitälskan för sanningen, allt hwad christlig dygd heter, sin inre, lifgifwande grund i denna första kärlek, den rena brudkärleken, som åstundar att i allting behaga Herren allena. Att bewara den kärleken är derför, för den som en gång hunnit till densamma, den heligaste bland alla uppgifter. Hit hörer apostelens sköna lof om kärleken, der han säger: Om jag talade med menniskors och englars tungor och hade icke kärleken, så wore jag en ljudande malm eller en klingande bjellra. Och om jag kunde profetera och wisste all hemlighet och all kunskap, och hade all tro, så att jag försatte berg, och hade icke kärleken, så wore jag intet. Och om jag utskiftade alla mina egodelar och öfwerantwardade min lekamen att brännas och hade icke kärleken, så wore det mig till intet nyttigt. Icke hade ännu denna Andens kärlek utslocknat i församlingen i Ephesus, men den wäg, som blifwit beträdd, måste omsider, om den fullföljdes, leda till det inre lifwets utslocknande. Skulle det icke komma dertill, så måste derför en bestämd återgång göras och en annan wäg wäljas. Betänk, säger Herren, hwaraf du fallen är, och bättra dig, och gör de första gerningarna: annars skall Jag snarligen komma till dig och skall bortstöta din ljusastake från sitt rum, om du icke bättrar dig. — Öfwergifwandet af den första kärleken war således ingenting mindre än ett fall, ett werkligt fall, ehuru ännu intet affall, och återupprättelse kunde icke ske annorlunda än genom en ny anknytning wid den en gång gjorda, goda begynnelsen. Betänk hwaraf du fallen är, låt bilden af ditt forna bättre tillstånd träda fram för din själ i sin sanning och sin skönhet; och bättra dig, widkänns, wid åtanken deraf, hwad du förlorat, gå in i dig sjelf och låt det ångra dig, att du för de många, måhända i sig sjelfwa berättigade, ja, lofwärda omsorgernas skull har wikit af från den wäg, på hwilken du en gång war kallad, att du under wården af det öfriga, som tillhörde helgedomen, har försummat wården af det

högsta och heligaste. Ty ack! det har dock icke skett utan egen skuld, icke genom blotta omständigheternas förwållande; fullgörandet af det ena hade icke behöft leda till försummande af det andra: nej, hjertat har icke hållit sin tro. Brudgummens gåfwor och icke Hans kärlek har blifwit deß skatt. Men när den förkrossande insigten häruti har uppgått för den fallna, då är det ej tid att mißtrösta och förblifwa liggande. Christi kärlek har icke omskiftat eller förlorat något af sin kraft; den kan och skall åter genomtränga det botfärdiga, af bättringstårar uppmjukade hjertat och framkalla de äkta, ljufwa, himmelska andefrukterna, ty dessa will den himmelske Wingårdsmannen hafwa och till att bära dem har Han planterat sitt winträd och renfar Han det ännu alltjemt. Gör de första gerningarna, säger Herren, men tillägger ännu warnande: annars skall Jag snarligen komma till dig och skall bortstöta din ljusastake från sitt rum, om du icke bättrar dig. Wi se här, att då en afwäg en gång blifwit beträdd, har derför icke genast allt nådens ljus gått förloradt, ty ljusastaken stod dock ännu qwar på sitt rum i Ephesus; men wi se ock, att det icke i längden kan förblifwa i ett så oafgjordt tillstånd. Med naturrätt egas icke de andeliga förmånerna och nådatillfällena: bär man icke den frukt, som Herren genom dem will framkalla, så låter Han sin plantering ödeläggas och åter förwandlas till en wildmark. Han kommer snarligen, plötsligen, när man det minst förmodar, i och med sina domar, och låter genom dessa ljusastaken bortstötas från sitt rum, så att mörkret blifwer lika tjockt på det rummet, som det någonsin war, innan ljuset der tändes. Men att så komma, det är icke Herrens lust, och just derför skärper Han med hotelsen häraf den allwarliga maningen till bättring, att icke en sådan domstillkommelse må blifwa en nödwändighet.

Att nu warningen af den Ephesinska församlingen blef hörd och således hotelsen icke i första handen förwerkligad, dertill kunne wi sluta af de underrättelser, wi hafwe om denna församling från de tiderna. Hon förblef i de första århundradena ett ljus, som lyste i mörkret, en klippa, som stod orubblig midt i det brusande hafwet.

Härmed hafwe wi utläggningswis genomgått wår föreliggande text. Det skulle nu återstå att närmare utreda deß tillämplighet på oß och wåra förhållanden. Men wid ett sådant försök framställer sig skilnaden mellan en apostolisk församling och det som wi kalle församling och kyrka så ofantligt stor, att det som är sagdt till den ena icke kan öfwerflyttas på den andra, utan att det sker på mycket långa omwägar. Wi inskränke oß derför till att särskildt lägga på hjertat den betydelse, som dessa sista orden i texten hafwa för oß: Jag skall snarligen komma till dig och skall bortstöta din ljusastake från sitt rum, om du icke bättrar dig. Twifwelsutan är det ock företrädeswis med afseende på dem denna text blifwit wald för årets första dag. Årsskiftet påminner oß nemligen om lifwets korthet och nådatidens wärde och nödwändigheten deraf, att wi icke tillslute wåra hjertan för Herren, så länge wi ännu höre Hans kallande röst. Och likaså påminna oß de nyßnämnda orden om det answar, som är förenadt dermed, att wi ega nådens medel, uppwåra inom frälsningsanstalternas område och hafwa Guds rike oß rikligen tillbudet. I och med dessa nådamedel, dessa frälsningsanstalter och salighetsanbud är ljusastaken uppställd ibland oß, men icke skall den under alla förhållanden blifwa stående qwar på denna sin plats. Får den icke tjena det ändamål, för hwars skull Herren har ställt den i wåra bygder och bland wårt folk, i det wi gå till oß sjelfwa, tage till hjertat wåra synder och besinne hwarifrån wi fallne äre och genom tron på Jesus Christus mottage den nya födelsens nåd till att föra ett rättfärdigt lif och göra rättfärdighetens gerningar och wänta wår Frälsares uppenbarelse af himmelen — får icke den ibland oß uppställda ljusastaken tjena detta gudomliga syftemål, då skall Herren komma med hast äfwen till oß och stöta ljusastaken bort från sitt rum. Och att denna hotelse är allwarligt menad, derom äro intill denna dag de ställen talande bewis, hwarest christna tron under deß första århundraden lyste i sin fulla klarhet. Såsom det gått

der, så måste det ock, enligt lagen för Herrens dömande, gå allestädes, der det andeliga lifwet, en gång upptändt, har åter utslocknat och anståndstiden till bättring förblifwit obegagnad. Och såsom Herren har sin tålamodstid med folken, men sedan låter domstiden komma, så har Han ock sin tålamodstid med den enskilda menniskan, under hwilken Han på mångfaldigt sätt, med ljufwa dragningar och allwarliga hemsökelser, söker att beweka henne till bättring och att winna henne för himmelen; men så har Han ock sin domstid, då Han kommer med hast och bortstöter hennes ljusastake och öfwerlemnar henne åt hennes egna synders förfärliga mörker, om hon icke bättrar sig.

Dyre åhörare! Ännu har Herren icke wändt sig ifrån oß, ännu uträcker Han sina armar, att wi skole återwända till Honom, ännu är ljuset när oss en liten tid. Låtom oß då tro på ljuset, att wi må blifwa ljusets barn, och wandra i ljuset, så att wi icke stå qwar på samma ställe i fåfänglighetens tjenst, medan de flyende åren rastlöst föra oß allt närmare den ändlösa ewigheten. Wi måste kämpa trons kamp, för att kunna ingå i lifwet; wi måste öfwerwinna oß sjelfwa, för att kunna intaga det himmelska arfwet. Ty hörom till sist den sluthelsning, som Herren sänder till alla, som ännu ega en tro och ett hjerta: Den der öra hafwer, han höre hwad Anden säger församlingarna: Den der winner, honom will Jag gifwa att äta af lifwets träd, som är i Guds paradis. Amen.

Johanneswerket och Messiaswerket.

Matth. 3: 11, 12.

Jag döper eder med watten till bättring; men den efter mig kommer, är starkare än jag, hwilkens skor jag icke är wärdig att bära: Han skall döpa eder med den Heliga Anda och med eld. Han hafwer sin kasteskofwel i sin hand, och Han skall rensa sin loga, och Han skall församla sitt hwete i ladan, men agnarna skall Han uppbränna i outsläckelig eld.

Johannes Döparen hade genom sin wäldiga botpredikan framkallat en mäktig rörelse bland det judiska folket. Från land och stad hade talrika skaror, så talrika, att evangelisten kunde beteckna dem såsom "Jerusalem och hela Judeen och hela landet omkring Jordan", skyndat ut i öcknen, för att se hwad man i det eljest med gudomliga under och profetiska företeelser så förtrogna Israel icke sedan århundraden mer hade sett, se lifslefwande framför sig en Guds profet, och höra ord som gingo från så gudwigda läppar. Det war en folkström af sinsemellan mycket olikartade beståndsdelar, wäl äfwen med affeende på yttre wilkor, men hufwudsakligen med afseende på inre beskaffenhet. Här hwimlade om hwarandra ärligt menande, werkligen frälsningssökande menniskor och tomma, nyhetslystna, ytliga själar och sjelfbelåtna, ondskefulla, skrymtaktiga sinnen. Allt wille se och höra den underlige profeten i öcknen, som bar "kläder af kamelhår och en lädergördel om sina länder och lefde af gräshoppor och wildhonung." Ty att man här hade en profet framför sig, det stod fast åtminstone i menige mans öfwertygelse. Och äfwen folkets förmän och ypperste förmådde icke helt och hållet lösgöra sig från det mäktiga intrycket af Johannes' personlighet. Det djupa allwaret i hans ord, kraften af hans ande, den stränga försakelsen i hela

hans yttre lif wittnade om det utomordentliga och öppet wågade ingen af dem bestrida den mening om Döparen, som redan hade så djupt rotfästat sig ibland folket. Äfwen de, som icke af hjertat böjde sig för hans ord eller som i beqwäm likgiltighet höllo sig helt och hållet på afstånd från hela rörelsen, ansågo det dock rådligast att i denna fråga iakttaga en klok tystnad eller till och med att för skens skull ansluta sig till den allmänna meningen. Så skedde, att äfwen fariseer och sadduceer infunno sig wid Jordan, för att låta sig döpas af Johannes. I sina hjertan hade de ingen tro på behöfligheten af en sådan döpelse, allraminst för dem, och ingen längtan efter en Messias, hwars uppenbarelse på sådant sätt skulle förberedas, men för sitt anseendes skull wille de dock icke underlåta att i likhet med det öfriga folket deltaga äfwen i denna gudaktighetsöfning. Med ord, som på det oförtäcktaste blottade en sådan skrymtaktighet, afwisade nu Johannes dessa oärliga botgörare, i det han sade till dem: *I huggormars afföda, ho hafwer eder underwisat, att I skolen undfly den tillkommande wreden? Görer fördenskull sådan frukt, som bättring tillhörer.* Men han icke blott bestraffade och afwisade; han äfwen anwisade, förmanade och uppmuntrade, och det så, att hwar och en erhöll sin del och ingen behöfde bortgå ifrån honom, utan att hafwa fått sin närmaste uppgift sig förelagd. Denna glödande sanningskärlek, som betygade sig inför hwar mans samwete, detta oförskräckta mod, som af intet anseende till person lät sig rubbas, synes ännu mer hafwa förökat den wördnad, som folket redan hyste för Döparen, och inom sig började man redan gifwa rum för den tanken, att han möjligen wore Christus sjelf. Det är denna i folkets sinnen uppstigande föreställning om Johannes, som han sjelf upptager till wederläggning i de ord, som för denna stund utgöra wår text. Wi öfwergå då till ett närmare betraktande af denna hans frimodiga bekännelse om sig och sitt werk i förhållande till Christus och Hans werk.

Jag döper eder med watten till bättring; men den efter mig kommer, är starkare än jag, hwilkens

skor jag icke är wärdig att bära. Han skall döpa eder med den Helige Ande och med eld. I dessa ord uppdrager Johannes den bestämdaste gräns mellan sig och Christus. Han lärer, att det gifwes ett twåfaldigt dop, ett wattendop och ett dop med ande och eld, hwilka äro så wäsendtligen från hwarandra åtskiljda, som jord och himmel, och insigten i hwardera dopets särskilda natur skall ock gifwa insigt i den wäsendtliga skiljaktigheten mellan de twänne döparena, honom och Christus. Till mitt förfogande, säger han, står intet högre lifselement; *jag* kan icke gifwa det öfwerjordiska, hwilket jag sjelf icke eger; min döpelse är en döpelse med *watten* och kan såsom sådan icke införa i det nya lifwets werld, i himmelens rike, ty dit kan endast det införa, som derifrån har kommit, nemligen det himmelska ljuswatten, som är idel ande och eld. Att meddela ett sådant kraftdop och dermed flytta himmelen ned till jorden och in i menniskors hjertan, det är ett werk, som fordrar helt andra krafter än mina. Men den som efter mig kommer och som står så högt öfwer mig, att jag icke är wärd ens den mest underordnade tjenares plats i Hans hus, Han skall förmå det, ty Han är af himmelen, Han är Messias. I Hans person har Guds rike redan kommit eder hardt när och skall, sedan det blifwit fulländadt, inkomma i eder. Ty såsom det riket är ett *himmelrike*, icke ett *jordrike*, så måsten I ock undfå det inwärtes, i eder *ande*, förmedelst hwilken edert wäsende är fästadt wid himmelen. Der skall Christus döpa eder med det sanskyldiga andedopet till lemmar af Guds rike. Men wid edra uppsåtliga synder och eder rådande jordiska sinnesrigtning är eder ande såsom förstenad och kan icke mottaga Hans döpelse. I måsten derför genom ett föregående werk beredas för Christi eget. Såsom wattnet löser jordiska ämnen från de föroreningar, i hwilka de äro bundna, och dermed gör dem beqwämliga att upptagas af wärten och deruti ingå nya förbindelser, så löser ock den *bättring*, som jag förkunnar, eder andes bundenhet wid kött och werld, så att han blifwer fattiggjord för det himmelska och kan beröras af deß dragande kraft och upptagas af himmelriket till en ny och upp-

löslig förening dermed. Sådan är betydelsen af min döpelse: den bereder wäg för ett högre; jag döper eder med watten till bättring, på det I måtten kunna hängifwa eder åt Honom, som döper till nytt lif i den Helige Ande.

Hwilken storartad bekännelse är icke detta! Med ett klart medwetande om det stora, som han är och gör, förenar Johannes en lika klar insigt i det ojemförligt större, som han icke är och icke förmår, och sätter sin ära just deruti, att han genom sanningens kännedom rätt djupt kan underordna sig under detta större. Icke mindre genom denna manliga ödmjukhet, som böjer sig allena för sanningens makt, men också böjer sig helt och fullt för densamma, än genom det utomordentliga werk, som han på samwetets naturliga andeområde utförde bland sina samtida, war Johannes "stor inför Herren", såsom bebådelsens engel om honom förutsagt, eller, såsom Jesus sjelf om honom betygade, "ett brinnande och skinande ljus." Sådan war den man, som af Gud war sänd att gå före Messias och bereda Honom wäg. Starkare war han än desse jordens starke, som genom kroppslig arm eller snillets makt, på wetandets, wapnens eller winningens wäg eröfra werlden och beundras af menniskorna, ty han förmådde att med makt gripa in på ett fält, der menniskokonsten och menniskokraften intet förmå. I menniskors samweten åstadkom han omstörtningar så genomgripande, att de liknas icke blott wid att räta det krokigwuxna och utjemna det skrofliga, utan till och med wid att sänka berg och låta bråddjupen uppstiga. Det är i sanning werk af en öfwermensklig kraft, som profetians Ande under sådana bilder har skildrat, och dock war en Johannes genom Guds Ande mäktig att utföra dem. Hos ett försoffadt slägte wäckte han samwetet åter att tala; de i timlighetens fröjder och sorger bortkomna, öfwermodiga och klenmodiga, sjelfrättfärdiga och orättfärdiga menniskorna försatte han åter i beröring med den förgätna och dock dem så nära ewigheten; botfärdighetens källsprång rensade han på nytt hos unga och gamla, i fädernas hjertan och barnens, från de massor af grus, som en död tro och ett köttsligt sinne under tidernas lopp hade hopat deröfwer.

Detta Johannes' stora werk hade uppwäckt en billig förundran hos den efter en länge utlofwad Christus bidande samtiden och man frågade sig redan: hwad skulle wäl denne man, som besitter en så bergsbrytande andekraft, kunna sakna, för att han skulle wara skicklig att utföra sjelfwa Messiaswerket, Israels och mensklighetens frälsning? Wäl wore han icke beklädd med den yttre makt och konungsliga wärdighet eller omgifwen af det lysande följe, som enligt det allmänna föreställningssättet skulle utmärka Messias, men detta allt wore ju sådant, som tiden ännu kunde gifwa honom. Gentemot sådana höga tankar om honom wisade sig nu Johannes stark från en annan sida, i det han icke ett ögonblick lät sig öfwerwinnas af begäret efter fåfäng ära, utan med sanningens hela eftertryck underwisade folket om sin egen ringhet och swaghet i förhållande till Christus och Hans himmelska werk. Han, den andestarkaste bland de af qwinnor födde, lät dem förstå, att det war för sin swaghets skull han icke förmådde att utföra Israels och mensklighetens frälsning. "Men den efter mig kommer", sade han, "är starkare än jag; Han skall döpa eder med den Heliga Ande och med eld."

Förunderligt måste detta talet hafwa warit för det åhörande folket. Ty hwad Christusdopet med ande och eld wille säga, det låg ännu fjerran bortom deras synkrets, men kraften af Döparens ande hade de werkligen och på ett öfwerwäldigande sätt erfarit. Att en andestarkare, än han, ännu behöfde komma efter honom, måste förefalla dem obegripligt, ty hwad helst än Johannes månde sakna för att sjelf wara Christus, icke kunde de finna, att han dertill saknade gudomlig andekraft. Det gällde nu för dem att höja sig med en anande tro till föreställningen om himmelriket såsom en ny werld, hwilken genom Messias skulle öppnas för dem förmedelst en andemeddelelse, som icke till graden blott, utan till sjelfwa sin art eller wäsendtligen skiljde sig från allt hwad som i detta hänseende egt rum under det gamla förbundet. De måste ana att Johannesdopet, likasom hela den gammaltestamentliga nådeshushållningen äfwen i sina högsta uppenbarelser, war nå-

gonting jordiskt i förhållande till Messias' himmelska werk, ehuru det wisserligen war någonting himmelskt i förhållande till menniskors rent jordiska werk. Så måste de fatta det, om de wille tillgodogöra sig deß wälsignelse och till forntid och framtid intaga den rätta, för Christus beredda hjerteställningen, hwilken skulle wara frukten af Johannes' bättringspredikan, enligt profetians märkliga ord: *han, den före Herren gående Elias, skall omwända fädernas hjertan till barnen och barnens hjertan till fäderna.*

Men icke blott för dem, som skulle upplefwa Christuswerkets utförande på jorden, utan äfwen för oß, mine åhörare, om wi eljest wilje erfara deß kraft på wåra hjertan, måste det wara af wigt att genom omwändelse intaga en rätt ställning till det gamla förbundets forntid och det nya förbundets framtid, eller med andra ord, att låta Johannes' werk för oß gälla såsom det mellanområde, som förmedlar öfwergången från det obrutna naturliga själstillståndet till det af gudomlig kärlek brinnande lifwet i Anden. Wi wete wäl, att redan blotta ordet "mellanområde" wäcker farhågor hos mången af eder, såsom wore den dermed betecknade saken lika litet skriftenlig som sjelfwa uttrycket. Men hwad är wäl med detta ordet sagdt annat, än det som otwetydigt framgår af jemförelsen mellan t. ex. det skriftställe (Luc. 20: 4), der wår Frälsare frågar: war Johannes' döpelse af himmelen eller af menniskor? och det ställe (Joh. 3: 31), der Johannes wittnar om sig sjelf: den af jorden är, han är af jord, och af jorden talar han? Under det Jesus såsom ett rätt swar på sin fråga förutsatte erkännandet af Johannes' döpelses himmelska ursprung gentemot allt hwad menniskor efter eget wal och beråd företaga sig, betygar Johannes om sin predikan och således om sin andeliga werksamhet öfwerhufwud, att den "är af jorden" eller har ett jordiskt ursprung, nemligen gentemot Honom, "som ofwanefter kommer och är öfwer alla" och derför också först i fullkomlig mening "talar *Guds* ord." Huru skulle wäl Johannes' werk kunna i olika jemförelser så olika betecknas, om icke just derför, att det tillhörde ett mellanområde mellan det sannt himmelska, i egent-

lig mening gudomliga, och det blott och bart jordiska och menskliga? Men I medgifwen måhända detta mellanområde för den tid, som föregick Christus, och bestriden endast deß betydelse för oß, som sedan länge hafwa förkunnelsen om det af Christus upprättade himmelriket. Att man tillförene hade att anamma ett ringare nådawerk, höre wi eder säga, det fatte wi lätteligen; men att wi, som hafwa Christi fulla evangelium, ännu skulle behöfwa gå till en förberedande nåd, detta måste wi bestrida, ty det wore att wända sig från den starkare till den swagare, en willfarelse, som till och med wore större än den, då Johannes' lärjungar, en gång wunne för hans bättringsdop, icke wille gå derutöfwer, såsom han anwisade dem, och anamma andedopet af Christus. Och af menniskor, som föra ett råare språk, hör man denna tankegång uttalas ungefär så: Christus är stark nog att utföra sitt werk hos mig, utan att jag behöfwer hjelpa Honom med min beredelse. Häremot bedje wi då att få fästa eder uppmärksamhet derpå, att det dock på den tiden, då Christus skulle uppträda i Israel, lika litet som nu, kunde wara för någon sin swaghets skull Han behöfde en föregångare, som banade Hans wäg. Å sin sida war Han mäktig nog att utföra sitt werk och kunde på intet sätt understödjas deruti af en föregångares arbete. Men då icke destomindre en Johannes sändes af Gud att gå före Christus, så twingas wi att söka en orsak dertill och finne den då icke i någon swaghet hos Christus, utan twärtom i arten af Hans starkhet. Christi starkhet war nemligen en *rent himmelsk andekraft* och hade derför, om den berört menniskorna i deras obrutna köttslighet, icke kunnat omfattas af dem med troende hjertan, och den hade följaktligen icke kunnat uppenbara sig såsom en frälsande makt, utan allenast såsom en dömande, eller för att tala med profeten, den hade då wid sin uppenbarelse "slagit jorden med *spillgifning*", d. w. s. med det oåterkalleliga bann, som drabbar den afgjorda förhärdelsen. Men har icke Christi starkhet ännu samma natur, som fordom? är den icke numera denna rent himmelska andekraft, som måste mottagas till en ny födelse, om den icke skall werka motsatsen

af den wälsignelse, som är deß af Gud satta mål? Och äro icke menniskorna i sitt köttstarka wäsende, sitt tygellösa werldssinne, sitt uppenbara syndalif numera, sedan de bära det christna namnet och måhända äfwen höra och weta mycket af evangelium, lika oemottagliga för den himmelska nåden, som de woro i det under lagens tukt ännu stående Israel på Christi och Döparens tid? Men om detta uppenbarligen är förhållandet, då är ock förwändheten af deras tänkesätt uppenbar, som på grund af storheten af Christi nåd och makt anse sig böra förneka eller förringa behöfligheten af sinnesändring och bättringsfrukter såsom beredelse till Christus.

Wisserligen föreställer sig mången werkligen, att wår tid på grund af det månghundraåriga bildningsarbete, som ligger bakom henne, eller på grund af den christendomsförkunnelse, som hon åtminstone till bokstafwen rikligen åtnjuter, också måste hafwa wunnit en större tillgänglighet för evangelii rena anbewerk och således icke mer skulle wara i behof af det andeliga grofarbete, som Johannes hade att utföra. Men man förgäter härwid de sorgliga bewisen, som alla tider och icke minst wår gifwa derpå, huru litet dock menniskoandens konstmässiga förfining och förståndets odling står i nödwändigt förbund med menniskowarelsens sanna lyftning och sedliga förädling. Man förgäter det stigande sedeförderfwet, mörkrets hemliga, fruktanswärdt tillwärande gerningar, och förmenar, att hufwudets seger öfwer näfwen skulle wara detsamma som andens seger öfwer köttet. Men nej, den ande, som är köttslighetens motsats, kan endast i förbund med ett waket samwete hålla sig uppe och erfara den från Jesus Christus utgående, himmelska dragningen. Den samwetslösa menniskan är derför också nödwändigt den andelösa, hwilken ingenting förnimmer af det Guds Ande tillhörer, om hon än förwånade werlden med sitt snille och sin wetenskap, likasom den blott bokstafstrogne med nödwändighet äfwen är en otrogen.

Derför, I wisdomsstolte, sjelfrättfärdige, icke mindre än I okunnige och syndare, I meningsfromme, trossäkre, icke mindre än I ofromme och otrogne! gifwen Gud rätt i det werk,

till hwilket Han sände sin tjenare Johannes; gån in i edra samweten och förödmjuken eder till att der sitta ned för den store botpredikantens fötter och höra den gudomliga lagens förkrossande ord af hans mun; blifwen ärlige botgörare hos honom i öknen, på det I mån blifwa ärlige lärjungar hos Jesus Christus, hwilken i kraft af den allmakt, som är Honom gifwen i himmelen och på jorden, döper med ande och eld alla dem, som komma till Honom och förblifwa hos Honom. Ty icke alle, som i det yttre ansluta sig till Christus och berömma sig af Hans nåd, undfå derför Hans döpelse. Månge komma icke i sanningen, ehuru de komma utwärtes; deras hjerta är icke rättskaffens inför Gud och de hafwa derför ingen del eller lott i den himmelska gåfwan. I Christi kyrka och omkring deß nådesanstalter församlas från den stora werldsåkern både redlige och oredlige, kärnchristne och formchristne, såsom ju ock säden på fältet till en början inbergas i logen utan åtskillnad på dugliga och odugliga beståndsdelar. Men det skall icke alltid förblifwa så. Johannes, på samma gång han wittnar om Christus såsom den himmelske Döparen, betygar om Honom, att Han hafwer sin kasteskofwel i sin hand och skall rensa sin loge, och församla sitt hwete i ladan, men uppbränna agnarna i ewinnerlig eld. Trots all den "lycka" skenwäsendet gör och den snara befordran det winner under det närwarande tidsloppet icke blott på det werldsliga, utan äfwen på det andliga området, så att det bländar och förförer otaliga menniskor — en gång skall dock allt undersökas i sin innersta grund och endast kärnan, det werkliga hwetet, inbergas i det himmelska förrådshuset, men agnarna utgallras och uppbrännas i den eld, som aldrig slocknar. Äfwen detta hörer till Mesias' werk. Och säg icke härwid, o menniska, i ett wekligt sinne: huru skulle wäl detta stå tillsammans med Hans Frälsarekall? Ty icke det, att låta agnar gälla för hwete, utan det, att åt arma syndiga menniskor, som genom sitt sinnes fåfänglighet i sig sjelfwa ingenting annat äro än onyttiga agnar, meddela ett ewigt andelif och så göra dem till ett himmelskt hwete, som Han på pröfningens dag kan inberga i sin

lada — detta är Hans barmhertiga Frälsarekall. Låtom oß då begagna oß deraf, medan det ännu heter i dag; låtom oß söka delaktighet i det *nådefulla* Messiaswerket, innan wi måste erfara det *dömande*. Demotståndligt, såsom agnarna genom sin egen lätthet förskingras af winden wid kastningen, skall ock den gudtomma själen bortföras i domen af Guds wredes stormwindar och hwarje försök att undkomma skall wara en inre omöjlighet. Och hwarthän skall då den arma själen utkastas? Ack! — wi hafwe redan hört det — utanför den lifwets werld, som genom dopet med helig Ande och eld inplantas i menniskan, skall det icke gifwas någon annan werld, än det qwalfulla mörkrets, den förtärande, outsläckliga eldens. Den der örön hafwer att höra, han höre. Betänke han detta och låte sig deraf upptäckas till att med fruktan och bäfwan skaffa sin salighet. Om en sann kärnbildning måste wi winnlägga oß och komma ihåg, att inga naturens eller lyckans gåfwor, ingen menniskowisdom och inga menniskowerk, ingen bokstaf och yttre form gifwa oß något werkligt lifsinnehåll eller bilda någon ewighetskärna i wårt wäsende. Ofwanefter måste den kärnbildande wäsenskunskapen komma, ofwanefter måste wi födas på nytt. Dertill hörer då, att wi låte oß läras af Gud och winnlägge oß om att göra Guds wilja. Så skall Guds Ord werka bättring och tro. Det skall både tillreda jorden och deruti nedlägga det ewiga lifwets säde. Och derutur skall då, under omwexlingen af klara och mulna dagar, af bedröfwelser och wederqwickelser, den tillkommande werldens oförgängliga lif utweckla sig i det fördolda genom en inre förklaring, till deß det finner sin fulländning i den himmel, dit den för wår skull med watten- och blodsdopet döpte, men ock i kraften af sin egen gudomliga Ande uppståndne och förklarade Menniskosonen har ingått. Och der skall Messiaswerket wara fullkomnadt. Amen.

Jesu lärarewishet.

Joh. 4: 5—26.

Och Han kom till en stad i Samarien, som kallas Sichar, wid det åkerfält, som Jacob gaf sin son Joseph. Och der war Jacobs brunn. Och efter Jesus war trött af wandringen, satte Han sig så ned wid brunnen; och det war wid sjette timman. Då kom en qwinna af Samarien, till att hemta watten. Sade Jesus till henne: Gif Mig att dricka. Ty Hans lärjungar woro gångne in i staden till att köpa mat. Då sade den Samaritiska qwinnan till Honom: Huru begär Du, som är en Jude, dricka af mig, som är en Samaritisk qwinna? Ty Judarne hafwa icke umgänge med Samariterna. Jesus swarade, och sade till henne: Förstode du Guds gåfwa, och ho den är som säger till dig: gif Mig att dricka; då begärde du af Honom, och Han gåfwe dig lefwande watten. Sade qwinnan till Honom: Herre, Du hafwer intet öskäril, och brunnen är djup; hwadan hafwer Du då det lefwande wattnet? Månne Du är mer, än wår fader Jacob, som gaf oß brunnen, och sjelf drack af honom, med sina barn, och sin boskap? Då swarade Jesus, och sade till henne: Hwar och en som dricker af detta watten, han warder törstig igen; Men hwilken som dricker af det watten, som Jag honom gifwer, han skall icke törsta till ewig tid; utan det watten, som Jag honom gifwer, skall blifwa i honom en källa med springande watten till ewinnerligt lif. Då sade qwinnan till Honom: Herre, gif mig det wattnet, att jag icke må törsta, eller behöfwa komma hit att ösa watten. Sade Jesus till henne: Gack, kalla din man, och kom hit. Swarade qwinnan, och sade: Jag hafwer ingen man. Sade Jesus till henne: Du sade rätt, jag hafwer ingen man; Ty du hafwer haft fem män, och den du nu hafwer är icke din man; det sade du sannt. Då sade qwinnan till Honom: Herre, jag ser, att Du är en prophet. Wåre fäder hafwa tillbedit på detta berget; och I sägen, att i Jerusalen är det rum, der man bör tillbedja. Jesus sade till henne: Qwinna, tro Mig: den tid kommer, när hwarken på detta berget, eller i Jerusalem I skolen tillbedja Fadren. I tillbedjen hwad I icke kännen; men wi tillbedje hwad wi känne; ty saligheten är af Judarna. Men den tid kommer, och är nu allaredan, när rätte tillbedjare skola tillbedja Fadren i Andan och san-

ningen; ty sådana will Fadren hafwa dem, som Honom tillbedja. Gud är en Ande; och de Honom tillbedja, skola tillbedja i Andan och sanningen. Då sade qwinnan till Honom: Jag wet att Messias skall komma, som kallas Christus; när Han kommer, warder Han oß allting förkunnande. Sade Jesus till henne: Jag, som talar med dig, är densamme.

Wi hafwe framför oß till betraktande den sköna berättelsen om Jesu möte med den samaritiska qwinnan wid Jakobsbrunnen. Det är i sanning en berättelse af en underbar skönhet, fängslande äfwen för det naturliga sinnet. Men här, såsom i hwarje äkta Guds werk, är det sköna tillika det heliga, och att wilja gripa det ena utan det andra, att wilja beundrande stanna wid skönheten utan att efterföljande omfatta heligheten, det är att åtskilja hwad Gud har förenat, det är att bedrifwa en andelig otukt, en styggelse af himmelskriande natur och dock lika wanlig som stor, icke blott bland werldens sorglösa barn, som äro fångne i werldsförstens snara och helt och hållet låta sig dåras af skenet, utan äfwen bland dem, som uppwaknat till någon andelig besinning, till något sökande efter frälsande sanning. Derför ock, när den helige Jacobus warnar deremot, wänder han sig åt twänne håll, till twänne hopar, i det han säger: Twår edra händer, I syndare, och helgen edra hjertan, I twehågsne, twesjälade. Särskildt är det af nöden att twå händerna, eller, om wi redan hafwa twagit dem, att helga hjertat från den nyßnämnda, så djupt inrotade styggelsen, hwarje gång wi wilje beträda det heliga och gå till Guds ords betraktande. Här gäller i all synnerhet hwad Herren sade till Mose, då Han uppenbarade sig för Honom i den brinnande busken: Drag skorna af dina fötter, ty det rum, hwaruppå du står, är ett heligt rum. Om wi, wid wåra betraktelser af Guds Ord och Guds werk, beträda det heliga med den sjelfpröfning och inre wördnad, som utgöra kärnan af det i dessa orden anbefallda, men ockå då först, skall det heliga kunna bewisa sin sanna kraft på oß och framstå för oß i sin fulla skönhet, och Herrens wind skall då begynna att blåsa och förjaga de töcken af oförstånd eller trångt och inskränkt förstående, hwarmed wi omtöckna sanningens ord och hindra oß sjelfwa att i deß ljus se ljuset. —

Trött af middagssolens hetta och wägens längd, hade Jesus under sin wandring genom Samarien till Galileen hunnit till Jakobsbrunnen, belägen wid det åkerfält, som Jakob i fordna tider hade öfwerlåtit såsom särskild gåfwa åt sin son Josef. Det war nu twänne årtusenden sedan den tiden. I den menniskowerld, som rörde sig på denna mark, hade sedan deß de förunderligaste werlingar försiggått, men såsom ett wittnesbörd om den Gud, som under tidernas werlingar förblifwer densamme och hwilkens källa har watten tillfyllest, hade den här belägna, på heliga minnen så rika källan under tidernas lopp icke försinat. Jakobsbrunnen fortfor ännu att gifwa sitt watten och wederqwicka trötta och törstande wandringsmän, som färdades wägen fram. Att af sådant folk finna den uppsökt kunde icke wara någonting owäntadt eller owanligt. Och likwäl är det besök, som i wår text omtalas, så förunderligt, att den som har hjerta till att tro och öga till att se in i återlösningens hemlighet icke nog skall kunna förundra sig öfwer detta besök, äfwen om han ingenting mera wißte derom, än det, att Jesus, trött af wandringen och törstande efter watten, hade satt sig ned wid brunnen. Ty hwarom wittnar wäl denna trötthet och törst, om icke om det mest underbara af allt underbart, derom att Guds Son war en werklig menniskoson, hade en werklig menniskonatur, i allting war bröderna lik? Huru ofta wi än påträffa wittnesbörden om detta alla unders under, werkligheten af Guds Sons menskliga natur och likhet med oß i alla stycken, synden allena undantagen, så förblifwer dock denna werklighet, hwarje gång den på nytt träder fram för wår inre förnimmelse och bekräftar sig för wårt hjerta, en källa till ständigt ny förundran, fröjd och tillbedjan. Ja, i sjelfwa werket är det ju tron på denna werklighet och bekännelsen af densamma, som utgöra det ofelbara kännetecknet på födelse af Gud: hwar och en ande, heter det, som bekänner att Jesus Christus är kommen i köttet, han är

af Gud, och hwar och en ande, som icke bekänner att Jesus Christus är kommen i köttet, han är icke af Gud. Det är då uppenbart, att wittnesbördet om Jesu Christi person utgör den grundsanning, i förhållande till hwilken alla andra trossanningar, som menniskor af hwarjehanda orsaker älska att ställa i förgrunden, äro nödwändiga följder eller förutsättningar, som få all sin saft och kraft ur sjelfwa grundsanningen, men hwilka också, i och med detsamma sjelfwa grundsanningen förnekas eller undanskjutes eller, om också icke detta, dock icke på ett lefwande sätt, med all den möjlighet till förargelse hon innebär, upptages och omfattas af hjertats tro, i och med detsamma, säge wi, nedsjunka till torra lärosatser, ur hwilka menniskorna omöjligen kunna få fram den sanning, som är ande och lif, huru mycket de än må upprepa desamma. Härwid torde nu någon tänka: hwem skulle då den wara, som antoge de härledda sanningarna, t. ex. läran derom, att menniskan blifwer rättfärdig genom tron, utan lagens gerningar, och dock förbisåge eller på något sätt försummade läran om Christi person, hwilken så naturligt och sjelfklart ligger till grund för alltsammans? Hwad skole wi swara härtill, om icke det, att det just är denna naturlighet och sjelfklarhet, hwilken man finner hos den mest öfwernaturliga, hemlighetsdigra sanning, som gör att halten af den tro, hwarmed man omfattar den sanningen, göres i hög grad mißtänkt? Med den största lätthet halkar man i sitt sinne öfwer det mest underbara såsom ett allbekant föremål; lärde och olärde, fromme och icke fromme skynda hastigt förbi den sanning, som dock är sjelfwa grundwalen för hela den christna tron, för att så fort och fullständigt som möjligt sätta sig in i den byggnad af läror, som deruppå blifwit uppförd, ja, uppförd till en fullkomlighet, som lemnar icke blott den fornchristna kyrkans enkla wittnesbörd, utan äfwen, om man ärligt wille uttala hwad man följdriktigt måste tänka, sjelfwa de heliga Skrifterna långt, långt bakom sig. Första följden häraf blifwer då den, att man börjar strida om läror, hwilka man icke förstår, emedan de icke kunna förstås rätt annorlunda än i och genom en lefwande

tro på sjelfwa grundsanningen, och den andra följden blifwer den, att, medan man så strider om öfwerbyggnaden, börjar sjelfwa grundwalen att swigta och man måste då sent omsider, måhända för sent, inse sitt i grund förfelade förfarande. Will man undwika sådant, så må man se till, att grundsanningen om Jesu Christi person får ut sin fulla rätt, så att den icke behandlas såsom en blott lärosats, som man skyndsamt antager, för att så genast gå widare, utan att den för hjerta och sinne må blifwa ett andeligt lifsfrö, en öfwernaturlig werklighet, som inifrån nyskapar och ombildar hela wårt wäsende. I wårt innersta medwetande skall denna werklighet ingå, om den eljest för oß skall blifwa hwad den i sig sjelf är, grunden till ett nytt, öfwernaturligt lif, och gifwa oß hwad den har att gifwa, barnaskap hos Gud och förwißning derom i den helige Ande, enligt det ordet: alla dem som Honom anammade, gaf Han makt att blifwa Guds barn, och åter: den som tror på Guds Son, han hafwer wittnesbörd i sig sjelf. Men likasom jag icke kan utkämpa en strid eller winna en seger, utan att först uppträda på den plats, der striden föres, så kan jag icke heller i mitt hjerta komma till tro på Christi person, utan att först hafwa kommit till mitt hjerta eller fått reda på mig sjelf. Ingen sanning kan jag upptaga i mitt innersta medwetande, utan att af denna sanning först hafwa blifwit berörd i mitt innersta, och åter, ingen sanning kan beröra mitt innersta, utan att hindren af likgiltighet, förströelse och fördomar af mångfaldig art, som stänga wägen dit, blifwa röjda ur wägen. Här finna wi då också swaret på det inkast, som stundom göres, att de som förkunna Guds Ord böra gå rakt på saken och utan omswep och widlyftigheter blott och bart predika hwad man kallar "ett enkelt evangelium." Ja, wißt wore det godt att saken alltid förkunnades raktfram, utan alla omklädnader, biomständigheter och omwägar, om blott wi, som höra, wore i det mottagliga sinnesskick, att wi omedelbart kunde föra en sådan förkunnelse till hjertat och så tillgodogöra oß densamma. Men erfarenheten wittnar, att det icke står så rätt till med oß i detta hän-

seende och att de allrafleste behöfwa på hwarjehanda omwägar förberedas, innan de werkligen äro i sina hjertan tillgängliga för en raktfram skeende meddelelse af den gudomliga sanningen, så wida de eljest öfwerhufwud blifwa tillgängliga derför. Den tilldragelse, som i wår text förtäljes, och wår Frälsares förhållande derwid bestyrka detta på det kraftigaste. Ty hwad war det wäl, som Herren i sin nedlåtande barmhertighet och menniskokärlek åsyftade med hela det samtal, hwari Han inlät sig med den samaritiska qwinnan, om icke det, att låta henne weta hwem Han war, uppenbara för henne sin person och sitt kall och dermed lägga hos henne grunden till ett nytt andeligt lif och en helig tro? Hwad Han sade henne såsom slutord af hela sitt samtal, war ju dock intet annat än detta enkla tillkännagifwande: Jag, som talar med dig, är Messias. Hwarför gafs då icke detta wigtiga meddelande så gerna först som sist? Hwartill dessa omwägar och många mellankommande ord och meddelanden? Wisa de icke på det tydligaste, huru angelägen Herren är att först föra qwinnan tillbaka till sig sjelf och komma henne att gå in i sitt hjerta och sålunda försätta henne i ett tillstånd af inre mottaglighet för det högsta, innan Han meddelar henne, i uttryckliga ord, kunskap derom? Men låtom oß nu söka att taga i närmare betraktande förloppet af detta samtal.

En qwinna från staden Sichar, i hwars granskap Jakobsbrunnen låg, kommer till brunnen för att hemta watten just i den stund, då Jesus, trött af wandringen och törstande efter watten, der satt sig ned och Hans lärjungar aflägsnat sig från Honom, för att anskaffa mat ifrån staden. Wi kunne lätt föreställa oß, hwar hon under sin wandring till brunnen war hemma med sina tankar — säkerligen icke i den werld af gudomliga under, som öfwerallt i den omgifwande naturen mötte hennes öga, och ännu mindre i den werld af heliga minnen, frälsande barmhertighetsunder och profetiska förebilder, som i Guds folks historia öppnade sig för henne. Alldeles obekant kunde hon wisserligen icke wara hwarken med den ena eller den andra, men lika påtagligt är det ock, att hon i ingendera hade det

egentliga fästet för sina tankar, i ingendera kunde sägas egentligen wara hemma med sin ande. Hon lefde och rörde sig i menniskowerldens hwardaglighet; der fann hon sig wara i sitt rätta element, och ett högre lif sökte hon icke. Och hwad man då har för sig, när man, om också blott med sina tankar, rörer sig inom hwardaglighetens område, är oß alla af erfarenhet alltför wäl bekant, för att behöfwa påpekas. Det är wißt icke sagdt, att man der endast tänker på hwad den eller den sade åt mig och hwad jag swarade honom, hwad det eller det war ledsamt och någonting annat war roligt, hwad det eller det wore nyttigt och motsatsen åter högst skadlig o. s. w.; man går äfwen utöfwer dessa ur menniskolifwets dagliga gång hemtade betraktelser och rigtar sin uppmärksamhet på Guds skapade werld, men gör då detta med samma sinne, hwarmed man gjorde sina iakttagelser öfwer sammanlefnadens alldagliga händelser, och frambringar derför icke heller några andra frukter af sina betraktelser, än de ytliga anmärkningarna om wäderleken och trakten, huru ful eller wacker den är. Men ännu mer. Utan att höja sig öfwer hwardaglighetens område, kan man rigta sin uppmärksamhet icke blott utöfwer det dagliga lifwets händelser till den oß omgifwande naturen, Guds skapade werld och deß under, utan äfwen derutöfwer till framfarna tiders historia, ja, till christendomens historia, Guds rikes historia på jorden, men kommer dock icke till någon annan insigt än den, i ena fallet huru förträffliga wi i grunden måste wara, då wi härstamma från så förträffliga fäder, eller ock huru långt wi nu måste hafwa kommit, då wi hunnit så långt om wåra okunniga förfäder, och i andra fallet huru renläriga och rättrogna wi måste wara i jemförelse med andra, då wi hafwa ett så rent och klart Guds ord och en så skriftenlig bekännelse och en så stor lärofader att åberopa oß uppå. Wi finne således att summan af den wisdom, hwartill hwardagligheten kommer, när hon uppstiger äfwen till de allrahögsta rymderna, kan uttalas i en sats, som menniskohjertat utan att göra sig särskildt beswär tywärr är alltför mycket förtrogen med, den nemligen, att "wi dock hafwa det rättast och äro de

bästa af alla, icke såsom enskilde, hwar för sig — detta förstås wore egenkärlek att tänka — men alla tillsammans, wårt slägte, wårt folk, wårt kyrkosamfund." Denna hwardaglighet är nu, redan när hon uppträder i sin enklaste, mest naturliga skepnad, ett ganska stort hinder för den gudomliga sanningens anammande, ty hon tillåter icke menniskan att hålla sig hemma i sitt hjerta, der gudomlig sanning allena kan mottagas och inrymmas och finna en waraktig boning. Hon drifwer menniskan beständigt ut i wida werlden och gör henne alltmera främmande för sitt rätta sjelf och derigenom ock främmande för den sanning, som will återgifwa henne åt sig sjelf, genom att återgifwa henne åt hennes Gud. Men en ytterligare förbistring tillställer detta hwardagssinne, när det, såsom sagts, uppstiger till högre rymder, der det allraminst är eller någonsin kan blifwa hemmastadt, och omgifwer sig med ett derifrån lånadt sken af wisdom och kunskap och påtrycker en wiß andlighets prägel på den simpla köttsliga partikärleken. Från detta senare lyte war nu wäl, såsom wi sedermera få höra, den samaritiska qwinnan icke alldeles fri, ehuru säkerligen icke heller i någon synnerlig grad dermed behäftad. Hon rörer sig okonstladt inom det yttre lifwets närmaste och wanligaste föreställningar, ja, bär wäl ock, trots all sin sinliga bundenhet, i sitt samwete uden af en hemlig förebråelse, som, långt innan hon sammanträffade med profeten wid brunnen, hwiskat henne i örat: "du hafwer haft fem män och den du nu hafwer är icke din man", ehuru denna sakta röst ännu icke kunnat tränga fram genom hindren af hennes köttsliga och werldsliga tankar och planer och förhoppningar och in i djupet af hjertat och samwetet, för att der låta den helsosamma syndasorgens tårekälla uppspringa. Ty djupt i det fördolda, omärkbart för menniskorna, ja, ofta för menniskan sjelf, som det gäller, anlägger den gudomliga nåden sitt werk, under det att det å andra sidan så ofta sannas hwad ordspråket säger: tomma kar gifwa mesta ljud ifrån sig. Att nu bakom den yttre otillgängligheten för gudomlig sanning en hemlig tillgänglighet finnes hos qwinnan och att således ett Fadrens förarbete egt rum, det upptäcker Herren i sin ande

och söker derföre att genom okunnighetens, likgiltighetens och fördomarnas hårda jordlager nedtränga till den mjukare hjertejorden der bakom, för att deri nedlägga Guds rikes sädeskorn eller — för att nyttja en annan bild — dit inleda och derur låta framspringa en källåder af det lefwande watten, som Han hade att gifwa.

"Gif mig att dricka" säger Herren till qwinnan, som öst upp watten ur brunnen, dermed förekommande henne med ett winnande uttryck af aktning och förtroende; ty wisserligen ärar man den främling, af hwilken man förtroendefullt beder om en tjenst, synnerligen när det sker under sådana omständigheter, som de här förhandenwarande. Ty såsom bekant är, undweko Judarne såsom besmittelse hwarje beröring med Samariterna. Ocksä kände sig qwinnan träffad af detta förtroende, såsom det synes af hennes förundrade fråga: Huru begär Du, som är en Jude, dricka af mig, som är en samaritisk qwinna? Så hade Herren redan med denna sin begäran fört qwinnan utöfwer en af de skrankor, inom hwilka hennes wanliga föreställningssätt rörde sig, och detta icke på en torr kunskapswäg, som just bär till den nyß omtalade osaliga förbistringen, utan på en personlig wäg, genom en handling. Ett steg war redan taget till målet — kunskapens ohöljda meddelande; men för deß hinnande måste qwinnan ännu ryckas utöfwer många andra skrankor af fördomar. Det hade synts henne wara en stor sak, att Han såsom Jude welat mottaga en tjenst af henne, som tillhörde det af Judarna afskydda Samariterfolket, men Jesus går ännu längre och förklarar sig willig att, på hennes begäran derom, sjelf betjena henne med tillhandahållande af lefwande watten. Förstode du Guds gåfwa, sade Han till henne, och ho den är som säger till dig: gif Mig att dricka; då både du af Honom och Han gåfwe dig lefwande watten. Han låter henne weta, att Han både har någonting wärdefullt att meddela och äfwen är willig att meddela henne detta, men dock icke kan göra det, med mindre hon sjelf först fattat det såsom en särskild Guds gåfwa till henne, att hon just i denna

stund fått inträffa wid brunnen och sammanträffa med Honom, som nu tilltalade henne, och hon på grund af en sådan insigt bedit Honom om den gåfwa Han hade att meddela. Dermed hade nu Herren tagit ett nytt steg för att rycka henne ut ur hennes hwardagliga tankekrets och åskådningssätt. Men huru trögt detta går, huru hårdt menniskan sitter fast wid sina sinliga föreställningar och swårligen låter lösgöra sig derifrån och höja sig deröfwer, när det nemligen är fråga om ett lösgörande och höjande af den innersta personligheten — det träder oß klart för ögonen i den okonstlade qwinnans exempel. Herren hade, med anslutning till det närmast liggande, kallat sin gåfwa "lefwande watten", dock tydligen i en högre mening, än den, hwari eljest springande källwatten så nämndes. Emellertid grumlade ännu detta bildliga uttryck saken för henne så, att hon icke förmådde inse den. Men storligen skulle wi mißtaga oß, om wi trodde att hon bättre hade insett den, ifall Herren utan bild hade talat till henne derom. Att så tänka är just det olycksaliga mißtag, hwartill man i christenheten så allmänt gjort och gör sig skyldig, i det man för det första icke botar menniskornas blindhet och för det andra ändock gör dem seende. Detta är just att göra dem dubbelblinda, såsom fariseerne woro, till hwilka Herren en gång sade: Woren I blinda, så haden I icke synd, men nu sägen I: wi se; derföre blifwer eder synd, och wid ett annat tillfälle: till en dom är jag kommen i werlden, att göra de blinda seende och de seende blinda. Nej, ehuru det bildliga uttrycket "lefwande watten" hindrade qwinnan att klart fatta hwad Herren menade med sin gåfwa, ja, kom henne att uttala ett så stort oförstånd, som detta: Herre, du har intet öskäril och brunnen är djup; hwadan har Du då det lefwande wattnet? Månne du är mer än wår fader Jakob, som gaf oss brunnen och sjelf drack af honom, med sina barn och sin boskap — kom henne således att fullständigt framdraga hela den rena läran med afseende på Jakobsbrunnen i alla deß särskilda lärostycken, ända ned till boskapen, för att dermed afwärja det farliga angrepp på densamma, som hon förmenade ligga i Jesu

tal om det lefwande watten Han hade att gifwa; ehuru, säge wi, detta bildliga uttryck af Jesu mun werkligen kom henne att swara så oförståndigt som hon gjorde, så war dock den enda wägen, på hwilken qwinnan kunde trängas tillbaka till sig sjelf och så föras utöfwer sig sjelf till en personlig tro och ny lifsåskådning, den, att nyttja det bildliga uttrycket. Och för att detta skulle motswara sin uppgift, fick bilden icke heller wara så wälbekant och genomskinlig, att deß framställande icke blefwe annat än framställandet af en naken lärosats, som blott hade fört till en mensklig meningstro och en torr förståndskunskap, utan bilden måste så nära ansluta sig till det förhandenwarande och så friskt uppspringa ur den omgifwande werkligheten, att den af den sinliga menniskan helt och hållet måste kunna förwexlas med denna werklighet och endast genom en inre själswerksamhet kunna fattas såsom bild af någonting högre, endast för tron, den ur den sinliga bundenheten sig löskämpande tron, uppenbara sitt sannings- och lifsinnehåll. Ty det blifwer derwid, att Gud icke söker wårt, utan oß, icke wårt försanntgällande, wår meningstro, wåra förståndsbegrepp, utan wår person, och att wi endast genom en inre bestämmelse, ett hjertats wal, en tro som redan i sin spädaste brodd är en seger öfwer werlden kunna gifwa oß sjelfwa, wår person, åt Gud. Så har då den, som är angelägen att fatta tron och genom tron gifwa sig sjelf åt Gud, att se till å ena sidan, att han icke blifwer qwar i sin sinliga bundenhet, och å den andra, att han icke med ett språng, hwarwid hjertat icke kan följa med, hoppar in på det öfwersinliga, utan underkastar sig i tålamod de inre lagarna för den lefwande trons uppkomst och utweckling, såsom ock Herren i sin gudomliga lärarewishet ådagalägger det största tålamod med sina fåkunniga lärjungar, om de blott blifwa qwar hos Honom och icke i förtid springa ur skolan. Huru kunde Han wäl tydligare ådagalägga detta sitt tålamod, än i det swar Han gaf qwinnan på hennes så ytterst oförståndiga inwändning med afseende på möjligheten för Honom att utan öskar anskaffa lefwande watten och hennes så högst opåkallade förswar af fader Jakobs ära gentemot Hans

förmenta angrepp. Det är icke en skymt af förebråelse i Jesu ord, då Han nu swarade henne: *Hwar och en som dricker af detta watten, han warder törstig igen; men hwilken som dricker af det watten, som Jag honom gifwer, han skall icke törsta till ewig tid; utan det watten, som Jag honom gifwer, skall blifwa i honom en källa med springande watten till ewinnerligt lif.* Nej, icke en skymt af förebråelse röjer sig i detta swar, men också ingen skymt af wikande för fader Jakob, hwilkens wördade namn qwinnan sköt framför sig, för att skydda wärdet af sin och sitt folks tillhörighet gentemot det, som främlingen kunde hafwa att erbjuda. Fastmer uttalar sig det höga medwetandet af ett öfwer hwarje mensklig storhet upphöjdt majestät i detta upprepade "som Jag gifwer", på samma gång Herren med hela det tålamod, som hörer till en rätt underwisning, sänker sig ned till qwinnans enfald och gifwer en tydlig förklaring öfwer den oändliga åtskilnaden i kraft och werkan mellan de twänne slagen af watten.

Oberörd war nu wisserligen qwinnan icke af Herrens tal; djupt intryck hade hon twifwelsutan mottagit deraf och aningar om det högsta kämpade sig redan fram i hennes själ. Det war icke hån eller förställning, som föranledde henne att säga: *Herre, gif mig det wattnet, att jag icke må törsta, eller behöfwa komma hit att ösa watten.* Hon talade så, emedan hon, på grund af Herrens försäkran om det lefwande wattnet, werkligen börjat tro att Han kunde innehafwa något slags underbart watten, och det war öfwertro snarare än otro, som föranledde henne att så ofördröjligt bedja om deß undfående. Det hade warit lätt att häfwa denna öfwertro genom ett öppet tillkännagifwande, att det här war fråga om någonting himmelskt, och icke om något jordiskt, naturligt, men just den insigten måste genom en inre utweckling hos qwinnan tränga sig fram såsom den mognade kärnan ur skalet, och att på annat sätt bibringa henne den hade warit att på osannt sätt, genom ett tankesprång, förhjelpa henne in på det öfwersinliga området, att göra sjelfwa hennes kunskap om detta

öfwersinliga till ett blott skal, såsom förhållandet är hos oß, fattiga skalmenniskor, om hwilka det ordet kan sägas: om nu *kärnan,* som i eder är, blifwer skal, huru tomt blifwer då skalet sjelft? Herren wäljer en annan wäg för att föra henne till sanningens kunskap; Han twingar henne att gå till sig sjelf, gå in i eget samwete, för att dymedelst blifwa påmind om sin synd och uppwäckt till längtan efter gudomlig frälsning, ty i *den* sinnesförfattningen skulle hon lätt fatta naturen af den tillbjudna gåfwan. Men warsamt skonande wet Herren att derwid gå tillwäga under allt sitt obewekliga allwar. Icke bröstgänges, utan anslutande sig till den halfwa bekännelse, som qwinnan sjelf aflägger, angriper Han hennes samwete på det sjuka stället. Afbrytande talet om det lefwande wattnet, säger Han till henne: *Gack, kalla din man och kom hit,* och först på qwinnans skygga bekännelse: *Jag hafwer ingen man,* framdrager Han i ljuset den hemlighet, som gömde sig bakom detta twetydiga yttrande: *Du sade rätt, jag hafwer ingen man; ty du hafwer haft fem män, och den du nu hafwer är icke din man; det sade du sannt.* Wi se, hennes lifs hemlighet stod afslöjad för Jesu öga, och wi fråge oß härwid: huru låter det dock tänka sig, att Jesus på så omedelbart sätt kunde weta om hennes tillstånd? Du swarar måhända: det war ju ingenting underligt, Han war ju Guds Son. Men emot detta swar hafwe wi då att inwända: wisserligen, men Hans Gudom upphäfde dock icke sanningen af Hans menskliga natur, hwilken sanning innebar att Han i *allting* war bröderna lik, synden allena undantagen, och det är ju just det, att Han war en sann menniska, underkastad wåra wilkor, som så oemotsägligen framgår af denna berättelse, då den förtäljer, att Han trött af wandringen och törstande efter watten hade nedsatt sig wid brunnen. Men till en menniskas wilkor hör nu äfwen det, att icke på omedelbar wäg kunna genomskåda den andra. Wi wilje på följande sätt söka gifwa en tillstymmelse till förklaring: så alldeles *omedelbart,* som man wanligen föreställer sig denna sak, tillgick den icke. Förmedlingen skedde genom qwinnans egna hjertetankar, genom det medwetande

om sitt framfarna lif, som hon bar inom sig. Af detta hennes medwetande berördes Jesus i sin ande, så att Han genom hwad hon i sitt innersta wisste med och om sig sjelf hade en säker kunskap om henne. Sättet hwarpå Jesus såg hwad i menniskor war, utan att någon wittnade derom, har således sin swaga motbild i den omedelbara samkänsla menniskor emellan, som mången gång gör att den ena angenämt eller oangenämt beröres af den andras närwaro, utan att derför någon yttre bekantskap, något utbyte i ord behöfwer hafwo egt rum emellan dem. Derför hafwa ock många heliga Guds män och qwinnor, efter måttet af sin andebegåfning, haft den makten, som Jesus i all sin beröring med menniskor egde och så ofta uppenbarade, makten, att genomskåda deras innersta och weta deras tankar. I sjelfwa werket kunde derför icke heller af detta underbara maktbewis i och för sig dragas någon annan slutsats om Jesu person, än den som qwinnan deraf drog, då hon sade till Honom: jag ser att du är en profet.

Se icke, min åhörare, med mißaktning ned på den kunskapsgrad, till hwilken Samaritiskan nu har kommit! Du wet twifwelsutan mera, mycket, mycket mera, än hon, om Christi person efter bokstafwen, men du skulle dock genom mißaktning för den ståndpunkt, till hwilken Herren genom så mycket tålamod och nedlåtenhet lyckats höja henne, röja att ditt större wetande om Honom icke är af rätta arten, att du genom ett tankesprång hoppit in på Hans Gudom, utan att taga Hans mandom och dermed förargelsens möjlighet med, att din tro icke tillkommit på födelsens wäg. Och om så är, har du wisserligen wid det nyß gjorda förklaringsförsöket tänkt i ditt hjerta: "hwartill då detta? hwad gagn kan jag hafwa af att göra mig ett begrepp om sättet, hwarpå Jesus kände menniskors själstillstånd? Är det då icke nog, att jag tror att Han kände det?" Ja, men hwad werkan utöfwar denna din tro? Måhända skall först en förmedlande tanke bringa Jesu allwetenhet dig sjelf in på lifwet och werka den uppwäckelse, den inre wördnad för Jesus såsom lärare, hwartill Samaritiskan nu kommit, då hon sade till Honom: "Herre, jag ser att du är en

profet." Ty är det icke en i hög grad uppwäckande tanke, den tanken, att jag genom mitt eget samwete står i den förbindelsen med Jesus Christus, att allt, allt som jag på något sätt, inwärtes eller utwärtes, förehafwer, omedelbart genom mitt samwete göres för Honom bekant, såsom hade det skett uppenbarligen inför Hans ögon? Och widare, blott genom ett uppwäckt själstillstånd och inre frälsningsbehof går wägen till det lefwande förtroendet för Herren såsom lärare, hwilket gör att man, med qwinnan i wår text, försakande sina fördomar och häfdwunna menniskomeningar, huru sekelgamla och beswurna de än må wara, åstundar underwisning af Herren sjelf ur Hans ord. En bön om en sådan underwisning är det första, hwarmed qwinnan wänder sig till den Herren, i hwilken hon erkänt en profet; och på hennes läppar war således redan detta erkännande ingenting ringa, såsom öfwerhufwud ingenting är ringa, som man får lära af Jesus sjelf, i Hans skola. Wåra fäder, frågar hon läraktigt, hafwa tillbedit på detta berget, och I sägen, att i Jerusalem är det rum, der man bör tillbedja.

Här war nu en brännande religiös stridsfråga förelagd Herren till beswarande, men icke af ett förwetet kunskapsbegär, och ännu mindre i frestande affigt, såsom fariseer och skriftlärde brukade förelägga dylika frågor, utan af ett läraktigt sinne, ett lärjungasinne, som möter Herren med öppenhet och förtroende. Derför kan ock Han här göra ett öppet meddelande af det djupaste innehåll. Han kan öppet säga denna okunniga qwinna, denna fallna synderska, denna kätterska Samaritanska, hwad Han endast i förtäckta ord kan meddela det rättrogna judiska folket, deß skriftlärde och prester och öfwersta — Han kan det, ty wägen till hjertat stod nu hos henne öppen för sanningen. Han hade wäl sjelf banat densamma och wi hafwe sökt att följa Honom steg för steg under detta Hans arbete och dock måste wi nu, då wi se arbetet hardt nära färdigt, utropa med den helige Augustinus: "Herre, Herre, Du som böjde din himmel och steg här ned, på hwad sätt banade Du dig wäg in i detta bröst?" Hon stod redan nu der såsom ett mästerprof af den Konstnär, som af det för werlden där-

aktiga och swaga, oädla och föraktade, ja, af det som intet är bereder sig de käril, hwilka Han uppfyller med sin högsta wisdoms nåd.

Ja, wisserligen war hon nu tillgänglig för det högsta, i sin ande tillgänglig derför, då Jesus sade till henne: Qwinna, tro mig: den tid kommer, när hwarken på detta berget eller i Jerusalem I skolen tillbedja Fadren. I tillbedjen hwad I icke kännen; men wi tillbedje hwad wi känne; ty saligheten är af Judarna. Men den tid kommer, och är nu allaredan, när rätte tillbedjare skola tillbedja Fadren i Anden och sanningen; ty sådana will Fadren hafwa dem, som Honom tillbedja. Gud är Ande; och de Honom tillbedja, skola tillbedja i Anden och sanningen. Herren låter henne weta det snara upphörandet af den gudstjenst, som war bunden wid det ena eller andra af de ifrågawarande bergen eller öfwerhufwud wid ett wißt rum på jorden — detta dock icke så till förståendes, som wore beggedera formerna eller öfwerhufwud hwarje yttre form lika oduglig. En gudstjenstordning fanns, som war stiftad af Gud och derför ock förenad med löfte om gudomlig wälsignelse, tjenande till utgångspunkt för den kommande frälsningen. Det blifwer derwid att "saligheten är af Judarna", under det att det till alla andra måste sägas: "I tillbedjen hwad I icke kännen." Men icke heller böra Jesu ord så förstås, som om det nya, högre och friare sättet för gudsdyrkan skulle sakna sin lag och form och af hwarje enskild kunna utöfwas efter hans eget godtycke, på det sätt han för sig pröfwade lämpligt. Nej, den yttre lagbundenheten skulle förwandlas till en inre, det yttre formwäsendet förandligas, blifwa till sanning i anden, och tillbedjandet sålunda bringas till öfwerensstämmelse med Guds eget wäsende, "ty Gud är Ande och de Honom tillbedja, skola tillbedja i Anden och sanningen." Tiden medgifwer oß icke att denna gång utförligare behandla dessa Jesu höga ord. Qwinnans själ hade de rigtat till de heligaste rymder och öppnat för de mest omfattande aningar. Det högsta, som hon

wißte och trodde, messiashoppet, började röra sig i hennes hjerta och det är, såsom wille hon warsamt känna sig för, hwad hon i detta afseende skulle wåga att tänka om den profeten, inför hwilken hon stod, då hon nu säger till Honom: Jag wet att Messias, som kallas Christus, skall komma; när Han kommer, skall Han förkunnna oss allt. Det tyckes oß, som wille hon på försök utkasta ett ord härom; beskaffenheten af Herrens swar gör det sannolikt, att hon icke war alldeles oberedd på deß innehåll. Jesus sade till henne: Jag som talar med dig är densamme. Med detta ord af Jesu mun hade samtalet uppnått sin höjdpunkt, det afbröts nu genom de från staden återkommande lärjungarna. Ett hjerta hade emellertid blifwit wunnet för tron, en själ för Guds rike. Och en sådan winning är för Jesu hjerta en glädje, en mat och dryck för Hans ande, ty det är Fadrens wilja och werk, som dermed blifwa fullbordade. — Lär dig, o menniska, häraf att känna din Frälsares hjertelag, huru heligt Han törstar efter en syndares salighet och huru tåligt Han sänker sig ned till menniskors swaghet. Äfwen till dig, när du i ditt inre förspörjer en dragning till Honom, säger Han: "Gif mig att dricka!" Ja, sådan är Hans kärlek till oß, arma menniskor, att wi stille Hans andes törst, då wi genom Hans gudomliga lärarewishet komme derhän, att Han kan räcka oß såsom törstande lifwets dryck ur sin härlighets källa. Det är en källa, som har watten tillfyllest och utmynnar i det ewiga lifwet. — Herre! gif alla törstande, gif oß med dem att dricka af deß watten för din kärleks skull. Amen.

Undrets uppbygglighet.

Matth. 14: 22—33.

Och strart nödgade Jesus sina lärjungar att stiga i skeppet, och fara före Honom till andra stranden, medan Han skilde folket ifrån sig. Och när Han hade skilt folket ifrån sig, gick Han upp på ett berg afsides till att bedja. Och när aftonen kom, war Han der allena. Men skeppet war då redan midt på hafwet, hårdt ansatt af wågorna, ty wädret war emot. Men i den fjerde wäkten om natten kom Jesus till dem, gångande på hafwet. Och när lärjungarne sågo Honom gångande på hafwet, wordo de förskräckte, och sade: Det är ett spökelse; och ropade af räddhåga. Men Jesus talade dem strart till, och sade: Waren wid ett godt mod, det är Jag; warer icke förfärade. Då swarade Honom Petrus, och sade: Herre, är det Du, så bjud mig komma till Dig uppå wattnet. Då sade Han: Kom. Då steg Petrus utur skeppet, och gick på wattnet, för att komma till Jesum. Men när han såg, att wädret war starkt, wardt han förfärad, och som han begynte sjunka, ropade han, och sade: Herre, fräls mig. Och strart räckte Jesus ut handen, och fattade uti honom, och sade till honom: O du klentrogne, hwi twiflade du? Och när de woro inkomne i skeppet, stillade wädret sig. Men de, som woro i skeppet, gingo fram och tillbådo Honom, och sade: Sannerligen är Du Guds Son.

Det är en underbar tilldragelse, som den nu upplästa evangeliska berättelsen ställer för wåra ögon. Dermed wilje wi icke påstå, att den i sjelfwa werket är underbarare, än så många andra drag ur det heliga lif, som evangelisterna skildra för oß. Men likasom wi wid en naturföreteelse, hwars utomordentlighet synnerligen faller oß i ögonen, utrope: huru underbart! utan att dermed på minsta wis bestrida underbarheten i allt det som omgifwer oß i Guds skapade werld; så säge wi ock om den tilldragelse, som på denna stunden utgör föremålet för wår uppmärksamhet: "det är i sanning en underbar historia!" och mißkänne dermed på intet sätt den heliga underbarhet, som twifwelsutan i åtskilliga andra af Herrens gerningar war större och som för öfrigt genomgick hela Jesu lif, ja, som i allrahögsta mening detta lif på jorden i och för sig war. För oß, på den sinliga ståndpunkt, hwaruppå wi befinne oß, är dock i det som här tilldrog sig underbarheten af en synnerligen i ögonen fallande art, och denna omständighet berättigar oß att här särskildt framhålla tilldragelsen från *deß underbara sida*, framhålla *undret* deruti.

Men hwad gagn kan då hemtas deraf? Wore det icke nyttigare, uppbyggligare, att begagna hela berättelsen som en bildlig framställning deraf, att menniskolifwet är fullt af faror och motgångar, en segling öfwer ett stormande haf, och att Herren kommer med hjelpen, då all hjelp synes ute, midt i den djupaste nöden, och på wägar som ingen på förhand kunnat weta eller ens ana, samt att derför ingen, som i sin nöd flyr till Honom och allwarligt åkallar Hans namn, har skäl att bortkasta hoppet och hängifwa sig åt mißtröstan? Wi neke för ingen del, att dessa wigtiga lärdomar kunna och böra hemtas ur wår text, men påstå dock, att icke alltid det, som på genaste wäg tillfredsställer känslan, är det i sann mening uppbyggligaste. Ty uppbyggelse är ett allwarsamt ord. Lika wißt som det häntyder på något som reser sig uppåt, mot höjden, lika wißt pekar det nedåt, inåt, på en grundläggning i djupet. I denna sin omfattning utesluter uppbyggelsen allraminst *känslan* från deltagande i arbetet, men den uppträder icke wid sidan af himmelens fyra wäder såsom en medtäflare om hennes flyktiga ynnest, utan fordrar att hon går tillbaka till sig sjelf, samlar sig i sin innersta grund och stilla och läraktigt håller sig hemma der. Och när en fromhetsälskande menniska så tuktar sin känsla och dermed efterkommer det wilkor, som uppbyggelsen ställer på henne såsom sitt första och oeftergifliga, då begärer hon icke mer att frossa i ändlösa *beskrifningar* om huru mild och god Gud är och huru Christi försoning fullkomligt har betalat alla, alla synder och huru densamma af idel nåd, utan all gerningarnas förtjenst, tillräknas de trogna, utan hon waknar till behof att werkligen få *erfara* allt detta

goda, waknar till en djup sanningstörst, ett heligt kunskapsbegär, och säger: "i stället för alla dessa weka och rörande skildringar, som numera, såsom felskott, gå öfwer mitt hufwud utan att träffa; sägen mig dock, om I kunnen, sägen det så, att min själ det hörer: hwem är denne Jesus, till hwilken jag har att fly? och huru kommer mitt hjerta till tron på Honom, eller huru kommer tron på Honom in i mitt hjerta?" När dessa frågor uppstiga i en menniskas sinne, när de på allwar uppstiga der, då är hon tillgänglig för sann uppbyggelse, ty då söker hon icke det som på kortaste wäg bereder henne känslonjutning och skänker ögonblicklig tillfredsställelse, utan det som griper in i hennes innersta wäsende och angriper det onda der — hon söker då, men ocksä då först, frälsande sanning och icke blott ett smekande tal derom. Men att känna den frälsande sanningen, det är i grunden detsamma som att känna den sanne Frälsaren, d. w. s. Frälsaren sådan de heliga evangelierna framställa Honom, känna Jesu Christi person; och detta icke blott till Hans hjertelag, utan äfwen till Hans wäsende. Att känna Honom till Hans hjertelag will säga att känna huru på en gång mild och allwarlig, barmhertig och rättfärdig Han war och är, och denna kunskap är för en salighetssökande menniska omistlig, men måste dock, om den skall bewisa sig lefwande och kraftig, wara oskiljaktigt förenad med och grundad på kunskapen om hwem Jesus är, kunskapen derom, att Han är på en gång Guds Son och menniskoson. Det är denna kunskap, som är grundwalen för allt hwad christlig uppbyggelse heter, och allt det som icke står i en innerlig förbindelse med denna grunden, det är bygdt i luften och skall förskingras af winden.

Att nu kunskapen derom, att Jesus Christus är på en gång Guds Son och menniskoson, är kunskap om ett öfwernaturligt förhållande, om ett under öfwer alla under, förnekar ingen, men just på grund deraf förkasta den månge såsom orimlig och motwerka efter förmåga deß omfattande, under det andre på ofritt sätt tillegna sig densamma och sedan i sin ordning wilja med twång eller konst bibringa menniskorna densamma. Men hwarken den ene eller den andre af dessa besinnar, att såsom det är en kunskap om det öfwernaturliga, så är det ock en till sjelfwa sin uppkomst och sättet, hwarpå den eges, öfwernaturlig kunskap; det är icke blott en kunskap, som har det underbara till sitt föremål, utan — såsom den måste wara, om den skall wara sjelfwa sanningen — en sådan kunskap, som till sin egen natur är underbar, underbar således både till sin form och sitt innehåll. Så framställer apostelen Johannes den i de bekanta orden: den som bekänner att Jesus Christus är kommen i köttet, han är född af Gud. Att bekänna, det är ju att uttala hwad man werkligen lärt att känna; och emedan det att hafwa lärt känna Jesus Christus såsom Guds Son innebär att hafwa blifwit werkligen berörd af denna gudaktighetens hemlighetsfulla sanning, så är ock det att bekänna den sanningen det säkra tecknet till ett nytt andelifs uppkomst, till en födelse af Gud. Dertill hörer då, icke blott att det gudomliga hos Jesus Christus i sin underbarhet möter menniskan, utan ock att menniskan å sin sida träffas eller mottager ett blifwande intryck deraf och gifwer den underfulla sanningen sitt obetingade erkännande — att hon tror deruppå. Icke kunde Jesu underwerk hos hwar man öppna blicken för Hans underbara person; och icke ens hos hwar och en, som undfick en sådan blick, werkade densamma en inre, lefwande kännedom af Hans gudmenskliga person, ty undret uppbygger endast genom tron, och det lockar till tro, men framtwingar henne icke. Genom tron allena går menniskan utöfwer sig sjelf, utöfwer sin naturs inskränkthet, och gifwer för sig det öfwernaturliga deß fulla werklighet, så att detta blifwer en werldsöfwerwinnande makt i hennes innersta, ett band med en osynlig werld, en källa till ny kunskap och nytt lif i Gud.

Ett möte med det gudomliga hos Jesus Christus fingo lärjungarne på ett synnerligen öfwerwäldigande sätt wid den händelse, som wår text omtalar. Wäl hade de redan många gånger tillförene blifwit bewärdigade med uppenbarelser af Hans härlighet och sednast ännu den föregående dagen, då Herren bespisat de femtusende

med fem bröd och twå fiskar; men icke alltid hade Hans underbara gerningar slagit rätt djupt an, och icke ens den gerning, som Han wid detta sistnämnda tillfälle gjort förmedelst deras egen tjenst, hade de förmått fatta såsom ett wittnesbörd om Hans Gudom. Derom säger evangelisten Marcus, att de hade icke kommit till förstånd genom bröden, ty deras hjerta war förstockadt, det will här säga: icke nog känsligt för intryck. — Skulle wi wäl hafwa att förundra oß öfwer denna Jesu lärjungars tröghet att fatta och förstå det gudomliga, såsom wore deras swaghet för oß obegriplig och främmande? Ack, dermed skulle wi då endast röja, att wi icke ens förstå hwarom fråga är, när det gäller att förstå det gudomliga, ty här beror allt i främsta rummet på känsligheten för intryck af detta gudomliga i den form det tillbjuder sig åt oß. Och den som kan mena sig mindre än Jesu apostlar lida af okänslighetslyte i detta hänseende, han har deruti ett säkert tecken till att han är alltför mycket beswärad af detta lyte. Men kunne wi icke, om wi i någon mon hafwe på oß sjelfwa lärt känna menniskonaturens allmänna slöfinne och hårdhet i förhållande till det andeliga, kunne wi då icke förundra oß öfwer Jesu lärjungars swaghet, så hafwe wi så mycket mera skäl att förundra oß öfwer det uppfinningsrika, trofasta tålamod, hwarmed deras Mästare städse på nytt sänker sig ned till deras ståndpunkt och bereder dem tillfälle att uppbygga sig till Hans kännedom i tron och så förer dem fram till allt större förwißning och klarhet. Ty detta blef frukten af det, som wid öfwerfärden öfwer Tiberias haf tilldrog sig. Alltför klart framlyste härwid det underbara, för att lärjungarnes icke af oupprigtighet, men af swaghet lidande tro icke skulle hafwa förmått att här fatta undret i fullheten af deß uppbyggliga betydelse. Och hwilken denna war och att de fattade den, det framgår omißkänneligen, såsom en bekräftelse på hwad wi redan talat, af de ord, hwarmed textens berättelse afslutas. Men de som woro i skeppet, heter det, gingo fram och tillbådo Honom och sade: Sannerligen är du Guds Son. Om wi nu förstå hwad en sådan bekännelse inne-

bär, då skole wi ock inse, att här hjelpbewisningen på ett i ögonen fallande sätt trädt tillbaka för undret, att undret såsom sådant war det i sanning uppbyggliga. Men under samma wilkor som då, under wilkor af en uppriktig lärjungatro, skall detta samma under äfwen nu lägga samma saliggörande bekännelse på menniskors läppar, och således skall äfwen för oß i denna berättelse det underbara blifwa det wäsendtligt uppbyggliga. Låtom oß då, med blicken rigtad derpå, söka att ställa händelsen åskådligt för wåra ögon.

Jesus hade, wid ryktet om Johannes Döparens martyrdöd, dragit sig tillbaka till en afsides belägen och obebodd nejd på andra sidan af sjön Genesareth. I ett "skepp" d. w. s. en större båt hade Han gjort denna färd, ty omwägen kring sjön hade warit betydlig och skulle deßutom hafwa gjort Hans wistelseort bekant och dermed omintetgjort Hans närmaste afsigt, som war att söka ensamheten. Omintetgjord blef dock i första hand denna Hans afsigt med öfwerfarten, ty "när folket det hörde", nemligen att Han begifwit sig öfwer sjön, "kommo de efter Honom till fots ifrån städerna." Åter måste Han åtaga sig det arma folket, de herdelösa fåren, göra deras sjuka helbregda och förkunna för dem evangelium om Guds rike. Under sådan werksamhet led dagen till ända, och omsider funno Hans lärjungar det nödigt att framträda till Honom och säga: Detta rum är öde och tiden är redan förliden; låt folket gå ifrån Dig, att de må gå bort i byarna och köpa sig mat. Denna påminnelse beswarade Mästaren med de om en högre maktfullkomlighet wittnande orden: De behöfwa icke gå bort, gifwen I dem äta, och fullföljde derpå det werk af gudomlig undermakt, som Han härmed antydt, i det Han med de fem bröd och twå fiskar, som lärjungarne kunde tillhandahålla, bespisade till riklig mättnad hela den ofantliga folkskaran, som, qwinnor och barn oberäknade, utgjorde wid paß femtusen män. Och då nu spisningen war ändad och det öfrigblifna af brödet uppsamladt, nödgade Jesus strax sina lärjungar att stiga i skeppet och fara före Honom till andra stranden, medan Han skiljde folket ifrån sig. Han nödgade dem. Ogerna

lemnade således lärjungarne sin Mästare i denna ödemark, så ogerna, att de ännu efter afskedet, såsom wi kunne finna af Johannes' berättelse, i det längsta dröjde qwar på stranden för att wänta och se, om Han icke möjligen senare på qwällen skulle komma ned till båtplatsen och tillsammans med dem göra öfwerfärden. Men genom denna sin wälmening beröfwade de sig den fördel, som Herren genom den skyndsamhet, hwarmed Han affärdat dem, welat bereda dem. Den för öfwerfart tjenliga tiden gick förlorad; nattens mörker hann inbryta, innan de begåfwo sig af, och dertill uppstod, då de omsider woro på wägen, en häftig motstorm, som uppkastade wäldiga böljor på den för sitt lätta watten bekanta sjön. Men hwarför hade då Herren, om än i god tid, nödgat dem till denna återfärd? Twifwelsutan af samma skäl, som från början föranledt Hans resa till detta ställe och som genom dagens mellankomna händelse icke hade förlorat, utan wunnit i styrka. Ensamhet, fullkomlig ensamhet, war nu för Honom ett oafwisligt behof. Han måste, oberörd äfwen af sina lärjungars närhet, få utgjuta sitt hela hjerta inför Fadren i himmelen. Derför ock, när Han hade skiljt folket ifrån sig, gick Han upp på ett berg afsides till att bedja. Och när aftonen kom war Han der allena. I denna till helig bön och ostörd förbindelse med den himmelska werlden helgade ensamhet tillbragte Han nattens stunder allt intill den fjerde nattwäkten, som ingick kl. 3. Men då trängde sig på Honom en owilkorlig förnimmelse af den nöd, i hwilken Hans käre lärjungar befunno sig, ty ännu wid denna långt framskridna nattens timma måste desse, omgifne af mörkret, kämpa mot windens och wågornas raseri. Skeppet, heter det, war då midt på hafwet och ansattes hårdt af wågorna, ty wädret war emot. Oro uppfyllde under sådana omständigheter deras sinnen, som woro derinne, men snart skulle denna oro wika för en annan och större, för den skräck, som fattar menniskan wid hwarje förment eller werklig beröring med andarnas werld. Ty annat än en företeelse från andewerlden kunde de icke tänka sig wid den syn, som nu tedde sig för dem.

I den fjerde wäkten om natten kom Jesus till dem, gångande på hafwet. Och när lärjungarne sågo Honom, gångande på hafwet, wordo de förskräckte och sade: Det är ett spökelse och ropade af räddhåga. Wi fråge här: war det öfwertro, war det widskepelse, att de öfwerhufwud ansågo en företeelse från andewerlden möjlig i sinnewerlden, såsom det tydligen synes att de gjorde? Ty att de, under förutsättning att sådana företeelser äro möjliga, här ansågo möjligheten hafwa blifwit werklighet, det skall dock ingen, som sätter sig in i tilldragelsen, kunna förtänka dem. Och widare fråge wi: war det från deras ståndpunkt, d. w. s. då de werkligen trodde sig se en gengångare från en annan werld, omanligt, war det fegt af dem, att de blefwo förskräckte, och det ända derhän, att de af förskräckelse skreko? Wi tro dem skyldiga hwarken till det ena eller det andra, men wilje i korthet förklara oß, innan wi gå widare i textens behandling. Att det gifwes en öfwertro, en skrockfullhet eller widskepelse, som ser öfwernaturliga eller undernaturliga uppenbarelser i det, som dock tillgår helt naturligt, efter de allmänna, för natur och menniskor gällande lagarna — detta wete wi alla, men wäl förbiser man ofta, att den otro, som så förnämt ser ned på denna öfwertro, i grunden är med henne på det närmaste beslägtad. Ty då otron antingen rent af förnekar tillwaron af en annan werld, än denna synliga, eller åtminstone förnekar möjligheten af att den osynliga werlden, ware sig den högre eller den lägre, skulle kunna inwerka i denna synliga och framkalla werkningar, som icke låta förklara sig efter sinnewerldens lagar, så är hon i grunden ingenting annat än en öfwertro på sinnewerlden, på naturlagarna, på kroppsmenniskan, således en förklädd widskepelse. Det gifwes lika wißt en lärd widskepelse, som en okunnig widskepelse, och sanningens midt träffas endast af trons enfald, den tros nemligen, som är barn af det heliga undret, hwilket i samwetet har sin anknytningspunkt. Här, i djupet af samwetet, förbindas öfwersinligt och sinligt, gudomligt och menskligt "utan sammanblandning och utan förwandling"; här urskiljas de ock, men "utan att upplösas och åtskiljas." Ele-

menterna af en sådan tro, samwetstron, andetron, sanningstron, hade Jesu lärjungar redan grundligt inhemtat i Mästarens skola, och den gißning, som den häpnadswäckande synen framkallade hos dem, stod åtminstone icke i någon afgjord motsägelse mot denna tros innehåll. Först i *utöfningen* gjorde de sig skyldiga till en bestämd motsägelse mot sin tro, i det de läto sig öfwerwäldigas af fruktan wid åsynen af den förmenta wålnaden. Men feghet i wanlig mening war det dock icke; ty omständigheterna hade alltför stor del uti deras fruktan, för att den så skulle anses. Wår natur är nu en gång bunden wid sinnewerlden och kan, sig sjelf lemnad, icke annat än genombäfwas af fasa, af isande fasa, wid en omedelbar beröring med de aflidnas werld eller öfwerhufwud med andarnas werld, och äfwen det oförwägnaste mod skall i en sådan stund swigta, om det icke stödjes af en högre kraft, än menniskans egen. Ocksä finne wi icke, att Mästaren hade ett enda ord af förebråelse till dem, hwarken för det de menade sig se ett spökelse eller för det de derwid så storligen fruktat sig. Ingen bestraffning för widskeplig öfwertro, ingen tillwitelse för skymflig feghet, endast uppmuntran och tröst höres af Hans mun, då Han skyndar att med sin wälkända röst lugna den storm, som, fruktanswärdare än den på Genesareths sjö, upprörde deras inre. *Jesus talade dem strart till och sade: Warer wid ett godt mod, det är Jag; warer icke förfärade.*

Stannom, mine åhörare, några ögonblick i andaktsfull betraktelse inför Jesus, gående på wattnet, det af wilda stormen upprörda wattnet. Twifwelsutan är det i mångens sinne, när han rätt lifligt försätter sig in i den upphöjda tilldragelsen, såsom uppstode inom honom en twekan, en inre strid. Det sällsamma i anblicken brottas wäldigt med det majestätiska deruti och wäcker till lif detta *hwarför*, som äfwen på det andeliga kunskapsområdet tillhör icke blott förwettet, utan ock det uppriktiga sanningsbegäret. Wid sina många stora underwerk anwände ju Herren Jesus eljest, så widt möjligt war, naturlighetens form och ställde undret så till sägandes i

hjelpbewisningens anspråkslösa tjenst; men genom det sätt, hwarpå Han wid detta tillfälle kom med hjelpen, framstår undret såsom ändamål och hjelpbewisningen såsom ett obetydligt bihang, eller med andra ord: det kunde synas, såsom hade Herren här gjort det sällsamma för det sällsammas egen skull. Men nej, icke för sällsamhetens skull gjorde Han hwad Han gjorde, här lika litet som eljest, utan för sina lärjungars skull, för deras *tros* skull, på det lärjungarne måtte komma ett wäsendtligt steg längre in i kännedomen af Hans gudmenskliga person, och för *wår* skull, att wi, som höra deras wittnesbörd, med dem och genom dem må komma till samma tro och kunskap. Undret måste en gång träda i ett omwändt förhållande till hjelpen, på det att det skulle falla rätt bjert i ögonen och så intränga i hjertat och werka den uppbyggelse, som alltid är deß yttersta mål. Ty tron på Guds Son är ett barn af det heliga undret.

Men hwad will då ett *heligt* under säga? För det första är det icke detsamma som *naturens* under, hwilka öfwerallt i Guds skapade werld omgifwa oß och hwaraf wårt eget naturliga lif är ett prof, ehuru de tywärr så sällan betraktas såsom sådana. Men för det andra är det icke heller det regellöst sällsamma, det onaturligt underliga, d. w. s. det widunderliga, som wäl kan förskräcka, men icke uppbygga. Från naturens under skiljer sig det heliga undret derigenom, att det werkas genom krafter af en högre ordning, än de, som tillhöra den skapade werlden, och således står *öfwer* dem; men det strider derföre icke, såsom det widunderliga, emot *andan* af den lägre naturens, sinnewerldens, lagar och ordning; det upphäfwer dessa endast genom att fullkomna dem, men icke genom att sjelfswåldigt bryta dem. Så måste wi förstå äfwen hafswandringens heliga under. Icke upphäfde Herren utan widare derwid den tyngdlag, som gör, att ingen tungkroppslig warelse kan gå på watten, såsom wore det fast mark; men samma naturliga tyngdlag gör ju ock, att det som är lättare än watten håller sig ofwanpå wattnet, när det berörer deß yta. Och detta naturförhållande fann här sin tillämpning. Wäl war Herrens kropp i sig sjelf lik wår, under-

kastad wåra wilkor, men uppbars så af den i Honom boende och i dessa stunder högt stegrade andefullheten, att han werkligen erhöll den lätthet, som war nödwändig för wandringen på hafwets watten. Det war i den höga tron till Fadren, nyß stärkt genom den ihållande bönen, Han så, för heligt ändamål, kunde bruka sin förnedrings kropp, såsom hade den redan warit förklarad. Icke i omedelbar besittning af den skapande, öfwer naturens inskränkning upphöjda allmakten wandrade Herren uppå hafwet, utan genom den kraft, som Han för sina lärjungar beprisade med dessa orden: allting äro möjliga honom, som tror. Och frågar du: kunde Han då när som helst bruka den kraften på ett sådant sätt? så swaras: nej, ty Han hade icke när som helst orsak att wilja det.

Blifwer wäl genom denna förklaring det heliga undret på något sätt bortförklaradt eller förringadt? Nej, icke bortförklaradt, utan förklaradt fram. Ty om Herren i omedelbart bruk af sin gudomliga makt hade gjort detta och andra sina underwerk, så hade Han dermed gjort sin mandom om intet, upphäft sin sanna menniskonatur och såsom sjelf Gud gjort gudomliga werk; och detta hade ju då i wiß mening warit helt naturligt, lika så naturligt, som att en mennagonting menniska gör menskliga werk. Men att Han såsom menniska och utan att för ett enda ögonblick af sitt lif upphäfwa sin menskliga naturs wilkor gör öfwernaturliga, sannt gudomliga werk — se der wittnesbördet om Gudmenniskan, se der det sanna, uppbyggliga, oß menniskor in på lifwet trängande undret. Och oß in på lifwet måste undret tränga, om det skall wara ett för oß uppbyggligt under, som icke tillåter oß att bortsofwa wårt lif i hwardaglighetens sömn eller bortplottra det i timlighetens lek, som låter oß se hwad wi hafwa warit och icke äro och dock måste wara, som lärer oß hwem lefwande Gud och lefwande Guds Son är. Så länge detta icke med oß skett, förblifwer det heliga undret ingenting annat för oß, än "ett spökelse" i tanke och hjerna, hwars antagande eller förkastande i grunden kan wara en likgiltig sak.

Men har en gång det heliga undret träffat oß till sjelfkännedom och Gudskännedom, således till sanskyldig uppbyggelse, då må wi wäl se till, att wi fördjupe oß inåt i deß allwarliga begrundande och icke i brådskande ifwer, utan ledning af wisheten, gripe till en yttre, wåra krafter öfwerstigande handling, wore det än en uppriktigt menad troshandling. Ty lätt låter den af nådens ljus öfwerströmmade menniskan bländа sig med afseende på sitt werkliga tillstånd, lätt öfwerskattar hon sina andliga krafter och tilltror sig för mycket. Det är wäl på Herren hon will lita, endast på Hans ord hon wågar sig åstad, men bakom hennes hurtiga rastlöshet döljer sig dock ett sjelfförtroende, som förr eller senare måste bringa henne på skam. Och Herren, som endast på frivillighetens wäg kan och will fostra de sina, låter dem, när de så wilja, bruka sin unga troskraft efter sin önskan och med en wiß framgång. De måste så få försöka sig, på det deras brist må blifwa för dem sjelfwa uppenbar, och det djupare onda, som ligger der bakom, må kunna utdömas och bortrensas. Härtill hafwe wi den lärorika förebilden i det, som wederfors Simon Petrus, då han, på Jesu uppmuntrande tilltal till sina lärjungar, swarade Honom och sade: Herre, är det du, så bjud mig komma till Dig på wattnet. Då sade Han: kom. Då steg Petrus ut ur skeppet och gick på wattnet, för att komma till Jesum. Detta war dock i sanning en handling af tro och mod, som wittnar om det utomordentliga intryck undret gjort på hans sinne. Men till att göra underwerk egde Petri tro endast ansatsen, icke på långt när den fullgångna styrkan. Ty allting, så i nåden som i naturen, har dock sina wilkor och sin utweckling, och oförmedladt sker intet. När nu Petrus såg, att wädret war starkt, wardt han förfärad, och som han begynte sjunka, ropade han och sade: Herre, fräls mig. Wi se: en gnista af den höga tro, som war i Jesus, hade werkligen fallit i lärjungens hjerta och uppflammade der till ljus låga, men kunde dock icke länge hålla sig brinnande. Dertill fanns det i ett prof, såsom detta, alltför ymnig tillgång på släckande wat-

ten. Men kom han än på skam med sin undergörande stortro, så kom han dock icke på skam med sin ödmjuka bönetro. Ty strax räckte Jesus ut handen och fattade uti honom och sade till honom: O du klentrogne, hwi twiflade du? Icke det, att han trott för mycket, utan det, att han, när det gällde, trodde för litet, och deßförinnan icke hade widkänts denna sin trosbrist, war hwad Herren hade att förebrå honom.

Men hwad uppehålle wi oß länge med talet om Petri klentro, som dock kom till uppenbarelse just derigenom, att han så eldigt älskade Jesus och af den underbara hafswandringen emottagit ett så öfwerwäldigande intryck? Må wi hellre af hans föredöme upptändas till nitälskan, så att äfwen wårt sinne måtte emottaga något af det öfwerwäldigande intryck han erfarit och en stråle af Jesu gudmenskliga höghet, af den i mandom uppenbarade Gudomen, genomtränga det otrostöcken, som nu, mot werldens afton, lägrat sig öfwer menniskors sinnen och hjertan tjockare, kyligare, osundare, än någonsin öfwer Christi första lärjungar i den christna trons ljufliga morgonstund, i de dagar, då Brudgummen ännu war när bröllopsfolket. En undertro war tron på Jesus Christus den tiden och sådan är hon ännu, hwarhelst hon werkligen finnes, och skall så förblifwa till dagarnas ända. Genom den tron upptage wi först sannfärdigt i wåra hjertan Jesus Christus såsom Guds och menniskans Son, så att Hans gudmenskliqhets under blifwer ett lifwets under uti oß. Och förrän wi så upptagit Honom, skole wi ej finna waraktig frid. Men då Han inkommer i menniskans hjerta, måste stormarna lägga sig, från hwad håll de än blåsa, ty när Jesus war inkommen i skeppet, då lade sig winden och det wardt stilla lugnt. Amen.

Christi tjenares förpligtelse.

Luc. 17: 7—10.

Hwilken af eder hafwer en tjenare, som går wid plogen, eller waktar boskap, och säger till honom, då han kommer af marken: gack strax, och sätt dig till bords? Utan säger han icke till honom: red till min måltid, och omgjorda dig, och tjena mig, medan jag äter och dricker; och sedan ät du och drick. Månne han tackar den samma tjenaren, att han gjorde, som honom budet war? Nej, menar Jag. Sammalunda ock I, när I hafwen gjort allt det som eder budet är, så säger: wi äre onyttige tjenare; wi hafwe gjort det wi woro pligtige att göra.

De upplästa orden utgöra sednare delen af ett tal, i hwilket Jesus warnar sina lärjungar för de i werlden outebliflige förargelserna. Kunna än, till följd af det i werlden inkomna och mäktigwordna onda, förargelser icke uteblifwa, så warnar dock Herren å ena sidan med ett gripande werop hwar man, att icke göra sig till ett medel för deras införande, ett werktyg i förförelsens tjenst — Det är omöjligt, säger Han, att förargelser icke skulle komma, men we honom, genom hwilken de komma; honom båtade mera, att en qwarnsten hängdes om hans hals och han worde störtad i hafwet, än att han skulle förarga en af dessa små — men å andra sidan warnar ock Herren sina lärjungar, som just woro "dessa små", med ett upprop till waksamhet öfwer sig sjelfwa, att de icke af de mångfaldiga, ofelbart inträdande förargelserna måtte sjelfwe taga förargelse, för egen del låta sig förargas. Akten uppå eder sjelfwa, säger Han till dem; om din broder syndar dig emot, så bestraffa honom, och om han bättrar sig, så förlåt honom. Och om han syndar dig emot sju gånger om dagen, och han sju gånger om dagen wänder sig om

igen till dig, sägande: mig ångrar det, så skall du förlåta honom. Wi se att lärjungawägen är en smal wäg, tätt omgifwen och snart sagdt igenwärt af törne och tistel, så att det för det naturliga sinnet blifwer swårt nog att wandra densamma. Ty hwad ligger wäl af naturen menniskan närmare, än det, att göra sin rätt gällande, när hon werkligen eger en sådan, och skydda densamma mot hwarje intrång? Här talas alldeles icke om sådana fall, då menniskor inbilla sig ega en rätt mot sin nästa, som de i sjelfwa werket icke ega, och fordra upprättelse för förolämpningar, som i grunden ingen har tillfogat dem. Nej, "om din broder syndar dig emot" heter det; wår Frälsare antager således ett fall, der en werklig oförrätt blifwit tillfogad, och fordrar i ett sådant fall af den, som will wara Hans lärjunge och såsom sådan undwika att af den gifna förargelsen taga förargelse, att han skall hysa gentemot den förorättande en så obegränsad försonlighet, att han är willig att sju gånger om dagen förlåta en sju gånger om dagen upprepad oförrätt. Denna fordran är wisserligen stor, men skulle dock icke behöfwa förekomma den blotta naturen så alldeles omöjlig att efterkomma, om med "förlåtelse" här menades någonting liknande ett slappt öfwerseende, en swag eftergifwenhet, likgiltighet i afseende på sanning och okänslighet för rättskränkning; men att så icke är förhållandet, wisar sig klart deraf, att Herren talar om ett bestraffande af brodren på grund af den rättskränkning eller förseelse, till hwilken han gjort sig skyldig, och om förlåtande af densamma under wilkor af bättring eller ånger. Skall jag bestraffa min broder för den rätt, han kränkt, och förlåta honom, om han bättrar sig, så utwisar detta, att här är fråga om ett klart inseende af brodrens fel såsom fel och om ett allwarligt fasthållande af rättfärdigheten gentemot detta fel, och dock, jemte detta, om en owilkorlig försonlighet i sinnelaget, som gör, att inga oförrätter, intet hat, ingen förföljelse utsläcker kärleken i mitt eget hjerta och upptänder elden af en dold eller uppenbar hämnd deruti. Ty om detta skedde, då hade jag blifwit öfwerwunnen af det onda, och, emedan

hwar och en är träl under den, af hwilken han är öfwerwunnen, blifwit en träl under det onda, en syndens träl; jag hade då af den gifna förargelsen för egen del tagit förargelse och kommit på fall. Att nu med bewarad nitälskan för rättfärdigheten dock bewara den hjertliga försonligheten, så att man af hjertat tillgifwer, af hjertat efterskänker sin rätt, närhelst det rätta, Guds rätt, fått sin upprättelse genom den felandes ånger och erkänsla — detta är wisserligen mer, än naturen, äfwen wid de bästa bemödanden, de allwarligaste föresatser, förmår åstadkomma, enär hon dock innerst är öfwerwunnen af synden och såsom sådan träl under synden. Ja, icke nog dermed, att wi icke af naturen kunne i utöfningen swara till en sådan fordran; om det rätt lefwande träder fram för wårt sinne hwad den upprepade, fulla och hjertliga förlåtelsen innebär, så skole wi finna, att wi icke ens förmå tro behörigheten af att den fordras af oß, att wi betwifle sjelfwa wår förpligtelse dertill. Derför också, när denna anfordran, uttalad af Jesus, i sin fulla kraft trädde fram för lärjungarnes själ, kände de sin tro swigta; de funno sig oförmögna icke blott att utöfwa, utan äfwen att redligt widkännas en sådan förpligtelse, och ur deras beklämda hjertan frampressade sig den bönesucken: Herre, föröka oss tron. Hwem af oß skulle wäl i en sådan bön hafwa kunnat höra annat än den innerliga ödmjukhetens språk? Och dock hörde Herren ännu tillsatsen af ett annat ljud häruti. Hade lärjungarne rätt känt sig sjelfwa, sitt hjertas tillstånd, så hade de insett, att den uppgift, som nu blifwit ställd för dem, kräfde en grundförändring i hela deras ställning till Gud och till Mästaren; de hade då insett nödwändigheten af att bedja icke om en blott tillwäxt i det nådastånd, hwartill de redan kommit, en blott tillökning af den tro, de redan fattat, utan fastmer om den första grundläggningen, den lefwande begynnelsen af en tro, som så kunde öfwerwinna werlden och sjelfwet uti dem och så till sägandes göra dem till den gudomliga rättfärdighetens oinskränkt förpligtade tjenare. Det war detta lärjungarnes öfwerskattande af den tro och det nådastånd, hwar-

till de redan hunnit och hwarigenom de undanskymde för sin blick behofwet af den genomgripande förändring och omskapelse, som de, för att blifwa Guds och Jesu Christi rättfärdighets tjenare, ännu hade att genomgå — det war, säge wi, detta hemliga, men för deras sanna tillwäxt så hinderliga öfwerskattandet af hwad de redan hunnit, som Herren bestraffade hos dem och dermed hos alla, som äro i samma ställning som de, i dessa eljest så gåtlika ord, hwarmed Han beswarade deras bön om trons förökelse: Om I, säger Han, haden tro såsom ett senapskorn och saden till detta mullbärsträd: ryck dig upp och plantera dig i hafwet, då lydde det eder. Öfwernaturligt såsom det, att genom blotta wiljans makt upprycka ett wäldigt träd med deß djupa rötter och förflytta det i hafwet, är wisserligen det werket, att en syndig menniska, en alltigenom sjelfwisk menniska i grund förnekar all sjelfhämnd, all egen rätt gentemot sin nästa, förnekar denna inför Gud i sitt hjerta, och sålunda blifwer skicklig att wara Guds efterföljare, Hans rättfärdighets tjenare, och förlåta såsom Gud i Christus förlåter. Men så utomordentligt det werket än är, så utföres det dock af den menniska, som kommer till lif i tron på Guds Son, och det icke först när hon hunnit en hög grad af lifsutweckling i denna tro, utan redan då, när hon upptagit den lefwande tron såsom ett ringa frö i sitt hjerta, förutsatt blott, att det är en tro som i egentligaste mening förtjenar sitt namn, en tro som werkligen har berört Guds Fadershjerta och Jesu Christi Frälsarehjerta, sådant detta på korset har brustit för werldens synd.

Emot hwad wi hittills talat torde nu den uppmärksamme åhöraren hafwa wid sig sjelf gjort den anmärkningen, att det dock alltsammans icke står i någon förbindelse med wåra textord eller åtminstone icke i någon annan förbindelse, än den rent yttre, att det är taladt öfwer ord, som hos evangelisten Lucas läsas näst före dem, som utgöra wår text. Wi tro dock, att ett werkligt, inre sammanhang förefinnes, och wilje, då wi nu stå i begrepp att gå in på texten, söka framlägga detsamma. Sammanfattom till den ändan i korthet det redan sagda! Herren hade talat med sina lärjungar derom, att de på sin wäg i Hans efterföljd skulle möta "förargelser" d. w. s. sådana anstötligheter, som, om de icke wore på sin wakt, skulle hindra dem på deras wäg och omsider bringa dem på fall. Särskildt hade Han framhållit den förargelse, som den upprepade oförrätten, den af en broder tillfogade oförrätten skulle åstadkomma, i det en sådan wore egnad att på det högsta stegra den trosmördande frestelsen till owänskap, bitterhet, oförsonligt hat emot nästan. Här gällde det således för en Jesu lärjunge att wara willig till den fullkomligaste försakelse af sin egen rätt, till en oinskränkt försonlighet mot sin nästa. Inför sådana anfordringar hade apostlarne widkänts sin oförmåga och bedit sin Mästare om deras tros förökelse. I sitt swar på denna deras bön hade då Jesus gifwit dem den anwisningen, att dertill icke behöfdes så mycket en stor tro, en långt kommen tro, som fastmer en sann tro, d. w. s. en sådan tro, som, om än så liten och späd, dock i sanning omfattade Guds i skapelsen allting frambringande och i återlösningen allting försonande kärlek och makt. I kraften af en sådan tro skulle det eljest omöjliga blifwa dem möjligt och äfwen de swåraste hinder på salighetswägen kunna undanrödjas. Men nu uppstår den frågan: hwad är å en Jesu lärjunges sida wilkoret för att denna krafttro skall kunna uppkomma i hans hjerta och der bewaras och tillwäxa? Och här möter oß wår text med det wägledande swaret. Den säger oß, att man, för att komma dertill, måste bortlägga hwarje ändlig måttstock på sin pligt i förhållande till Gud och nästan, affäga sig inför Gud all egande rätt till sig sjelf och låta Guds oinskränkta rätt till oß göras gällande i ens hjerta, så att man icke mera tillhörer sig sjelf och lefwer sig sjelf, utan tillhörer Honom och lefwer för Honom, som med sitt blod har köpt oß till sin ewiga egendom. Den säger oß, att wi endast i oändlig förpligtelse till Gud och wår Frälsare, endast såsom, i djupaste och ädlaste mening, Guds och wår Frälsares lifegne tjenare kunne winna och bewara den tro, som säger till berget, när det stänger salighetswägen: häf dig upp och kasta dig i hafwet! och säger det med den befallande

makt, som gör att det som befalles, werkligen sker. Och det är just i sitt sammanhang med de nästföregående orden af Jesus, som wår text säger oß allt detta, som den gifwer oß den wigtiga lärdomen, att wi endast i ett obetingadt tjenareförhållande till Jesus Christus kunne ega den allt beherrskande, alla werldens hinder besegrande tron på Honom. Må wi då söka att närmare skärskåda arten af detta tjenareförhållande, hwilket under bilden af en mensklig tjenareställning så åskådligt ställes inför wåra ögon.

Hwilken af eder, säger Herren, hafwer en tjenare, som går wid plogen eller waktar boskap och säger till honom, då han kommer af marken: gack strax och sätt dig till bords? Utan säger han icke till honom: red till min måltid och omgjorda dig och tjena mig, medan jag äter och dricker; och sedan ät du och drick. Månne han tackar densamme tjenaren, att han gjorde, som honom budet war? Nej, menar Jag. Det ligger ju, will Herren säga, i naturen af en hustjenares ställning, och i all synnerhet sådan denna war under lifegenskapens tider, att han, tjenaren, icke får anse sin tjensteförpligtelse inskränkt till wissa timmar på dagen eller wissa slag af arbeten, så att han efter de timmarnas eller det arbetets ändande, hade att blott se sig sjelf till godo och icke widare behöfde wara betänkt på hwad till husets tjenst hörde och husbondens önskningar fordrade. Utan någon sådan inskränkning måste han twärtom städse wara beredd att deltaga i hwad som kan förefalla, dagen till ända, och städse låta det som tjensten tillhörer gå framför de egna behofwens tillfredsställande. Endast så skall han kunna fullgöra sin skyldighet såsom tjenare, men skall, med allt detta, icke göra någonting, som berättigar honom till särskild wedergällning, såsom hade han gjort någonting utöfwer sin skyldiga tjenst. Det är klart, att wår Frälsare här alldeles icke yttrar sig angående rätt eller orätt i detta förhållande, och allraminst talar Han härmed ett enda ord till förswar för den myndighet, som endast will weta af anspråk, men icke af motswarande skyldigheter och som utan hjerta, utan skonsamhet behandlar dem, som intaga en underordnad ställning. Nej, Herren framhåller endast tjenarens ställning, sådan den nu en gång har gestaltat sig i werlden eller egentligen sådan den wid den dåwarande tiden hade gestaltat sig, och det så, att Han låter den tjena såsom en bild för ett högre förhållande, som deruti afspeglar sig. Och hwilket detta förhållande är, wete wi. Det är, såsom redan blifwit sagdt, förhållandet mellan Jesus Christus och dem, som i sanning tillhöra Honom, hwilket från en af sina wigtigaste sidor träder oß till mötes i denna liknelse. Christi trogne påminnas här, att de med allt hwad de äro och allt hwad de hafwa och i allt som dem möter äro förpligtade till att, allt efter som det af dem fordras, tjena sin Herre, dagen till ända, utan godtycklig afkortning, begränsning och inskränkning. Wid inga förekommande lidanden, inga tillfogade oförrätter, intet arbete, som af Guds kallelse föreläggés dem, hafwa de att säga: detta är icke min sak, sådant behöfwer jag icke lida, längre uthärdar jag icke. I samma ögonblick, som de på sådant sätt wille göra sin rätt gällande, skulle de undandraga sig Guds högsta förfogningsrätt öfwer dem och nedsjunka från det egentliga tjenareförhållandets ståndpunkt, som här, från en annan sida sedt, just är det gudomliga barnaskapets, nedsjunka till den lägre ståndpunkten af en simpel dagswerkare, till hwilken den himmelske Wingårdsherren wisserligen skall utbetala den öfwerenskomna dagspenningen, men utan att derför på minsta wis låta honom få smaka sitt huses goda, ja, till hwilken Han måhända skall säga afwisande: tag det dig tillhörer och gå din wäg. En bättre lön, en saligare lott will Jesus bereda de sina och det är derför Han såsom tillämpning af den framställda liknelsen säger till dem: Sammalunda och I, när I hafwen gjort allt det som eder budet är, så sägen: wi äre onyttige tjenare; wi hafwe gjort det wi woro pligtige att göra.

Det är en twåfaldig uppmaning Herren härmed gifwer sina lärjungar, och så beskaffad, att den ena delen af deß innehåll förekommer oß lika förunderlig, som den andra. Han uppmanar dem först att göra allt det dem budet är och an-

tager uppenbarligen att detta är möjligt, enär Han sedermera, just för det fall, att de *hafwa* gjort allt det dem budet är, gifwer en förhållningsregel, den nemligen, att de då skola erkänna sig såsom onyttiga tjenare. Att det under några wilkor skulle wara möjligt att i förhållande till Gud göra allt hwad som är befaldt, strider dock i grund mot den kännedom om mensklig brist och swaghet, som ibland oß förefinnes snart sagdt i hwar mans hufwud och på hwar mans läppar, om också hjertat är aldrig så uppfylldt af sjelfrättfärdighetens och sjelfberömmelsens styggelse. Ja, man inser ända till den grad omöjligheten häraf, att man på grund af denna sin insigt tager sig friheten att rent af göra ingenting af det som budet är och med åsidosättande af allt hwad samwetslydnad och gudomlig förpligtelse kräfwa nedgräfwer sitt pund i jorden, såsom den skalkaktige tjenaren gjorde, för att sedan ursäkta sig med detta: "Jag wißte, att du är en sträng man." Men när wi icke på ett så godtyckligt sätt, till wår egen största skada, wilje behandla Guds ord och bud, så fråge wi då: huru är det möjligt att, såsom Herren Jesus här säger, "göra *allt* det som budet är?" Den i liknelsen framställda mönsterbilden gifwer förklaringen. Då tjenaren hade förhållit sig såsom det der skildras att han gjorde, så hade han gjort allt det hans herre budit honom, icke i den meningen, att icke mången bristfällighet kunde widlåda hans dagsarbete, men så, att han obetingadt, dagen till ända, förblifwit i förpligtelsen till sin herre. Det är ur denna synpunkt han framstår som mönsterbild för Jesu lärjungar, i motsats å ena sidan mot den dagdrifwande lättingen och å den andra sidan mot den blotta dagswerkaren. Under det den förre af desse framställer bilden af den menniska, som icke widkännes några förbindelser till sin Gud och under sken af att wara sin egen herre i werlden i hemlighet eller uppenbarligen är de snöda syndalustarnas träl, en slaf under begärelsernas wälde, framställer åter den sednare af dessa twå, dagswerkaren, bilden af den slags fromhet, som wäl kommer menniskan att widgå sin förbindelse att tjena Gud, att göra någonting i Hans tjenst, att egna Honom en

wiß dyrkan, men dock allt detta med det mått och den begränsning, som tillåter menniskan att i grunden förblifwa sin egen, råda öfwer sig sjelf eller så till sägandes hushålla på egen hand och i större eller mindre skala bruka denna werlden såsom *sin* egendom. Huru godt, huru aktningswärdt wore det icke, om menniskor allmännare, än som det nu är fallet, insåge sin förbindelse att åtminstone *så till wida*, med denna inskränkning, *tjena* Gud! Hade wi godt om sådana Guds tjenare, sådana christliga medborgare, så stode det bättre till i landet, allmänt och enskildt; och det war wåra fäders styrka, att ibland dem en sådan gudaktighet förefanns wida allmännare, än ibland oß. War det ock företrädeswis en andelig *dagswerkstjenst*, som förrättades, så war det dock ett *ärligt* arbete, ett *ärligt* dagswerke. Och wid åtanken häraf måste wi beklaga, att i wåra dagar icke blott de andeliga lösdrifwarenas antal på ett fruktanswärdt sätt tillwäxer, utan äfwen ett konstladt och fjeskande wäsende, som skall utmärka den andelige *hustjenaren*, men dock i wärde och halt torde befinnas stå wida under den ärlige dagswerkarens arbete i Herrens wingård. Och till detta sistnämnda förhållande har i wäsendtlig mon bidragit en lösaktig framställning af den christna trons allra dyraste, men också allra heligaste, allra ömmaste och största grannlagenhet kräfwande sanningar. Man tillbjuder menniskorna det högsta, som evangelium har att bjuda, men lösryckt från alla de förutsättningar, wid hwilka det i evangelium är fästadt, och tillbjuder dem dermed i sjelfwa werket blott en skugga, ett skal, en ihålig sanning, d. w. s. en på sitt andeinnehåll utblottad bokstaf, och den oerhörda förwillelsen blir då den, att man i och med denna form tror sig ega wäsendet. I motsats häremot, men med stöd af denna dagens urgamla text, säge wi då, att det redan är *wäl*, mycket wäl, när menniskor så till wida wakna upp ur sin tanklöshet, sin gudförgätna försjunkenhet i det timliga, att de i sina *samweten* begynna att widkännas en Gudsförpligtelse och ärligt blifwa betänkta uppå att egna en del af sin omsorg, sin tid och kraft på det som Gud tillhörer. Det är en stor skilnad mellan det, att stå an-

deligen fåfäng på werldstorget, obekymrad om annat än detta lifwets angelägenheter, och det att hafwa låtit lega sig till arbetare i Guds wingård — ja, samma skilnad, som i borgerligt hänseende mellan den lättjefulle dagdrifwaren och den ärlige dagswerkaren. Att åtaga sig en del af det som budet är, men göra detta ärligt, att till en wiss grad ingå på de fordringar, som Guds ord ställer på menniskan, men göra detta i sitt samwete och sitt lif och icke i blotta ord och tankar — det är att i god mening blifwa en dagswerkare i Herrens tjenst; och lönen derför skall sannerligen icke uteblifwa, Herren skall till fullo betala dagspenningen. Men denna dagspenning, så god den än må wara och så rättwist den skall afpassas efter hwars och ens arbete, är dock icke på långt när det fullkomliga goda, det oförgängliga lifwets arf, fröjden inför Guds ansigte. Och detta är dock hwad Herren åstundar att gifwa alla dem, som uppriktigt sluta sig till Honom såsom lärjungar. Och på det Han må kunna gifwa dem detta, som är någonting helt annat, än dagswerkarens aflöning, will Han, att de sjelfwe skola blifwa någonting helt annat, än blotta dagswerkare. Han will, att de skola gå in på förpligtelsen till allt det som budet är, låta Guds ord i dess helhet blifwa gällande för sig, så att de, efter måttet af den nåd, som Gud gifwer enhwar af dem, anamma det i hela deß tuktande, omskärande, pånyttfödande och alltigenom helgande kraft och så låta det lysa in i alla deras förhållanden. Och alltifrån den stund, då förpligtelsen till allt det som budet är winner erkännande uti hjertat och Guds ord i sin helhet der blifwer gällande — om också allt detta ännu widlådes af den första begynnarens swaghet — alltifrån den stunden alstras ock såsom ett frö i hjertat den werldsöfwerwinnande tro, som höjer menniskan både öfwer den djuriska undermåttigheten och den blott menskliga medelmåttigheten, den tro som i hjertats innersta upprycker med rötterna både orättfärdigheten och sjelfrättfärdigheten, både wanäran och sjelfberömmelsen, den tro som på en gång gör oß till Guds fria barn och till Hans lifegna tjenare, ty från båda dessa synpunkter kan nådaståndet

betraktas. Nådaståndet, det är på en gång barnaskap och lifegenskap, den högsta frihet och ära och den högsta förpligtelse och ringhet; det är herrskande och tjenande, underbart enade i den pånyttföddes hjerta, såsom Gudom och mandom i Jesu Christi person. Och härtill säge wi: Halleluja! Högtlofwad ware Gud och wår Herres Jesu Christi Fader, som oß för sin stora barmhertighet hafwer födt på nytt!

I sen, mine älskade, att wi hafwe berört den nya födelsens hemlighet. Wi hafwe funnit, att det, att göra allt hwad budet är, är detsamma som att gå in på nådaståndets förpligtelse, ett stånd så underbart, att förhållanden, som i denna syndens werld utgöra de skarpaste, mest oförenliga motsatser, deruti äro fullkomligt enade, fullkomligt uppgå i hwarandra. Och hwilka wåra lefnadsomständigheter, wårt stånd i werlden än må wara — tjenareståndet, barnaståndet, nådaståndet måste hwar och en menniska tillhöra, om hon i det tillkommande skall undfå icke blott en större eller mindre dagspenning, utan det himmelska arfwet i härligheten.

Men till att werkligen mottaga arfwet i himmelen är det icke nog med att en gång hafwa inträdt i nådens stånd; man måste ock blifwa qwar deruti och gifwa akt på sig sjelf, att man icke åter sjunker tillbaka till den lägre ställningen af en dagswerkare, som, i grunden främmande för husbondens sak, sporras till arbetet af tanken på betalningen. Återfallet går lätt och Simon Petrus närmade sig detsamma, då han till Mästaren framställde den fråga, som närmast gaf Denne anledning att framställa liknelsen om de på olika tider af dagen kallade wingårdsarbetarne, af hwilka de sistkomne erhöllo samma dagspenning som de först kallade. "Se, wi hafwe öfwergifwit allting och följt dig: hwad skole wi få derför?" hade lärjungen sagt, och för att i grund utrota den inbillning om egen förtjenst, som häruti uttalat sig, hade Jesus i liknelsen wisat honom, hwart sådana anspråk leda. I samma afsigt säger ock Herren i wår text till lärjungarne: "När I hafwen gjort allt det eder budet är, så sägen: Wi äre onyttige tjenare, wi

hafwe gjort det wi woro pligtige att göra. Här framstår nu den andra sidan af förmaningen, hwilken med skäl kan synas förunderlig på samma sätt som den första. Eller är det då möjligt, att sanningsenligt kunna erkänna sig wara "en onyttig tjenare", när man fullgjort allt hwad som blifwit en ålagdt? Ja, wisserligen i den meningen, att man icke gjort sin husbonde någon sådan nytta, som gått utöfwer den enkla förpligtelsen och dermed kunnat winna grundad anledning till att begära tacksägelse eller belöning af Honom. Det är således i medwetandet af owilkorlig förpligtelse till Herrens lydnad och tjenst Han will att Hans lärjungars hela lif skall röra sig. Likasom de genom att ingå på förpligtelsen till allt det dem budet är hafwa blifwit Hans tjenare, så är det endast genom att oaflåtligt förblifwa i denna förpligtelse, som de kunna blifwa bewarade i ett rätt tjenareförhållande till Honom, öfwerwinna sjelfförhäfwelsens, anspråksfullhetens, den andeliga inbilskhetens förargelse, och hinna det föresatta målet, undfå det ewiga arfwet i himmelen.

Salige derför de, som ingå i en sådan förpligtelse och framhärda deruti, till deß arbetsdagen är ändad! Ty i sanning, lönlös blifwer dock icke tjensten hos den Herre, som i oändlig kärleksförpligtelse till Fadren har kommit i werlden, icke för att låta tjena sig, utan för att tjena och gifwa sitt lif till återlösning för många, och som förblifwit såsom rättslös på jorden allt intill ändan, allt intill döden på korset, men som ock sedan, på grund af denna sin oinskränkta och ödmjuka lydnad, blifwit upphöjd af Fadren och undfått ett namn, som är öfwer alla namn i himmelen och på jorden. Ja, hwad säge wi, att tjensten hos denne Herre icke blifwer lönlös? Den är redan här icke lönlös, ty den skänker i det fördolda en ära, en wederqwickelse och salighet, som hela werlden icke kan gifwa. Likasom Herren fordom kunde säga till sina apostlar, då Han ännu war med dem: "hwilkendera är större, den som sitter eller den som tjenar? Är det icke den som sitter? Men Jag är midt ibland eder såsom den som tjenar" — så är Han ännu på ett andeligt sätt närwarande

midt ibland de sina i sitt nådarike, såsom den som tjenar. Han är såsom sådan närwarande hos dem genom sitt ord och sin Ande och sitt kraftiga, renande blod, genom sin rättfärdiggörande nåd och sin himmelska frid. Andeligen är Han således redan i sitt nådarike deras tjenare, som Honom tjena, och detta är i och för sig mer än tjenarelön, det är redan himmel och salighet. Men hwad skole wi då säga om den lön, som Herren will gifwa de sina i den tillkommande werlden, i sin härlighets rike? Det är icke en syndig menniskas mun, det är Jesu egen mun, som derom säger: "Salige äro de tjenare, som herren finner wakande, när han kommer; sannerligen säger Jag eder: han skall omgjorda sig och låta dem sitta till bords och han skall gå och tjena dem." Och inför sådana ord af gudomliga läppar må wäl menniskorösten förstummas och hjerta och mun tillbedjande säga sitt Amen.

"Ja, salig är och blifwer,
När Herren komma skall,
Den tjenaren, som gifwer
Rätt akt uppå sitt kall!
Han dela skall den fröjden,
Som intet öga sett,
Men Herren uti höjden
At sina barn beredt."

Men "Dig lifegen att förblifwa,
Jesu! i all ewighet,
Endast det är salighet;
Ingen annan Gud kan gifwa.
Trofast här och ewigt der,
Jesu! Du mitt goda är."

Tacksägelse under tårar.

Hwi knorra menniskorna alltså, medan de lefwa? Hwar och en knorre emot sina synder. Jer. Klagow. 3: 39. Det rörer sig, mine åhörare, esomoftast i menniskors hjertan och sinnen en stor obelåtenhet med den ställning, hwaruti de befinna sig, och de förhållanden, af hwilka de äro omgifna, äfwen då dessa förhållanden och denna ställning äro hwad man efter werldslig måttstock kallar lyckliga. Nekas kan nu wisserligen icke, att äfwen i detta fall ganska många bekymmer och lidanden kunna trycka, hwilka förbittra lifwet och göra wandringen tung nog, men det fasthålle wi dock, att det mißnöje, som kommer menniskan att i otålighet knota öfwer Guds styrelse eller medmenniskors beteende, är ett säkert tecken dertill, att hon icke ännu har kommit under fund med det werkliga ursprunget till det onda i werlden, nemligen den för oß alla gemensamma synden. Huru swåra yttringar af ondskan än må komma emot mig hos min nästa, huru bittra kränkningar menniskors orättfärdighet än må tillfoga mig och huru djupt jag än måste ogilla och efter omständigheterna allwarligt bestraffa det onda hos nästan — icke ett ögonblick får jag derför glömma, att det dock alltsammans är utflöde ur en källa, som uppspringer äfwen i mitt eget hjerta och tywärr också ofta och på många sätt fått derutur utgjuta sig. Men deßutom, i huru månget fall hwilar icke just den särskilda skuld, som menniskan skjuter på sin nästa, antingen helt eller åtminstone till en god del på henne sjelf? Och när hon klagar öfwer sina omständigheter och yttre förhållanden, sina motgångar och lidanden — icke i sin nödställdhet blott utgjuter sin själs bedröfwelse i innerlig klagan, utan knotande klagar såsom den mißnöjde — huru är det icke då idel obekantskap med sig sjelf, idel blind anspråksfullhet, härrörande af bristande skuldkänsla

och sjelfförödmjukelse, som hon ådagalägger? "Hwi knorra menniskorna alltså, medan de lefwa?" säger profeten, och antyder dermed, att menniskorna genom sin oförnöjsamhet och sin otålighet wisa sig förgäta, att hela deras lif på jorden är ett lif "på nåder", och dertill ett owaraktigt, snart flyktadt lif, hwarunder man dock, såsom på en resa, lätt nog borde kunna låta sig nöja och beqwäma sig till att umbära och fördraga. Sitt knot borde de snarare wända mot det olycksbringande onda, som de hysa i eget bröst: hwar och en knorre emot sina synder. Det är från det ofruktbara klagandet på andra profeten will wända oß till en fruktbärande sjelfanklagelse inför Gud. Men af Herren kommer botfärdighetens nåd. Må wi utbedja oß densamma af Honom, som oweldigt gifwer enhwar och icke afwisar den bedjande.

Jer. Klagow. 3: 22.

Herrens mildhet är det, att ännu icke är ute med oß; hans barmhertighet hafwer ännu icke ända.

Swårt hade slagen af Herrens agande hand träffat det ohörsamma Israel, då profeten Jeremias utgöt sin sorg i de klagosånger, ur hwilka wåra textord äro hemtade. Men icke med ens eller oförberedt hade den strängaste agan tillgripits; länge hade Herren sökt att genom lindrigare medel föra sitt folk till besinning och förmå det att wända om från den onda wäg, på hwilken det alltmer aflägsnade sig från sin Gud och sin bestämmelse såsom Hans folk. Men med den förunderliga lätthet, hwarmed menniskor i alla tider hafwa wetat att slå ifrån sig allwaret och bryta udden af de hemsökelser, med hwilka Fadren i himmelen welat såra deras hjertan till helsosam syndasorg, wetat att stålsätta sig mot äfwen de mest förödmjukande erfarenheter och tillslutit sitt öra för warningens och bestraffningens röst — med denna olyckliga lättsinnighet och hjertehårdhet, hade äfwen Israel gjort Guds föregående aga och upprepade bättringskallelser för sig fruktlösa. Efter allt hwad

de hört af heliga profeters mun, efter allt hwad de lidit genom Guds domar, hade de dock icke gjort någon rätt, till grunden gående bättring, icke upphört att å ena sidan fördjupa sig i hedendomens styggelser, fräckt förtrampande Herrens lagar, å andra sidan på köttsligt sätt förlita sig på sin helgedom och sin gudstjenst och bakom dessa skyla sin ondska. Så mognade de alltmer för den yttersta straffdomen. Efter I alla sådana gerningar bedrifwen, lät Herren säga dem genom Jeremias, och Jag hafwer talat till eder tidt och ofta, och I icke hafwen welat höra, och Jag hafwer ropat eder, men I icke willen swara, så skall Jag göra med det hus, som efter mitt namn nämndt är, der I eder uppå förliten, och med det rum, som Jag gifwit hafwer åt eder och edra fäder, likasom Jag gjort hafwer med Silo; och Jag skall bortkasta eder från mitt ansigte, likasom Jag bortkastat hafwer alla edra bröder, alla Ephraims efterkommande (Jer. 7: 14, 15). Wi erinre oß härwid, att de tio stammarnas rike redan långt före Jeremias' tid gått under och att Silo, som fordom warit helgedomens plats, redan länge icke warit det mer — både det ena och det andra en warnande förebild af hwad det stolta Juda med deß hufwudstad och deß tempel hade att wänta, om det framhärdade i sin synd. Men omsider wisade det sig klart, att alla dessa warningar icke gjort werkan, och Jeremias måste öfwer folket betyga: Blåsbälgen är förbränd, blyet är slut, förgäfwes är smältningen, ty det onda är icke frånskiljdt. Rikets upplösning, stadens och templets förstöring, inbyggarnes landsflykt och fångenskap blef oundwiklig, och profeten hade intet annat råd att gifwa till olyckans lindrande, än det, att man åtminstone skulle afstå från hwarje försök att förswara sig mot den anryckande fienden. Men då icke ens detta rådet blef hördt, så inträdde ödeläggelsen utan förskoning. Den gudomliga wredens' gißel swängdes nu af förgrymmade fienders händer och tillfogade det olyckliga Juda sår, ur hwilka det efter utseende måste förblöda. Intet hopp syntes qwar, att Israel ännu skulle hafwa en framtid. Jerusalem blef af

Chaldeerna eröfradt, deß inwånare bortfördes i fångenskap och den stolta staden, nyß "herrskarinnan ibland folken", blef "en trälinna", öfwergifwen af sina barn såsom "en tröstlös och försjande enka." Och öfwer all denna förhärjelse och förnedring låter Jeremias, Siaren i tårar, det fallna Jerusalem utgjuta sin wemodiga klagan: Ack, att I alle, som gån här wägen fram, willen skåda och se till, om någon smärta finnes, min smärta lik, den mig tillfogad är, hwarmed Herren hafwer mig bedröfwat på sin glödande wredes dag. Från höjden sände Han en eld i mina ben, som blef dem öfwermäktig. Han utbredde ett nät för mina fötter och kastade mig öfwerända, gjorde mig sanslös, krank för beständigt. Sammanknutet wardt mina synders ok af hans hand. I hwarandra sammanflätade lades de på min hals. Min kraft slog Han ned. Herren gaf mig i deras händer, hwilka jag icke kunde stå emot (Jer. Klagow. 1: 12—14). Wi se i denna skildring, huru Herrens hemsökelse hade trängt Juda allt in på lifwet, genomträngt märg och ben och i grund nedslagit deß öfwermodiga sinne. Men lyßnom än widare till några toner af denna klagan: Huru omtöcknade Herren Zionsdottern med sin wrede! Han nedkastade från himmelen till jorden Israels härlighet och kom på sin wredes dag icke ihåg sin fotapall. Herren förderfwade utan förskoning alla Jakobs boningar, nedref i sin wrede Judadotterns fästen och jemnade dem med jorden; Han wanärade konungadömet och deß förstar. Han sönderbröt i sin glödande wrede all Israels starkhet, drog sin hand tillbaka undan fienden och brann i Jakob lik en lågande eld, som förtärde allt rundtomkring. Han spände sin båge som en fiende, ställde sig med upplyftad arm som en motståndare och dräpte allt som fägnade ögat, all landets blomstrande ungdom. Öfwer Zionsdotterns hydda utgöt Han sin wrede såsom en eld. Herren war såsom en fiende. Han förstörde Israel, förstörde alla hans palats, förderf-

wade hans fästen och hopade öfwer dottern Juda jämmer på jämmer. Och Han ref upp sin boning som en trädgård och förstörde sitt högtidsrum. Herren gjorde, att man i Zion glömde både fest och sabbath, och i sin wredes ifwer försköt Han både konung och prest. Herren öfwergaf sitt altare, förkastade sin helgedom och lemnade palatsens murar i fiendernas hand. (Jer. Klagow. 2: 1—7.)

Så målar profeten i lifliga färger och med deltagande wemod folkets och stadens sorgliga belägenhet. Sjelf befann han sig ännu qwar på ruinerna af det förstörda Jerusalem, och det war just wid anblicken af dem och wid jemförelsen mellan det lif, som ännu kort förut rört sig på Jerusalems gator, och den ödsliga dödstystnad der nu rådde, som han gaf luft åt sin smärta i dessa klagosånger. Djupt wemodig är hans klagan — den måste så wara, om den skulle wara ett sannt uttryck af hwad han erfor i sin själ; men den är dock icke knotets, förbittringens eller förtwiflans, utan fastmer den ödmjuka, botfärdiga trons, som kommer den af hemsökelsen träffade att af hjertat erkänna rättwisan i Herrens domar och i känsla af egen skuld böja sig under dem och i stillhet förbida hjelpen af Herren och hoppas på Honom. Midt i den tjocka natt af bedröfwelse, hwaruti han befinner sig och finner Guds folk, upptäcker han ännu strimman af ett bättre hopp, som Herren i sin barmhertighet har bewarat åt botfärdiga och förkrossade hjertan, som i sin nöd söka Honom och wänta efter Hans hjelp. Han upptäcker den, ty hans tro låter honom redan i de förhandenwarande, sorgliga omständigheterna se sådana tecken, som utwisa att Herrens nåd, ehuru den dolt sig, djupt undandolt sig, dock icke har handlöst eller för alltid öfwergifwit de nödställda. Det är denna ödmjuka, bidande, bedjande tro, som uttalar sig i wåra textord: Herrens mildhet är det, att ännu icke är ute med oss; Hans barmhertighet hafwer ännu icke ända. Det kunde dock, will han säga, hafwa kommit med oß derhän, att hela folket blifwit utrotadt, att ingen qwarlefwa blifwit lemnad, intet lif blifwit skonadt, och wi hade wäl förtjenat ett sådant fullmått af straff för wåra och wåra fäders synders skull; men redan detta, att det dock icke kommit derhän, att ännu en qwarlefwa finnes af Israel, redan detta är ett prof af Herrens mildhet, ett tecken dertill, att Han icke alldeles tagit sin hand ifrån oß, att Hans barmhertighet ännu icke har ända.

Det ligger, mine älskade, någonting synnerligen rörande i detta profetens sätt att sluta till fortwaron af Guds mildhet och barmhertighet — rörande åtminstone för hwar och en som förstår det hjerta, som klappar bakom sådana ord, och som sjelf har gjort någon erfarenhet af hwad det är att kyssa det agande riset. Wi wilje försöka att genom en jemförelse göra saken åskådlig. Om den, som är tryckt af swår hungersnöd, och såsom en nödlidande någon gång uttryckte sig, "är i saknad af allt det som Gud har skapat åt menniskan till bröd", om en sådan likwäl i barken på träden och lafwen på trädens grenar, hwaraf han bereder sitt af tårar fuktade nödbröd, kan se tecken till den himmelske Fadrens fortfarande omsorg om sina fattiga, ohörsamma barn och ännu derför uppsända en tacksägelse till Honom — då rörer oß detta; och hwarför? Ty det wittnar om ett hjerta, som djupt känt sin owärdighet till alla Guds gåfwor, djupt förödmjukat sig inför sin Gud, med sin tro trängt fram till Hans fadershjerta och med sin kärlek slutit sig hårdt derintill. Och öfwerhufwud kunne wi icke undgå att röna ett gripande intryck, när wi se armodets barn högt wärdera smulorna af det bröd, med hwilket de som lefwa i öfwerflöd knappast hålla till godo, när de hafwa det ymnigt, och för hwilket de sällan uppsända någon tacksägelse till Gifwaren. Så förhåller det sig äfwen med denna Jeremias' sköna bekännelse; den är en tacksägelse under tårar, lagd på hans läppar af ett hjerta, som blifwit djupt förödmjukadt af lidandet och som lärt sig att se någonting stort, se ett nådatecken, en gudomlig barmhertighet äfwen i den minsta wälgerning af Herren, i en gåfwa, som af den stolte, den mätte, den rike icke skulle såsom en wälgerning, en oförskyld och derför tacksägelsewärd gåfwa erkännas. Att så mottaga sitt goda, äfwen det ringaste, af Guds hand

och widkännas sin förpligtelse till Gifwaren i detta lilla, det är rikedom i armod, det är tacksägelse under tårar. Ty ingen förmår det, som icke blifwit fattig i sin ande och lärt sig att sörja öfwer sig sjelf. Men huru ofta måste icke äfwen yttre armod, bittra erfarenheter af lifwet och den allwarligaste tuktan af Herren bereda menniskans sinne dertill? Den innerliga botfärdighetens, förödmjukelsens och förkrosselsens språk läres dock icke i wälmaktens och sorglöshetens njutningslif, utan endast i korsskolan af yttre eller inre hemsökelser och bedröfwelser; och det är detta språk wi i dag höre af Jeremias' mun: Herrens mildhet är det, att det ännu icke är ute med oss, och Hans barmhertighet hafwer ännu icke ända.

Wi hafwe sett, mine åhörare, hwad wåra textord i det sammanhang, hwaruti de förekomma, närmast innebära. Men låtom oß ock se till, huru wi stå till den sanning de lägga oß på hjertat, och gå in på den sjelfpröfning, hwartill de föranleda. Må enhwar af oß derwid ransaka sig sjelf, för att finna huruwida han ännu har i sitt hjertas uppriktighet kunnat uttala tårarnas tacksägelse inför sin Gud.

Så länge menniskan ännu icke känt synden såsom synd mot en helig Gud och sin wiljas fiendskap mot Hans lag, har hon till Guds godhet och barmhertighet ett förtroende, som synes wida öfwergå den torftiga tro, som Jeremias i wåra textord uttalar. Hon icke blott tänker med honom, att Guds nåd ännu icke är slut, utan att den aldrig kan taga slut: hennes förtroende till densamma är obegränsadt. Och huru skulle hon icke tänka så? Hos Gud, den i sina fullkomligheter oföränderlige, kan dock icke finnas någon orsak till en sådan förändring, och hos sig sjelf finner hon åtminstone icke någon tillräcklig orsak dertill. I de fel och brister, som hon wet med sig, kan hon icke upptäcka en sådan, emedan det onda i sin inre natur och sitt stora sammanhang är henne obekant. Men hwad hon icke kan finna hos sig såsom enskild, det kan hon icke heller finna hos sitt folk och sin samtid. Alltför torftiga, för att af henne behöfwa anlitas, synas henne derför de ämnen för tacksägelse, som en Jeremias i detta hänseende anför. Hwarthelst hon kastar sina blickar, finner hon rikare wittnesbörd om Guds fortfarande godhet och barmhertighet, än dem, som den på Jerusalems ruiner gråtande profeten har att framhålla. Naturens härlighet, lifwets goda, tidens framsteg, samhällsordningens förbättringar, och för dem, som beträdt området af tidens fromhetssträfwanden, christliga föreningar, andeliga rörelser, stora wäckelser, såsom man kallar det, allt detta kommer bröstet att swälla af framtidsförhoppningar; och om det blefwe fråga om att utwälja sig ämnen till Guds lof, så wore det, åtminstone om walet skedde okonstladt efter känslan, wisserligen det sista som waldes, detta att det "ännu icke är ute med oß och Herrens barmhertighet ännu icke hafwer ända." Snarare skulle det wäl gå den, som med siareblickens skärpa och siareordets eftertryck kunde framlägga bewisningen, att wåra synder äro så stora och wår ställning genom dem så undergräfd, den inre upplösningen så framskriden och tidens fromhet så ihålig, att det i främsta rummet måste wara wårt tacksägelseämne, att allt detta oaktadt det ännu icke är ute med oß och Herrens barmhertighet ännu icke hafwer ända — det skulle wäl gå honom, såsom det gick Jeremias, då han för sina olycksbådande förutsägelsers skull blef en skottafla för den allmänna owiljan och förbittringen bland sitt folk. Nu lika litet som då will man weta om föreliggande, och allraminst om för dören stående domar, utan älskar att hwar på sitt sätt få ostördt drömma om frid och framgång och goda tider, och detta icke blott under tro på werlden och menniskan, utan äfwen under en förment tro på Gud och Hans nåd.

Se wi nu närmare till förhållandet med denna lösa och lätta tro på Guds barmhertighet, så är det icke swårt att finna, att hon endast sitter utanpå menniskors werkliga tänkesätt, såsom kläderna på kroppen, men icke innebor i tänkesättet, såsom själen i den kropp, som af henne uppfylles och lifwas. Och det kan icke heller wara annorlunda: så länge man i hjertat är iklädd föreställningen om egen wärdighet till allt det goda

man har och njuter, så kan man icke der wara iklädd tron på Guds barmhertighet. I wälmaktens dagar blifwer då denna tro endast en yttre prydnad, en öfwerflödssak, hwaraf man icke har något egentligt behof; och i motgångens tid förbytes hon i otålig klagan och knot. Så wandrar den obrutna werldsmenniskan sin wäg fram. Sjelfwiskt besitter och njuter hon Guds gåfwor, såsom tillkomme de henne med full rätt; i högmodig anspråksfullhet fordrar hon, att Gud skall stå henne till tjenst med sin barmhertighet, utan att hon skulle behöfwa ställa sig till Hans tjenst i rättfärdighet och gå in i lydnaden för Hans bud och befallningar; och när hon will frambära sitt tackoffer inför Herren, ärar hon sig sjelf i sitt hjerta, under det hon ärar Herren med sina läppar.

Skulle nu menniskan i detta tillstånd få öppna ögon öfwer sig sjelf, så skulle hon finna, att hon längesedan hade warit träffad af Guds dom och bortryckt ur de lefwandes land, om Guds rättwisa haft sin obehindrade gång. Hon skulle inse, att det endast är Herrens förbarmande nåd, som gjort, att det ännu icke är alldeles ute med henne, att barmhertighetens dörr ännu icke är igenlyckt för alltid. Detta bewis af Guds kärlek och tålamod skulle då gifwa henne det första, dyrbara ämnet för hennes hjertas tackoffer. Men att offra ett sådant tackoffer, det är, såsom wi redan hafwe sett, att tacka under tårar; det förutsättes dertill, att menniskan, berörd af Guds kärlek, begynt att gråta öfwer sig sjelf, sin hårdhet och obotfärdighet och blifwit i sitt innersta afklädd hwarje föreställning om egen wärdighet till Guds gåfwor. Och hwilka wägar måste icke esomoftast den himmelske Fadren gå med sina ohörsamma, wanartiga barn, innan Han kan bringa dem derhän, om de eljest låta sig till bättring bewekas! Huru djupt måste Han icke dölja för dem sitt hjerta, huru obeweklligt strängt stänga deras wäg med törnen och behandla dem så, som wore Han deras fiende! Men brister då omsider det af förtröstan på sig sjelf och werlden förhårdnade, för Gud otillgängliga hjertat, så att Guds kärlek kan widröra detsamma, då waknar deruti, såsom hos den förlorade sonen, minnet af Fadren i himmelen och

längtan att återwända till Honom. Och så dyrbar blifwer då för hjertat denna längtan, att den botfärdige icke aktar de lidanden han haft att genomgå i jemförelse med den winning, som Guds nåd beredt honom i och med uppwäckandet af längtan till fadershuset i himmelen. Han will icke bortbyta densamma mot en hel werld full af lycka. "Jag will stå upp och gå till min Fader igen:" detta blifwer hans lösen, och till en obetydlighet nedsjunka alla andra bekymmer för honom.

Så är den botfärdiga menniskan sinnad. Långt ifrån att klaga öfwer Guds skickelser, wore de än så hårda att bära, wälsignar hon den fadershand, som genom dem har fört henne till bättring, och begråter den hårdhet hos sig sjelf, som gjort den stränga agan nödwändig. Huru sträng denna än war, så war den dock lindrigare, än hennes brottslighet hade förtjenat. Den förskoning hon erfarit, den lättnad hon åtnjuter, den bättringstid henne ännu förunnas mottager hon såsom en oförskyld gåfwa af Gud och bekänner i ödmjuk botfärdighet inför Honom: Herrens mildhet är det, att ännu icke är ute med oss, och Hans barmhertighet hafwer ännu icke ända. Allt intill yttersta skärfwen afhänder hon dermed sig sjelf den berömmelse, som hon i sitt öfwermod har tillegnat sig; allt intill yttersta fliken afkläder hon sig den sjelfwiska besittningsrätten, föreställningen om sin egen wärdighet till Guds gåfwor. Men dermed är hon då ock i sitt hjerta bequämlig att iklåda sig tron på Guds barmhertighet sådan denna i evangelium henne förkunnas och att genom denna tro gifwa Gud äran för alla Hans gåfwor, både de andeliga och de lekamliga. Hennes troskraft, som förut warit bunden wid det synliga och förgängliga, wid hennes sjelf och wid werlden, blifwer nu lösgjord från sina band och kan uppswinga sig i lof och tack till Gud. Tacksägelsen under tårar har banat wäg för det fröjdefulla lof, hwars föremål är Gud sjelf, Hans lefwande kännedom, Jesu Christi nåd och den Helige Andes gemenskap.

Ja, Herren är god dem, som hoppas uppå Honom, och den själ, som frågar efter Honom. Mycket fingo

redan i det gamla Förbundet de fromme erfara af denna Hans godhet och trohet, och efter hwarje bedröfwelsens natt kunde de åter med Jeremias bekänna, att Herrens barmhertighet hwarje morgon är ny och Hans trohet är stor. Men innerligare är dock den erfarenhet af den gudomliga barmhertigheten, som står oß till buds, sedan hela fullheten af gudomlig nåd och sanning blifwit uppenbarad i Jesus Christus. Har Gud gifwit oß sin Son, huru skulle Han icke gifwa oß allting med Honom? Men söka Honom måste wi, och det med uppgifwande af all köttslig berömmelse och sjelfförtröstan. Ty nu, såsom fordom, står Han emot de högfärdiga och gifwer endast de ödmjuka sin nåd. Och hwem är högfärdig och hwem är ödmjuk? Ack, glömmen det icke: inför Gud och i sitt hjerta högfärdig är hwar och en menniska, som wänder sitt öra bort från Guds heliga lag och lefwer sig sjelf i werlden. Men så göre wi alle af naturen och äre derför också alle af naturen högfärdige och hafwe såsom sådana Gud emot oß, och om wi än offre Honom många tackoffer, kunne wi dermed icke winna Hans nåd, ty sin nåd gifwer Han blott åt de ödmjuka. Och hwilke äro då desse ödmjuke? Inför Gud och i sitt hjerta ödmjuk är åter ingen annan än den, som känt sin owärdighet till alla Guds gåfwor och gifwit Gud rätt i den dom, som Han i sitt ord uttalar och i sin styrelse låter öfwergå den syndiga menniskan. Och så ödmjuka kunne wi blifwa endast derigenom, att wi tage Guds ord och Guds werk till hjertat och innerligen böje oß under Hans tuktande nåd.

Till förödmjukelse manar oß denna dag i sin egenskap af faste-, bot- och bönedag, till förödmjukelse manar oß ock den text, till hwars betraktande denna andaktsstund warit helgad. Och i sanning hafwe wi riklig anledning att lägga den maningen på hjertat, ehwad wi betänke den skuld, som hwar och en enskild ådragit sig genom sina synder, eller den skuld, hwilken gemensamt hwilar öfwer oß såsom medlemmar af det hus, det folk och den tid wi tillhöre. Det borde dock icke wara någon ibland oß swårt att inse, att wi i sjelfwa werket både allmänt och enskildt hafwe förwerkat den rätt till Guds wälgerningar, som Gud i sin nåd oß gifwit. Ja, om någonsin, är det nu endast Herrens mildhet, att det icke både i timligt och andligt hänseende redan är ute med oß, att arbetsfliten ännu gifwer sin frukt och fälten sina skördar, att wi ännu få lefwa i yttre frid och icke hemsökas af krigets fasor och eländen, att ännu trots allt sedeförderf och all tankeförbistring ett lagbundet samhälle bland oß kan bestå, att wi trots all otro och wanställning af tron ännu kunne höra Guds ord, undfå Hans sakrament och åtnjuta en kyrklig ordnings wälsignelse, att wi trots all försummelse af Guds nåd ännu få förnimma Hans Andes bättringskallelser och kraftiga werk. Men den som så har Herrens mildhet att tacka för allt, hans bröd är dock i sanning ett nådebröd, hans tid en nådetid, en anståndstid, som af idel gunst och nåd är honom bewiljad, och sjelf är han, rätt betänkt, blott ett nådehjon i Herrens hus. Och för den, som befinner sig i ett sådant läge, är det ju, wid fara att snöpligen blifwa utjagad ur huset, af största wigt att förstå sin ställning och weta att skicka sig derefter. I stället för att göra förmenta rättigheter gällande, måste man framför allt wara betänkt på att weta Husbondens wilja och winnlägga sig om deß åtlydande, ja, genom en förökad flit häruti ådagalägga, att man är medweten om sin förökade skuld. Detta skall då wara en i bättringsfrukter framburen tacksägelse under tårar, hwartill Herren skall wända sig med sin fulla barmhertighet.

Så erkännom då redligt den skuld, som wi och wåra fäder hafwa hopat öfwer oß, i det wi med ett obrutet sinnes högfärd hafwe sökt oß sjelfwa i werlden och efterföljt wår egen wiljas och det köttsliga sinnets lust, men icke stått på den Herrens rätt, af hwilken dock all wår rätt är helt och hållet beroende, utan fastmera förgätit eller förtrampat Hans rättfärdighets ordning och ewiga lagar. I längden fortgår man icke ostraffadt på denna högfärdens wäg. Den som icke will böja sig under den fria lydnadens ok, som Guds bud och Christi Ande till menniskans egen wälfärd pålägga henne, han måste omsider böja sig under det hårda och förnedrande träl-

domsok, som främmande wåld och Guds wredes domar påtwinga. Af hans egna synder flätas då detta ok, såsom wi hafwe hört Jerusalem klaga genom profeten; och af Herrens i straffdomen uträckta hand knytes det tillhopa och lägges på hans hals. Och då skall hwarje motstånd wara förgäfwes, såsom den fallna staden så smärtsamt fått erfara det: *min kraft slog Han ned. Herren gaf mig i deras händer, hwilka jag icke kunde stå emot. Swaga gjorde Herren alla mina starka, som i mig woro.* Ingen menslig konst eller makt skall kunna hjelpa på straffdomens dag eller förhindra den dagens inbrytande. Och att den icke redan har inbrutit öfwer wårt folk, att domen icke längesedan gått öfwer wårt högmod, det är Herrens mildhet allena, ett werk af den barmhertighet, som ännu icke har ända. Men denna nåd måste wi, nedböjde i stoftet af wår owärdighet, erkänna och genom bättring låta blifwa fruktbärande hos oß. Wi måste bruka den till att med fruktan och bäfwan skaffa wår salighet. Endast så skall det mångfaldiga goda, som Herrens barmhertighet ännu låter oß åtnjuta, blifwa wälsignadt. Men förakte wi Guds godhets, tålsamhets och långmodighets rikedom, icke förstående att Guds godhet lockar oß till bättring, då samke wi oß wrede på wredens dag. Upp derför! låtom oß ångerfullt bekänna wåra och wårt folks synder och med nitälskande allwar skaffa den frukt, som bättring tillhörer. Herren som bor i höjden och helgedomen och när dem, som hafwa en förkrossad och ödmjuk ande, skall då wederqwicka oß med sin lifgifwande nåd. Han skall med gåfwan af sin Ande, som är glädjens, kraftens och frimodighetens Ande, wälsigna alla dem, som inför Honom frambära de botfärdigas offer — tacksägelsen under tårar. Amen.

Trons makt.

Ev. Marc. 9: 14—29

Då Han kom till sina lärjungar, såg Han mycket folk omkring dem; och de skriftlärda twistande med dem. Och straxt, då allt folket såg Honom, wordo de häpne; och lupo till, och helsade Honom. Och Han sporde de skriftlärda: Hwarom twisten I med dem? Och en af folket swarade, och sade: Mästare, jag hafwer fört min son hit till Dig, den der hafwer en stum anda; Och då han griper honom, sliter han honom; och han fradgas, och gnißlar med tänderna, och förtwinar. Jag talade med dina lärjungar, att de skulle drifwa honom ut; och de förmådde icke. Då swarade Han honom och sade: O du otrogna slägte, huru länge skall Jag wara när eder? Huru länge skall Jag lida eder? Hafwer honom hit till Mig. Och de hade honom fram till Honom. Då han fick se honom, straxt slet anden honom; och han föll neder på jorden, och wältrade sig, och fradgades. Då sporde Han hans fader: Huru länge är det, sedan detta kom honom uppå? Då sade han: Af barndomen. Och han hafwer ofta kastat honom både i elden, och i wattnet, att han måtte förgöra honom; men förmår Du något, så warkunna Dig öfwer oß, och hjelp oß. Jesus sade till honom: Om du förmår? allting är möjligt för honom, som tror. Och straxt ropade piltens fader, med tårar, sägande: Herre, jag tror; hjelp min otro. När Jesus såg, att folket lopp till, näpste Han den orena andan, och sade till honom: Du ande, dumbe och döfwe, Jag bjuder dig, gack ut af honom, och gack icke mer in uti honom. Då ropade anden, och slet honom häftigt, och gick ut; och han wardt såsom död; så att många sade: Han är död. Men Jesus tog honom wid handen, och reste honom upp: och han stod upp. Och när han kom hem i huset, frågade hans lärjungar Honom afsides: Hwi kunde icke wi drifwa honom ut? Sade Han till dem: Detta slaget kan genom ingenting utfara, utan genom bön och fasta.

Jesus hade nyß nedstigit från förklaringens berg. Åtföljd af de tre lärjungar, som der hade skådat Hans härlighet och blifwit såsom druckne af himmelens wällust, återkom Han till den plats, der Han lemnat de öfriga. Han finner dem icke mera allena der. Omgifne af en stor hop folk, äro de inbegripne i en liflig ordwexling med några judiska skriftlärde. Hwad kunde wäl föranleda dem till en såsom det synes så opassande strid? Wißte då Jesu lärjungar icke, att de woro af en helt annan skola än den, som uppträder på ordtwisternas stridsplats och der winner sina segrar? Redan det, att de uppträdt på detta fält, war ju för dem ett nederlag; derom bar dem deras samwete wittnesbörd nog. Och huru skulle de wäl, beröfwade denna sin tros enda och mäktiga bundsförwandt i werlden, det goda samwetet, segerrikt kämpa för en tro, som i sig sjelf är rättslös och främling i werlden? Angripande woro de också för ingen del. Deras rena enfald, som lärt dem att gifwa hwar man sitt och gerna lemnade den menskliga skriftlärdomen i deß wärde, war dock fjerran skild från den okunnighet, parad med sjelfförtroende, som ibland oß så ofta gifwer sig ut för trons enfald och icke sällan utmärker sig för en ganska stor närgångenhet och stridslystnad. Men omständigheter hade inträffat, hwilka de icke warit wuxne; af dem föranlåtne, hade de kastat sig in i den närwarande striden. Och hwilka dessa omständigheter warit, det framgår i det följande af den evangeliska berättelsen.

Under lifligt deltagande och okunnig willrådighet hade den kringstående hopen åhört den pågående twisten mellan de skriftlärde och Jesu lärjungar. Twifwelsutan längtade folket i sin barnsliga osjelfständighet efter en skiljedomare, hwilkens ord kunde wara afgörande för dem i den omtwistade frågan. Men på ett sätt, som slog dem med häpnad, blef denna önskan uppfylld, då Jesus sjelf, twistens egentliga föremål, närmade sig stället. Måhända wißte de sig i sina hjertan hafwa umgåtts med sådana tankar om Jesus, för hwilka de bäfwade inför den Heliges omedelbara närwaro, och wille nu genom wänlighet godtgöra sitt fel, i det de skyndade fram att helsa Honom. Eller måhända war det ett dröjande skimmer af förklaringens ljus, som omgaf Herrens person och injagade denna häpnad. Men icke mindre oförväntad war Jesu ankomst för de skriftlärde, hwilka twifwelsutan ogerna hade till den närwarande sagt, hwad de icke twekat att säga om den frånwarande, för att nedsätta Honom i Hans egna lärjungars ögon och folkets, och hwilka derför äfwen funno sig ganska beswärade, när Jesus wände sig till dem med den frågan: "Hwarom twisten I med dem?" En man af folket steg då fram och redogjorde för sakens förlopp. "Mästare", sade han, "jag förde hit till Dig min son, som har en stum ande. Och då han griper honom, sliter han honom; och han fradgas och gnißlar med tänderna och förtwinar. Och jag talade med dina lärjungar, att de skulle drifwa honom ut; och de förmådde det icke." Här war således ett fall af dessa förfärliga sjukdomstillstånd, som bero på orena andars omedelbara makt öfwer de af dem plågade menniskors sinnen och sinneswerktyg. De olyckligas hela personlighet, för så widt den är bunden wid deras kroppsliga warelse, är derwid nedsatt till ett wiljelöst redskap för dessa förstörelsens makter, som genom den besatte uppträda i sinnewerlden, så att de tala genom hans stämma och se genom hans ögon och werka genom hans lemmar. Och såsom det gifwes otaliga kroppsliga sjukdomsformer, så gifwes det ock många olika arter af lekamlig andebesättelse. Här war det en döf och stum ande af ytterlig wåldsamhet; en annan gång omtalas en endast stum, icke wåldsam ande, och wid ett tredje fall åter en oren ande, som med hög röst ropar: "Hwad hafwer jag med Dig att göra, Jesu, Guds, den Högstes Son? Jag beder Dig, att Du icke plågar mig." — Man frågar härwid sig sjelf: huru äro då sådana tillstånd möjliga och hwaruti har man att söka deras orsak? Wi skulle på en sådan fråga icke weta att swara med annat än en allmän hänwisning till syndens natur och det kroppsliga lifwets innerliga sammanhang med själslifwet, till följd hwaraf det, som rörer sig i djupet af detta senare, måste under wissa betingelser kunna göra sig gällande äfwen på det förra området. Wäl har Gud i sin barm-

hertighet uppdragit en skranka, hwarigenom Han fredat den yttre naturen från omedelbara inwerkningar af den onda andewerlden, men dock icke en så oöfwerstiglig skranka, att den icke under wissa förhållanden skulle kunna genombrytas. Men hwilka dessa förhållanden eller betingelser äro, det blifwer i så många enskilda fall en för oß olöst gåta. Hos somliga kunne wi lätt upptäcka den personliga synd, som wållar besättelsens tillstånd, ware sig att det är hemligt eller uppenbart bedrifna sedlighetsbrott, eller högmod eller egensinne eller andra syndiga böjelser, som öfwergått till otyglade lidelser. Men hos mången wisar sig åter, att det mest ohejdade syndalif går fredadt från en sådan hemsökelse, under det att hos andra den närmaste orsaken till ett så fruktanswärdt lidande synes wara en rent kroppslig swaghet. Och att så war förhållandet här, det framgår påtagligen af wår berättelse.

Sammanhanget med den bullersamma folkskockningen och den pågående twisten war nu klart. En nödstäld fader hade uppsökt Jesus, för att hos Honom finna bot för sin son, som på det förskräckligaste plågades af en oren ande. Då han icke lyckats finna Jesus, hade han wändt sig till Hans lärjungar med sin nöd och sin bön. Desse hade ocksa werkligen åtagit sig hans sak och i Jesu namn bjudit anden att wika. Men detta namn hade icke här bewisat samma kraft som tillförene, när de wid dylika tillfällen uttalat det. De stodo nu med skamen inför folket och de närwarande skriftlärde, hwilka icke underläto att begagna sig af deras nederlag till att smäda Jesus sjelf och bewisa oriktigheten eller bedrägligheten af Hans sak. Tiga stilla kunde dock icke lärjungarne härwid. Ur stånd att genom bewisning af troskraft förswara sin Mästares sanning, upptogo de striden med de skriftlärde i ord, och det är häruti Jesus wid sin ankomst till stället finner dem inbegripna.

Det war för Herren en plötslig omskiftning att från det umgänge med den himmelska werlden Han haft på förklaringens berg se sig med ens förflyttad i omgifningen af jordens

djupaste elände och i beröring med hela den menskliga elakheten eller skröpligheten. Ocksa höre wi härwid en suck pressa sig fram ur Herrens innersta, icke af otålighet, men af djupt både lidande och medlidande: O du otrogna slägte, huru länge skall Jag wara när eder? Huru länge skall Jag lida eder? Det är det gudomliga föräldrahjertat, som gifwer sig luft i denna klagan af smärta öfwer de wanartiga barnen, och djupt bestraffande träffar den allt hwad menniska heter och kallar oß alla till att såsom ångerfulla barn, i medkänsla af den gudomliga föräldrasorgen, innerligen sörja öfwer oß sjelfwa. Att okänslig gå den förbi, det är att förneka sin slägtskap med Gud och framför Hans gemenskap utwälja ett stoftlif utan ljus, utan ande och tro; och den som gör ett sådant wal, han skall ock dö en död, som motswarar ett sådant lif, och ingå i en ewighet, som följer på en sådan död. Men ehuru alle de närwarande, såwäl som hwar och en af oß, hade att taga åt sig denna Frälsarens klagan, så kunne wi dock icke underlåta att fråga, hwilka af dem den närmast gällde. War det folket i allmänhet eller de skriftlärde eller den lidande ynglingens fader eller sjelfwa lärjungarna? Utan twifwel hade dessa sistnämndes förhållande framkallat Jesu bedröfwelse, ehuru wisserligen i deras otro endast kunde framträda för Hans själ en bild af alla de närwarandes, af hela Israels, ja, menskelighetens allmänna otro. Rätt djupt såras dock hjertat först då, när stöten tillfogas det af dem, som äro ens egna. Just derför, att lärjungarne stodo Herren så nära och undfått så mycket af Honom, måste ock de fel och brister, som hos dem kommo i dagen, låta Honom först rätt känna smärtan öfwer den allmänna menskliga otro, i hwilken deras brister hade sin grund. Icke blott lastbara, hårda och kallsinniga menniskor således tillskyndade Herren lidanden på jorden; nej, äfwen den krets, som Han i kärleken hade samlat omkring sig af det bästa och ädlaste wårt slägte hade att uppwisa, lade på den Helige en börda, som Han endast genom en inre kamp och ständig sjelfförnekelse kunde bära. Men att Han här icke såsom eljest stillatigande bar lidandet inom sig, det war en gripande be=

straffning för lärjungarne, på samma gång det war ett witt-nesbörd om kärlekens förtörnelse öfwer den genom deras otro fördröjda hjelpen. Hade han dock redan längesedan "kallat tillhopa de tolf och gifwit dem makt och wälde öfwer alla andar och att bota sjukdomar och utsändt dem att predika Guds rike." Och apostlarne hade redan wunnit riklig erfarenhet af denna fullmaktens kraft, i det de, wandrande från by till by, hade "förkunnat evangelium och gjort helbregda allestädes" (Luc. 9: 1, 2, 6). Det war således ett wärf, som lärjungarne redan borde i Hans namn hafwa kunnat utföra, Han åtog sig, då Han sade till ynglingens fader: Haf honom, din son, hit till Mig.

På detta ord af Jesus framförer man nu den wansinnige. Inför Herrens ögon förnyar sig anfallet på ett fruktanswärdt sätt. Det war såsom kände sig den onda andemakten beswärad af Jesu närhet och anblick, ty då anden "fick se Honom", strax "slet han den olycklige, så att han föll ned på jorden och wältrade sig och fradgade." Utbrottets wåldsamhet tycktes påkalla den mest ögonblickliga hjelp. Så alldeles brådskade dock icke Herren. Det war såsom betraktade Han sjelf för några ögonblick med förwåning denna uppenbarelse af afgrundens ursinnighet, af deß både makt och wanmakt. Den wid sjuksängen stående läkaren, som ser en synnerligen klart utbildad form af en sjukdom, hwilken han fullt wet sig wara herre öfwer, kan dock icke låta sig bestämmas af de kringstående uppjagade ängslan och otåligt spända förwäntningar. Den tid han tager sig att efterfråga sjukdomens gång och omständigheter gör deßutom redan ett wälgörande intryck på de närwarandes sinnen. Så är det ock här med ett upphöjdt själslugn, men tillika med en i lidandet djupt ingående medkänsla, som Herren till den bekymrade fadren ställer den frågan: Huru länge är det, sedan detta kom honom uppå? Icke mindre Jesu härwid begagnade ordalag, än den upplysning, som ynglingens fader meddelar, bewisa, att äfwen denna sjukdomsform för ingen del får anses owilkorligen hafwa sin grund i personliga synder. Det som "kommer en uppå" är dock icke

något, som man i egentlig mening sjelf har ådragit sig. På Jesu fråga gifwer nu den bekymrade det korta, men för hans hjerta så tunga swaret: "Af barndomen", och han kan icke wid minnet af den långa lidandestiden underlåta att tillägga en ytterligare skildring af det stora eländet och en ytterligare bewekande bön om hjelp. "Och anden", säger han, "hafwer ofta kastat honom både i elden och i wattnet, att han måtte förgöra honom; men förmår Du något, så warkunna Dig öfwer oß och hjelp oß." Hwilken talande bild af den inwerkan, som synden andeligen utöfwar, när den herrskar i hjertat, och en gång skall utöfwa på hela menniskan, om hon förblifwer i synden, framställer sig icke i detta kastande i elden och i wattnet! I sådana företeelser wisar det sig åskådligt för menniskors ögon, om de ej eljest wilja se det, att mörkrets werk är ett förstörelsewerk, ett arbete som går ut på att så widt möjligt tillintetgöra Guds skapelse, hwilket dock till slut skall wisa sig wara ingenting annat än ett tillintetgörande af — sig sjelf. Syndens werk är intet annat än sjelfförstörelsens werk.

"Om du förmår något, så warkunna Dig öfwer oß och hjelp oß:" med dessa ord hade den djupt nedböjde fadren wädjat till Jesu förbarmande. Det omöjliga wille han icke begära af Honom, men wågade dock för storheten af sin nöd taga i anspråk det yttersta af Jesu förmåga. Hwem af oß kunde wäl förtänka honom det enträgna i hans bön eller ens förebrå honom den klentro, som uttalat sig i bönens wilkorliga form? Det förra hade sin giltiga förklaring i hans stora nöd, denna senare sin mildrande ursäkt i lärjungarnes nyß gjorda, men mißlyckade försök att hjelpa. Men icke desto mindre låg det i uttrycket "om Du förmår" en förnärmelse mot sanningen, som Jesus måste tillbakawisa icke för någon sin egen äras skull, men på det att Gud skulle blifwa ärad genom Hans werk. Så wißt som Han icke hade någon annan makt än Guds egen och Han till Gud stod i ett oinskränkt lydnadsförhållande, i en fullkomlig tro, måste också Hans makt sträcka sig till allt hwad Guds wilja är. Att döma annorlunda om trons makt, det wore att lyfta skulden för den menskliga oförmågan från

menniskorna och i stället anklaga Gud; det wore att förneka, att det menskliga eländet till sin yttersta grund är af sedlig natur, d. w. s. har sin orsak i wiljans förderf. Men just derför att så är, måste ock hwarje sann upprättelse begynna med widgående och öfwertagande af otrons skuld; och Herren lägger äfwen här åtminstone medelbart otrosskulden på den bedjande, i det Han, häfdande sin makt, endast häfdar trons allförmåga, eller allförmågan af en hjerte- och wiljekraft, som det är menniskans skuld att hon icke eger. Om du förmår? frågar Jesus med ett tillrättawisningens upprepande af mannens ord — "Om du förmår" säger du, såsom kunde förmågan här sättas i fråga: allting är möjligt för honom, som tror.

Hwilket berg af skuld, mine älskade, lägger icke detta Jesu ord på den werld, som beherrskad af werldsfurstens anda arbetar på sitt eget förderf, i det hon alltmer fulländar sin otro, och dock i sin skrymtan och ytlighet klagar öfwer sina lidanden, såsom wore de icke af henne förwållade! Det är sannt, härskaran af själsqwal och kroppsliga plågor har likasom synden sjelf trängt in i denna wår werld från ett mörkrets och afgrundens rike, som, sedan det en gång fattat fast fot i menskligheten, icke mera med menniskomakt låter sig derifrån fördrifwas, utan i stället allt mera utwidgar sina eröfringar. Och det är widare sannt, att, ehuru äfwen gentemot detta fruktanswärda rike allting är möjligt för tron, dock tron sjelf, den fullkomliga tron, icke mera är möjlig för den en gång af otrons anda förgiftade menniskan och således icke heller mörkrets rikes besegrande. Men fördenskull uppenbarades Guds Son, att Han skulle nederslå djefwulens gerningar. Iklädd wår menskliga naturs swaghet, har Guds Son bekämpat den mäktige werldsfursten, icke med den omedelbara, gudomliga allmakten, ty så hade Hans seger aldrig kunnat blifwa mensklighetens seger öfwer sin fiende, utan med den medelbara, gudmenskliga allmakten, med en wid Guds skrifna Ord sig stödjande, fullkomlig tro. Jesus Christus är således den, om hwilken det i säregen och uteslutande mening gäller: allting

är möjligt för honom, som tror. Men just på grund deraf, att Han har uppträdt i werlden och öfwerwunnit djefwulen och frälsat sitt folk ur deß owänners hand, så har också i och med Hans uppenbarelse otrosskulden på nytt blifwit öfwerflyttad på werlden såsom en sjelfförwållad skuld. Den Helige Ande kan nu bestraffa werlden för otrons synd, emedan tron har i Jesus Christus blifwit för werlden åtkomlig. I Honom och genom Honom kunna nu menniskorna omfatta Guds frälsande makt, om de blott wilja anamma kärleken till sanningen och ingå i kampen för tron och icke på nytt förhärda sig i sin wilja. Och för den, som med sitt hjertas hängifwenhet omfattar tron på Jesus Christus, blifwer då denna tro den fasta punkt, från hwilken mörkrets rikes bekämpande kan segerrikt taga sin början och fullföljas allt intill werldsfurstens fullkomliga utkastande. Men ett större werk än detta gifwes det icke. Är det werket genom tron på Jesus Christus för en menniska möjligt, då måste wi också säga om den makt, som tron på Honom gifwer en menniska: allting är möjligt för honom, som tror.

Hos piltens fader i wår text se wi nu den sköna förebilden af ett rätt förstående af trons makt. Han fattade på en gång det betryggande och det uppfordrande i Jesu förklaring. Han såg Räddarens hand redan utsträckt till den sjunkande, men han såg ock, att sjelfwa denna räddande hand war en troshand och derför också endast af trons hand kunde fattas. Och han dröjde icke heller ett ögonblick att utsträcka den handen — wisserligen icke långt, men dock så långt han någonsin förmådde, och detta är långt i Guds ögon, som ser till hjertat och icke begär någonting mera, men ej heller någonting mindre, än detta. Strax ropade piltens fader, med tårar, sägande: Herre, jag tror; hjelp min otro. Det war i denna bön ett kämpande med Gud, såsom kampen för tron alltid är, och de tårar, som åtföljde den kampen, woro af samma art som patriarken Jakobs, då han kämpade med Gud och wann, emedan han grät och bad. Endast i denna ordning kan djefwulen öfwerwinnas. Man måste först winna Gud på

sin sida, och detta kostar sjelföfwerwinnelse, högmodets uppoffring. Men i förbund med Guds makt i Christus Jesus skall tron öfwerwinna, såsom hon här öfwerwann. Ty när Jesus såg att folket lopp till, näpste Han den orena anden och sade till honom: Du ande, dumbe och döfwe, Jag bjuder dig, gack ut af honom, och gack icke mer in uti honom. Med en fullständighet, som eljest icke förekommer wid dylika fall, tilltalar Herren den orena anden. Han icke blott noggrannt betecknar honom med de orden "du ande, dumbe och döfwe", utan sätter äfwen sin person på det uttryckligaste emot den orene andens, i det Han säger: Jag bjuder dig. Wi kunne deraf sluta till, med hwilka djupa rötter anden hade fästat sig i ynglingens personlighet. Det war såsom måste Herren genom sitt uttryckliga tilltal rätt hårdt fatta i den orena anden, för att sedan med hela makten af sin personlighet upprycka deß rötter ur den arme ynglingens warelse. Ocksä blef brytningen den mest wåldsamma. Anden ropade och slet honom häftigt, uppenbarade således ännu i sista stunden sina förfärliga kraftyttringar, och gick ut; och han wardt såsom död; så att mänge sade: Han är död. Det är dock någonting förskräckligt, att, såsom wi i detta exempel finne, en ond ande kan så införlifwa sig med en mensklig personlighet, att han, trots all den förhärjelse han åstadkommer, dock blifwer såsom en slags nödwändighet för uppehållandet af det olycksaliga lif, som den arma menniskan framsläpar. Men wi hafwe det icke sällsynta motstycket härtill i lidelsernas makt att efterhand göra sitt tillfredsställande till ett rent kroppsligt behof för sina slafwar. Ty närmare än man will erkänna det höra dock de menskliga lidelserna och afgrundens andar tillhopa. Men det dödstillstånd, hwarigenom man från ett lif, som är en lefwande död, öfwergår till ett sannt och förnyadt lif, är dock i sanning icke att frukta hwarken i det lekamliga eller i det andeliga — Jesus tog honom wid handen och reste honom upp: och han stod upp.

Men ännu ett drag tillägger evangelisten, innan han lemnar denna märkwärdiga berättelse. Lärjungarne hade sett sin

Mästare gå till wäga på ett sätt, som icke wäsendtligen skiljt sig från deras, och undrade nu, hwarför deras i Jesu namn uttalade befallning icke i detta fall haft samma framgång, som eljest alltid. Derför, heter det, när Han kom hem i huset, frågade de Honom afsides: "Hwi kunde icke wi drifwa honom ut?" och Han swarade dem: Detta slaget kan genom ingenting utfara utan genom bön och fasta. Endast för ett ytligt sinne kunna dessa Jesu ord stå i motsats till hwad Han nyß förut hade talat om trons makt. Det gifwes en mångfald af ordningar äfwen inom de onda andarnas rike, och den tro, som förmår att befalla öfwer andar af mindre swår art, är derför icke wuxen att bjuda öfwer ett swårare slag, sådant den här omtalade andens war. Ty tron är ett lif och såsom sådant i en ständig utweckling. Hwad hon ännu icke förmår såsom barn, det förmår hon såsom yngling; hwad hon ej förmår såsom yngling, det förmår hon i sin mannakraft. Och hwad hon icke förmår, då hon är förswagad af en splittrande werksamhet utåt eller af inre otrohet, det förmår hon, sedan hon åter samlat sig inför sin Gud, åter ingått i bönen, åter hungrat sig in i Andens kraft, åter fördjupat sig i det egna lifwets försakande, i inre afdöende — kort sagdt: det förmår hon genom bön och fasta. På ingen annan wäg skall en Jesu lärjunge få erfara trons makt, men på denna wäg skall han genom Christus förmå allt hwad Guds wilje är. Han skall erfara, att tron är segern, som öfwerwinner werlden och deß furste, och steg för steg skall det blifwa honom en allt wissare sanning: allting är möjligt för honom, som tror. Amen.

Andelig hänförelse inför oandelig dom.

Wisdomen warder rätt gifwet af sina barn (Matth. 11: 19). Detta ord af Jesu mun, som wisserligen skulle kunna tolkas på mer än ett sätt, fordrar för sitt förstående, att wi kaste en blick tillbaka på det sammanhang, i hwilket wår Frälsare yttrat detsamma. Han hade talat till folket om Johannes Döparen och derwid betygat, hurusom Johannes icke blott warit en profet i wanlig mening, utan ännu derutöfwer det utomordentliga Guds sändebud, som skulle gå omedelbart före Messias. Med Döparen hade således den af lag och profeter bebådade messiastiden redan ingått, och att böja sig för hans ord war att bereda sig för det kommande Gudsriket. Med en så hög betydelse af Johannes' sändning hade nu också hela sättet för hans uppträdande öfwerensstämt. I sjelfwa sitt yttre lif hade han iakttagit en försakelse, som måste påminna om den mest wördade bland Israels gamla profeter och derigenom äfwen för Israeliten underlätta tron på hans sändning. Men långt ifrån att deraf mottaga det rätta intrycket, hade den otrogna delen af det judiska folket twärtom af Johannes' profetiskt stränga lefnadssätt tagit sig en förewändning att icke hörsamma den af hans mun gående bättringskallelsen. Man hade tillskrifwit hans försakelse ett ondt ursprung och sagt om honom: han hafwer djefwulen, han är ursinnig, han är en willoande; och dermed hade man då wetat att fritaga sig från förpligtelsen att lyßna till hans wittnesbörd eller snarare wetat att göra det till en pligt att icke lyßna dertill. Att nu härunder icke legat någon uppriktighet, det wisade sig sedermera klart, då Judarne lika litet anammade Jesu ord, ehuru Han icke i sitt yttre lif iakttog den stränga försakelse, som de hos Johannes funnit så anstötlig. Här gjorde de åter till en förewändning, hwarför de icke aktade på evangelium, just det,

att deß förkunnare på intet sätt skiljde sig från andra menniskor i sitt dagliga lif, icke iakttog några stränga späkningar och fastor. Den mannen, sade de om Jesus, är en fråssare och windrinkare, publikaners och syndares wän.

Det war alltså icke den eller den åberopade omständigheten, som utgjorde det werkliga hindret för dem att tro förkunnelsen om det annalkande himmelriket, utan fastmer owilja mot sjelfwa saken, inre motstånd mot den gudomliga sanningen, i hwilken form hon än bjöd sig. Härom hade wår Frälsare erinrat sina åhörare, då Han såsom slutord tillade: Och wisdomen warder rätt gifwet, eller: wisdomen rättfärdigas af sina barn. I detta ord gifwer oß nu Herren den wigtiga lärdomen, att wi måste stå i ett personligt förhållande till Guds Wishet, så att hon blifwer wår andeliga moder och wi blifwe hennes barn, som näras af Wishetens ord såsom af den andeliga oförfalskade mjölken, om wi skole känna hennes wägar och gifwa rätt åt hennes handlingssätt. Så först skole wi känna henne i sanning, men detta innebär då att känna henne icke i en form blott, ty på detta sätt kan hon öfwerhufwud icke kännas, utan i alla de wexlande former, i hwilka hon möter oß. Wi skole då icke mera i ett trångt partisinne förargas på den rika mångfalden af den gudomliga Wishetens uppenbarelser, på samma gång wi få öppet öga för hwad som är äkta eller oäkta i företeelserna på det andeliga området. Icke mer skole wi med köttslig förkärlek fråga, huruwida det är lag eller evangelium, som här eller der, af den eller den predikanten förkunnas, utan hellre fråga, huruwida det är lag af Gud, evangelium af Gud, som blifwer förkunnadt, fråga huruwida förkunnelsen sker i Andens kraft eller efter menniskomening och menniskowilja. Andens enhet och sanningens grund skall då röja sig för oß i allt, som werkligen omslutes af denna enhet och uppwäxer ur denna grund, på samma gång det tillställda, det eftergjorda skall upptäckas såsom oandeligt trots all sin andeliga yta och form.

På Jesus sjelf, som är oß af Gud gjord till Wishet, måste nu denna lag för all Guds rikes uppenbarelse i werlden finna

sin allraegentligaste tillämpning: den i Jesus Christus uppenbarade Wisheten rättfärdigades wisserligen af sina barn, men också endast af dem. Endast de, som så redligt umgingos med sanningens ord, att de gåfwo ordets sanning rum i sina hjertan och blefwo barn af den Ande, som i och med detta ord talade till dem, endast de kunde erkänna det gudomliga icke i ett och annat blott af det Jesus talade och gjorde, ty på detta styckade sätt kan det gudomliga öfwerhufwud icke erkännas, utan erkänna det gudomliga i allt Jesu lif och i hela Hans lära och så undgå att falla öfwer de stötestenar, som för den naturliga menniskan allestädes lågo i den wäg, der Herren gick fram. Men så swåra woro dock dessa stötestenar, att icke ens Jesu närmaste lärjungar kunde komma dem förbi, utan att mången gång falla deröfwer, till deß de omsider upplefde den stund, då Herren måste säga till dem: *i denna natt skolen J alle förargas i mig*, taga anstöt af det mig wederfares — den stund, då de kommo att göra ett djupt fall, men ett fall som följdes af en fullständig upprättelse och af utrustande med Andens nya himmelska krafter.

Men lärjungen är icke mer än Mästaren. Hade Denne icke kunnat winna rättfärdigande af hwar man, ja, icke ens af sin tids fromhet och upplysning mest ansedda män, så skulle icke heller Hans lärjungar, när de lefde och werkade i sin Mästares anda, kunna påräkna ett sådant erkännande. Det wisade sig twärtom då och skall alltid wisa sig, att ju mera de likna sin Mästare till sinnet, ju lydigare de låta sig af Hans Ande regeras, ju mera de afdö menniskowerken och lefwa sig in i Jesu heliga lif och i anden af Hans ord, desto trängre skall ock *deras* krets blifwa, som kunna skänka dem sitt erkännande och förtroende och förstå den Guds nåd, som i dem är. De skola alltmer få erfara, huru sannt deras Mästare lärde, att det är af sina *barn*, af barnen allena, som Guds Wishet blifwer rättfärdigad. Wår text gifwer oß talande bewis härför. Bedjom Herren, att Han wille wälsigna deß betraktande för wåra själar och låta oß erfara sin helige Andes kraftiga bistånd derwid.

Ev. Joh. 12: 1—16.

Sex dagar före påska kom Jesus till Bethania, der Lazarus war, som hade warit död, den Han uppwäckte ifrån de döda. Der gjorde de åt Honom en nattward; och Martha tjenade; men Lazarus war en af dem, som med Honom till bords suto. Då tog Maria ett pund smörjelse, af oförfalskad och kostelig Nardus, och smorde Jesu fötter, och torkade Hans fötter med sitt hår; och huset uppfylldes med lukt af smörjelsen. Då sade en af Hans lärjungar, Judas, Simons son, Ischarioth, som Honom förråda skulle: Hwi wardt icke denna smörjelsen såld för trehundrade penningar, och gifwen åt de fattiga? Det sade han, icke derföre att han wårdade sig något om de fattiga; utan derföre att han war en tjuf, och hade pungen, och bar det som lades deri. Då sade Jesus: Låt henne wara; hon hafwer det bewarat till min begrafnings dag. Ty de fattiga hafwen J alltid när eder; men Mig hafwen J icke alltid. Så förnam mycket folk af Judarna, att Han war der; och kommo dit, icke allenast för Jesu skull, utan ock att de skulle se Lazarus, den han uppwäckt hade ifrån de döda. Då rådslogo de öfwerste presterne, att de ock skulle dräpa Lazarus; ty många af Judarna gingo bort för hans skull, och trodde på Jesus. Dagen derefter, när det myckna folket, som kommet war till högtiden, hörde att Jesus kom till Jerusalem, togo de palmqwistar, och gingo ut emot Honom, och ropade: Hosianna; wälsignad ware Han, som kommer i Herrans namn, Israels Konung. Men Jesus såg en ung åsna, och satte sig deruppå; såsom skrifwet är: Räds icke, du dotter Zion: si, din Konung kommer, sittande på en åsninnas fåla. Detta förstodo Hans lärjungar icke i förstone: utan när Jesus war förhärligad, då kommo de ihåg, att detta war skrifwet om Honom, och att de hade detta gjort Honom.

J den nu uppläſta afdelningen af den evangeliska historien hafwe wi hört beskrifningen öfwer de sista ärebetygelser, som på jorden bewisades Herren Christus. Wi finne Honom derwid omgifwen af menniskor, som i tron älskade och ärade Honom och som oaktadt den yttre ringhet, i hwilken Han uppträdde, dock hade öga för den höghet, som gömdes der bakom. Der berättas oß, hurusom Herren satt till bords hos en man, hwilken Han botat från hans spitälska och således återskänkt åt samlifwet med menniskor från det förfärliga sjukdomstillstånd, i hwilket han warit lefwande död. Icke underligt, att

denne man, Simon den spitälske, skattade det såsom en lycka att få emottaga Herren i sitt hus och tjena Honom med sina egodelar. Det war twifwelsutan ett hjertats behof att få bewisa den gudomlige Wälgöraren sin wördnad, wälwilja och tacksamhet, som dref honom att wid Jesu ankomst till Bethanien låta utgå en bjudning och tillreda en aftonmåltid, likasom det ock war ett bewis af Herrens nedlåtande kärlek, att Han antog den bjudningen och ingick i Simons hus för att der tillbringa den sista sabbatsafton, som Han ännu hade att upplefwa på jorden. Men bland gästernas antal finne wi en man, som war en ännu underbarare minneswärd af Herrens makt och barmhertighet, än den från sin spitälska helade Simon. Lazarus, som hade warit död, som fyra dagar hade legat i grafwen, men af Christus blifwit återuppwäckt till lifwet, war en af dem, som med Honom till bords sutto. Den ifrån döden uppwäckte Lazarus war genom sin blotta närwaro wid bordet den mest gripande predikan om Jesu gudomliga nåd och makt, ett lifslefwande segertecken för Herren och Hans sak. Hwilken högtidlig stämning, hwilket ewighetens allwar, förmildradt och förljufwadt genom Jesu umgänge, måste icke hafwa herrskat i detta samqwäm! Här undfägnades gästerna med försmaken af att sitta till bords i Guds rike; de widrördes i det fördolda af en flägt från den himmelska werlden. Men olika, ja, motsatta intryck och erfarenheter hade dock äfwen här de närwarande alltefter sin olika trosutweckling och sitt olika själstillstånd. Den ena af den till lifwet återkallade Lazari systrar, Martha, finna wi här, likasom wid ett föregående besök af Herren i deras eget hem, sysselsatt med husliga bestyr och anordningar för måltiden. Martha tjenade, men hon tjenade i kärleken; hennes tjenst war ett uttryck af hennes hjertas wälwilja och hängifwenhet och war såsom sådan, och så länge hon icke förlorade sig i det yttre mångahanda, ett för Herren wälbehagligt kärleksoffer, ty den gick af tron, och allt det som går af tron, det behagar Herren. Likaså finne wi, att den andra systern, Maria, icke heller här förnekade det sinnelag,

som hon wid Herrens föregående besök i deras hem hade ådagalagt. Ty endast skenbart är hennes förhållande här ett helt annat, än wid det tillfället, då hon i andaktsfull stillhet satt wid Jesu fötter och hörde Hans ord och af Hans mun undfick det sköna wittnesbördet: Maria hafwer utwalt den bästa delen, hwilken icke skall henne fråntagas. Der lyßnade hon i stilla begrundning till Jesu ord, här uppträder hon beslutsamt och utförer en handling, som blir föremål för allas uppmärksamhet: wid båda tillfällena är det samma himmelska sinne, som uppenbarar sig hos henne, samma inåtwända grundrigtning i hennes andeliga lif, som på olika sätt gifwer sig till känna. Den älskade Mästarens närwaro och åsynen af hennes broder Lazarus, sittande till bords wid Hans sida, låter elden af helig kärlek uppflamma i hennes själ. Med sin tro upptager hon uti sig det högre lifwets krafter, som ymnigt tillströmma henne, och hon kan icke längre återhålla de känslor af tacksamhet, botfärdighet och genkärlek, hwaraf hon uppfylles. De frambryta såsom en wäldig ström, som länge återhållen omsider genombryter sina fördämningar och flödar öfwer. I helig hänförelse fattar hon ett alabasterkäril, fullt af dyrbar, oförfalskad Nardus — det kostbaraste hon eger — och gjuter deß innehåll ut öfwer Mästaren och smörjer Hans fötter dermed och torkar dem med sitt hår. Det dyrbaraste war henne icke för dyrbart att offra till en wördnads- och kärleksbetygelse inför Honom, hwilken genom sitt ord hade renat hennes hjerta och uppfyllt det med Guds kärlek och återskänkt henne den älskade brodren till lifwet; och när hon med sitt hufwuds prydnad betjenar Hans fötter, gifwer hon dermed tillkänna sin djupa ödmjukhet inför Herren. Det war icke en naturlig, blott menskligt ren kärlek, som dref henne till denna handling. Hon älskade i Jesus sin själs Frälsare; det war inför sin gudomlige Mästares fötter hon låg, när hon låg för Jesu fötter. Också kunde ingen af dem, som wid bordet sutto, yttra ett twifwel om renheten af hennes hjertelag. Att hennes uppsåt war oförfalskadt, såsom den nardus, hwarmed hon begöt sin Frälsares fötter, det röjde sig omißkänneligt i blick och wä-

sende, och war deßutom wäl kändt i det samqwäm, inom hwilket hon nu befann sig. Men oaffedt afsigtens renhet kunde dock handlingen i och för sig finnas anstötlig, och måste så finnas af dem, som icke andeligen kunde bedöma densamma. Ty nekas kan icke, att den hade någonting utomordentligt hos sig och att den, flyttad ut på det hwardagliga lifwets område, warit swärmisk eller lättsinnig och tadelwärd. Och en war ibland bordsgästerna, som helt och hållet lefde i låg hwardaglighet och dermed saknade grundwilkoret för bedömande af andeliga lifsyttringar, ty endast den andlige bedömer det andliga; och flere woro, som icke så wakade öfwer sig sjelfwa och wårdade sitt andeliga lif, att de i denna stunden skulle hafwa igenkänt det med detta lifwet beslägtade i qwinnans handling och fattat den andliga skönheten af hennes hänförelse. Hwad hon gjort war berättigadt och skönt och ädelt på twåfaldig grund, hwaraf den ena låg i qwinnans eget själstillstånd, den andra i sjelfwa tillfällets beskaffenhet. Hennes gerning war nemligen å ena sidan ett sannt uttryck af den kärlek, som uppfyllde hennes själ och hjerta, och å den andra sidan en kraftig profetia om Jesu nära förestående död. Herren tillade hennes gerning en sådan profetisk betydelse, då Han, rättfärdigande henne mot de gjorda förebråelserna, sade: låt henne wara, hon hafwer det bewarat till min begrafningsdag. Wi kunne wäl icke af detta Jesu yttrande sluta dertill, att Marias medwetna afsigt warit att förwara denna smörjelse, till deß hon en gång skulle hafwa att begjuta sin Herres liflösa lekamen med densamma och så bewisa honom den sista äretjensten enligt Judarnes sed wid sina begrafningar; och likaså litet kunne wi af Jesu yttrande draga den slutsatsen, att hon nu klart insåg stundens betydelse och det profetiska i sin handling — hon fullgjorde helt enkelt, såwäl när hon tillförene nogräknadt förwarade den dyrbara smörjelsen, som nu, när hon gjorde det frikostigaste bruk af densamma, endast det som en aningsfull kärlek ingaf henne. Men wäl säga oß Christi ord, att hon både i ena och andra afseendet warit ledd af den gudomliga hand, som så ofta okänd af dem sjelfwa, leder Guds utkorade barn i deras ord och

handlingar. Det går dem, såsom en Guds man någonstädes har sagt: den gudomliga försynen har ofta sin hand med i händelser, hwilkas orsaker man först efteråt får inse. Hade alle de, som wid bordet sutto, låtit sig ledas af samma osynliga hand, så hade de fattat handlingens inre grund, anat ögonblickets höga betydelse, och sjelfwe blifwit uppwärmde af en så eldig kärlek, så att de icke kunnat låta sig förledas att instämma i det klander, hwaruti en af bordsgästerna dristigt uttalade sitt mot intryck af gudomlig kärlek förhårdnade hjerta. Ty ostörd af främmande beståndsdelar war ej heller denna förtroliga krets. Äfwen här, såsom merendels alltid i werlden äfwen der det är som bäst, hade ock mörkrets rike sin målsman, som blef en rot till förbittring för andra menlösa, men obewakade själar. Judas Ischarioth, som redan längesedan försakat tron och skiljt sitt hjerta från Herren, men ännu dolde sin ondska under skrymteriets täckmantel, uppträdde med tillrättawisning mot det förmenta förslösandet af Guds gåfwor och sade: hwi wardt icke denna smörjelsen såld för trehundrade penningar och gifwen åt de fattiga? Sjelf obarmhertig och kärlekslös, bestraffade han dock i wälgörenhetens och barmhertighetens namn den af Christi kärlek uppfyllda qwinnan och på wißt sätt Christus sjelf, för en yttring af hennes andeliga lif, som han hwarken wille eller kunde förstå. Huru lätt igenkänne wi icke i detta Judas' beteende en oß alla widlådande benägenhet att dölja lägre, egennyttiga bewekelsegrunder till wåra ord och handlingar under sken af nit för det sanna och rätta? Wår afund, wår girighet, wårt högmod, wår rangsjuka hafwa blifwit förnärmade, men wi dölje skickligt dessa orena bewekelsegrunder till wårt uppträdande icke blott för andra, utan äfwen för oß sjelfwa, och nedtyste wårt samwete med skengrunder, då det wittnar emot oß och öfwertygar oß derom, att wi ljuge och icke göre sanningen. Åt striden för egna fördelar gifwe wi sken af en strid för rättwisan, för nästan, ja, för Gud sjelf. Judarnes öfwersteprester, äldste och skriftlärde föregåfwo sig kämpa för samhällsordningens bestånd, för lärans renhet och den mosaiska lagens efter-

lefnad, då de sökte rödja Jesus ur wägen; och Judas Ischarioth lät påskina omsorg för de fattiga, då han förde sin girighets talan och stod färdig att för en snöd winning begå det nedrigaste förräderi. Evangelisten afslöjar hela lågheten af denna hans sinnesförfattning och inre orenhet med den anmärkningen: *det sade han icke derför, att han wårdade sig något om de fattiga, utan derför att han war en tjuf och hade pungen och bar det som lades deri.* Af män med så oheligt sinne lät den Helige sig bedömas och dömas på jorden, och det utan att hämnas sig sjelf med ett enda ord. Han led det, att Hans tal och gerningar på det argaste mißtyddes af råa, okunniga, köttsliga menniskor, som ingenting deraf förstodo eller kunde förstå, emedan de woro främmande för Gud i sitt inre, helt och hållet bundna wid kött och werld. Men dubbelt lidande måste dock Herren hafwa erfarit, då mißkännandet kom från dem, som stodo Honom närmast och utgjorde Hans dagliga omgifning. Han erfor wisserligen djupt detta lidande äfwen nu, ehuru angreppet icke omedelbart gjorts på Honom sjelf, utan på en genom trons band med Honom nära förbunden själ. Men hennes rätt lät Han icke saklöst förtrampas. Hon hade ärat Honom med allt hwad hon förmådde: Han ärade henne tillbaka, i det Han icke blott tog i förswar hennes gerning, utan ock gaf den ett högt loford. Och att så undfå en blick af Guds wälbehag, ett ord af Jesu mun, det öfwerwäger oändligt hos en älskande själ allt werldens och kött-tungors både pris och klander. *Låt henne wara,* sade Han; *hon hafwer det bewarat till min begrafningsdag. Ty de fattige hafwen I alltid när eder, men mig hafwen I icke alltid.* Och enligt evangelisten Matthei berättelse tillade Herren dessa ord: *Sannerligen säger Jag eder: hwar som helst detta evangelium warder predikadt i hela werlden, skall ock detta, som hon gjorde, sagdt warda henne till åminnelse.* Herren wille här rätt eftertryckligt wisa, hurusom Han ser och dömer helt annorlunda än menniskor, och huru oskickligt det sinliga, andeligen oupplysta förståndet är att bedöma andeliga

lifsyttringar. Påminnelse derom behöfwer icke blott werlden, som lefwer i djup okunnighet om Gud och fullkomlig blindhet i andeliga ting, utan äfwen trons barn, som wäl hafwa undfått en begynnelse till andeligt lif, men dock lätt låta sig föras med af det allmänna tänkesättets ström och sjunka tillbaka så oförmärkt till den lägre ståndpunkt, på hwilken de döma köttsligt om andeliga ting. Den affällige lärjungen lät sig wisserligen icke tillrättaföras af Mästarens allwarliga, ehuru dock så milda rättelse; men djupt måste de öfrige hafwa blifwit förödmjukade, då de funno sig hafwa mißtagit sig i sitt omdöme ända derhän, att de klandrat en gerning, som deras Mästare icke blott icke ogillade, utan med det högsta loford ärade. De måste till sin blygsel finna, att de rådfört sig med kött och blod och gifwit rätt åt sitt eget menskliga tycke, det köttsliga sinnet, men försakat att lyda sitt samwetes innersta känsla och sanningens Ande, som der wittnade; och de måste nu på nytt lära den så ofta inhemtade lärdomen, huru omöjligt det är att wandra Guds wäg och efterfölja sin Frälsare utan oaflåtlig uppmärksamhet på sig sjelf, redlig försakelse af werlden, innerlig och stundlig läraktighet i hjerta och sinne. Måtte wi af sådana mäns felsteg lära oß att wara i räddhåga och icke förlita oß på wårt eget hjerta! I sanning, det fordras någonting mer än ett allmänt sinne för det som i werlden kallas rätt och godt, mer än ett wißt mått af bokstafsförstånd i Guds Ord och öfning i andeligt tal, för att i sin samtid kunna erkänna Christi Andes werkningar för hwad de äro och rätt kunna urskilja och döma om halten af andeliga lifsyttringar. Christi Andes werkningar och nådegåfwor hafwa dock icke sina rötter i denna tidens och werldens förhållanden, utan i ewigheten, i den tillkommande werlden, och måste, för att rätt bedömas, ses såsom uppenbarelser af den högre werlden i denna lägre werld. Och ju ädlare de äro, ju mera omedelbart de röja sitt högborna, himmelska ursprung, desto mera skola de anses dåraktiga, desto djupare mißkännande skola de röna af dem, som med sinne och hjerta tillhöra denna werlden, med sin diktan och traktan äro hemma i de när-

warande tingen. Den naturliga dygden, den menskliga wisdomen, den bokstafliga skriftkunskapen skola icke kunna borttaga det täckelse, som hindrar oß att se Guds rike och igenkänna deß uppenbarelser, hwilka under wexlande former dock förblifwa en och samma Andes werkningar. Nej, *wisdomen*, Guds wisdom, *rättfärdigas endast af sina barn*.

Christi sanna kyrkas historia har i alla tider lemnat nya bewis till bekräftelse på detta förhållande. Men för att i sjelfwa Skriften finna ett ytterligare prof till belysning häraf, behöfwe wi icke gå längre än till den tilldragelse, som omtalas i senare delen af wår text. Den handlar om Christi intåg i Jerusalem. Det war, såsom wi redan hafwe nämnt, den sista sabbathsaftonen Herren tillbragte på jorden, då Maria af Bethanien begöt Honom med smörjelsen. Måltiden i Simons hus egde nemligen rum aftonen före den dag, då Jesus högtidligen intågade i Jerusalem. Och intåget i staden inträffade efter all sannolikhet på weckans första dag, motswarande denna wår Söndag. Emellertid hade ryktet om Lazari uppwäckelse och om Jesu ankomst till Bethanien spridt sig bland det till högtiden talrikt församlade folket. Drifne af begär att se den undergörande profeten och den af Honom uppwäckte Lazarus, hade många menniskor skyndat ut till Bethanien. War det nyhetsbegäret, som sporrade många, så saknades dock icke de, som wille öfwertyga sig om sanningen af det förwånande ryktet och som, när de funno det bekräftadt, trodde på Jesus. Wår text säger: *Månge af Judarne gingo bort för Lazari skull och trodde på Jesus.* Hwad trodde de då om Honom? De gjorde ingen hemlighet deraf, dessa okonstlade menniskor, ty deras hjertan woro öfwerfulla af Guds lof, såsom Marias af Jesu kärlek, och de kunde icke mer undertrycka de rörelser af helig glädje, som Guds Ande framkallade. Wid underrättelsen derom, att Jesus nalkades staden, togo de *palmqwistar och gingo ut emot Honom och ropade: Hosianna! Wälsignad ware Han, som kommer i Herrans namn, Israels Konung.* De helsade honom således såsom den messianske Konungen. Med hjertan fattade af den Helige

Ande uppstämde de Sions konungsliga hyllningsrop. Dock, huru skönt allt detta än war — såsom mißljud och hädelse klingade det i oomskurna öron. Fariseerne funno sig sårade och de sade till Herren: *Mästare, näps dina lärjungar.* Lärom här åter, huru oförmögen den naturliga menniskan är, den formfromme så wäl som den ofromme, att fatta det som Guds Ande tillhörer. Såsom den döfwe ingenting hör och den blinde ingenting ser, så förblifwer den oomwända menniskan oberörd af Guds rikes skönaste uppenbarelser och warseblifwer ingenting af deras härlighet. "Med seende ögon se de intet och med hörande öron höra de intet." För att blifwa andeligen seende måste wi omwända oß från det köttsliga sinne, som af naturen råder hos oß alla och owilkorligen gör oß blinda i andeliga ting; utan personlig omwändelse kan ingen, trots allt hwad han wet om fariseernas oriktiga sätt att döma, undgå att likafullt i sin samtid göra sig skyldig till samma fel, som de på sin tid. Wi måste tränga fram till kännedom af den hemliga otrossynden, modren till all förblindelse, genom hwilken wi gifwe wårt hjerta åt werlden och tjene hennes förderfliga lustar. Så länge wi äre bundne i otron, skall icke Guds kärlek, om än så mycket betygad, kunna slå an på wåra hjertan, lika litet som det förnuftiga talet kan fattas af den sinnesslöe eller berusade; och wi skole då med all wår nitälskan för sanning och rätt och dygd dock inför Gud befinnas skrymtare, som i grunden mena sig sjelfwa i all ting och döma efter blotta utseendet, döma en kärlekslös dom och dermed fördöma sig sjelfwa.

Den storhet, hwaraf werlden berömmer sig, är en sjelfwisk storhet och hennes hjeltars bedrifter, så lysande de än må wara, hafwa såsom sådana intet werkligt wärde inför Gud och deras minne intet hedersrum i de heliga häfderna. Men den ärebetygelse Maria af Bethanien bewisade sin Mästare på jorden, den har med Jesu Christi evangelium gått till den senaste efterwerld och skall framgent intill dagarnas ände göras känd i werlden, till ett wittnesbörd derom, att gerningar gjorda i Gud, trons och kärlekens gerningar, äro i ewig åtanka hos

Honom och aldrig förgå. Henne till åminnelse, säger uttryckligen wår Frälsare, skulle den förkunnas, hwarhelst evangelium om riket blefwe förkunnadt. Christi kyrka har ock sina hjeltar och sina storwerk att minnas, men icke hjeltar genom styrkan af en köttslig arm, icke storwerk som ådraga sig hopens beundran. Däraktigt, emedan mot sjelfwa sakens natur stridande, wore det derför att fira deras minne efter menniskosätt med yttre ståt och granna tal och prunkande loford, såsom werlden afgudiskt brukar. Men förwändt är det ock att till ett förment upphöjande af Christi allena gällande ära förgäta de heligas minne, twärtemot detta Herrens eget ord: "det skall sägas henne till åminnelse." De böra ihågkommas i församlingen, dessa heliga män och qwinnor, men såsom mönsterbilder af helig tro och alltuppoffrande kärlek. Genom tron till Jesus och kärleken till Jesus war det, som Maria af Bethanien fick kraft att sätta åsido all menniskofruktan, alla skygga betänkligheter, all beräknande egennytta, och göra en gerning, hwars rykte har spridt sig i hela den christna kyrkan, likasom wällukten af hennes salfwa uppfyllde hela huset, der hon utgöt den. Wi efterkomme Jesu uppmaning att ära hennes minne, då wi ära den tro, som i henne war, och gå till den källa, hwarur hon med sin tros törstande läppar har indruckit glödande hänförelse och hwilkens lefwande watten kom henne att glömma en werld full af fåfänglighet och skänkte henne en troswißhet, som ingen motsägelse kunde beröfwa henne.

Nu wäl, mine älskade, denna källa är tillgänglig äfwen för oß. Jesus Christus är densamme i går och i dag och i ewighet. Och enhwar af oß gäller Hans rop: hwilken som törstar, han komme till mig och dricke. Wi hafwe hört mera om Hans underbara gerningar, än de Judar, som wid ryktet om Lazari uppwäckelse gingo ut emot Honom. Låtom oß deraf bewekas, att med dem hylla Honom såsom wår Konung. Läggom för Hans fötter offren af wår botfärdighet, wår bekännelse, wåra tårar och böner. Bedjom Honom, som genom sin död har köpt oß till sin egendom, att Han ock wille genom sin Ande omskära wåra hjertan, så att

wi i sanning må tillhöra Honom och såsom barn af Hans Ande gifwa rätt åt den Wishet, som uppenbarar sig i allt Guds werk och alla Guds wägar. Wi stå då icke mer till dessa i ett främmande förhållande, såsom blotta åskådare, utan wi äre andelige deltagare i allt det som hörer Guds rike till, så i forntid som nutid. Och om wi andeligen tage del med dem, som ärade Jesus med ett fröjdefullt Hosianna, när Han för sista gången nalkades det gamla Jerusalem, då skole wi ock en gång taga del med Guds folk, då detta med nya tungor skall helsa sin Konung på Hans uppenbarelses dag och med ny hänförelse höja det urgamla hyllningsropet i Sion, hwari då himmel och jord skola instämma: Wälsignad ware Han, som kommer i Herrans namn. Amen.

Den lidande Frälsaren.

Text: Femte akten af Christi lidandes historia.

Älskade i Herranom! Wi hafwe hört den af de fyra evangelisternas meddelanden till ett helt sammanställda berättelsen om Jesu död. Denna tilldragelse är med alla sina särskilda omständigheter i och för sig den kraftigaste predikan till menskligheten, mäktig, ehwar den blifwer anammad, att uppwäcka ur syndens död äfwen det hårdast insomnade hjerta och att ingjuta förlåtelsens tröst äfwen i det af synden mest sargade samwete. Mindre än någonsin äro här de egna tilläggen och menniskokonstens utstyrsel på sin plats. Ju mera omedelbart den lidande Frälsarens egen bild, hwilken evangelisterna tecknat med så åskådliga drag, kan wid en sådan betraktelse tilltala hjertat, desto bättre har ock betraktelsen motswarat sitt ändamål. Herren gifwe oß då nåd att icke genom menniskoordens och menniskotankarnas swaghet lägga hinder i wägen för det omedelbara uppblickandet till wår andakts höga och heliga föremål!

Ransakningen inför den andeliga styrelsen och den werldsliga domaren war ändad, orättfärdigheten hade segrat, den ende Rättfärdige bland menniskors barn war i den menskliga rättwisans namn dömd till döden. Hwad skole wi tänka härwid? Hafwe wi wäl att förundra oß deröfwer, huru Pilatus kunde wara så swag och menniskofruktande eller huru de öfwersta presterna och de skriftlärde kunde gå så långt i sin afund och hätskhet? Nej, mine älskade, sådant wore tecken till brist på all djupare uppfattning af det, som här tilldrager sig. Hwad wi härwid böre betänka, det är: hwarthän man kommer genom att hylla falska grundsatser eller genom att utan grundsatser låta sig ledas af flertalets wilja och följa med strömmen af

den allmänna meningen. Wi måste här lära, huru sannt det är, att det inför menniskor rättfärdiga mången gång endast genom handlingens form skiljer sig från det swåraste bofstycke, och widkännas, att den *grundsats*, efter hwilken Christus dömdes till döden, gör sig gällande öfwerallt i den oß omgifwande werlden, såwäl som i eget bröst, hwarhelst orättfärdighetens *ande* är rådande i afundens, högmodets, girighetens, wällustens eller menniskofruktans skepnad. Rätt betraktad, skall Christi dödsdom wisa sig wara ett werk af hela den från Gud affallna, af sin otro förblindade och af mörkrets makt beherrskade mensklighet, som derwid lånade sig till ett werktyg för afgrundslögnens hat mot den gudomliga sanningen. Ty äfwen wid sina mindre swåra utbrott är dock ondskan i sin grund af samma odjursnatur, som hon war hos den förwildade folkhop, som ropade på Jesu korsfästelse. Endast genom att botfärdigt widkännas denna grund och i hjertat utgå från densamma och taga uppå sig lärjungakorset kan man till sitt inre skilja sig från det slägte, som dömt härlighetens Herre till döden. Wår owilja mot dessa orättfärdiga domare och denna blodtörstiga menighet skall då förwandlas till en owilja mot det mörker, som förblindade dem och som icke är främmande för någon ibland oß. Så måste wi låta oß sjelfwa dömas af sanningen, när wi gå att betrakta den lidande Frälsaren, och icke utan botsmärta följa det sorgliga tåg, som uppbryter från Pilati rådhus, för att genom Jerusalems gator framskrida till Golgatha.

Krigsknektarne lade det tunga korset på Återlösarens skuldror, men ack! hade icke *wåra* synder gjort det till en högre nödwändighet för Jesus att bära korset, så hade desse krigsknektar icke kunnat pålägga Honom det, lika litet som Pilatus hade förmått att döma Herren dertill, om icke den makten blifwit honom gifwen ofwanefter. För *wåra* synders skull måste Jesus oafkortadt lida all denna skymf och mißhandling. Wäl twingade knektarne sedermera den af marken inkommande Simon att bära korset efter Jesus, men detta gjorde de wisserligen icke af medlidsamhet mot Herren, utan snarare af omsorg

för sin egen beqwämlighet, emedan de eljest måste befara att blifwa alltför länge uppehållna på wägen. Sjelfwe wille de för ingen del äfwentyra att nödgas lägga hand wid bördan; och twifwelsutan war det icke så mycket beswäret, som fastmera wanhedern, nesan, hwilken derifrån affkräckte dem. Sådana woro de omständigheter, under hwilka Werldsförsonaren fördes till döden. Bärande werldens syndaskuld, måste Han ock under den djupaste smälek bära det förbannelsens träd, på hwilket endast de gröfste förbrytare afstraffades. Se här, o werld, hwad du är i all din fåfängliga glans, och döm sjelf hwad dig wäntar i den werld, der syndaren sjelf skall umgälla sin skuld. Derför, låtom oß gå in i oß sjelfwa och betänka Guds rättfärdighets dom, när wi se på Guds Lam, som ledes till slagtning. Endast så skole wi oß sjelfwa till wälsignelse bewittna denna tilldragelse och med wårt deltagande ära Honom, som här bär korset.

Ty icke med hwarje deltagande ära wi Honom, som försonande led för werldens synd. Hans egen mun betygar det, då Han, ehuru nedtryckt under den tunga korsbördan, warkunsamt tilltalar de folkhopen åtföljande qwinnorna, som gråto och ömkade sig öfwer Honom. Till dessa wänder Jesus sig om och säger: I Jerusalems döttrar, gråten icke öfwer Mig, utan gråten öfwer eder sjelfwa och öfwer edra barn. Ty se, de dagar warda kommande, på hwilka de skola säga: Saliga äro de ofruktsamma och de qwedar, som icke födt hafwa, och de spenar, som ingen hafwa di gifwit. Då skola de begynna säga till bergen: Faller öfwer oss! och till högarna: Skyler oss! Ty är detta skedt på det färska trädet, hwad skall då ske på det torra. Stannom ett ögonblick begrundande inför detta Jesu affkedstal till Jerusalems qwinnor. Icke förebrädde Han dem deras tårar eller förmenade Han dem deltagandets känsla, af hwilken deras tårar woro ett så naturligt uttryck. Det war fastmera ett wedermäle af sin erkänsla Han gaf dem, i det Han förmanande wisade, huru de på ett för sig sjelfwa fruktbärande sätt skulle taga del i det, som nu så djupt rörde dem, och på samma gång kunna bewisa Honom en werklig ärebetygelse med sitt deltagande. Wäl war det en sorgens bild Han nu framställde, men om de med rätta ögon, i tro på Hans person och Hans sak, betraktade den bilden, så skulle den för deras andande sinne framkalla en annan, som först rätt erbjöde ett ämne för sorg och tårar. Ty **tillfälligt** kunde dock minst af allt det lidande wara, som öfwergick Guds Helige. Hade än menniskors ondska bragt Honom deruti, så hade hon dock icke haft makt att göra det, om icke en **Gudsdom** legat derunder. Men hwad funnes wäl hos Honom, hwaröfwer en sådan dom måste gå? Ack! intet annat, än det natursammanhang, i hwilket Han stod med det syndiga menniskoslägtet och närmast med det judiska folket. Han war wäl det friska, af Gudomens lifskraft genomträngda trädet, som till sitt innersta icke kunde af dödens förstörelse angripas; men till sin naturliga menniska war Han dock upprunnen ur en jord, öfwer hwilken dödsdomens förbannelse, ja, mißgerningsmannadödens förbannelse hwilade. För sin person hade Han wisserligen när som helst kunnat uppryck sin menskliga naturs rötter ur denna sin med syndiga menniskor gemensamma grund och omplantera sig i en himmelsk jord, men dermed hade Han då också lösryckt sig från möjligheten att taga menniskorna med sig till Fadren och blifwa deras Frälsare. När Han i sin barmhertighet wille förblifwa denna kallelse trogen, så måste Han ock förblifwa i det natursammanhang med syndares slägte, i hwilket Han inträdt genom att af menniska antaga menklig natur. Men åter, förblifwande i förbindelsen af lifsenhet med wårt slägte, kunde Han icke ingå i sin härlighet på någon annan wäg, än den bittra lidandeswäg, som Han nu hade beträdt. Han måste då träffas af Guds wredesdom och i kraft af densamma dö en mißgerningsmans smärtsamma och skymfliga död. Det war Guds dömande och straffande rättfärdighet, som häruti uppenbarade sig. Men å andra sidan led Han ju denna död icke för någon sin skuld eller brottslighet, utan endast för det, som Han hade uti sig af wår natur. Hans

lidande måste då, med trons öga betraktadt, drifwa enhwar af oß in till sig sjelf och komma oß att besinna, hwad hwar och en syndig menniska har att wänta, om hon förblifwer i sina synder. Ty har nu detta skett på det friska trädet, hwad skall då ske på det torra?

Det war obewekligheten af Guds dömande rättfärdighet öfwer det obotfärdiga Israel och den obotfärdiga werlden, sådan den lät sig anas af det lidande, som nu öfwergick Honom, den i sin person skuldfrie, men i en skuldbelastad menskliget inympade Menniskosonen — det war, säge wi, denna obewekliga domsrättfärdighet, som den under korset nedböjde Återlösaren wille lägga på de gråtande qwinnornas hjertan, för att dermed uppwäcka dem till känsla af deras egen och deras folks syndaskuld. Ty så skulle de tårar, som de nu gråto af den naturliga känslans rörelse, förwandlas till heta tårar af en brinnande botfärdighet, och från en ofruktbar känsloyttring skulle de komma till en botsmärta, som i sinom tid skulle bära rättfärdighetens ädla frukt för dem sjelfwa. Men i sanning hafwe wi icke mindre orsak än dessa Jerusalems döttrar att gråta öfwer oß sjelfwa och wåra barn. Ty icke mindre wiß, än domen war öfwer det Judiska folkets förtorkade träd, är den dom, som en gång — och hwem wet huru snart? — skall öfwergå de från Christus affälliga christna folken. Och så mycket fruktanswärdare skall denna dom wara, som den nåd warit större, som här blifwit mißbrukad, föraktad och förtrampad. Låtom oß derför ännu i dag taga till hjertat den korsbärande Kärlekens ord och deraf bewekas till den helsosamma sorg, som werkar bättring till salighet.

Men följom än widare detta märkwärdiga tåg, som långsamt rörer sig genom Jerusalems gator. Icke wår Frälsare ensam är föremål för folkhopens nyfikna blickar. Det hörde med till fullständigheten af Hans förnedring, att Han skulle utföras till afrättsplatsen i grofwa förbrytares sällskap och således af okunnigheten, den wälmenande såwäl som den illasinnade, helt och hållet anses och behandlas såsom wore han en af dem. Sådant kränker mången gång ett ädelt sinne mer, än kroppsliga smärtor, och endast Han, som tog af sin Faders hand all den orätt, som menniskor tillfogade Honom, kunde lida denna skymf utan en enda rörelse af knot eller klagan. Ty genom Guds fördolda styrelse skedde det, att der ock utleddes twå andre, ogerningsmän, med Honom till att aflifwas. Rätt åskådligt skulle det derigenom framställas, att Han måste gifwa sig under den Gudsdom, som hwilade öfwer oß, och till det yttre blifwa, hwad wi i werkligheten woro inför Gud — lifdömda brottslingar, på det Han sedan i sitt förhärligade tillstånd skulle genom sig sjelf kunna göra oß till det som Han war af ewighet — till rättfärdiggjorda Guds barn och arfwingar af den ewiga härligheten. Han måste nedstiga så djupt, som wi fallit, för att kunna räcka oß frälsarehanden. Sådan war lagen för wår återlösning och Han uppfyllde deß yttersta fordran, då Han gaf sitt lif i döden och wardt ogerningsmän lik räknad. Oß bjuder Han nu att på sjelfkännedomens wäg, förmedelst hjertlig botfärdighet, nedstiga efter Honom i det djup, hwaruti wi såsom syndare befinna oß inför Gud, på det wi måtte kunna fatta den frälsarehand, hwilken han der så trofast bjuder oß och med hwilken Han förmår att lyfta oß upp ur allt syndens elände.

Omsider bestegs då Golgathas höjd, der de sista, men bittraste dropparna af smärtans och förnedringens kalk skulle tömmas. Den naturliga känslan gör, att wi eljest med afsky wände oß bort från uppträden, som hafwa någon likhet med det, som här tilldrog sig, och att wi ogerna upplifwa minnet deraf. Men här, christne! måste de weka naturkänslorna wika för kärlekens högre och ädlare känslor. Ty är det icke wår himmelske Wän, wårt slägtes Wälgörare, wår Frälsare, Herre och Konung, som här lider qwal och skymf? Och lider Han det icke allt för wår skull? Eller kunne wi tänka, att någon enda omständighet wid allt det, som här öfwergick Herren, härrörde af slump och icke hade sin högre betydelse för wår återlösning, icke hörde med till den försonande offerhandling Han på Gol-

gatha utförde? Hellre derför, än att med en gudförgäten werld wända bort blicken från Golgathas fasor och söka sin ro i menniskohwimlet och menniskowerken och mätta sin sinnelust i kött och fåfänglighet, låtom oß med ett nyktert sinne och bedjande hjerta akta uppå allt det skräckfulla, underfulla och nådefulla, som här tilldrager sig. Det skall, genom tron på Honom som lider, lära oß förstå, hwilka smärtebarn wi äre och huru dyr wår förloßning har warit.

Då nu allt war färdigt till korsfästelsen, gåfwo Honom krigsknektarne bemyrradt win, eller ättika, blandad med galla, att dricka. Det war sed, att man räckte de olyckliga, som skulle undergå en så långsam och qwalfull död, en stark rusgifwande dryck, för att derigenom i någon mon bedöfwa de de olideliga smärtorna. De gjorde nu så äfwen med Jesus, men när Han smakat det, wille Han icke dricka det. Hans död war en friwillig offerdöd och med klart medwetande höfdes det honom att möta den. Af det tillbjudna medlet kunde Han således icke begagna sig. Men icke nog dermed, att anbudet icke beredde Honom någon lindring. Det måste ännu dertill lägga en ny tyngd i Hans lidandes wågskål, i det att det innebar ett swårt mißkännande af hans höga sedlighet, af Hans wäsendes renhet. Syndare ansågo Honom såsom syndare och kunde derför låta den tanken hos sig uppkomma, att Han skulle hålla till godo med ett så förnedrande medel att lindra plågorna, som rusdrycken war. Huru djupt detta mißkännande måste hafwa kränkt Herrens heliga själ kunne wi föreställa oß, om wi någon gång sjelfwe erfarit, huru djupt det sårar, när medmenniskor tillskrifwa oß afsigter, som wi icke blott icke hafwa haft, utan som rent af stå i strid med wårt tänke- och åskådningssätt och innebära ett mißkännande af hela wår sedliga ståndpunkt.

Nu följde det skymfliga afklädandet, nedläggandet, utsträckandet, fastspikandet. Hwad skole wi säga härtill? Den evangeliska berättelsen har intet ord om dessa enskildheter. Den skildrar äfwen det mest oerhörda och skickelsedigra, såsom allt annat, i återhållsamma ord och öfwerlemnar åt den an-

däktiga kärleken bildens utförande i deß enskilda drag. Wi läse der endast följande: Och de korsfäste Honom på Golgatha och med Honom de twå ogerningsmän, den ena på den högra sidan och den andra på den wenstra och Jesum midt uti. Men ledning för en uppbygglig betraktelse äfwen af dessa omständigheter finne wi hos profeten Esaias i den skildring han gifwer af den lidande Messias. Han lät icke upp sin mun, såsom ett lam, det till slagtning ledes, och såsom ett får, det stilla tiger för sin klippare och låter icke upp sin mun (Es. 53: 7). Wäl hänföras med rätta dessa profetiska ord till Herrens förhållande under hela Hans lidande, men till att särskildt låta dem gälla korsfästelsens ögonblick berättigar oß dock dels den omständigheten, att en annan förutsägelse af Esaias i samma kapitel, hwarest de anförda orden läsas, af evangelisten tillämpas just på detta ögonblick — och så, heter det i wår text med afseende på den nyß fullbordade korsfästelsen, blef skriften fullbordad, som säger: Ibland ogerningsmän wardt han räknad — dels äfwen den omständighet, som strax derpå omnämnes i texten, att det nemligen war tredje timmen på dagen, då de korsfäste Honom, således just wid morgonoffrets tid, då lammet slagtades i templet. I korsfästelsens ögonblick war det, som Jesus allraegentligast förebildades af det oskyldiga lammet, som stillatigande lider och tåligt gifwer sig under sin plågares hand. Se här Guds skuldfria Offerlam, bärande werldens synd.

Men kastom ännu en återblick på sjelfwa korsfästelsens handling. Det har dock en egendomlig hemskhet med sig, att höra de hammarslag, med hwilka en afliden menniskas, och särskildt en wäns eller närskyld frändes kista tillspikas. Men swårast ljuda de slagen för arma sorgebarn, som genom owärdigt uppförande hafwa påskyndat kära föräldrars bortgång eller warit en orsak dertill. Då, om ej förr, måste sjelfanklagelsen wakna, så wida ännu någon bättre känsla finnes eller låter sig uppwäckas. Så har menniskan warit Guds sorgebarn. Genom sin synd

har hon kränkt Hans rättfärdighets lag så djupt, att det för Guds fadershjerta, som icke kunde lemna den arma menniskan, utan tillbud af räddning, åt ett ewigt förderf, blef en nödwändighet att underkasta enfödde Sonen korsets död till rättfärdighetslagens upprättelse. I Honom, kärlekens Son, har Gudomens eget hjerta brustit i döden för menskligheten synd, ty endast genom en sådan förmedling kunde den wrede, som menniskans synd hade uppwäckt, förwandlas till förlåtande nåd och barmhertighet för de ångerfulla och en orubblig grundwal läggas för en ny rättfärdighetsbyggnad i menskligheten. Huru måste wi icke då, om wi icke i wåra ewiga angelägenheter wilje bewisa en stenhård känslolöshet och fullkomlig äreförgätenhet, gå till oß sjelfwa under innerlig botsmärta och allwarligt bättringsuppsåt, när wi höre om denna död eller tänke på de grymma hammarslag, som drefwo spikarna genom den Heliges händer och fötter och fästade Hans lekamen på förbannelsens träd? Sannerligen, Han bar wår krankhet och lade uppå sig wår sweda, och "Oß syndare Bör slikt ej se, Förutan skräck och tårar; Se, hur djupt wårt syndafall Fadrens hjerta sårar."

Så hade nu ondskan wunnit sitt spel och mörkrets makt segrande utfört sin swartaste gerning. Arma menniskor hade i blind lidelse lånat sig till werktyg för denna förskräckliga orättfärdighet. Men allt det hat och hån, all den låghet och grymhet, som de derwid lagt i dagen, hade icke uteslutit dem från ett rum i Jesu förebedjande hjerta. Långt ifrån att wara öfwerwunnen af deras ondska och nedkalla Guds hämd öfwer de brottsliga, förblifwer han ståndaktig i Fadrens fullkomliga kärlek och brukar ännu från korset hela sin förebedjande makt hos Gud till att utwerka dem nåd och förlåtelse. Fader, säger han, förlåt dem det, ty de weta icke hwad de göra. Sådan måste syndares Frälsare wara. Hade Han warit finnad såsom en af wårt slägte, låt wara äfwen den bäste deribland, så hade Han längesedan warit öfwerwunnen af en

så owärdig behandling. Han hade då omsider gjort sin rätt gällande mot så mycket öfwermod och elände och brukat sin gudomskraft till att nedslå sina motståndare och uppenbara sitt majestät. I hwilket ögonblick som helst hade Han kunnat göra detta, men i samma ögonblick Han det gjort skulle Han hafwa lemnat oß syndare åt wårt öde och uppgifwit sitt kall att wara wår Medlare. Men in i döden blef han trogen sitt af Fadren Honom gifna medlarekall, trots alla inre och yttre anfäktelser. Hårdare än de spikar, af hwilka Hans händer och fötter woro genomborrade, fästade kärleken, den rena kärleken, Honom wid korset. Det war kärleken, som hade bewekt Honom att blifwa menniska och uppträda på jorden i tjenareskepelse, och kärleken gjorde Honom lydig sin Fader intill ändan, allt intill korsets död. Genom kärleken finner Han ock ännu en ursäkt för dem, som begått den förskräckliga synden att bära hand på Fadrens Enfödde: Fader, förlåt dem det, ty de weta icke hwad de göra. Han anför deras okunnighet såsom ursäkt för deras brott. Men huru? Handlade då de, som korsfästade Christus, utan all wetskap om gerningens brottslighet, så att de på grund deraf kunde ega billiga anspråk att wara urskuldade? Wisserligen icke, ty då hade Jesus ju icke haft af nöden att utbedja dem förlåtelse. Men det fanns dock hos dem en brist på insigt i deras gernings sanna natur, hwilken bristande insigt ännu kunde för Guds barmhertighet göra det möjligt att öppna bättringens dörr för de brottsliga, om de sjelfwe wille ingå derigenom. Och af denna möjlighet begagnar sig den korsfästa Kärleken till förmån för dem, som Honom hata, och utwerkar dem så till wida förlåtelse genom sin förbön. Men dertill behöfwes det dock, att Han gör sin Sonarätt gällande i hela den utsträckning den wunnit gentemot menskligheten genom korsfästelsens lidande. Det är fullwigten af denna sin gudomliga Sonarätt Han såsom den lidande Menniskosonen inlägger i Barmhertighetens wigtskål i och med tilltalet Fader, då Han uppsänder den bönen: Fader, förlåt dem det. Men icke krigsknektarna allena, hwilka med djurmenniskans känslolöshet eller måhända wild-

djurets grymma wälbehag hafwa werkställt korsfästelsen, icke de orättfärdiga domarena allena och den judiska folkhop, som i blindt raseri ropat på korsfästelse, nej, hela den werld, som inför Gud har del i deras skuld, i det hon har del i deras ande och med dem lefwer i uppsåtliga synder, lefwer ett lif efter köttet — hela denna werld af uppsåtliga syndare gäller den förbön, som Jesus uppsänder för sina dråpare, för så widt de dock wid sina synder handla under otrons förblindelse och trots allt hwad förstånd och samwete säga dem om deras gerningar dock icke i grunden weta hwad de göra, icke weta att desse onde judiske och romerske män endast warit werktyg, genom hwilka de sjelfwa med brottslig hand hafwa gripit och dödat Guds Son och härlighetens Herre.

Menniskor hade wäl kunnat hindra sin Återlösares händer, men icke hans hjerta, att förebedjande upplyfta sig för dem till Gud. Med makten af sin alltid gällande förbön hade Han hos Gud öppnat bättringens port för sina dråpare, och dermed äfwen öppnat den för storsyndare af alla slag. Och månge sådane hafwa fått erfara, att bättringsporten i sanning står öppen på jorden för äfwen de störste bland syndare. Men för att nämna en ibland dessa många, låtom oß till wår lidande Frälsares ära i dag ihågkomma den store aposteln, som om sig sjelf bekänner: Mig, som förut war en smädare och förföljare och wåldswerkare, är barmhertighet wederfaren, ty jag hafwer det gjort owetande i otro. Det är ett fast ord och i all måtto anamma answärdt, att Christus Jesus är kommen i werlden att frälsa syndare, bland hwilka jag är den främste; men mig är fördenskull barmhertighet wederfaren, att Jesus Christus skulle på mig främst bewisa all sin långmodighet, dem till föresyn, hwilke på Honom tro skola till ewinnerligt lif (1 Tim. 1: 13, 15, 16). Ty wisserligen hörde Saul af Tarsus, ehwad wi se på hans andes naturliga begåfning eller hans sinnes fiendskap mot Jesus af Nazareth, till dessa mäktiga och starka, om hwilka Herren genom profeten Esaias har talat: Derför will jag gifwa

honom, min Smorde, de mäktiga till byte, och han skall hafwa de starka till rof: derför, att han gaf sitt lif i döden och wardt ogerningsmän lik räknad, och mångas synder bar, och bad för öfwerträdarena (Es. 53: 12). — Derför, o menniska, huru mycken synd och ondska du än må hafwa öfwat, mißtrösta icke om din omwändelses möjlighet, så länge du ännu hörer Herrens kallande röst. Bättringsnåden är dig af Jesus utwerkad. Mottag den såsom en friskänkt gåfwa af Honom. Känn och bekänn din mißgerning inför Hans kors; och du skall ännu blifwa Hans segerbyte, så wißt som Han bedit för dem, som bragt Honom på korset.

Men hårdt såsom klippan är menniskohjertat, när otron beherrskar det. Utan att bewekas genom anblicken af den på korset Upphöjde eller af den gripande förbön, som höres från Hans läppar, äro Judarnes öfwerste prester ännu betänkte på att endast till det yttersta fullfölja sin seger. Det sårar deras öfwermod och wäcker deras fruktan — ty den sanning, som man icke will tro, måste man frukta — att öfwer korset står skrifwet: Judarnes konung, och de fordra af Pilatus en förtydligande ändring deraf, men här måste enligt Guds styrelse den ena stoltheten brytas af den andra och nöja sig med det afwisande swaret: Hwad jag hafwer skrifwit, det hafwer jag skrifwit. Men icke mindre hårdhjertade wisa sig de romerske krigsknektarne genom sin låga winningslystnad, i det de, efter att hafwa korsfäst Jesus, dela hans kläder emellan sig och kasta lott om hans osömmade lifklädnad. När wi besinne, huru hjertlöst det wore, om arfwingar började inför en döendes ögon dela arfwet emellan sig, så kunne wi finna huru på dubbelt sätt kränkande krigsknektarnes handlingssätt war. Men låtom oß härwid icke glömma, att egennyttan, den låga, jordiska sinnesrigtningen, icke är någonting annat och bättre hos oß, än den war hos de råa knektarna, när de inför Jesu ögon delade Hans kläder. Egennyttan är dock, äfwen när den uppträder på ett mindre oskickligt sätt än här, en andlig råhet, som nedsätter menniskan till det buktjenande djurets

ställning och gör henne otillgänglig för högre inflytelser. Icke ens de mest skakande händelser, om de ock tilldraga sig inför hennes ögon, kunna mer genomtränga hennes slösinnes tjocka skal och träffa den inre menniskan till uppwäckelse. — Samma hjertehårdhet återfinne wi nu äfwen hos den på Golgatha stående folkhopen. Wäl förblifwer ännu närmast inwid korset en liten krets af hängifna själar, hwilka hembära den Lidande offret af sin djupa smärta och af medkänsla för Honom icke mer hafwa känsel af de faror, som omgifwa dem. Det är Jesu moder och Hans moders syster och Maria Magdalena, som jemte den lärjungen Jesus älskade framställa bilden af en ädlare menskligshet midt ibland den omenskligheten, som här firar sin skamliga segerfest. Herrens blick upptäcker dessa kära, och Hans mun yppar den deltagande omsorg, hwarmed hans hjerta ännu i detta sitt yttersta lidande följer de sina i werlden, i det Han med sonlighetens band fäster Johannes wid den öfwergifna och sörjande modren. Men snart förflyttar oß den heliga berättelsen från denna hwilopunkt åter ut i den stora menniskoöcknen. Här wisar den oß, huru folket stod och såg uppå. Det war således skådeluften, nyhetsbegäret, som äfwen på detta rum sökte sin tillfredsställelse. Menniskor som i sitt dagliga lif gåfwo näring åt denna usla böjelse, de gjorde det äfwen nu och sökte att af den på korset lidandes qwal mätta sina ögons begärelse. Hwilken förnedring af menniskan ligger ej deruti! Och dock intager den stora hopen af menniskor, som i wåra dagar underhåller samma usla begär, i sjelfwa werket ocksä alldeles samma plats, som desse åskådare wid Golgatha. Det mest öfwerwäldigande och förkrossande, likasom det mest upplyftande och till tillbedjan manande, heligt och oheligt, werldsligt och andeligt — allt blifwer, så länge det icke rör eget lif och gods och ära, ett blott skådespel för det tomma och ytliga sinnet, som icke känner något annat deltagande, än det, som skildras i dessa orden: Och folket stod och såg uppå. Men tilläfwentyrs hafwa äfwen många bland dem, som här äro församlade, mången bland eder, mina åhörare, ingen annan plats på Golgatha än den, som wid korsfästelsen intogs

af den skådelystna judiska folkhopen. Ty på detta Golgatha intager hwar och en af oß den plats, på hwilken hans hjertas tro eller otro ställer honom, och det är ocksä derför, som menniskors hjertans tankar här blifwa uppenbara. Derför, pröfwa dig sjelf, o menniska, då du nalkas den lidande Frälsaren, och begråt din hårdhet, ditt sinnes fåfänglighet inför Hans kors.

Men hwem uppmäter djupet af den ondska, som rymmes i ett menniskohjerta, när det gifwer sig i mörkrets wåld, till att tjena synden? Det stannar då icke länge wid det djuriska, utan fortgår till det djefwulska. Af detta slag äro de utbrott af ondska, som wår text i det följande omtalar. I hånfulla åtbörder och utmanande smädelser gifwa de förbigående uttryck åt en djefwulsk skadefröjd, och icke ens öfwerste prester, skriftlärde och äldste anse det under sin wärdighet att deltaga i sådana glädjeyttringar öfwer den lysande segern. Hjertat måste här röja sig; ondskan måste här blotta sin natur, sitt egentliga ursprung. Det war afgrundens andar, som sammansworit sig emot Jesus. Den gamle ormen sprutade genom menniskors tungor sitt gift öfwer Honom, som nu i sin djupaste utblottelse, stod i begrepp att söndertrampa hans hufwud. Men hwem de tjena och hwad de göra, det weta icke desse förblindade, som genom sin otro låna hjerta och tunga åt mörkrets makt till utlåtelser sådana som dessa: "Twi dig! Du som bryter ned templet och bygger det på tre dagar upp. Hjelp dig sjelf och stig ned af korset. Christus, Israels Konung, stige nu ned af korset, att wi måtte se och tro. Han hafwer förtröstat på Gud; Han frälse nu honom, om Han hafwer behag till honom, ty han hafwer sagt: Jag är Guds Son."

Att krigsknektarne, följande ett föredöme, som såwäl motswarar deras råa sinne, instämma i de judiske förmännens hånande skadeglädje, kan icke förundra oß. Men att en af de twänne ogerningsmän, som äro upphängde på hwar sin sida om Jesus, ännu med döden för ögonen och wid sjelfwa ingången till en fruktanswärd ewighet, rörer sin domnande tunga

mot Herren, detta är dock ett sådant bewis af förhärdelse, som måste förwåna enhwar, så länge han icke i sitt lif blifwit bekant med otrons makt att förhärda sinnet icke blott mot intryck af sanningens ord och andras nöd, utan äfwen mot de mest förkrossande egna erfarenheter. Det är sannt, att lidandet i hög grad är egnadt att föra menniskan till sig sjelf och häfwa det bländwerk, hwarmed werlden tjusar hennes sinne, och särskildt måste en nära förestående, oundwiklig död wara mäktig att bringa henne till besinning, om eljest något lifwets läge kan hafwa den inwerkan. Men i och för sig skall dock ingenting yttre kunna krossa den hårdhet, som otron förorsakar i hjertat. Om icke nåd till förödmjukelse i det inre anammas, skola icke ens de bittraste smärtor, de mest förödmjukande yttre erfarenheter kunna bryta sinnets högmod, såsom Wisheten så träffande talar: Om du krossar en dåre i en mortel såsom gryn med stöt, så wiker dock icke hans dårskap ifrån honom (Ordspr. 27: 22). Det är försummelsen af denna i en belägenhet såsom deras så nära liggande, så hardt när sig påtwingande nåd, den andre röfwaren förebrår sin hädande olyckskamrat, i det han straffar honom och säger: "Fruktar du icke heller Gud, du som är i samma fördömelse? Och är det wäl rätt med oß, ty wi lide det wåra gerningar wärda äro; men denne hafwer intet ondt gjort." Han förundrar sig öfwer sin stallbroders framhärdande obotfärdighet och i sjelfwa werket är ock otrons förhärdelse ett mörkrets under, icke mindre än sinnesändring och tro äro under af den gudomliga nåden. Den botfärdige wet sig icke, när han ingått i bättringen, hafwa gjort någonting annat än det, som för honom warit helt naturligt att göra; och den obotfärdige åter finner sin wäg helt naturlig. Så skilja sig menniskor, som befunnit sig i samma yttre omständigheter, ja, öfwat samma synder och delat samma öde i werlden, dock på ett wäsendtligt och för ewigheten afgörande sätt från hwarandra i döden. Och hwem genomskådar grunden härtill? Han allena, som ransakar hjertan och pröfwar njurar och känner alla menniskors innersta. Inför Honom äro många, som i menniskors

ögon likna hwarandra, dock wäsendtligen skiljaktiga, under det andre, som inför menniskor äro widt från hwarandra åtskilda, wäsendtligen äro hwarandra lika. Och länge förberedt i det fördolda är mången gång ett nådens werk, som plötsligt spirar upp ur en af bättringstårar wattnad jord. Öfwerraskande och skönt uppenbarar sig här ett Guds nådawerk i den bestraffning, hwarmed den botfärdige röfwaren lössäger sig från sin stallbroders onda sinne, och i den bekännelse, hwarmed han böjer sig under den swåra agan såsom wälförtjent och antager sig Dens oskuld, som i detta ögonblick är föremål för hela werldens hån. Men rent af underbar är den bön, som han derpå ställer till den Törnekrönte: Herre, tänk på mig, när Du kommer i ditt rike. Han icke blott har gudsfruktan nog, att icke frukta menniskors förakt, utan han har gudomlig galenskap nog att tro, att den wid hans sida Korsfäste, som är utstött af sitt folk och öfwergifwen af sina anhängare och dömd af rättwisans handhafware, werkligen är den messianske Konungen. Han tror på Jesu konungsliga rike, han tror på Hans tillkommelse i härlighet, och han utbedjer sig för den tiden en ynnestfull åtanke af Honom. Det är en tro, som lösgjort hans ande från werldslighetens alla band och gifwit honom kraft att swinga sig upp öfwer allt tidens elände, och denna tro har han fattat med sitt hjerta, medan han med sina lemmar är bunden hårdt wid ett kors. Men Guds Ord är icke bundet. Uppenbarligen har eld nedfallit af himmelen och antändt det förkrossade hjertats offer och uppstiger nu i rökelsen af denna bön mot himmelen. Och det som genom en sådan tro hörer himmelen till, det måste till himmelen, om det ock skall hemtas dit från ett häkte och en galge på jorden. Sannerligen säger Jag dig: i dag skall du wara med mig i paradis — så swarar Jesus den bedjande röfwaren. Icke först i en mer eller mindre aflägsen framtid eller med en blott åtanke lofwar Herren att hugna honom. Nej, ännu innan denna förfärliga dag på jorden har ändats, skulle han undfå ett personligt möte med sin Frälsare i de saliga andarnas werld, bland alla

dem, som i tron afsomnat och nu i hoppfull förbidan motse sin förloßning.

Frälsaretron hade sålunda, ehuru sjelf inbegripen i en alla krafter uppfordrande kamp, ännu haft tid till en kärleksfull förbön för hårda fiender, en kärlekens omsorg för sörjande wänner och ett kärlekens löfte till en botfärdig, bedjande syndare. Men nu skulle denna höga tro, som icke blott inwärtes städse öfwerwunnit anfäktningarnas mörker, utan äfwen allt intill denna stunden förmått att sprida kärlekens strålar omkring sig på jorden, fördöljas bakom ett töcken, som icke mer lät en enda stråle af Gudomens härlighet framtränga till Återlösarens eget hjerta. Noggrant angifwes den stunden, ty med densamma ingingo den sista, ewigt betydelsefulla afgörelsens timmar, och hwad derunder tilldrog sig i Återlösarens själ afspeglade sig i sjelfwa naturen. Och war detta, heter det, wid sjette timmen. Men ifrån sjette timmen wardt ett mörker öfwer hela landet, intill nionde timmen, och solen miste sitt sken. Såsom Herren till sin kropp led utanför det jordiska Jerusalem, som föreställde Guds heliga stad, så led Han i dessa fasansfulla stunder till sin själ utanför helgedomen af Guds gemenskap. Wi läre detta af Hans eget ord, i det Han wid nionde timmen ropade med hög röst och sade: Min Gud! min Gud! hwi hafwer Du öfwergifwit Mig? Lydig sin Fader allt intill den djupaste utblottelse i sin ande, smakade Han den fullkomliga gudöfwergifwenheten, den ewiga döden, som är syndens yttersta lön. Så blef Han en förbannelse för oß. I sin menskliga själ bar Han bördan af menskliglighetens oändliga skuld. Guds allt intill nedersta afgrunden brinnande wrede erfor Han såsom en eld i alla sina själs- och kroppskrafter, hwarför ock hela Hans warelse, efter den brännheta kampens utkämpande, försmäktade af en törst, om hwilken den helige Ande redan ett årtusende tillförene hade talat genom Davids mun. På Hans rop: Mig törstar. skyndade då en af de närstående att doppa en swamp i ättika och på en isopstjelk hålla den för Hans mun, under det andre, likasom för att ända till det yttersta bewisa menniskors sig

lik förblifwande galenskap, mena att det på Ebreiska uttalade böneropet till Gud: Eli, Eli wore en åkallan af Elias och att man först borde afwakta hwad werkan en sådan bön kunde hafwa. Men stunden war nu kommen, då Han skulle lemna den werld, hwarest så mycken dårskap och ondska förföljt Honom intill de sista ögonblicken. Då Jesus hade mottagit ättikan, förklarade Han sitt lifs stora werk fullbordadt, sägande: Det är fullkomnadt, och höjde derefter ännu en gång i werlden den heliga stämman, i det Han med hög röst ropade: Fader! Jag befaller min ande i dina händer, hwarefter Han böjde ned hufwudet och gaf upp anden.

Så hade nu menniskans Son pliktat för menskligthetens synd, så dog den Förstfödde för sina bröder, så försonade Herren genom lydnad intill döden hwad tjenaren brutit. Han som är sjelfwa Lifwet gick genom dödens portar in i det stora dödsriket, men Han ingick dit såsom Segrare. Werldsfursten, som bragt det derhän, måste nu erfara, att han störtat sitt rikes grundwalar, just då han i sitt öfwermods högsta förblindelse menat sig betrygga detsamma för ewigt. Ty från lagens förbannelsedom, i hwilken hans skräckwälde öfwer menskligheten haft en rättsgrund inför Gud, hade Jesus genom sin död wunnit oß en förloßning, i det att i och med Hans förnedringskropp sjelfwa lagbudens handskrift, som stod oß emot och på hwilken förbannelsen grundade sig, blifwit naglad wid korset och så undanröjd (Col. 2: 14). Också dröjde icke Jesu död att låta förspörja sin kraft. Födslosmärtor genombäfwade i detta ögonblick hela Guds skapelse. Himmelen, jorden och dödsriket erforo deß werkningar. Förlåten i templet, hwilken afstängde det allraheligaste, som war sjelfwa himmelens förebild, från den öfriga helgedomen, remnade i tu stycken från ofwan och ned igenom, och jorden skalf och hällebergen remnade och grafwarna öppnades, och många de heligas lekamen, som sofwit hade, stodo upp och gingo ut ur sina grafwar efter Hans uppståndelse och kommo i den heliga staden och uppenbarades många. Och till och med det, som synts hårdare på jorden än sten och orubb-

ligare än hälleberg, menniskohjertan och menniskosinnen, började nu skakas och brista. Den romerske höfwidsmannen och de under honom waktgörande knektarne, när de sågo jordbäfningen och de ting som skedde, woro storligen förfärade och prisade Gud och sade: Sannerligen war denne en rättfärdig man och Guds Son. Och allt folk, som dit kommet war att se häruppå, då de sett hade hwad der skedde, slogo de sig för sitt bröst och gingo hem igen.

Må äfwen wi, mine åhörare, hwar för sig på denna Jesu Christi döds åminnelsedag innerligen slå oß för bröstet i känsla af skuld och gå in i wårt hjertas enrum, för att der inför wår Gud betänka hwad det är, som på Golgatha tilldragit sig. På denna hufwudskalleplats äro Guds wisdoms djup och wår salighets hemlighet afslöjade. Men de måste äfwen i oss uppenbaras. I wåra hjertan måste wi genom Christi döds kraft blifwa omskurne, på det bilden af det blodiga korset och af den Törnekrönte, som derpå är fästad, måtte genom tron kunna aftrycka sig uti dem. Ty i wårt kötts förhud kunne wi icke se den Korsfäste med trons öga. Men af det seendet beror dock wårt ewiga lif. Sjelf betygade Han det, då Han talade om sin förestående upphöjelse på korset. Låtom oß derför i botfärdig tro blicka upp till den lidande Frälsaren. Ty såsom Moses i öknen gjorde en kopparorm och höjde honom upp på en stång, på det hwar och en, som såg på den kopparormen skulle blifwa wid lif, så har ock menniskans Son blifwit upphöjd på korset, på det att hwar och en, som tror på Honom, skall icke förgås, utan hafwa ewinnerligt lif. Amen.

Maria Magdalena wid Christi graf.

Joh. 20: 11—18.

Men Maria stod och gret utanför grafwen. Wid hon nu så gret, lutade hon sig in i grafwen; och fick se twå englar i hwita kläder, sittande den ene wid hufwudet, och den andre wid fötterna, der Jesu lekamen hade legat. De sade till henne: Qwinna, hwi gråter du? Sade hon till dem: de hafwa tagit bort min Herra; jag wet icke hwar de hafwa lagt Honom. När hon detta sade, wände hon sig tillbaka, och fick se Jesum stående; och wißte icke, att det war Jesus. Sade Jesus till henne: Qwinna, hwi gråter du? Hwem söker du? Hon menade att det war örtegårdsmästaren, och sade till Honom: Herre, hafwer du burit Honom bort, säg mig, hwar du hafwer lagt Honom, och jag will taga Honom. Jesus sade till henne: Maria. Då wände hon sig om och sade till Honom: Rabbuni (det är Mästare). Sade Jesus till henne: Kom icke wid Mig, ty jag är icke ännu uppfaren till min Fader; men gack till mina bröder, och säg dem: Jag far upp till min Fader och eder Fader, och till min Gud och eder Gud. Maria Magdalena kom, och kungjorde lärjungarna, att hon hade sett Herran; och att Han hade sagt henne detta.

Så snart sabbatsdagen gått till ända, widtogo de heliga qwinnorna, som tillhört Jesu förtrognare wännekrets, nödiga anordningar för att bewisa den bortgångne Mästaren den tjenst, som numera war den enda deras kärlek förmådde. Redan på aftonen uppköpte de wälluktande kryddor, för att icke förlora de första stunderna af den kommande dagen, och samma kärlekens ifwer tillät dem ej heller att afbida dagens fulla gryning. Bittida, medan det ännu mörkt war, begåfwo de sig till grafwen för att smörja Jesu lekamen. Det war Maria, Kleopas' hustru, en syster till Jesu moder, och Maria Magdalena och Salome, moder till apostlarne Jakob den äldre och Johannes, samt Johanna, Chusas hustru. Djup war den

sorg, som tryckte dem alla, ty de hade älskat Jesus med en odelad hängifwenhet och hade af Honom fått det, som war mera än allt hwad jorden har och mera än sjelfwa lifwet, och wißte sig stå i en större kärleks- och tacksamhetsskuld till Honom, än någonsin en menniska har stått eller kan stå till en annan menniska. Men djupast bedröfwad war dock Maria Magdalena, ty hon hade af den hand, som enligt hennes föreställning låg kall och liflös i grafwen, blifwit uppryckt ur det allradjupaste elände och, om någon, kände hon sig stå i en oändlig tacksamhetsskuld till sin Frälsare. Med hastigare steg skyndade hon till det rum, som i dessa sorgens dagar war henne det käraste på jorden, och anlände till grafwen före de öfriga, i hwilkas sällskap hon anträdt wägen. Framkommen finner hon stenen bortwältad från ingången och blifwer deraf så öfwerraskad, att hon, utan att närmare undersöka förhållandet, ilar tillbaka till de sörjande lärjungarne med budskapet härom. Icke mindre owäntad träffar underrättelsen dem. Petrus och Johannes kunna icke förblifwa stilla derwid; de wilja sjelfwe förskaffa sig wißhet i den sällsamma saken och begifwa sig derför till grafwen, åtföljde af Maria Magdalena. Undrande återwända de derifrån, sedan de funnit Marias berättelse sannad. Ensam stannar hon qwar efter deras bortgång. Så finne wi henne i wår text. *Maria stod och grät utanför grafwen.* I sanning, hennes tårar woro bittra tårar, tårar af en namnlös smärta och saknad, och kunde af ingen mensklig tröstare aftorkas. Hon grät deröfwer, att hennes Frälsare för henne icke mera fanns till, att hon förlorat sin himmelske Wän, hwilkens förbarmande kärlek hade räddat henne från eländets djup och återskänkt henne åt lifwet i Gud, ja, genom sitt Ord och sin Ande sjelf blifwit hennes själs själ och hennes lifs medelpunkt. I all sin påkommande nöd, i alla sina heta strider, hade hon hittills funnit sitt säkra stöd och sin trygga tillflykt hos Honom, och stormarne i hennes oroliga hjerta hade städse lagt sig för Hans milda, men wäldiga röst. Nu skulle denna röst icke mera nå hennes öra och hennes skilsmässa från den gudomlige Wälgöraren war för hennes

känsla icke såsom den skilsmässa, wid hwilken man skiljes från en wän, som blott för en kort tid aflägsnar sig från sin wän, utan såsom den skilsmässa, wid hwilken intet återseende mera är att förwänta. Ingen som förstår att blicka in i Maria Magdalenas ställning och själstillstånd skall förundra sig, att hennes tårar flödade ymnigt, när hon stod wid Jesu graf, och att jorden då syntes henne såsom en öcken, och sjelfwa dagens ljus glädjelöst. Wi skole fastmer se Guds barmhertighets hand deruti, att hon icke alldeles nedsjönk i mißtröstan, att ett dunkelt hopp ännu kunde röra sig i hennes själ och hålla henne qwar på detta smärtans rum. Ty wisserligen war det dock ett hemligt hopp, som kämpade i hennes inre, då hon så dröjde wid grafwen och *wid det hon grät lutade sig in i densamma.* Det war någonting inom henne, som dref till att spana och söka, utan att hon rätt wißte hwarest eller hwartill, och i djupet af sin själ tilltalades hon hemligen af en tröstens engel, redan innan de himmelska sändebuden mötte hennes blickar. Men i grafwen, som kort förut befunnits tom, fick hon nu se *twå englar i hwita kläder, sittande den ene wid hufwudet och den andre wid fötterna der Jesu lekamen hade legat.* Hade icke sorgen betagit henne all besinning, så skulle den himmelska företeelsen hafwa hämmat tårefloden och återfört henne till besinning och eftertanke. Hon skulle hafwa förstått, att hwad som nu hade händt icke fick ses på blott menskligt sätt, enär det påtagligen war föremål för sjelfwa himmelens deltagande, och att hon, för att här komma till klarhet, måste wakna upp ur det drömtillstånd, hwari sorgen hade försänkt hennes inre menniska. Talade icke de heliga englarne tydligt nog genom sin blotta närwaro i grafwen om Guds hand, Guds makt, Guds wärd och ledning i alltsammans? Och ännu mer: när de sutto den ene wid hufwudet och den andre wid fötterna, der Jesu lekamen hade legat, war det icke då, såsom hade de med hela sin närwaro sagt: se här bewiset, att din Mästare från hufwud till fötter warit omsluten af Fadrens mäktiga beskydd? Men för det språket hade hon nu icke öra, och icke ens häpnad

tycktes den utomordentliga synen förmå att uppwäcka i hennes eljest för intryck så känsliga sinne. Ett intryck hade hon mottagit så djupt, att hon syntes otillgänglig för alla andra; och hwilket detta war, det wete wi wäl, men höre det ytterligare af hennes egen mun, då hon på englarnes deltagande fråga: qwinna, hwi gråter du? gifwer detta okonstlade swaret: de hafwa tagit bort min Herre och jag wet icke hwar de hafwa lagt Honom. Såsom måste hwar man weta, hwem hennes Herre war, nämner hon icke ens Hans namn, utan klagar endast deröfwer, att man icke blott beröfwat henne Honom, som warit hennes allt, utan ännu dertill bortsläpat Hans liflösa lekamen från grafwen till något för henne obekant rum. De med hwarandra oförenliga motsatserna i denna sin klagan märker hon icke. Hon erkänner ännu den Korsfäste såsom sin Herre, sin af Gud henne gifne Frälsare, och låter dock sorgens dimma så omtöckna sin ande, att hon icke kan skönja Guds hand uti händelserna, icke fasthålla tron på en allsmäktig och barmhertig ledning deruti, utan endast ser det menskliga godtyckets tröstlösa wälde i allting. "De hafwa tagit bort min Herre", säger hon, likasom kunde öfwerhufwud menniskor fritt göra och låta hwad de wille med Guds Helige och likasom hade de särskildt nu, twärtemot Guds wilja och råd, kunnat bortföra Hans liflösa kropp. Hade hon förmått att tänka på ett sammanhängande sätt, så hade hon förstått, att hon antingen icke egde att i Jesus se den Herre, som hon hållit Honom för att wara, eller också icke finge anse något af det som rörde Honom gå wind för wåg efter menniskotyckenas windkast och slumpens tillfällighet. Men wi se här ett prof deruppå, huru förwilladt och förwirradt förståndet kan blifwa i pröfningens stunder äfwen hos redliga sinnen, som af hjertat älska Gud och söka Honom, när nemligen de söka och älska Honom på ett sinligt sätt, med naturkänslans styrka, men ännu icke äro rustade för sina strider med de rätta andewapnen, icke under inre bön, djupgående sjelfpröfning och naturens afdöende hafwa i anden införlifwat sig med det Ord, som ännu sedan alla andra ljus hafwa slocknat lyser i det mörka rum-

met, till deß dagen inbryter. Ty skall det gudomliga Ordets löften och tillsägelser wara oß en säker ledstjerna under pröfningens mörker, då måste wi tillse icke blott att wi i allmänhet göra oß dermed förtrogna, utan derjemte äfwen att wi icke förlita oß på blotta bokstafwen och omedelbart fröjda oß i deß sken, såsom kunde bokstafwen i och för sig gifwa ljus och wägledning nog, utan winnlägga oß derom, att under en oaflåtlig inre botgöring åtkomma den lefwande sanning, som är det gudomliga Ordets fördolda kärna. Det är dock endast det i hjertat upptagna, bewarade och öfwade ordet, som i bedröfwelsens och bepröfwelsens stund kan upplysa, hugswala och nära. Gifwe Gud, att alle de, som wilja höra Herren till, toge detta rätt allwarligt till hjertat! De skulle dermed wisserligen icke blifwa förskonade från nöd och sorg, ty dessa tillhöra nu en gång menniskans lif, såsom Skriften säger att "menniskan födes till olycka såsom fågeln till att flyga," och de tillhöra deßutom särskildt salighetens wäg, såsom födslosmärtorna tillhöra födelsen, ty "genom mycken bedröfwelse måste wi ingå i Guds rike"; men de skulle dock undgå det swåra själsqwalet att behöfwa söka sin Frälsare i grafwen, bland de döda, i stället för att söka Honom såsom den Lefwande. Ty så förwändt söka Honom alle de, som wilja finna Honom efter deras eget sinne, i deras förutfattade mening, deras en gång inlärda begrepp och föreställningar. Ja, så fast sätter sig mången in i ett förwändt sökande, att han antingen will finna sin Frälsare i grafwen, i bokstafwen och menniskomeningen, eller ock alldeles icke will finna Honom. Icke med egensinnet i en sådan förwändhet hade Maria Magdalenas sökande någonting gemensamt, men wäl med det oförstånd, som deruti uppenbarar sig. Hon led det swåra qwalet att söka sin Frälsare i grafwen, söka Honom således der Han icke kunde finnas och der Han, om Han funnes, icke kunde skänka henne den hugswalelse, som hon behöfde. Ty hade wäl Marias hjerteqwal blifwit botadt, om hon funnit Jesu lekamen i grafwen? O nej, såret hade då endast på nytt rifwits upp och om möjligt förwärrats. En bättre tröst måste hon undfå, om smärtans

och saknadens tårar skulle aftorkas; endast den uppståndne och lefwande Frälsaren förmådde hugswala henne, och för att få se Honom måste hon wända ryggen till det rum, der hon nu så fruktlöst sökte sin smärtas lindring. Och så måste ock hwar och en själ, för att finna Jesus efter anden, wända ryggen wisserligen icke till bokstafwen af Guds ord, men till det som hon på grund af blotta bokstafwen och den menskliga utläggningen har menat sig redan fatta och weta; hon måste från den sinliga form, i hwilken hon tilläfwentyrs redan har känt sin Frälsare såsom till det yttre eller, för att tala med Paulus, "känt Honom efter köttet", med sin tros begär wända sig åt ett annat håll, i det hon öppnar sig för en ny underwisning af Anden, för ett nytt lif ofwanefter, ett uppståndelselif, som ur inga lärosatser, ingen bokstaf kan framtwingas.

Men det gifwes ännu ett annat sätt, hwarpå en själ, som söker Jesus, söker Honom så, som wore Han i grafwen, och derför söker förgäfwes. När menniskan begynner att wakna till sjelfkännedom inför Gud och får blick på sitt lifs synder, så inser hon med smärta, huru mycket godt hon har förlorat, och när då hela hennes framfarna lif framställer sig för henne, är deß förlorade goda såsom en djup graf, i hwilken Frälsaren för henne blifwit begrafwen, utan att hon eger något hopp om Hans återuppståendе derutur. Hon blickar då alltjemt tillbaka på det förflutna, likasom kunde det derunder orätt gjorda på något sätt göras ogjordt eller det förlorade goda i samma gestalt, som det en gång har förefunnits, någonsin återfås. Will då en sådan ångerfull menniska undgå att söka den Lefwande bland de döda, söka sin Frälsare i grafwen, så måste hon upphöra att på ett så ofruktbart sätt stirra tillbaka på det förflutna. En sjelfwisk åtanke deraf är nu, med det tungsinne den framkallar, icke mindre till hinder för en sann bättring, än den lättsinniga förgätenheten war före uppwaknandet. Det är wäl sannt, att den rätta botfärdigheten alltid hänwisar menniskan till att med den förlorade sonen gå till sig sjelf och besinna hwad hon haft och hwad hon förlorat, den uppkallar i hennes själ de gamla syndaminnena, för att dermed föröd-

mjuka henne och föra henne till den helsosamma sorgen efter Guds sinne. Ingen som rätt will sin salighet försummar derför att bedja Gud om en sådan bättringsnåd, och att städse ånyo utbedja sig densamma, synnerligen när han i anden will nalkas sin Återlösares kors och graf. Och då en Christi lärjunge alla dagar bör infinna sig der, så har han ock alla dagar att kasta blicken tillbaka på sitt framfarna lif och sitt hjertas inneboende förderf. Endast så kan han dagligen förnya sitt döpelseförbund och uppfylla sin första lärjungapligt hos den korsfäste Frälsaren. Men detta är då icke att med en ofruktbar sjelfbetraktelse blicka i grafwen af det förflutna, för att derutur få fram någon läkedom för det sargade samwetet eller finna frid för ett oroligt hjerta. Det är fastmer en sådan sjelfbetraktelse, som är motsatsen till all sjelfwisk betraktelse, i det den kommer menniskan att wända ryggen till all egen rättfärdighet, att afsäga sig sjelfwa begäret derefter och med sin troshunger sträcka sig efter Guds rättfärdighet, som förehålles henne i evangelium om den för wåra synder döde och för wår rättfärdighet uppståndne Frälsaren.

Men wändom oß åter till den sköna bilden af en Jesus sökande själ, sådan denna framstår i Maria Magdalena wid Christi graf. I grafwen söker hon sin Frälsare. Hennes förstånd är omtöcknadt af sorgens dimmor och intet ljus af de gudomliga löftesorden genomtränger det dunkel, i hwilket hon famlar, men i hennes hjerta har dock kärleken till Herren Jesus icke utslocknat. Såsom magnetnålen wänder sig hän mot sin pol, så är ock Marias kärlek hänwänd till Honom och känslig för Hans närhet. Osedd har den Uppståndne redan nalkats henne. I sitt hjerta erfar hon dragningskraften deraf, men anar ännu icke, hwad hon dock innerst redan förnimmer. Icke förr hade hon framfört sin klagan inför de himmelska wäktarena, än hon genom en känsla af någonting oförklarligt wände sig om och fick se Jesus stående och wißte icke, att det war Jesus. Hwarför kände hon Honom icke? War wäl hennes öga skummare än wanligt eller stod Han framför henne i förklädnad eller i en främmande skepnad? Intet-

dera war fallet, men wi se här ett prof derpå, att det till att se icke är nog med kroppslig förnimmelse, om icke sinnet är närwarande, och att, såsom en god skrifttolkare säger, "det hwarifrån mitt sinne är så oändligt långt borta, som Maria Magdalenas war från tanken på Herrens uppståndelse, det ser och igenkänner jag icke strax, om det ock stode lifslefwande för mina ögon." Endast småningom återwinner hon medwetande och besinning. *Qwinna, hwi gråter du? Hwem söker du?* säger den Uppståndne deltagande till henne. Men en så plötslig förändring fattar hon icke; täckelset hänger ett ögonblick qwar för hennes ögon, så att hon tager Honom för wäktaren öfwer örtagården, i hwilken grafwen war belägen, och i denna tanke begärer upplysning om förhållandet. *Herre,* säger hon, *hafwer du burit Honom bort, så säg mig, hwar du hafwer lagt Honom, och jag will taga Honom.* I sin själs förwirring, som wisserligen icke är utan skuld af otro, uttalar hon dessa orden, men de äro tillika ett rörande uttryck af den kärlek till Frälsaren, hwaraf hennes hjerta är uppfyldt. Till den himmelske Wännen är dock hennes själ rigtad med hela sin längtan och ingenting skapadt har kunnat fylla den tomhet, som förlusten af Honom har förorsakat i hjertat. Trogen kärlekens maning har hon förgätit wakten wid grafwen och stenen för ingången, då hon med de öfriga qwinnorna begifwit sig på wäg för att smörja Jesu lekamen; kärleken kommer henne ock nu att förgäta sin oförmåga att på egna armar kunna taga Hans liflösa lekamen. Det är en ädel sjelfförgätenhet, som framlyser i hela hennes förhållande; och Han, för hwilkens skull hon glömmer sig sjelf, Han glömmer icke henne tillbaka, utan utwäljer henne till första föremålet för herdakärlekens omsorg. Icke genom tjenande englar fick budskapet om uppståndelsen frambäras till Magdalena; i egen person will den Uppståndne bringa henne detta höga glädjebud och gifwer dermed ett oförgätligt wedermäle af sin nedlåtande kärlek till alla dem, som, om än behäftade med mångfaldig swaghet, dock *söka Honom af allt hjerta* eller som, om än under sitt föregående lif djupt nedsjunkne i syndens elände, dock i innerlig

bättring hafwa hänwändt sig till Honom. Att wi så hafwe att betrakta denna tilldragelse, dertill kunne wi särskildt sluta af de ord, i hwilka evangelisten Marcus omtalar densamma. "När Jesus war uppstånden," säger han (Marc. 16: 9), "om morgonen på första dagen i weckan, *syntes han först Maria Magdalena, af hwilken han sju djeflar utdrifwit hade.*" Uppenbarligen åsyftar han härmed att förhärliga den fria nåd, som är upphöjd öfwer hwarje annan rangordning, än den förbarmande kärlekens egen. Derför, o menniska, eho du är, låt äfwen ditt hjerta wid betraktandet af denna tilldragelse widga sig till tro på Jesu nåd *såsom öppen för dig,* om du blott är willig att gå ut från din gamla synd och fåfänglighet och i tron omfatta det himmelska goda, som bjudes dig. Om du derwid än länge måste bida efter din Frälsare och det will synas dig, såsom ditt sökande wore förgäfwes, så skall dock Herren i rätta stunden uppenbara sig för dig, och förwissa dig om delaktighet icke blott i sitt kors och sin död, utan ock i det lif, som Han återtagit ur döden och grafwen och som är segern öfwer allt hwad synd och död och afgrund heter, ett lif af oförgängligt wäsende och himmelsk kraft.

Stunden war nu kommen, då Maria Magdalena skulle se sin uppståndne Frälsare och påsksolen skulle gå upp i hennes hjerta. *Jesus sade till henne: Maria. Då wände hon sig om och sade till Honom: Rabbuni.* När hon hörde sitt namn nämnas, igenkände hon åter den älskade stämman och strax upplåter sig hennes beklämda hjerta widt för den hänförelsens glädje, som öfwerströmmar henne. Men i ord kan hon icke uttala sin upprörda känsla. Att så plötsligt blifwa ryckt ur den djupaste sorg och återfå sitt enda och allt, det binder hennes tunga och hon förmår icke mer än ett enda ord, men i det ordet inlägger hon hela sin själ. Det är såsom ett omedelbart genljud af Jesu tilltal, då hon med utropet "min Mästare" på sina läppar nedsjunker till jorden, för att omfatta Hans fötter. En underbar syn och ett underbart möte! Den nyss ifrån ewighetens graf uppståndne, med en förklarad lekamen beklädde Menniskosonen, nu i kraft bewisad såsom Guds

Son, står här gentemot en ännu werlden och tiden tillhörande lärjunginna och tilltalar henne wid namn förtroget, såsom en wän tilltalar sin wän. Ja, wäl förtroligt, men dock så, att Han skyndar att förebygga hwarje sådant närmande, som, om ock menskligt än så rent, dock på något sätt stode i strid med naturen af Hans nya uppståndelselif. *Kom icke wid mig,* säger Han, *ty jag är icke ännu uppfaren till min Fader; men gack till mina bröder och säg dem: Jag far upp till min Fader och eder Fader, till min Gud och eder Gud.*

Men hwarför förbjöd då Herren Maria Magdalena att widröra Honom? Sjelf angifwer Han wäl orsaken, i det Han förklarar sig ännu icke wara uppfaren, men stå i begrepp att fara upp till sin Fader; men förunderligt dunkel synes oß denna grund till Herrens förbud, och detta så mycket mera, då wi besinne, hurusom Han wid andra uppenbarelser efter sin uppståndelse icke blott tillät sina lärjungar att widröra sig, utan äfwen uppmanade dem dertill. Så sade Han ju till apostelen Thomas: "räck hit ditt finger, och se mina händer, och räck hit din hand, och stick henne i min sida; och war icke twifwelaktig utan trogen." Och om de öfriga qwinnorna, som senare än Maria Magdalena framkommit till grafwen, berättar evangelisten Mattheus, att Herren mötte dem på återwägen från grafwen och att de, sedan Han helsat dem, gingo fram och *fattade om* Hans fötter och tillbådo Honom. Marias egen själsställning måste här tjena oß till förklaring. Å ena sidan älskade hon Herren, såsom wi hafwe sett, af hela sitt hjerta, odeladt och uppriktigt. Men å andra sidan war dock hennes kärlek ännu, såsom wi äfwen antydt, af en wiß *sinlig* natur. I ett slags öfwermått af tro war hon färdig att anse Herren hafwa återkommit från de döda för att *alldeles så som tillförene* lefwa med de sina i werlden. Men icke en skymt af en så sinlig föreställning wille Herren tillåta hos henne. Hon måste weta, att Hans nuwarande tillstånd war en öfwergång till ett andeligt, rent himmelskt tillwarelsesätt; icke ett ögonblick fick hon tänka, att hon åter hade Honom hos sig på

samma sätt som tillförene, då Han tillhört denna wår werld och warit iklädd en dödlig lekamen. Och dock låg en sådan ytterlighet henne så nära wid den utomordentliga rörelse, hwaruti hon befann sig. Gentemot denna, råmärket mellan himmel och jord öfwerskridande kärleksbetygelse war det, som Herren ställde sig på afstånd med de orden: "Kom icke wid Mig, ty Jag är icke ännu uppfaren, men Jag far upp." Men i den Uppståndnes helsning till en lärjunginna af ett så rent uppsåt och en så innerlig hängifwenhet måste dock närmandet, icke *aflägsnandet*, utgöra grundtonen. Så finne wi ock, att Herren framställer sin förestående himmelsfärd och det tillstånd, i hwilket Han genom himmelsfärden skulle inträda. Hwarje beröring med det gamla jordelifwet skulle då hafwa bortfallit hos Herren, men dermed äfwen den skranka mellan Honom och Hans lärjungar, hwilken sorgfälligt måste iakttagas, så länge ännu en möjlighet till beröring med jorden hos Honom förefanns. Då först skulle de på ett himmelskt sätt hafwa Honom närwarande hos sig äfwen *till kroppen*, sedan Han helt och hållet blifwit undanryckt den jordiskt sinliga närwaron hos dem. Till ett utöfwer synkretsen af det närwarande så upphöjdt och dock så nära liggande mål hänwisar nu Herren Maria. Det broderskap, som å Hans sida redan är en fulländad werklighet, skall genom Hans upphöjelse till Fadrens högra hand, men icke heller förr, blifwa ett ömsesidigt, så att de, som på Honom tro, skola genom Hans Ande wara werkliga barn af Hans Fader och Hans egna sannskyldiga bröder, som med broderlighetens fulla frimodighet kunna nalkas Honom och umgås med Honom. Till en så stor härlighet har Jesus genom sin uppståndelse öppnat wäg för de sina och Han låter kungöra den för dem i och med det budskap Han gifwer Maria att frambära: "Gå till mina bröder och säg dem: Jag far upp till min Fader och eder Fader, till min Gud och eder Gud."

Om någonsin en menniskas steg hafwa warit af glädje bewingade, så woro det wisserligen Maria Magdalenas, då hon från skådeplatsen för sin djupaste sorg fick återwända med

lifwets budskap och Lifsförstens helsning till de sörjande lärjungarne. Och om eljest någonsin det ordet har sannats på jorden: "de som med tårar så, skola med glädje uppskära," så uppfylldes det nu uti hennes hjerta. Men hwad henne wederfors, det är ock skrifwet oß till uppmuntran, om wi af hjertat söke Jesus och efterlängte gemenskap med Honom. Icke will Han bespara oß botsmärtans tårar och saknadens bitterhet, men Han skall i det fördolda uppehålla oß derunder med sin hand och bereda oß för sin nåd. Och om wi framhärde hos Honom, ehuru wi ingenting förnimme af Hans närwaro, så skall Han omsider göra sig känd för wårt hjerta och låta det budskapet: Herren lefwer blifwa en orygglig wißhet äfwen för oß. Och ehwar i och med detta budskap uppståndelsens sanning blifwer beseglad i ett menniskohjerta, der uppwäckes då lifwets, det ewiga lifwets fröjd, och detta är den fröjd, som ingen skall taga ifrån oß. Den swage blifwer då stark, den förskrämde frimodig, och midt igenom denna sorgernas och dödens werld öppnar sig för den genom Jesu Christi uppståndelse pånyttfödda menniskan en konungslig och lefwande wäg till den himmel, der glädje är tillfyllest och stor fröjd på Guds högra hand ewinnerligen. Amen.

Rättfärdiggörelsen.

Säll är den, hwilken öfwerträdelsen förlåten är, den synden öfwerskyld är. Säll är den menniska, som Herren icke tillräknar mißgerning; i hwilkens ande ingen falskhet är. Med dessa för oß wälbekanta ord beprisar David i den 32:dra psalmen den menniskas lycka, som sökt och funnit sina synders förlåtelse hos Gud, och i sanning är detta också en lycka wärd att beprisa framför allt hwad i werlden är. Synden är dock det hemliga onda, som, kändt eller okändt, fördystrar menniskans lif, beröfwar henne sinnets och samwetets frid och gifwer den egentliga tyngden åt alla de bördor, som hon har att bära i werlden. Tag med detta onda och lifwet skall wara dig fattigt på glädje midt under njutningen af deß mångfaldiga goda; tag bort detta onda och nöden har mistat sitt swåraste tryck och sjelfwa döden sin udd. Du frågar måhända: står det då i min makt att taga med mig eller skilja ifrån mig ett ondt, som så helt och hållet wuxit upp med min natur och införlifwat sig med densamma? Det är sannt, af egen kraft förmår du det wisserligen icke och ett hastwerk är det för ingen del och det werkets fulländning ligger i hwarje händelse bortom jordelifwets gräns. Men genom förlåtelsens nåd kan dock synden rätt snart blifwa så till wida borttagen, att den icke såsom en fördömande skuld ligger tung på ditt samwete och beröfwar dig hjertats frid. Det kan ske, om du blott uppriktigt will det. Ingen annan egenskap än uppriktigheten framhåller David i wårt ingångsord såsom utmärkande för den, som funnit sina synders förlåtelse. En menniska, "som Herren icke tillräknar mißgerning", och en menniska, "i hwilkens ande ingen falskhet är", är för honom ett och detsamma. Då han prisar den menniska salig, "hwilken öfwerträdelsen förlåten och synden öfwerskyld är, hwilken Herren

icke tillräknar mißgerning", så är det således icke någon för flertalet af menniskor oåtkomlig lycka han beprisar, utan twärtom en lycka, som, om än smakad af få, dock står öppen för alla och tillbjudes alla, som hjertligen gerna wilja winna den. Och ingen annan är den Helige Andes afsigt, då Han genom Davids mun så besjungit benådningens, syndaförlåtelsens sällhet, än den, att uppmuntra enhwar, som får höra de orden, till att sjelf med sin troslängtan sträcka sig efter den nåden och emottaga anbudet af en sådan lycksalighet. Må wi då än widare begagna oß af dessa hans ord såsom en sådan uppmuntran, i det wi, efter högtidsdagens sed, uppstå och med förenade röster afsjunga dem i den lydelse de hafwa i 1:sta versen af 196:te psalmen i wår Kyrkopsalmbok:

Säll den, hwars öfwerträdelse
Den Ewige förlåter!
Säll den, som sin förwillelse
Bekänner och begråter,
Och med ett hjerta utan flärd,
Ifrån en ond och syndig werld,
Till Herren wänder åter!

Rom. 5: 18.

Såsom för ens synds skull är fördömelse kommen öfwer alla menniskor; så kommer ock genom ens rättfärdighet lifwets rättfärdning öfwer alla menniskor.

Det är den för oß alla så wigtiga frågan, huru wi skole blifwa rättfärdiga inför Gud, som det upplästa apostoliska ordet gifwer oß anledning att närmare eftersinna. Mycket har blifwit taladt och skrifwet i detta ämne; i långa och lärda afhandlingar har läran om rättfärdiggörelsen blifwit på det noggrannaste utredd och förklarad. Och dock synes saken ännu icke wara rätt på det klara, ty ännu alltjemt erbjuder den det christna folkets andeliga ledare någonting nytt att tala och skrifwa om, att utreda och förklara. Att döma härefter måste det wara synnerligen swårt att finna ett rätt swar på den frågan: huru blifwer en menniska rättfärdig inför Gud? Men

om det så wore, wore ju detta ett mycket olyckligt förhållande. Det skulle då kunna hända, att de mest uppriktiga, sanningsälskande, måhända eljest i Guds ord upplysta menniskor mißtoge sig i en af de hufwudsakligaste trossanningarna, emedan de icke hade nog skarpsinnighet att midt igenom alla hårfina skiljaktigheter utfinna det rätta eller icke wore nog lyckliga att från början träffa på den lärare, som bibringade dem de rätta talesätten och förståndsbegreppen. Men åter, mißtag i hufwudsak äro ju mycket allwarsamma mißtag; att härutinnan fela om sanningen, det är såsom att i det lekamliga lida brist på nödwändighetswaror, en brist som af intet öfwerflöd på annat kan ersättas.

Så illa är det dock i sjelfwa werket icke beställdt. Lätt nog kunne wi genom Guds Ord komma till insigt i det ifrågawarande, för oß så wigtiga ämnet, och det till en fullwiß och oswiklig insigt, som alldeles icke är beroende af den eller den menskliga utläggningen och framställningen. Men ett wilkor måste wi underkasta oß, ett enda och dertill ett enkelt, mycket enkelt wilkor, men som dock af de allraflesta menniskor förbises. Wi afse härwid icke egentligen de många, som alldeles icke bekymra sig om hwad det ewiga tillhörer, alldeles icke fråga efter någon rättfärdighet inför Gud, utan blott lefwa för dagen eller åtminstone blott för det timliga, betänkte på huru de skola förtjena sitt bröd, förrätta sina jordiska wärf och sysslor, fördrifwa sin lediga tid och dylikt. Det wore ju också orimligt att begära, att de, så länge de framlefwa sin werld i ett sådant sinne, skulle underkasta sig ett wilkor, det må nu wara hwilket som helst, för att inhemta någonting, som för dem icke har någon betydelse, något wärde. Skall det blifwa annorlunda för sådana menniskor, så måste de först komma att i sitt samwete känna och på allwar tillstå för sig sjelfwa, att det andeliga och ewiga har anspråk på dem lika wißt som någonsin detta timliga lifwet, och det oeftergifliga anspråk, hwilkas tillfredsställande icke går såsom af sig sjelft, så att man skulle uppfylla dem genom att uppfylla sina borgerliga pligter såsom en ärbar och anständig menniska, anspråk

som fordra att man på fullt allwar griper sig an och pröfwar sitt eget tillstånd, icke efter som det utwärtes *synes* wara, utan efter som det, enligt hjertats och samwetets hemliga wittnesbörd, inwärtes *är*, pröfwar sig inför det öga, som genomskådar hjertegrunden och upptäcker all den orenhet i tankar och begär, som derinne döljer sig, all högfärd, all afund, all wrede, all otuktighet, hwarmed menniskan i det fördolda befläckar sig. I spegeln af den gudomliga heligheten och rättfärdigheten, som framstår klar i det waknande samwetet, skall då menniskan komma till att widkännas en orättfärdighet, skuld och fördömelse, hwarom hon förut intet wetat, emedan hon till sin inre menniska lefwat i blindhet och mörker. Och hon skall då inse på en gång omöjligheten att sådan hon är bestå inför den Gud, hwars helighet och rättfärdighet är uppenbar i hennes samwete, och derjemte omöjligheten att lösgöra sig från Honom och dölja sig för Hans eldsblick. Hon skall göra en lefwande erfarenhet af hwad David uttalat i dessa orden: *Hwart skall jag gå för din anda? Och hwart skall jag fly för ditt ansigte?* Och under en sådan erfarenhet blifwer det henne en hjertats angelägenhet att få swar på den frågan: huru skall jag, arme syndare, blifwa rättfärdig inför lefwande Gud? huru skall jag blifwa sådan, att Hans närwaro, wid hwilken jag wet mig owilkorligen wara bunden, blifwer mig icke till dom och fördömelse, utan till upprättelse och salighet? När så rättfärdighetsfrågan blifwit en angelägenhet för menniskans hjerta, då har också wilkoret för det rätta swarets erhållande fått sin betydelse för henne, på samma gång hon blifwit iståndsatt att uppfylla detsamma. Och hwilket skulle wäl detta wilkoret wara? Ingenting annat än det, att man werkligen *will lära* af Guds Ord. Wi hafwe redan antydt, att så många menniskor förbise detsamma, och tillägge *nu*: månge icke blott bland de andeligen obekymrade och likgiltiga, utan äfwen bland dem, som uppwaknat till ett wißt frågande efter rättfärdigheten. Äfwen bland dessa finnas många, som aldrig blifwa Guds Ords lärjungar. Somlige af dem, i stället att gå till Guds Ord, för att deraf blifwa un-

derwisade till salighet, rådföra sig med sina egna, fåwitska tankar eller med andra andeligen okunniga menniskors tankar, kort sagdt, med kött och blod, såsom Skriften kallar det, och råka på denna wäg i den förblindelsen, att de mena sig genom egna werk kunna försona sina synder och åstadkomma en för Gud gällande rättfärdighet eller att de åtminstone hängifwa sig åt ett tröstlöst och fruktlöst bemödande att kunna bringa det derhän. Om sådana gäller då hwad apostelen Paulus säger om de förblindade Judarna: *de fara efter att upprätta sin egen rättfärdighet och äro så icke Guds rättfärdighet underdånige.* Men icke är detta, såsom det så ofta har blifwit framstäldt, den enda form, i hwilken en menniska, sedan hon uppwaknat till någon omsorg om sitt ewiga wäl, förbiser att låta lära sig af Guds Ord. Det finnes äfwen ett annat, i wår tid högst wanligt sätt, hwarpå detta wigtiga wilkor för inhemtande af en sann och lefwande kunskap om rättfärdighetens wäg förbises. Wi mene det, då man wisserligen går till Guds Ord, men dock icke går dit såsom den, som går till brunnen för att hemta watten och som derwid ser till, att han har ett tomt käril med sig, i hwilket han kan upptaga och förwara wattnet. Är kärilet, som han medför, uppfylldt af någonting annat, så skall han icke kunna ösa wattnet deruti, och är det till en del fylldt af någonting annat, så blifwer det i alla händelser en blandning han får och icke rent watten. Det är ytterst wanligt, wilje wi säga, att menniskor, som drifwas af ett andeligt behof och gjort en början till att söka Guds rike, gå till Guds Ord för att finna stöd för läromeningar och åsigter, som från annat håll blifwit dem bibringade och som de för ingen del äro williga att öfwergifwa eller låta beriktiga, ehwar så skulle behöfwas. De *weta* redan, huru det förhåller sig med Guds rike och deß rättfärdighet, weta på förhand hwad som *får* stå i Guds Ord eller icke stå der, och halka derför öfwer eller blunda för det, som icke rimmar sig med deras förutfattade meningar, egna wetande och inlärda talesätt. De forska måhända flitigt i Guds Ord, men så, att de blanda ihop deß lärdom med deras eget, så att deras

kunskap icke blifwer någonting helt och rent; utan en mången gång ganska grumlig och oren blandning. Emedan de försumma att afdö sig sjelfwa, blifwa de aldrig lärjungar af Honom, som sade: "min lärdom är icke min, utan Hans, som Mig sändt hafwer." Och det är helt naturligt, att på detta sätt aldrig någon full enstämmighet i tro och bekännelse kan åstadkommas, enär den enes tillblandning aldrig fullt liknar den andres.

Häruti hafwa nu i sjelfwa werket de ordatwister och det förståndsgräl sin grund, som äfwen fromma och i den heliga Skrift lärda män hafwa fört angående sättet för en syndares rättfärdiggörelse inför Gud. Men så länge striden sålunda föres på ett område, dit deß föremål icke hörer, är den till sin natur ändlös. Och i sådana strider, som till sin natur äro ändlösa, kan man ju aldrig winna några waraktiga segrar. Ware det derför fjerran ifrån oß, dyre åhörare, att inkasta oß i ändlösa strider, de må nu gälla hwad som helst, och på dem förspilla wår dyrbara tid! Hafwe wi begynt att fara efter rättfärdighet, nemligen icke efter en blott mensklig rättfärdighet, som kan stå tillsammans med så mycken inre orättfärdighet, utan efter Guds rättfärdighet, som är en sannskyldig och till sin innersta grund fullkomlig rättfärdighet; låtom oß då se till, att wi ocksä läre derom af Gud sjelf och icke af blotta menniskor. Nu är det wisserligen genom sitt i de heliga Skrifterna uppenbarade ord Gud lärer oß, men dock icke så, att den kunskap, som wi på egen hand plocka ihop ur Guds Ord eller tillegna oß af det, som andra menniskor mer eller mindre på egen hand hafwa plockat ihop ur Guds Ord, skulle wara en lärdom af Gud. Att blifwa lärd af Gud will säga att genom ordet undfå den Ande, som talar i ordet, och den andeliga sanningsbild, som deruti innehålles. Så allena kommer man till ett inre och lefwande förstånd i gudomliga ting. Och för att undfå denna Ande och fatta denna sanningsbild, måste man wäl se till, att man uttömmer sig på sin egen ande och sina egna bilder, hwartill då hörer, att man icke menar sig weta någonting på förhand, att man icke fasthåller sina egna föreställningar, icke inlägger menskliga tolkningar i det gudomliga ordet och med dem bortförklarar deß sanningskärna och för sig sjelf förwandlar det till ett kraftlöst skal, ett menniskoord. Men så läraktige för Gud, werkliga lärjungar af Hans Ord, skole wi kunna wara endast i den mon, som wårt behof af rättfärdighet är djupt och sannt. Hela swårigheten i afseende på förståendet af rättfärdiggörelsens lära ligger just deruti, att wi orättfärdiga och dock skenrättfärdiga menniskor så swårligen uppwakna till ett rätt hjertligt, djupt och sannt behof af Guds rättfärdighet. Om det behofwets uppwäckande böre wi derför ständse på nytt bedja wår himmelske Fader, när wi gå till Hans Ord, ty Han är den, som icke blott i sin Sons evangelium gifwer de hungrande bröd af himmelen, utan som ocksä genom sitt fördolda dragande, sin lags uppenbarande werkar hungern efter detta bröd. Men ehwar det innerliga sanningsbehofwet, den djupa rättfärdighetshungern blifwit wäckt, der fattas sanningens och rättfärdighetens ord lätt och rätt. Eller, om så icke wore, hwad mene wi då med det ofta upprepade uttrycket att "Herrans ord är rent och klart." Eller, för att nu ifrån denna inledande betraktelse komma in på wår text, hwad dunkel ligger wäl i dessa orden: såsom för ens synds skull är fördömelse kommen öfwer alla menniskor; så kommer ock genom ens rättfärdighet lifwets rättfärdning öfwer alla menniskor?

Du inwänder måhända: jo, häruti finner jag för min del mycket dunkel. Huru kan en menniskas synd tillräknas alla andra menniskor, så att de alla hemfallit under fördömelse för en endas brottslighet? Och swаre wi härtill: den ene, hwarom här är fråga, är icke en bland många andra, utan en ensam i sitt slag, hela slägtets stamfader, som på alla sina efterkommande fortplantat sin förderfwade natur; så inwändes måhända på nytt: godt, men huru är det tänkbart, att menniskan skulle bära skuld inför Gud för ett naturförderf, som hon icke i egen person, genom den fria wiljans mißbruk, har ådragit sig? och om hon icke har skuld på sig för sin naturs allmänna förderf, så kan wäl icke redan på grund af detta förderf, och när man frånser hennes egna, personliga, mot bättre wetande

begångna synder, någon fördömelse inför Gud hwila öfwer henne? Huru säges då fördömelse wara kommen öfwer alla menniskor för ens synds skull? — I och för sig skulle nu wisserligen dessa inkast påkalla en djupgående öfwerbewisning och grundlig utredning af det ifrågawarande ämnet. Det skulle då wisas hwad det innebär, att menskligheten utgör en stor, lefwande enhet inför Gud, wisas hurusom den enskilda menniskan icke kan lösgöra sig från sitt sammanhang med denna stora lifsenhet och från sitt beroende af den medelpunkt, kring hwilken denna kretsar, så att, om solen der, i medelpunkten af den stora lifsenheten, slocknat, den enskilda lemmen icke kunnat för sin del bewara ljuset eller återtända detsamma; om mörkret och döden der blifwit rådande, den enskilde icke kunnat för sig allena utestänga desamma. Men äfwen den mest genomförda bewisning af detta slag skulle dock icke öfwerbewisa den, som icke på annat sätt redan wore öfwerbewisad. Det är dock på den inre sjelfkännedomens, den hjertliga botfärdighetens wäg, som hwar och en af oß har att blifwa öfwertygad derom, att för ens synds skull är fördömelse kommen öfwer alla menniskor. Hwar och en, som uppriktigt beträder den wägen och deruppå tränger ned till rötterna af sin warelse, skall finna att, oaktsedt allt det mångfaldiga onda han sjelf öfwat, en skuld och en deraf härrörande fördömelse redan hwilar öfwer honom på grund af en förwändhet i wiljan, en ond grundrigtning i hans wäsende, som har sitt ursprung icke i någon hans egen särskilda försyndelse, utan i en synd, som ligger utom hans eget lifs historia. Oberoende af hwarje bewisning för tanken har han i det uppwäckta samwetet och krossade hjertat en kraftig öfwerbewisning härom. Och hwad som kunde i förstone förekomma ännu sällsammare, han knotar icke deröfwer, såsom låge deruti en orättwisa af Gud, utan twärtom, han anar i detta förhållande en föranstaltning af den gudomliga Barmhertigheten, som, förutseende menniskans fall, så anordnat det, att en upprättelse skulle blifwa möjlig. Den tröstlösa och hopplösa anklagelsen, hwilken såsom en brännande eld förhärjar själen, upplöser sig då i tårarna af en helsosam syndasorg, som ljuft förmildras genom aningen om det, som apostelen till alla botfärdigas tröst har uttalat såsom den fullwissaste sanning i dessa orden: "såsom för ens synds skull är fördömelse kommen öfwer alla menniskor; så kommer ock genom ens rättfärdighet lifwets rättfärdning öfwer alla menniskor."

Betänkom närmare det nådefulla innehållet af detta apostelen Pauli ord. Det säger oß, att det eger rum en fullkomlig motswarighet mellan syndafallet och upprättelsen, fördömelsen i Adam och benådningen i Christus. Och hwilken är då den hufwudsakliga jemnförelsepunkten mellan dem båda, den punkt, hwaruti de så motswara hwarandra, att den ena är ett fullkomligt motstycke till den andra? Hwilken annan än den, att Gud tillräknar den enskilda menniskan, såsom wore den hennes egen, en handling, som hon wisserligen icke i egen person har utfört, men som blifwit utförd af en person, med hwilken hon dock står i den personliga, lefwande förbindelse, i hwilken en lem står med sitt hufwud eller en gren med sitt stamträd? Likasom Adams utom den enskilda menniskans lifs historia fallande synd dock tillräknas hwar och en enskild af hans efterkommande till fördömelse och det i kraft af den förbindelse, i hwilken Adam såsom stamfader står med hela slägtet; så tillräknas ock menniskans Sons, den nye Adams ena, stora, genom lif och död utförda rättfärdighetshandling allt hwad med Honom träder i förbindelse, tillräknas dem till "lifwets rättfärdning" d. w. s. till en sådan rättfärdiggörelse, som är ett och detsamma med lefwandegörelse, eller till en sådan rättfärdigförklaring, som är en lifgifwande kraft. — Detta är nu den dyra rättfärdiggörelseläran, som så ofta blifwit kallad den evangeliska kyrkans klenod och som under tidernas lopp har bewisat sin makt att ingjuta benådningens fulla tröst i så många med förtwiflan kämpande hjertan. Grymt har wäl denna lära äfwen under tidernas lopp blifwit mißbrukad, men här, om någonsin, gäller det ordet: mißbruket upphäfwer icke bruket, d. w. s. man bör icke underlåta att begagna sig af det som godt är, fastän det lätt kan mißbrukas och af mången har

blifwit mißbrukadt, ehuru å andra sidan icke heller det ordet får förgätas: ju bättre en sak är, desto förderfligare är deß mißbrukande.

Det återstår nu, mine åhörare, att wi, behjertande warningen mot mißbruket af denna dyra sanning, uppmuntre oß sjelfwa till att rätt bruka densamma och tillgodogöra oß deß nåderika innehåll. Hwad nu deß mißbrukande beträffar, så är det hufwudsakligen på twänne sätt detta ligger menniskor nära. Det köttsliga sinnet kan allraförst af wårt apostoliska textord taga sig anledning att tänka, att man alldeles icke behöfwer winnlägga sig om rättfärdighet inför Gud eller wara bekymrad för sin ewiga salighet, enär det ju uttryckligen heter, att lifwets, det ewiga lifwets "rättfärdning" kommer öfwer alla menniskor på grund af Christi rättfärdighet, likasom fördömelse kommit öfwer dem alla på grund af Adams synd, således det ena som det andra utan deras eget åtgörande. Häremot gäller det nu att till sin förwarning påminna sig, att fördömelsen genom Adam ju kommit öfwer alla menniskor i kraft af den **werkliga** förbindelse med honom såsom stamfader, hwaruti de alla befinna sig genom sin naturliga födelse. Kommer nu rättfärdigandet genom Christus öfwer alla menniskor i samma ordning, så måste det ju påtagligen ske i kraft af den werkliga förbindelse, i hwilken de stå med Christus såsom stamfader. Men af naturen eller genom sin köttsliga födelse kunna icke menniskorna stå i den förbindelse med Christus, att Han wore deras stamfader; deras **naturlige** stamfader är och förblifwer allena Adam. Allt hwad menniskorna af naturen hafwa i förhållande till Christus, på grund deraf att Han antagit deras kött och blod, det är en **möjlighet** att erhålla Honom till sin stamfader och att dermed inträda i den förbindelse med Honom, i kraft af hwilken de blifwa rättfärdiggjorde på grund af Hans rättfärdighet. Men skall denna möjlighet blifwa förwerkligad, så måste det ske genom en öfwernaturlig födelse af Anden, såsom Christus sjelf, redan derigenom att Han nedkommit af himmelen, är öfwer naturen, öfwer den blotta jordiskheten, och ännu dertill

genom sin död och uppståndelse blifwit förklarad till lifgifwande Ande. "Ty den första menniskan Adam", säger apostelen (1 Cor. 15: 45, 47) "är gjord till naturligt lif, och den ytterste Adam till andeligt lif. Den första menniskan är af jorden jordisk; den andra menniskan är Herren af himmelen." Så är det då endast förmedelst en andelig Christusfödelse, som hos den enskilde det ordet uppfylles, att genom ens, genom Christi rättfärdighet lifwets rättfärdning kommer öfwer alla menniskor, likasom det är förmedelst en köttslig Adamsfödelse deß sorgliga motstycke redan är för alla en fullbordad werklighet. Och den frälsningsbringande födelsen ofwanefter **påtwingas** oß icke, mine åhörare, den wederfares oß icke så, att wi intet wete derom, om wi än icke kunne begripa deß förlopp. "Wädret blåser hwart det will och du **hörer** deß röst, men du wet icke hwadan det kommer eller hwart det far." Anden werkar fritt och wi **förnimme** Hans werkningar, om wi än icke känne lagen derför. Men bedja måste wi, för att få; söka måste wi, för att finna, och klappande winnlägga oß, för att kunna ingå genom den tränga porten.

Wi hafwe härmed uppwisat det ogrundade i en af de tydningar, som köttsligheten till sitt förswar gör af rättfärdiggörelsens lära, sådan denna i wår text är uttalad. Det har wisats, huru oriktigt man skulle förstå apostelen i denna sak, om man, då han lärer, att kraften af Jesu Christi rättfärdighet sträcker sig till alla menniskor, så att de alla förmedelst densamma kunna blifwa rättfärdiggjorda, deraf droge den slutsatsen, att alla menniskor utan widare, sådana de i sig sjelfwa äro, utan ny födelse, utan bättring och hjertetro, werkligen wore rättfärdiggjorda eller owilkorligen skola blifwa det. Wi wilje nu påpeka en annan mißtydning, som är allmän företrädeswis bland dem, som räkna sig för att wara andeligt sinnade menniskor. Då det är på grund af Christi rättfärdighet, som de blifwa rättfärdigade inför Gud, så förmena de, att deras rättfärdiggörelse är ett så afslutadt werk, att de icke mer behöfwa sträcka sig framåt efter det fullkomliga goda, icke med apostelen wänta i tron efter rättfärdighetens hopp, icke

städse winnlägga sig att kunna ikläda sig Christus och tillwäxa i Honom, utan nu kunna slå sig till ro och blott hafwa att glädja sig och triumfera öfwer sin wunna seger i fullwiß besittning af den tillkommande saligheten. Häremot bör då en rättsinnig och samwetsgrann Christi lärjunge besinna, att det förhåller sig med rättfärdiggörelsen på samma sätt som med fördömelsen äfwen i det afseendet, att likasom denna sistnämnda icke genast inträdt såsom en fulländad werklighet, utan endast såsom en werklig begynnelse till en slutlig osalighet, hwilken begynnelse, om icke deß orsak häfwes, ofelbart fortgår till sitt osaliga mål, så inträder ock rättfärdiggörelsen icke såsom någonting fullfärdigt och afslutadt, utan endast såsom en werklig begynnelse till det saliga lifwet, hwilken begynnelse, också den, om icke deß orsak häfwes, ofelbart fortgår till det slutliga målet af en fulländad salighet. Men såsom här begynnelsen sattes icke utan en allwarlig frihetskamp, så sker heller icke bewarandet och tillwäxandet utan fortgående waksamhet och bön, arbete och strid, och att icke gå framåt på rättfärdighetens wäg är redan ett tillbakagående.

Det är således på intet wis något hyende för trögheten, någon förewändning eller ursäkt för likgiltigheten och försumligheten denna lära erbjuder. Twärtom sporrar hon först rätt till att fara efter rättfärdighet, i det hon wisar möjligheten att werkligen hinna målet, werkligen blifwa rättfärdig för Gud. Ty hwad kan wäl kraftigare uppmuntra till att gripa ett werk an och med allwar fullfölja detsamma, än hoppet att kunna lyckas dermed och winna sitt mål? Likasom mißtröstan förlamar all werksamhet, så styrker och uppmuntrar åter hoppet densamma. Och hoppet, när det i sanning bygges på Gud och Hans ord, låter icke komma på skam. Men underpanten på rättfärdighetshoppets fullkomliga uppfyllelse ligger just i den rättfärdighet, som wi i och genom Christus redan ega, om wi eljest tro på Honom. Ty huru skulle wi icke med rätta hoppas att kunna blifwa hwad wi till en begynnelse redan äro? Ett menniskobarn kan aldrig hafwa ett grundadt hopp att blifwa en warelse af annat slag, men så mycket wissare

kan det hoppas att med tiden blifwa en fullwuxen menniska. Så kan icke heller någon annan hoppas att blifwa en rättfärdig, än den, som redan till en begynnelse är rättfärdig, och en syndare kan således icke komma att hysa ett grundadt hopp derom annorlunda, än genom en rättfärdiggörelse, en "lifwets rättfärdning", hwarigenom han i sedligt hänseende så till sägandes öfwergår från att wara ett slags warelse till att blifwa ett annat slag af warelse, från att wara en warelse som lefwer i mörkrets och syndens element till att wara en warelse som hörer rättfärdighetens och ljusets werld till. Derför säger ock apostelen, att om någon är i Christus Jesus, så är han ett nytt kreatur, en ny skapelse.

En sådan öfwergång, mine älskade, från mörkret till ljuset, från synden till rättfärdighet behöfwe wi alle göra, så wißt som wi alle af naturen äre Adams barn och såsom sådana syndare, hemfallne under Guds wrede och lagens förbannelse; men en sådan öfwergång, så genomgripande, all menniskokraft öfwerstigande den än är, kunne wi ock alle göra, så wißt som genom Christi rättfärdighet lifwets rättfärdiggörelse kommer öfwer alla menniskor. Och ännu mer: till en sådan öfwergång inbjudas wi alle, och särskildt nu på denna bönedag genom det ord, till hwars förkunnelse den blifwit helgad. Oß fattas således hwarken behofwet, förmågan eller kallelsen; hwad fattas oß då, om wi det oaktadt försumme rättfärdiggörelsens nåd? Ack det fattas då känsla och medwetande af wårt förhandenwarande behof, af behofwet af Guds rike med deß rättfärdighet och frid; det fattas oß tro på den makt, som är oß gifwen genom Jesus Christus att blifwa Guds barn; det fattas öra för kallelsens och förmaningens ord.

Hörom dock gentemot en så djurisk, för den till Guds afbild skapade menniskan onaturlig förstoffning och andeslöhet den bewekande uppmaning, som David framställer i samma psalm, ur hwilken wåra ingångsord woro tagna. Waren icke, säger han (Ps. 32: 9—11), såsom hästar och mular, som intet förstånd hafwa; hwilka man måste lägga bett och betsel i munnen, om de icke till dig wilja.

Det är, såsom tillropade oß härmed den Helige Ande: nedsätten eder dock icke till oskäliga djur inför eder Gud; förneken icke edert sanna menniskowärde, som består i Guds kännedom; akten eder icke sjelfwa owärdiga det ewiga lifwet, hwilket i Jesu Christi evangelium bjudes eder. Är dock werldslyckan till sin natur så förgänglig och dertill anfrätt af det fridlösa samwetets ständigt plågande mask. Den ogudaktige hafwer många plågor redan här i sin lustas werld och går till mötes än flere i den tillkommande werlden. Men den som hoppas uppå Herren, så att han botfärdigt bekänner sin mißgerning inför Honom och gifwer sitt hjerta till att lära af Herrens Ord och ledas af Hans ögon, honom skall barmhertighet omfatta, den barmhertighet, som förlåter mißgerningar och synder och gör den ogudaktige rättfärdig. Men denna rättfärdiggörelse är då en delaktiggörelse af Jesus Christus, som allena är wår rättfärdighet. Den är ett inplantande af Hans död och Hans lif i menniskans hjerta, till en innerlig förening med den uppståndne Frälsaren i Anden och genom tron. Och såsom föreningen med Jesus Christus i sig sjelf är idel rättfärdighet, så uppfordrar den ock till rättfärdighet och blifwer, ju trognare denna deß uppfordran hörsammas, alltmera en fullwißhet derom, att intet kan åtskilja den troende själen från hennes Frälsare. Tron fullkomnas genom gerningarna (Jac. 2: 22) och wäxer upp till den frimodiga bekännelse, som i den rättfärdiggjordes namn är uttalad i dessa psalmens ord:

"För wår synd Han dödad blifwit,
Och för wår rättfärdighet
Han uppstånden är till lifwet
Genom Fadrens härlighet,
Nu hos Fadren i det höga
Skådar Han med nådigt öga
Till den werld Han frälsat har
Och är ewigt wårt förswar.

Jag i denna tro förblifwer,
Lyfter glad mitt hufwud upp.
Om ock allt mig öfwergifwer,
Swiker icke trones hopp,
Ingen motgång, ingen lycka
Skall ur Jesu famn mig rycka
Han är min i lust och nöd,
Han är min i lif och död." Amen.

Christi rikes salighet.

Fröjden eder i Herranom, I rättfärdige; de fromma höfwes att lofwa Honom. Med dessa uppmuntrande ord tilltalas Guds folk i den 33:dje psalmens första vers. Icke hwar man är skicklig till att fröjda sig i Herren, ty icke hwar man känner hwem Herren är, med en inre känsla och lefwande wißhet, och således är icke heller hwar man skicklig till att lofwa Honom, ty lofwet är det osökta, naturliga uttrycket af glädje, och den som icke i sitt hjerta kan erfara glädje i Gud, han kan derför icke heller af hjertat lofwa Honom. Det ena är såwäl som det andra ett werk af den Heliga Ande i de själar, som stå öppna för Hans nådefulla inflytelse och mottaga Hans himmelska gåfwor. Och det är dessa för Guds Ande tillgängliga menniskor, som psalmisten kallar "rättfärdiga" och hwilka han såsom sådana uppmanar att fröjda sig i Herren; de äro dessa "fromma", hwilka det höfwes att lofwa Honom. Ymnig är i sanning den källa för glädje, som i och med Herrens lefwande kännedom uppwäller i en menniskas hjerta och ymnigt borde ock lofwet utströmma af deras läppar, som smakat den glädjen. Men ack! det är så mycket af jord, som

äfwen hos dessa fördämmer de himmelska tillflödena, så att dessa endast sparsamt och droppwis kunna bana sig wägen till hjertat. Än är det synden, som sårar deras samweten och beröfwar dem deras frimodighet uti tron, än är det lefwernets omsorger, som hota att under sitt grus begrafwa det späda ewighetslifwet i deras innersta, än är det lidandets bördor, som wilja trycka dem ned i mißtröstans djup och hindra dem att blicka uppåt och hoppfullt förbida förlossningen ofwanefter. Nu är det wisserligen af wigt, att de winnlägga sig om att så mycket till dem står undanrödja eller öfwerwinna dessa hinder och på deras bortskaffande anwända all flit; men å andra sidan böra de äfwen ihågkomma, att såsom wattnet, när det ymnigt har samlat sig i en källa, sjelft gör sitt till, för att skaffa bort hwad som hindrar deß utflöde, och med makt banar sig wägen fram, så ock Herrens lefwande kunskap, i samma mån den får rikligen uppfylla hjertat, äfwen öfwerwinner allt det motstånd, som synd och werld och lefwernets fåfänglighet uppställa mot glädjen i Gud och det fröjdefulla lofwet, så att dessa hinder såsom af sig sjelfwa alltmera bortfalla. Till att rätt begagna sig af den fördel, som hwarje, äfwen det minsta, nådatillfälle kan skänka den som förstår att begagna det, och till att för allt sitt arbete utåt och alla sina strider i werlden stärka sig i sin ande genom umgänge med Gud och krafter från höjden, dertill will nu den Helige Ande, som är glädjens Ande så wißt som Han är kraftens, starkhetens, renhetens Ande, uppmana Herrens trogna, då Han tillropar dem: Fröjden eder i Herran, I rättfärdige! De fromma höfwes att lofwa Honom.

Församlade christne! Wi äre alle skapade för Gud och Hans salighet. Ljuset af Guds kännedom är det element, i hwilket wår själ först fritt kan röra sina wingar och uppswinga sig till Guds lof. Guds kännedom är wår andes lifsluft. Och allt hwad som andas denna luften, allt hwad som lefwer i detta ljuset, allt hwad som känner Gud, det lofwar och tackar Honom. Men det anstår ingen af oß att i det jordiska sinnesskickets hwardaglighet, med hjertat fullt af synd och

werld, men tomt på Gud och Hans kännedom, gå till Guds lof och prisa Hans nåd. När den Helige Ande endast uppmanar de rättfärdiga att fröjda sig i Herren och de fromma att lofwa Honom, så är detta, rätt betänkt, en uppmaning till sjelfpröfning för enhwar och en kallelse till bättring för dem, som icke känna Gud, icke inträdt i en andelig gemenskap med Herren i tron, icke af hjertat längta efter Hans nåd. Hwarje festlig bön- och tacksägelsedag är derför äfwen en bot- och bättringsdag. Måtte wi rätt behjerta hwad i denna kyrkliga anordning ligger, och lära oß förstå, att wi endast med ett genom bättring och tro förberedt sinne kunne frambära offret af wårt lof och wår tacksägelse inför Herren till Hans wälbehag! Herren böje sjelf af sin nåd allas wåra hjertan till att söka Honom utan swek och gå in på de rättfärdigas wäg, som förer till Hans saliggörande kännedom, att wi måtte blifwa ett sådant folk, som kan fröjda sig uti Honom och uppsända den oskrymtade fromhetens lof!

Ps. 33: 12.

Saligt är det folk, hwilkets Gud Herren är, det folk, som Han till ett arf utkorat hafwer.

I det föregående af den psalm, hwarur wåra textord, såwäl som det anförda ingångsordet, äro tagna, hade den helige sångaren uppmanat allt hwad lofwa kunde till att lofwa Gud med sång och strängaspel och härligt jubel för all den nåd och makt, som Han i werldens skapelse och werldsregeringen har uppenbarat och ännu alltjemt uppenbarar. Icke i en blind nödwändighet har för honom denna werld sitt ursprung eller grunden för sin tillwaro, lika litet som hon är ett werk af någon slumpens lek eller beherrskad af tillfällighetens nyck. Nej, "himmelen är gjord genom Herrans ord och all deß här genom Hans muns anda; och all werlden frukte Herran och för Honom bäfwe alle, som bo på jordens krets, ty Han sade och det wardt; Han böd och det skedde." Hela den stora, för oß

oändligt stora wida werlden, således himmel och jord med allt hwad deruti är, är ett werk af Herrens fria skapareord och har sin tillwarelses grund i den anda, som gått af hans mun, så att allt det som är, det är i Honom såsom sin yttersta grund, och i Honom lefwe synnerligen wi menniskor, röras och hafwe wår warelse. Och likasom Herrens allsmäktigt skapande ord och Hans muns anda är wårt lifs källa, så äro ock Hans hjertas tankar, Hans råd, Hans ord den makt, som midtigenom de menskliga lidelsernas och förwecklingarnas wirrwarr beherrskar folkens och de enskildas öden och oemotståndligt genomförer sin wilja, sina ewiga planer. Wäl är icke denna makt något oundwikligt öde, som gör menniskors fria sjelfbestämmelse om intet eller nedsätter den menskliga friheten till ett blott sken, men det är dock en makt, som städse häfdar den gudomliga friheten gentemot all menniskowilja och menniskomakt och sätter för dessa såsom för werldshafwet gränsor och säger till dem: härintill skolen I gå, men icke längre, här skola edra stolta böljor lägga sig. Lika litet som det stormande hafwet kan öfwerskrida de skrankor, inom hwilka den allsmäktige Skaparen inneslutit detsamma, kunna ock menniskorna med all sin ondska och gudlöshet rubba den plan, som Herren har fattat för werldens regering, eller göra om intet Hans hjertas tankar med sina skapade werk. Det blifwer wid det, som psalmisten säger i de ord, som gå närmast före dem, som utgöra wår text: Herren gör hedningarnes råd om intet och öfwerändakastar folkens planer, men Herrans råd bestå ewinnerligen, Hans hjertas tankar från slägte till slägte. Och wid blicken på denna Herrens underfulla styrelse är det, som han utbrister och säger: Saligt är det folk, hwilkets Gud Herren är, det folk, som Han till ett arf utkorat hafwer. Må wi då, mine åhörare, söka att göra oß reda för, i hwad afseende Guds folk prisas saligt, och såsom wägledning härwid fasthålla det sammanhang, hwari detta saligprisande står med de nästföregående, nyß anförda orden.

Der talas om hedningarnas råd och folkens planer, som öfwerändakastas och göras om intet. Hwilka äro då dessa hedningar och hednafolk? För psalmisten war det wisserligen jordens öfriga folk allesammans i motsats mot det med den gudomliga uppenbarelsens ljus benådade Israel, ty alla dessa öfriga folk wißte intet om lefwande Gud, utan tillbådo såsom gudar de skapade tingen eller fostren af sin egen inbillning eller sina egna händers werk. Men se wi på det, som utgör sjelfwa wäsendet i all hedendom, så måste wi till dessa hedningar räkna alla dem, som, med eller utan en bättre kunskap i sitt förstånd, i sitt inre äro främmande för Gud och wandra i en helt och hållet jordisk sinnesrigtning, alla de menniskor, som hafwa sin sträfwans mål, sin skatt, sin lust och ära i det timliga, hwilkas diktan och traktan ytterst går ut på att på jorden bereda sig ett paradis, sådant det köttsliga, jordiska sinnet will hafwa det, och att för detta ändamål aflägsna allt det, som påminner om Gud, dom och ewighet. Stora och widtomfattande äro nu dessa gamla och nya hedningars planer; de åsyfta ingenting mindre än det, att låta menniskan fatta i egen hand werldsregeringens tömmar och göra henne oberoende af den Herre, som thronar i himmelen och som derifrån skådar ned på alla dem, som på jorden bo, och böjer allas deras hjertan och aktar på alla deras gerningar. Och att denna sträfwan är wanwett, det är icke strart eller för hwar man uppenbart; twärtom är det mycket, som synes tala för framgången af dessa mer eller mindre klart medwetna planer och lofwa att framtiden skall tillhöra dem. Fruktanswärdt är det att betänka, hwilket stort spelrum Herren medgifwit den menskliga friheten och huru långt det skall tillåtas menniskorna att få sin wilja fram och genomdrifwa sina anslag, för att så — alltmera mogna till sin dom! Tid efter annan ingriper wäl Herren ännu i barmhertig stränghet, såwäl i den enskildes lif som i folkens historia, med sina domedagar och öfwerändakastar så hedningarnes råd och folkens planer, innan de hunnit fullmogna i ondskan, och bewarar derigenom fortfarande en möjlighet till frälsning för menni=

skan; men omsider skall dock ondskan tillåtas att komma till den utweckling, som, om den fortsattes, skulle för allt kött göra hwarje frälsning omöjlig, och det affall från Herren och Hans Smorde skall inträda, som har till följd en domedag, hwilken för alltid gör hedningarnas råd om intet och öfweränddakastar folkens planer, en domedag, som skall ställa det i ljuset, att Herrens råd, som så ofta af menniskors ondska syntes omintetgjordt, består ewinnerligen, och att Hans hjertas tankar, de försmådda, förgätna tankar, som Han af ålder låtit uttala genom sina heliga profeters och apostlars mun, bestå i tid utan ända, då de uppblåsta, fåfängliga menniskotankarna, som för en kort tid berusade werlden, längesedan hafwa återfallit till sitt intet. Då, när all sjelfwisk storhet blifwit nedslagen, all köttslig wishet blottad i sin inre tomhet och all denna werldens rikens härlighet wißnat för alltid, då skall det ewiga riket, hwars upprättande warit målet för Herrens wägar och planer alltifrån begynnelsen af menniskoslägtets historia, uppenbaras och lysa fram i sin öfwerjordiska härlighet, och på deß thron skall då den en gång törnekrönte och korsfäste Konungen af Davids hus sitta, och Han skall då upprätta rätt och rättfärdighet på jorden och uppenbarligen genomföra allt Herrens råd, alla Hans hjertas tankar, såsom de nu genomföras i det fördolda. Och då — saligt det folk, hwilkets Gud Herren är, det folk, som Han till ett arf utkorat hafwer!

Wi se, att den salighet, hwarom här talas, är någonting helt annat, än en wansklig lycka i den nuwarande werlden, att den är en delaktighet i den tillkommande werldens wälsignelser, krafter och gåfwor, en salighet, som under det nuwarande werldsloppet icke kan egas annorlunda, än såsom ett lefwande hopp, en försmak i anden, en inre förwißning. Åskådligt skildra den kunne wi icke, men wårt hjerta kan dock widga sig till en aning om deß härlighet, när wi besinne hwad den werkat hos dem, som genom den Helige Ande warit förwissade om del och lott deruti. Ty se på denne Moses, som i tron på löftet om en tillkommande salighet wägrar att låta kalla sig Pharaos

dotterson, prins af Egypten, och föredrager att lida smälek med Guds folk framför det att lefwa i syndens flyktiga njutning! Se på Jesus Christus, som för den Honom föreliggande härligheten willigt led korset och icke aktade smäleken! Se på skaran af dessa blodswittnen, som i Hans efterföljelse med fröjd hafwa låtit sina lif för bekännelsen af det hopp, som i dem warit! Och för att ännu mer kunna göra oß en föreställning om storheten af denna salighet, betänkom huru lång tid, som behöfts för deß beredande och ännu behöfwes för deß slutliga uppenbarande. Om någonsin det ordspråket sannas: "god ting behöfwa lång tid," så måste det här hafwa sin högsta och fullaste tillämpning. Hwarje timligt lidande, om än så swårt i sig sjelft, är att räkna såsom ett intet emot den tillkommande härligheten. Salige då de, som få wara wittnen till deß uppenbarelse och föremål för deß wälsignelse! Ja, saligt det folk, hwilkets wälfärd och hopp äro fästade wid förwerkligandet af Herrens rådslut, Hans hjertas tankar!

Men är den salighet öfwerswinneligen stor, som i Christi rike skall uppenbaras, och äro de menniskor i sanning att prisa lyckliga, som hafwa del och lott deruti, så måste det ocksä för hwar och en, som unnar sig sjelf wäl, wara af högsta wigt att känna wägen till deß besittning. Hwad är då wilkoret för att wi, mine åhörare, hwar för sig skole winna den saligheten? Intet annat, än detta enkla, kortfattade, att Herren, den öfwer werlden upphöjde och dock i werlden närwarande och werkande Skaparen, som alltifrån werldens begynnelse uppenbarat sig genom Sonen, hwilken är Hans ewiga Ord, och som i tidens fullbordan uppenbarat sig genom Sonen blifwen menniskoson, genom Jesus Christus, att — säge wi, denne Herren, Fadren och Skaparen, blifwer wår Gud, ty saligt är det folk, hwilkets Gud Herren är. Att hafwa Herren till sin Gud, detta är wägen; kortare kan den ju icke anwisas. Och dock har ingen menniskowisdom och menniskokonst kunnat finna och följa den wägen; derpå hafwa de gamla hednafolken, som under den förchristliga tiden woro den menskliga bildningens bärare, en gång för alla lemnat det afgörande bewiset.

Skola menniskor, hwilkas hjertan genom synden blifwit förmörkade, så att de nedsjunkit i lustarnas och begärens afgudatjenst, komma derhän, att de i sanning hafwa Herren till sin Gud, så måste de hafwa undfått makt dertill af Herren sjelf; det folk, hwilkets Gud Herren är, måste wara ett folk, som Herren sjelf gjort till sitt egendomsfolk, så att det icke genom sin gerning, utan genom Hans nåd har Honom till sin Gud. Derom påminnas wi åter i wåra textord, då det heter icke blott: "Saligt är det folk, hwilkets Gud Herren är," utan dersemte: det folk, som Han sig till ett arf utkorat hafwer. Det ewerdeliga tecknet, den för alla tider gällande förebilden af utkorelsens nåd är det gamla Israel, som ensamt, midt ibland de omgifwande och i så många hänseenden öfwerlägsna hednafolken, kände och tjenade lefwande Gud. I Jesus Christus har denna förebild fått sin sanna uppfyllelse, ty i Honom har Herren åter blifwit menniskans Gud och menniskan blifwit Guds egen, hwartill hon i Christus war utkorad före werldens grundläggning; och i och med evangelium om Jesus Christus inbjudas nu alla menniskor till att i Honom blifwa medlemmar af det folk, hwars Gud Herren är och som Han har utkorat sig till ett arf; i och med evangelium öppnas för dem alla wägen till egendomsfolkets salighet i Guds rike. Men denna inbjudning måste hörsammas, detta evangelium måste tros, och dertill hörer då, att menniskorna underkasta sig den andeliga omskärelsen, hjertats rening från de köttsliga begärelsernas wälde, ty Guds egendomsfolk är nu såsom fordom omskärelsens, renhjertenhetens folk. Utan sinnets ändring och hjertats bättring skall ingen kunna tillhöra detsamma, så wißt som ingen skall kunna på en gång hafwa Herren till Gud och tjena afgudarna i werlden. Men att så anamma evangelium, det sker icke utan en inre strid, och att förblifwa wid det så anammade evangelium, det är att framhärda i striden mot kött och werld. Guds folk är ett stridande folk. Det går icke såsom af sig sjelft att hafwa Herren till sin Gud. Werlden är, för så widt hon söker sin himmel på jorden, en afgudisk werld, och såsom fordom de kringboende hednafolkens afguderi utöfwade en mäktig tjusningskraft på Israel och ofta bragte det till fall och affall från sin Gud, så tjusar och förförer ännu i dag werldens afgudiska wäsende menniskors sinnen och hjertan, så att de antingen alldeles icke anamma evangelium eller, om de en gång anammat det, dock åter affalla derifrån eller tjena Herrren allenast med ett deladt hjerta, när de nemligen icke wilja ingå i den strid, som är Guds folk förelagd, eller framhärda i den försakelse, som denna striden ålägger dem.

Men salige de, som icke sky den möda, icke tweka att underkasta sig den uppoffring, som är oskiljaktig från ett rätt anammande af Jesu Christi evangelium och ett troget förblifwande derwid! De tillhöra Herren såsom Hans rätta, utwalda egendomsfolk, och Han tillhörer dem tillbaka såsom deras Gud, så att de få erfara Hans trofasta, gudomliga omwårdnad och se och smaka, huru ljuf Herren är, undfå af Honom tröst i bedröfwelsen, styrka i striden, och genom Hans makt blifwa bewarade förmedelst tron, ehwad de lefwa eller dö, till den salighet, som wäntar Guds folk wid Christi rikes härliga uppenbarelse. Saligt derför det folk, hwilkets Gud Herren är, det folk, som Han sig till ett arf utkorat hafwer!

Tro wi nu, mine åhörare, att ett sådant Christi rike finnes och att en sådan härlig uppenbarelse deraf förestår, så wißt som Herrens råd och Hans hjertas tankar icke kunna ändras eller göras om intet; winnläggom oß då med heligt allwar om delaktighet deruti och beträdom den wäg, som förer till besittningen af en så stor salighet. Winnläggom oß derom, att Herren må blifwa wår Gud och wi Hans egendomsfolk, och åter, för att detta må blifwa en sanning, låtom oß se till, att wi med lydaktig tro anamme det evangelium, som Han låter ibland oß förkunnas, och icke i weklighet dagtinge med wåra lustar, utan manligt ingå i den strid, hwartill Han kallar alla de sina. Hos Honom finnes riklig förlåtelse för det framfarna och kraft till seger för det tillkommande, ty hos Herren är förlåtelse, på det man skall frukta Honom. (Ps. 130: 4).

Med anbudet af dessa nådens gåfwor har Han i dag åter nalkats oß. Hängifwom oß då åt Honom, som först har hängifwit sig åt oß; utwäljom Honom till wår Gud, som genom Jesus Christus har utwalt alla dem som tro till sitt ewiga arf och förutbestämt dem till sin härlighets rike! I Honom skole wi förmå, hwad wi af oß sjelfwa aldrig skulle mäkta; och med "de rättfärdiga" skole wi då redan i denna sorgernas werld kunna fröjdas i Herren och med "de fromma" af hjertat sjunga Hans lof och förbida Hans salighet. Amen.

"Ej den själ, som tror, förnöjer
Denna werlds fåfänglighet,
Hon från den sin åtrå höjer
Till det rikes härlighet,
Hwarest Christus spiran för
Och de sina saliggör,
Hwarest bruden, iklädd solen,
Står på månen inför Stolen.

Tidens usla skiften tråder
Helig tro, med säker fot;
Mäktig hon på werlden råder
Och med tröst går himlen mot.
Gud will lösa dina band;
Se, Han räcker dig sin hand.
Fatta den och låt dig föra,
Han ditt lif skall saligt göra."

Förargelsens wäg.

Luc. 4: 23—30.

Då sade Han till dem: Wißerligen mågen I säga till Mig detta ordspråket: läkare, läk dig sjelf; så stora ting wi hafwa hört i Capernaum skedda wara, gör ock här i ditt fädernesland. Sade Han: Sannerligen säger Jag eder: ingen prophet är aktad i sitt fädernesland. Jag säger eder i sanning: många enkor woro i Israel uti Elie tid, då himmelen tillsluten war i tre år och sex månader, så att stor hunger war öfwer hela landet; och till ingen af dem wardt Elias sänd, utan till en enka i Sarepta wid Sidon. Och många spitälske woro i Israel i propheten Elisa tid; och ingen af dem wardt ren gjord, utan Naeman af Syrien. Och alle de i synagogan woro, uppfylldes med wrede, då de detta hörde; och upprește sig emot Honom, och drefwo Honom utur staden, och ledde Honom ut, ända till branten af berget, hwarpå deras stad war byggd, för att störta Honom derutföre. Men han gick midt igenom dem sin wäg.

För första gången hade Jesus aflagt ett offentligt wittnesbörd i Nazareth. Det war efter att hafwa wandrat omkring i Galileen, lärande i synagogorna och beseglande sin förkunnelse med underbara helbregdagörelser, som Han återkommit till denna sin fäderneſtad. Här hade Han då på sabbathsdagen, såsom Hans sedwänja war, gått upp i synagogan och genom uppstående gifwit tillkänna sin önskan att föreläsa något ur de heliga skrifterna och deröfwer tala till folket. I och för sig war detta ingenting utomordentligt; Han gjorde derwid helt enkelt bruk af en rättighet, som tillkom hwarje judisk man af förtroende. Dock torde det mera sällan hafwa förekommit, att andre, än de egentligen skriftlärde, så uppträdde, och i alla händelser war det första gången Jesus här talade till den i synagogan församlade menigheten. Ty då Han hade uppläst ett stycke ur profeten Esaias' bok och derefter satt sig ned för att tala deröfwer, war Han redan ett föremål för den mest

spända uppmärksamhet. "Allas ögon i synagogan," heter det, woro fästade på Honom." Man war påtagligen öfwerraskad, såsom af någonting nytt och owäntadt, af detta Hans uppträdande. Men ännu större war den förundran, som grep de närwarande, när de fått höra Hans anderika och nådefulla tal. Sådant hade de icke wäntat af Honom. De kunde icke neka Hans ord sitt bifall, men de kunde icke heller rimma dem tillhopa med Hans persons och lefnadsförhållandens ringhet. "Är icke denne Josefs son?" sade de, förmenande det wara en omöjlighet, att Han på en gång skulle wara den utomordentlige man, som Hans af andelig wisdom och kraft genomträngda tal antydde, och derjemte wara den person, hwars oansenliga härkomst och wilkor woro dem så wälbekanta. Endera bilden af Honom funno de sig nödsakade att uppgifwa, för att kunna fasthålla den andra; och då det för dem war det wissaste af allt, att Jesus war den olärde timmermanssonen, som uppwuxit i deras stad, med sina händers arbete förtjenat sitt bröd såsom en af dem och i synagogan alltid intagit den anspråkslösa plats, som tillkom en man af folket, så kunde det icke heller, efter deras tanke, hänga rätt tillhopa med den högre kallelse och begåfning, som nu uppenbarat sig hos Honom. Han må nu tala huru underbart och gripande som helst, så kan Han dock, mena de, så wißt Han tillhörer wår krets, icke wara någonting annat än wi och måste således wara en helt wanlig menniska och Hans ord wara af föga betydelse. Och uti denna tanke låg det någonting synnerligen lugnande för dem. Ty så nådefullt än Jesu tal hade warit, hade de dock icke kunnat undgå att erfara en oroande inwerkan deraf. Beröringen med det gudomliga måste nemligen alltid inwerka störande på den falska frid, i hwilken lågsinnade, i idel timliga sträfwanden fördjupade menniskor lefwa. Köttsligheten, som alltid är betänkt på att bewaka sitt, wisar dem då tjenstwilligt någon slags utwäg att bortförklara det underbara, som träffat dem och som warit det medel, genom hwilket de blifwit berörda af det gudomliga. Och i förbund med deras eget förrädiska hjerta lyckas hon lätt nog att bringa dem åter till ro. Wi hafwa redan sett,

huru detta tillgick hos inwånarne i Nazareth. Lätt nog hade man gjort sig fri från det i början så öfwerwäldigande intrycket af Jesu ord. Men ett återstod dock ännu, gentemot hwilket man äfwen måste på något sätt bestämma sin öfwertygelse. Ryktet om underbara helbregdagörelser, som Jesus skulle hafwa förrättat på andra ställen och särskildt i Capernaum, hade äfwen kommit till Nazarethanernas kännedom. Hwad skulle man wäl tänka härom? Huru läte sig detta förklara under antagande att Jesus wore en wanlig menniska och ingenting widare. Dock, kött och blod wißte snart råd äfwen här. Wore Han werkligen en undergörare, tänkte de, så hade Han nog wisat prof på denna sin gåfwa bland oß. Denna deras hemliga, ännu outtalade tanke upptog nu Jesus till besfwarande och ådagalade dermed tillika, att likasom Han i sitt tal hade betygat sig såsom hjertats himmelska läkare, så egde Han ock den dertill nödiga förmågan att känna menniskornas hjertan. Wisserligen, säger Han till dem i begynnelsen af wår text, lären I säga till mig detta ordspråket: läkare, läk dig sjelf; så stora ting wi hafwe hört i Capernaum skedda wara, gör ock här i ditt fädernesland. Nazarethanernas tankegång, sådan Herren i dessa orden framlägger den, war således följande. Wäl hafwe wi hört med anspråk på tillförlitlighet berättas om underbara gerningar, som denne Jesus annorstädes skulle hafwa utfört, men om detta egde en werklig grund, så skulle wäl wi, som äro Hans närmaste landsmän och känna Honom alltifrån barndomen, i första rummet hafwa någon erfarenhet deraf. Då inga prof på Hans undergörande gåfwa wisat sig hos oss, så kunne wi icke heller, trots allt hwad wi från andra håll hört, skänka Honom förtroende såsom ett Guds sändebud, lika litet som en läkare kan i eget hus åtnjuta förtroende som läkare, då han, om än så widtberömd annorstädes, icke kan bota sig sjelf och de sina. Alltså, på grund deraf, att de stodo Honom närmast, menade de sig ock hafwa närmaste rätten att tillgodonjuta den wälsignelserika werksamhet, som ryktet tillskref Honom. På sjuka och lidande af alla slag funnes det god råd hos dem,

så wäl som på andra ställen; och förrän Han här bewisat hwad Han förmådde, kunde Han hos dem icke gälla för någonting annat och mer, än den obemärkte och obemärklige man, som de städse tillförene hade sett i Honom. War då denna deras tankegång så oriktig, eller då den war det, hwari låg deß oriktighet?

Wisserligen tillhör det i allmänhet hwar och en att med sin gåfwa i första rummet tjena den krets, inom hwilken han genom Guds försyn närmast blifwit ställd. Det är derom apostelen Paulus erinrar, då han skrifwer (1 Tim. 5: 8): "hwar nu någon sina egna, synnerligen sitt husfolk, sina närmaste, icke försörjer, han hafwer förnekat tron och är wärre än en hedning", d. w. s. han är så långt ifrån att uppfylla de sedliga fordringar, som den christna tron ställer på honom, att han icke en gång uppfyller de pligter, hwartill hedningens rättskänsla förbinder. Derför felar man mycket, då man med försummande af de närmaste pligterna, sådana de förekomma mellan äkta makar, mellan föräldrar och barn, mellan husbönder och tjenare, eller eljest i det kall, der man efter Guds ordning finner sitt bröd, menar sig i widsträcktare kretsar kunna utöfwa en mera storartad och wälsignelserik werksamhet. Men en sådan pligtförsummelse kunde Nazarethboarne minst af allt förebrå Jesus, då det snarare war just den underdånighet under sina föräldrar och den trohet i sitt ringa jordiska kall, Han städse bewisat, likasom öfwerhufwud den tjenareskepelse, Han på det sorgfälligaste hade bewarat, hwilken gjorde Hans offentliga uppträdande och nyß aflagda wittnesbörd till någonting för dem så utomordentligt och öfwerraskande. Det djupt oriktiga i deras tankegång war det, att de menade sig berättigade att äfwen gentemot Guds högre kallelse och nådegåfwor göra gällande anspråk, som endast hafwa sin grund och giltighet i naturens ordning. Men åter, att fordra att gudomliga nådegåfwor och en himmelsk kallelse skola förwaltas efter de jordiska förhållandenas lägre ordning, detta är att frånkänna dem deras gudomliga ursprung. Det war härtill de gjorde sig skyldiga. De icke blott trodde icke Jesu profetiska sändning, utan woro icke ens tillgängliga för någon öfwerbewisning. Deras hjertan woro bundna i otro, och Herren afslöjade för dem hwad det war, som band dem så hårdt, i det Han sade till dem: Sannerligen säger Jag eder: ingen profet är aktad i sitt fädernesland.

Detta förhållande kan wid första påseende synas ganska sällsamt. Ty wi wete, huru påpaßlig menniskan i allmänhet är att tillgodogöra sig allt som kan sprida glans öfwer hennes hus och namn, hennes land och folk. Den naturliga egenkärleken drifwer henne dertill. Hwarför skulle då en profet, en af Gud omedelbart kallad och utrustad man, minst af allt hafwa att påräkna erkännande af sin slägt, sin hembygd, sitt fädernesland? Om wi betänke skilnaden mellan att erkänna den sanna storheten, sedan hon redan tillhör historien, och att erkänna henne, medan hon ännu är samtidig och sidoordnad med oß sjelfwa, skole wi lätt finna orsaken. Samma egenkärlek, som gör att man räknar sig till godo att hafwa egt en sådan storhet i sin slägt eller bland sitt folk, sedan hon med sanningens egen inneboende makt tillkämpat sig erkännande hos efterwerlden, alldeles samma egenkärlek gör ock, att menniskorna icke widkännas henne, så länge hon såsom samtidig träder i omedelbar beröring med dem. Den sanna öfwerlägsenheten kan nemligen såsom samtidig, trots bewisningen af oskrymtad ödmjukhet och hjertlig menniskokärlek, icke undgå att förnärma högmodet och reta afunden wid hwarje werklig beröring. Och ju djupare hon är grundad i ödmjukhet och menniskokärlek, desto djupare skall ock det hat wara, med hwilket de menniskor, som beherrskas af mörkret, utstöta och förkasta henne. Sådan är lagen för ljusets och mörkrets förhållande till hwarandra i werlden. Sannt är wäl nu, att den omgifning, i hwilken en profet uppkommer, icke kan i och för sig stå mera öppen för mörkrets inflytelse och wara mindre tillgänglig för ljuset, än menniskor på andra ställen; men det är dock i sjelfwa de omständigheter, hwaruti en profets närstående befinna sig, något som lägger förargelsen just dem synnerligen nära. Ju mera de i yttre hänseende hafwa med honom gemensamt och stå med honom i

beröring, desto obegripligare framstår för dem det inre afståndet, den andeliga öfwerlägsenheten. De söka då att förswaga det intryck de deraf mottagit, såsom folket i synagogan gjorde, då det sade: "Hwadan hafwer denne detta? Och hwad wisdom är denna, som Honom gifwen är, och sådana krafter, som ske genom Hans händer? Är icke denne den timmermannen, Marie son, Jacobs broder och Jose och Jude och Simons? Äro icke Hans systrar här när oß (Marc. 6)"? Och ju mer de sålunda upprepa för sig de omständigheter, som bewisa en fullkomlig likställdhet med dem, desto mera förargelsewäckande synes dem den andeliga olikheten. Så träder man in på förargelsens wäg. Och inom kort är ett nästa steg taget. På något sätt måste dock denna öfwerlägsenhet förklaras, den uppenbara werkligheten kräfwer det oeftergifligen. Och förklaringen blifwer då den: att denne, som i allt är oß lik, will gälla för någonting mera, än wi, det är ingenting annat än andeligt högmod, gränslös inbilskhet och egenkärlek. Så förargar man sig på Guds werk, så uppfyller man städse ånyo det ordet: ingen profet är aktad i sitt fädernesland.

På allmänneligheten af detta förhållande och deß inre orsak i menniskonaturens allmänna syndfullhet wille Herren fästa sina åhörares uppmärksamhet, för att derigenom warna dem sjelfwa och wäcka till sjelfpröfning. Till bestyrkande af det sagda anför Han derför twänne exempel ur Israels stora profeters historia. Jag säger eder i sanning: många enkor woro i Israel uti Elie tid, då himmelen tillsluten war i tre år och sex månader, så att stor hunger war öfwer hela landet; och till ingen af dem wardt Elias sänd, utan till en enka i Sarepta wid Sidon. Och månge spitälske woro i Israel i profeten Elisa tid; och ingen af dem wardt ren gjord, utan Naeman af Syrien. Begge desse store profeter, Elias och Elisa, hade i de nämnda hänseendena icke kunnat betjena sina närmaste, ja, icke ens någon af sina landsmän med den gudomliga wälsignelsens undergörande kraft, icke derför att det icke bland dessa funnits mer än tillräckligt af sådana, som warit i behof af

en sådan tjenst — Herren framhåller twärtom, hurusom många enkor woro i Israel uti Elie tid och månge spitälske i Israel i profeten Elisa tid — utan derför, att der icke funnits inre tillgänglighet för en sådan hjelpbewisning. Och hwar fanns wäl på den tiden detta tillgängliga sinne, denna hjertats tro? Hos menniskor, bland hwilka man, att döma efter deras yttre omständigheter, minst hade haft rätt att söka den eller kunnat wänta att finna den. Hos en fattig enka i det hedniska Fenicien, hos en förnäm höfding hos konungen i Syrien, hwilken å tjenstens wägnar måste åtfölja sin konung, då denne gick upp i afguden Rimmons tempel för att der tillbedja. Hos sådana menniskor fanns den tro, som saknades hos det utwalda folket, hwilket dock hade undfått lagen och gudstjensten och egde profeterna midt ibland sig. Men detta förhållande war icke ett tillfälligt; det war detta städse upprepade "ingen profet är aktad i sitt fädernesland."

Tillämpningen häraf låg i öppen dag för de i Nazareths synagoga församlade. Orsaken dertill, att Jesus icke hos dem gjorde sådana gerningar, som Han på åtskilliga andra ställen förrättat, låge således enligt Hans påstående hos dem sjelfwa och icke hos Honom. De wore icke i det tillstånd, att Han bland dem kunde uppenbara sin kraft. Men att af Hans mun höra sådant, det war för dem att höra en ärerörig beskyllning, det war att mottaga ett angrepp på sitt jag. Och hwad upprörer wäl så den ärelöse syndaren, som det, att finna sin förmenta ära antastad? Och hwad kan så bringa honom till ursinnig wrede, som sanningens enkla uppdagande, när den angriper hans jag, detta stora jag, som dock hela werlden beundrar? Urbota är detta brott, himmelskriande denna oförrätt, och hwarje medel, hwarmed han kan skaffa sig upprättelse derför, är honom lofligt. Sådan är den gamla menniskans lag; ty wid en lag är synden bunden wid sina rörelser i kropp och själ, i hjerta och sinne, lika wißt som wår yttre menniska i sina lifsrörelser är bunden af naturlagar, hwilka hon icke kan öfwerträda. Obeweklig som kroppslifwets lagar är ock syndens och dödens lag i lemmarna för dem, som icke

i bättring och tro wilja gifwa sig under rättfärdighetens lags frigörande wälde. Ty förgäfwes kläder sig menniskan under ett oförändradt sinnestillstånd i manteln af borgerlig dygd eller andelig fromhet. I profwets stund faller den af och lemnar den gamla menniskan blottad i hela sin skymfliga nakenhet. Ty se på dessa Nazarethaner. Icke woro de lagbrytare i samhället, icke woro de gudlösa religionsföraktare, och dock icke sabbath, icke synagoga, icke samhällslag kan återhålla dem från det mest ursinniga utbrott af wrede mot Jesus. *Alle de i synagogan woro*, heter det, *uppfylldes med wrede, då de detta hörde och uppreste sig emot Honom och drefwo Honom utur staden och ledde Honom ut, ända till branten af berget, hwarpå deras stad war byggd, för att störta Honom derutför.* Och att de icke werkligen blefwo skyldige till dråp inför den borgerliga lagen, det war icke deras egen förtjenst. Såwidt på dem berodde, hade de redan icke blott i sitt hjerta utan ock i gerning begått dråpet. Det war endast för en *oemotståndlig* makt de weko, då Jesus med en blick af gudomlig öfwerlägsenhet banade sig wäg midt igenom den wilddjurslikt upprörda hopen och *gick ifrån dem.*

Wi hafwe nu, med hänsyn till förargelsens wäg, genomgått berättelsen om Nazareths inwånares beteende mot Jesus, när Han såsom en af Gud sänd lärare uppträdde ibland dem. Wårt omdöme öfwer deras beteende kan icke wara mer än ett, wi fälle alla den mest afgjorda förkastelsedom deröfwer. Men skall wår förkastelsedom hafwa något wärde, så måste den gälla äfwen det med deras tänkesätt beslägtade, som finnes hos oss sjelfwa. Wi måste komma ihåg, att de icke genast läto komma sig till last det uppförande, hwartill omsider den yttersta förbittringen dref dem. Steg för steg hade de framskridit på förargelsens wäg, och denna wäg, mine åhörare, sluttar i sin begynnelse endast helt sakta *utför*, så sakta, att kött och blod, d. w. s. det wanliga werldsförståndet, den finliga hwardagsmenniskan, ingenting märker, förrän den bragt wandraren till det bråddjup, som med swindlande hast kastar honom ned i en af-

grund. Att undwika detta bråddjup utan att undwika den wäg, som förer dit, skall *i längden* icke wara möjligt. Derpå är Nazareth och Israel, derpå är redan endels och *skall* på ett ännu fruktanswärdare sätt christenheten blifwa ett bewis.

Att det nu till att beträda förargelsens wäg icke nödwändigt hörer ett yttre förakt för allt heligt, försummelse att höra Guds ord och besöka Hans hus, det kunne wi finna af Nazareths inwånares exempel. Det första afgjorda steget in på den wägen togo de redan, när de, ehuru berörda af det gudomliga i Jesu tal, så att de öppet gåfwo Honom sitt bifall tillkänna, dock skyndade sig att så widt möjligt neddraga alltsammans till någonting helt wanligt och hwardagligt, för att freda sig mot det intrång, som en högre, utöfwer sinnewerlden gående sanning alltid gör på det köttsliga sinnet. Det kan dock aldrig rätt lyckas, detta bemödande; det gudomliga bibehåller dock fortfarande sin prägel af att wara öfwernaturligt. Och om det då nöjde sig med att wara någonting *rent* öfwernaturligt, så skulle köttsligheten mycket gerna fördraga det, ty då förblefwe det åtminstone på ett oskadligt afstånd. Men då det är hwad wi äre och *derjemte* dock någonting helt annat och mera; då det såsom någonting naturligt ställer sig i närmaste frändskap med menniskan och ingår i alla hennes förhållanden, och dock icke nöjer sig med att uppgå i hennes sträfwanden och tjena hennes syften, utan *derjemte* will wara någonting öfwernaturligt, som genombryter hennes jordiska tankar och planer — det är då, som det gudomliga för den sjelfkära naturen blifwer *olideligt*, ett undertecken, hwarwid den som icke kan tro måste förargas. Genom tro allena går härwid menniskan ut från sitt fädernesland, sin slägt och sin faders hus. Utan tro *måste* hon deremot gentemot uppenbarelsen af det gudomliga sanna det ordet: ingen profet är aktad i sitt fädernesland. Och från det ena steget på förargelsens wäg kommer hon snart till det andra; den gudomliga sanningen sjelf kommer att werka förbittring, der hon icke får werka förbättring, och den af sin otro förblindade menniskan bringas omsider derhän, att hon icke blott i sitt hjerta, utan ock med sin hand och sin tunga gör gemen-

sam sak med den hopen, som öfwer Christus ropar: tag bort! korsfäst!

Till en sådan afgrund af brottslighet förer med inre nödwändighet förargelsens wäg. Och för en stor del af christenheten är orsaken hwarför man icke allaredan är framme wid deß osaliga mål ingen annan än den, att den christliga uppenbarelsens sanning ännu icke kommit menniskorna rätt in på lifwet och derför icke heller frammanat emot sig mörkrets hela motståndskraft. De inre wilkoren för den fulla förargelsen förefinnas redan och förarbetas alltmera. Den som will blifwa bewarad, han låter sig straffas af Guds ord, ty allt det som straffas — derigenom nemligen, att det i sig upptager bestraffningen, böjer sig under densamma och gifwer den rätt — det warder uppenbaradt af ljuset, ja, det warder sjelft ljus (Eph. 5: 13). Och detta är att undkomma förargelsens wäg, ty endast den, som är i mörkret och förblifwer i mörkret, beträder den wägen. Men då wi komme till ljuset, blifwa den gudomliga uppenbarelsens under icke mera beslägtade med oß blott från sin naturliga sida, genom hwilken de utifrån beröra oß och låta förargelsens möjlighet komma oß in på lifwet. Äfwen från sin öfwernaturliga sida, genom hwilken de höja oß öfwer oß sjelfwa och öfwer hela den skapade werlden, äro de då beslägtade med det högsta och bästa, som i oß är, med wår andes innersta längtan och åtrå. Ljuset känner då ljuset, profeten känner profeten. Det synes wäl dristigt att så tala, men Sanningens egen mun har sagt: Den som anammar en profet för hans namn af profet, han skall få en profets lön. Och fråge wi: huru skall han få en profets lön derför, att han anammar en profet såsom sådan? så kan swaret icke wara annat än detta: ty han är då sjelf en profet. —

Bered oß, o Herre, efter din wilja till att undfå en profets, en rättfärdigs lön. Bewärdiga oß af din nåd att få wara bland dem, som gifwa en af dina minsta att dricka en bägare kallt watten allenast för hans namn af lärjunge och om hwilka Du hafwer sagt: sannerligen säger Jag eder, de skola ingalunda mista sin lön. Amen.

Sjelföfwerwinnelsen för Guds rike.

Marc. 10: 17—27.

Och då han dädan utgången war på wägen, lopp en till, och föll på knä för Honom, och frågade Honom: Gode Mästare, hwad skall jag göra, att jag mätte få ewinnerligt lif? Då sade Jesus till honom: Hwi kallar du Mig god? Ingen är god utan Gud allena. Budorden wet du: du skall icke göra hor: du skall icke dräpa: du skall icke stjäla: du skall icke bära falskt wittnesbörd: du skall ingen bedraga: hedra din fader och din moder. Då swarade han, och sade till Honom: Mästare, allt detta hafwer jag hållit af min ungdom. Jesus såg på honom, och älskade honom, och sade till honom: Ett fattas dig; gack bort, sälj allt det du hafwer och gif de fattiga, och du skall få en skatt i himmelen; och kom, följ Mig, och tag korset uppå dig. Och han wardt sorgsen af talet, och gick bort bedröfwad; ty han hade många egodelar. Och Jesus såg sig om, och sade till sina lärjungar: Huru swårligen kunna de som egodelar hafwa, ingå uti Guds rike. Men Hans lärjungar wordo förskräckte af Hans ord. Då swarade åter Jesus, och sade till dem: Huru swårt är det, kära barn, för dem som förtrösta på sina egodelar, att ingå uti Guds rike. Det är lättare, att en kamel går genom ett nålsöga, än att en rik går in i Guds rike. Men de woro öfwermåttan förfärade, och sade wid sig sjelfwa: Ho kan då warda salig? Men Jesus såg på dem, och sade: För menniskor är det omöjligt, men icke för Gud; ty för Gud är allting möjligt.

Den evangeliska berättelse wi nu hafwe uppläst har en egendomlighet, som i hög grad är egnad att fängsla wår uppmärksamhet och winna wårt deltagande. Under det wi eljest allestädes finne wår Frälsare uppsökt och anropad af nödens barn, sjuka och lidande af alla slag, är det här en af de lyckliga, en i jordiskt hänseende gynnad menniska, som uppsöker och anropar Honom. Ty hwem skall wäl anses såsom en sådan, om icke den unge man, som här möter oß? Med obrutna sinnes- och kroppskrafter befann han sig, såsom wi af Matthei

berättelse (19: 20) inhemte, ännu i den ålder, då lifwet hoppfullt och lofwande utbreder sina framtidsutsigter för menniskan. Med inga synnerliga ungdomssynder och brott hade han fläckat sitt lif, betungat sitt samwete och stört sin sinnesfrid. Och dertill war han det, som sannerligen icke gäller minst wid werldens uppskattning af lyckan, han war rik på egodelar. Sådan war den man, som här nalkades Jesus. Och *huru* nalkades han Honom? Han kom icke med ungdomligt öfwermod, icke med förnämt lugn och nedlåtande wärdighet, såsom så många fariseer och skriftlärde nalkades Herren. Nej, han *lopp till och föll på knä för Jesus*, och såsom en blodstörtning frampressar sig ur hans bekymrade sinne den frågan: *Gode Mästare, hwad skall jag göra, att jag måtte få ewinnerligt lif?* Är icke detta förunderligt? Att gamle och sjuklingar och öfwerhufwud de, som intet mer hafwa att hoppas i werlden, söka religionens tröst, detta kan icke skäligen wäcka förundran; att qwinnor till följd af sitt mera utbildade känslolif hafwa en wiß naturlig dragning åt det hållet finner man äfwen mindre besynnerligt. Men att en kraftfull yngling i öfwerflödande besittning af lifwets goda söker Gud och frågar efter det ewiga, och detta med den bekymrades, den för lifwet tiggandes hela nödställdhet — det är för det werldsliga tänkandet ett oförklarligt under. Ty med de för det uppwäckta själstillståndet wanliga beteckningarna "swårmod", "swärmeri", "grubbel", "förståndsrubbning" har man dock sannerligen icke förklarat saken i de fall, der den dagsklara werkligheten wederlägger dem. Med sådana förklaringsförsök bewisar man endast, att genom den ifrågawarande tilldragelsen ewigheten träder en till mötes på ett *angripande* sätt och att man då tillåter sig sjelfförswarets olyckliga sätt att bruka hwilka wapen som helst. Men att förswara sig sjelf mot det ewiga, det är ju i grunden att störta sin egen och styrka sin fiendes sak, ty Gud har dock, såsom Skriften säger, nedlagt ewigheten i wåra hjertan, så att deß sak är wår egen, ja, wår allraegnaste sak. Osaliga blindhet, förblindade strid! När skola dock de, som ännu icke uppgifwit all tanke på att blifwa salige, inse sin förwillelse och öfwergifwa sin dårskap?

Det war ewigheten, den hos de sorglösa werldsbarnen slumrande ewigheten, som *rört* sig i ynglingens hjerta och uppwäckt hos honom aningar och önskningar, som förr warit okända. En sådan widrörelse af ewigheten — wi kalle den på gudaktighetens språk en *wäckelse* — är alltid underbar, ty det ewiga kan icke förklaras ur det timliga, ewigheten är ett under för tiden. Men såsom företeelserna i naturens rike icke framstå för menniskorna såsom under, så länge de känna deras närmaste orsak, så undgå ock undren i nådens rike menniskors uppmärksamhet, så länge de i yttre förhållanden och tillstötande omständigheter anse sig finna en tillräcklig förklaringsgrund. Men der en förklaring på det sättet icke låter sig finna utan medweten oärlighet, der blifwer då wäckelsen i egentlig mening ett underteckens för werlden. Sådan war ynglingens wäckelse, och den träder derför oß alla och särskildt eder, I unge, till möte med det answar, som ett ewighetsmärke alltid medförer för dem, inom hwilkas synkrets det uppgår.

Hwad skall jag göra, att jag måtte få ewinnerligt lif? — detta war den unge mannens fråga till Jesus. Han hade fattat det djupt, att det finnes ett högre och bättre lif, än detta närwarande, och att man, för att komma i besittning deraf, måste *personligen* winna det. Han förstod ock, att man, för att så winna det, måste gripa sig an och werkligen *göra* något. Till den försoffning, som kommer menniskor att med sin ande endast blicka nedåt till jorden, såsom det fyrfotade djuret, och till den tröghet, som gör, att de sky hwarje andens ansträngning, hade han beslutsamt wändt ryggen, icke mindre än till det lättsinniga, gycklande skämt, som låter mången leka bort sin ädla och för det kommande lifwet så afgörande ungdomstid. Och till Jesus, den menskligt obemyndigade läraren, wänder han sig med sitt förtroende, i hopp att af Honom bättre, än af Israels många skriftlärda mästare, få beswarad den fråga, som låg honom så mycket om hjertat.

Gode Mästare, säger han till Honom, och uttalar dermed sitt fulla förtroende till Jesu både wälwilja och insigt. Det kan nu gentemot den tillitsfulla innerlighet, med hwilken ynglingen närmat sig Honom, wäcka wår förundran, att Herren tillbakawisar hans tilltal, innan Han ingår på hans frågas beswarande. *Hwi kallar du Mig god?* swarar honom Jesus, *ingen är god utan Gud allena.* Wille då Herren härmed werkligen förbjuda hwarje sådant bruk af detta och dylika egenskapsord, hwarwid man icke anwänder ordet i deß högsta och allraegentligaste mening? Dertill kunne wi af detta ställe så mycket mindre sluta, som ordet, just i denna mening nyttjadt, hade här warit på sin rätta plats. Och deßutom finne wi i Skriften sjelf bewis på motsatsen. Så nämner ju apostelen Paulus den romerske höfdingen Festus "god", då han, förswarande sig inför denne, tilltalar honom "min gode" eller "ädle Festus" (Ap.-G. 26: 25). Men anledningen till Jesu tillrättawisande swar war den, att ynglingen i sitt tilltal, så wälmenadt detta än war, hade ställt Jesus helt och hållet i bredd med andra menskliga lärare. Mottaga ett tilltal, som innebar en så falsk föreställning om Hans person, kunde Herren icke för sanningens skull och för ynglingens egen skull, men wille af samma skäl icke heller afwisa det i annan form än den, som wittnade om en fullkomlig sanningskärleks nogräknande allwar. Han lät derför ynglingen förstå, att det hos en sanningsälskande *lärjunge* måste förutsättas, att han till Honom *såsom Lärare* nyttjade ett sådant ord icke i den swagare mening, i hwilken menniskor tillswidare kunna med en wiß rätt tilltala hwarandra dermed, utan i deß högsta, fullkomliga betydelse, och erinrade honom åter att ordet, så taget, icke kunde utsägas om någon annan än Gud allena. Det war ett swar, som för ynglingen war egnadt att i afseende på hans egen person framkalla pröfning och eftertanke och i afseende på Jesu person wittna om den sanningskärlek, som ensam är wärd förtroende, på samma gång det dock i grunden lemnade frågan om Hans person öppen och måste wäcka den undran, som är begynnelsen till sökandet efter en djupare kunskap.

Mycket hade ynglingen redan härmed fått att lära, men dock ännu icke erhållit ett egentligt swar på sin framställda fråga. Derom skulle han wäl icke heller gå miste, men han skulle dock undfå det endast i den ordning och form, som öfwerensstämde med den gudomlige Mästarens själawårdande lärarewishet. Att meddela en död bokstaf, ett torrt begrepp war icke Hans sak. Ewighetsbehof kände ynglingen och sökte längtansfullt det, som kunde tillfredsställa dem; men sin synd kände han icke. Ty icke hwarje wäckelse börjar med syndens kännedom. Synnerligen i ungdomen waknar mången till en liflig känsla af sin själs tomhet och till en djup längtan efter det som kan fylla och mätta densamma, utan att han derför egentligen känner sina synder. Men är då syndakännedomen så nödwändig? kan man icke äfwen den förutan finna Guds rike och det ewiga lifwet, helst som det i alla fall hwarken kan eller får ligga något förtjenande i densamma? Omöjligheten häraf och oumbärligheten af syndens kännedom för den frälsningssökande menniskan framgår klart deraf, att menniskan, trots sina djupare behof och sin ädlare längtan, dock icke i grunden är willig att släppa sig sjelf, sitt sjelfwiska lif, det jordiska egandet och den egna rättfärdigheten, för att kunna mottaga himmelens rike och det ewiga lifwet, sådant detta i evangelium bjudes henne, med mindre hon i botfärdighet blifwit lagd för foten af Återlösarens kors. Det war således sin synd den frälsningssökande ynglingen måste lära att känna. Och af lagen känner man synden. *Budorden wet du,* sade *Jesus till honom; du skall icke göra hor: du skall icke dräpa: du skall icke stjäla: du skall icke bära falskt wittnesbörd: du skall ingen bedraga: hedra din fader och din moder.* Utan att förelägga någonting nytt, upprepar Herren således endast den gamla lagens bud för honom och häfdar dermed åt densamma en myndighet, utöfwer hwilken ingen kan gå i att ställa en sedlig uppgift och från hwilken icke heller någon eger att godtyckligt göra sig lös. Men af budordens lag i denna deß wälkända form hade ynglingen icke förmått att till sjelfkännedom uppfånga en bild

af Guds rättfärdighet. Lagen war honom endast en regel för utsidan af lifwet och såsom en sådan hade han icke försummat deß iakttagande. Oförståndigt, men oförställdt swarar han derför Jesus: Mästare, allt detta hafwer jag hållit af min ungdom. I detta swar trädde för Jesus bilden af ett oförderfwadt barnasinnes ärlighet i hela sin älskwärdhet; och det stora oförstånd, som uti ynglingens swar uttalat sig, kunde i detta förbund icke annat än öka den himmelske Barnawännens kärlek och deltagande för honom. Det war också nyß förut, omedelbart före sitt sammanträffande med honom, Jesus upptagit barnen i sin famn och under handpåläggning wälsignat dem. Och få wi säga, att Jesus, icke i menskligt syndig, men i ren och helig mening, hade någon swaghet, medan Han war på jorden, så war det wisserligen den, att Han war swag för barn. Det war denna swaghet, som en gång kom Honom att fröjda sig i Anden och utbrista: Jag prisar Dig, Fader, himmelens och jordens Herre, att Du hafwer detta fördolt för de wisa och kloka, och hafwer det uppenbarat för de enfaldiga, de barnsliga; ja, Fader, ty så hafwer warit behagligt för Dig (Luc. 10: 21). Men här höre wi tillika, att denna swaghet är en gudomlig swaghet, en återspegling af sjelfwa fadershjertat i himmelen. Gud sjelf älskar det barnsliga, och hwarför? — tillåten oß uttrycket, mine åhörare; wi begagne det endast för att rätt skarpt ställa i dagen narraktigheten af wår obegripliga högwishet och torrförståndighet — hwarför, om icke emedan Gud sjelf är barnslig? Eller skulle wäl Han, som allena är god, kunna älska annat än det goda, och åter, skulle något annat wara godt, än det som återspeglar Hans eget wäsende och återgifwer en bild af hwad Han sjelf är? — Så förstå wi då rätt sammanhanget, när det i fortsättningen af wår text heter, att Jesus såg på honom och älskade honom. Att härmed icke menas en kall förståndswerksamhet, som antog kärlekens form, utan en werklig rörelse i hjertat, som framkallades genom älskwärdheten af den bild, som i ynglingens öppna och ärligt menande barnasinne framträdt för Herrens

själ, detta wisar sig omißkänneligen deraf, att det säges att Jesus såg på honom och älskade honom. Men så wisar sig också lika omißkänneligt i de ord, som Jesus härwid talade till honom, huru fjerran skild denna kärleksrörelse war från den weklighet, som utmärker syndiga menniskors känslor och böjelser och som i werkligheten intet annat är, än en annan yttring af sjelfwiskheten. Ett fattas dig, sade Jesus till honom; gack bort, sälj allt det du hafwer, och gif de fattiga, och du skall få en skatt i himmelen; och kom, följ Mig, och tag korset uppå dig. Klemig war dock i sanning icke den kärlek, som talade så. Wäl inbjöd hon till det bästa och högsta hon egde — sin egen gemenskap, korsets gemenskap; wäl uppmuntrade hon ännu dertill med det sköna löftet om himmelska skatter; men hårdt war dock för naturen hennes tal och bittert för det werldskära hjertat det läkemedel hon föreskref. Det war den inre sjelföfwerwinningens uppgift, som Jesus förelade ynglingen, ty inre sjelföfwerwinning war detta "enda", som ännu fattades honom i hans laguppfyllelse, men som också war någonting så wäsendtligt för lagens uppfyllande, att med saknaden deraf egentligen saknades honom allt. Först när denna uppgift trängt honom in på lifwet, kunde budorden träda lefwande fram för honom med sina andliga kraf och werka en förkrossande sjelfkännedom och bättring till lifs. Ty det blifwer dock wid apostelens ord: af lagen känner man synden, nemligen när man brukar honom rätteligen, såsom han sjelf will blifwa brukad. Men i wår swaghet tränger sig dock här oafwisligen på oß den frågan: kunde då icke Herren Jesus hafwa förelagt honom denna uppgift i en mildare form? hwarför ställde Han just till ynglingen sin uppfordran strängare än till så många andra? Ty på långt när icke alle af dem, som trodde på Jesus och såsom Jesu uppriktige lärjungar hade gått in i den försakelse, som tillhörer lärjungaskapet, hade derför öfwergifwit hus och hem och försålt alla sina egodelar. Hwarför då här detta "sälj allt det du hafwer och gif de fattiga?" Förklaringen kan innefattas i twänne satser, af hwilka den ena lyder så: läkemed-

lets styrka måste afpassas efter sjukdomens och den sjukes art; och den andra: hwar och en beskattas efter sin förmåga. Tillämpningen af den förra satsen är då den, att ynglingens många egodelar hade med starka band bundit hans hjerta wid jorden, så att det fullkomliga slitandet af dessa band i hans inre fordrade en fullkomlig skiljsmässa från egodelarna i det yttre. Men härwid qwarstår dock alltid den frågan, om Herren icke i detta fall gick längre i sin fordran af bestämd lösgörelse från det jordiska, än Han gjorde med så många andra nybörjande lärjungar. Wi wåge icke bestrida att det så war, och anlite derför till sakens fulla förklaring äfwen den andra satsen, som sade oß, att hwar och en beskattas efter sin förmåga. Herren såg nemligen, att denne yngling icke war anlagd till att blifwa en andelig medelmåtta; Han såg, att Han kunde göra honom stor i Guds rike, och wille derför också winna honom helt och odeladt. Han unnade icke werlden en tumsbredd jord i detta hjerta. Ty tillåtom oß ännu en djerfhet i uttryck: Herren älskade ynglingen afundsamt gentemot werlden (Jac. 4: 5), afundsam kärlek gjorde Honom så sträng i sin fordran. Men deßutom war denna fordran icke så swår som den måste synas mången ibland oß, hwilken måhända icke önskar sig någonting högre och bättre, än det jorden har och gifwer, blott han lyckas att få detta i nog stort mått, så att han kan ställa det för sig rätt beqwämt och nöjsamt i werlden. Nej, detta slagtdjurens lif, som flertalet af wåra unga män lefwa, hwarwid man städse frågar: huru skole wi äta och dricka godt? huru skole wi fördrifwa tiden angenämt? — det hade icke denne yngling walt till sin lefnadswäg. Han hade en allwarlig omsorg om sin själ, en liflig åstundan efter Guds rike. Om aftonen gick han till hwila och om morgonen stod han upp med den frågan i sitt hjerta: Hwad skall jag göra, att jag måtte få ewinnerligt lif? Och ännu dertill hade han fattat ett fullt förtroende till Jesus såsom lärare. Han trodde, att Jesus bäst af alla skulle kunna wisa honom wägen till ewinnerligt lif. Han befann sig således i samma ställning som den kroppsligt lidande, hwilken wet sin sjukdom, men äfwen

har funnit den läkare, till hwilken han fullt kan förlita sig. Under sådana omständigheter twekar dock icke en sjuk att underkasta sig den sweda, hwarmed det föreskrifna botandet till äfwentyrs är förenadt. Men tyvärr är sällan hos oß sinliga menniskor den andeliga bristen lika djupt känd, som de lekamliga behofwen. Sällan äre wi så willige att underkasta oß wilkoren för den andeliga helbregdagörelsen, som för den kroppsliga helsans återwinnande. Ynglingen mäktade det icke. Han wardt sorgsen af talet, och gick bort bedröfwad, ty han hade många egodelar. I detta för honom så afgörande ögonblick wisade det sig, att dragningen nedåt dock war starkare än dragningen uppåt. Han wågade icke släppa det stöd och fäste, som jorden för en liten tid erbjöd honom, för att falla i de Frälsarearmar, som så widöppet utsträckte sig emot honom. Att på måfå afhända sig sitt jordiska goda, för att dermed förwärfwa sig himmelen, må wisserligen ingen försöka, utan hellre förwalte man troget och samwetsgrant sina egodelar och winnlägge sig i denna ordning om barmhertighet mot de fattiga. Men här war det alldeles icke fråga om något sjelfwaldt, öfwerdådigt försök, om ett tilltag på måfå, utan endast om tro och lydnad wid en uttrycklig kallelse af Jesus sjelf. Men just detta förmådde han icke åstadkomma. Och orsaken hafwe wi redan hört — han hade, ännu åtminstone, icke tagit afsked ur mammons tjenst; och såsom wi wete gäller det i den tjensten, att ingen kan tjena twå herrar. Det kostade på honom bittert att skiljas från Jesus — evangelisten anwänder twänne särskilda ord för att teckna den smärta han erfor, "sorgsen" och "bedröfwad" säger han om honom — men han måste dock lyda den stränga nödwändighet, som lemmarnas lag ålade honom. I stället för att blifwa en öfwerwinnare, gick han öfwerwunnen bort från den stridsplats, på hwilken han i början uppträdt så lofwande. Ty att icke öfwerwinna sig sjelf, det är att blifwa öfwerwunnen af sig sjelf, af sitt eget jordiska begär. Och af hwem någon öfwerwunnen warder, hans träl är han ock worden (Petr. 2: 19). Men trälar finnas icke i Guds rike och kunna icke der komma in.

Och Jesus såg sig om, följde således ännu den bortgående med en heligt warkunsam, deltagande blick, och sade till sina lärjungar: Huru swårligen kunna de, som egodelar hafwa, ingå i Guds rike. Han uttalade ingen dom öfwer den stackars fridlöse ynglingen och wille icke heller tillåta lärjungarna att ens inom sig fälla någon sådan öfwer honom. Han gaf dem i stället anledning till djup sjelfpröfning och helsosam räddhåga, i det Han påpekade den allmänna grunden till det, som nu tilldragit sig. Det war såsom lade Han derwid skulden mera på omständigheterna, än på personen, då Han såsom slutbetraktelse öfwer det skedda yttrade till dem: Huru swårligen kunna de, som egodelar hafwa, ingå uti Guds rike. Ocksåkom saken lärjungarna in på lifwet wid dessa Jesu ord. Wane såsom de woro att ingenting afpruta af sin Mästares ord, fattade de uttrycket "de som hafwa egodelar" i deß yttre bokstafliga mening, hwarigenom Jesu yttrande komme att innebära, att det wore ett ytterst sällsynt undantag att någon enda menniska inkomme i Guds rike. Förskräckande wore detta i sanning och förskräckte blefwo äfwen lärjungarne af Jesu ord. Då swarade åter Jesus och sade, förklarande sitt nyß gjorda yttrande, till dem: Huru swårt är det, kära barn, för dem som förtrösta på sina egodelar att ingå i Guds rike. Måhända uppstiger härwid i edert sinne den frågan: men hwarför nyttjade då Herren icke genast det senare uttryckssättet, som icke kunnat föranleda något mißförstånd? Orsaken war twifwelsutan den, att det förra uttrycksättet såsom mera bildligt tog trossinnet i anspråk för sitt rätta förstående och derigenom också hade någonting mera till sjelfpröfning wäckande och sedligt uppfordrande uti sig, under det att det senare framlade innehållet öppet och klart för förståndet, men derigenom också lätteligen kunde föranleda lärjungarna att ställa sig till detsamma såsom ynglingen nyß hade gjort till budorden, då han sagt: allt detta hafwer jag hållit af min ungdom. Ty med en otrolig lätthet slår sig menniskan till ro äfwen wid den i sig sjelf mest uppwäckande sanning, så snart den för

henne förlorat sin natur af bild och blifwit en ren förståndssats. Hon har då sin gud i sin hand, för att icke säga på fickan, och behöfwer ej frukta honom, om han än säge aldrig så bister ut. Detta är i sjelfwa werket hemligheten med afseende på det eljest så sällsamma förhållandet, att man i christenheten wet och tror så mycket af christendomens allwarliga sanningar och dock förspörjer så ringa uppwäckelse deraf. Också finne wi, att Herren icke länge lät lärjungarna fröjda sig deröfwer, att sanningen framträdt för dem i förståndets tryggande dagsljus. Han höljer henne strax åter i bildslöjans halfdunkel, i det han säger till dem: Det är lättare, att en kamel går genom ett nålsöga, än att en rik går in i Guds rike. Ja, wisserligen är detta en fortsättning af det förra bildliga yttrandet, så att, då de som "hafwa egodelar" äro de som "förtrösta på egodelarna", så måste de "rika" wara de, som hysa mycken förtröstan på egodelarna. Men beröfwom dock icke sanningen deß udd mot oß sjelfwa. Uttrycket swäfwar dock i werkligheten midt emellan sin bildliga mening och sin — wi wilje icke säga egentliga mening, ty den bildliga är fullt så egentlig som någon annan — men sin yttre, bokstafliga mening. Innehafwandet af många egodelar hänger dock så nära tillsammans med hysandet af mycken förtröstan till egodelar, att de båda icke så lätt få anses för twå skilda saker. Åtskiljas måste de kunna — det är sannt, men lätt måste det åtskiljandet icke heller ske, ty det är närmast derom wår Frälsare säger, att det är lättare, att en kamel går genom ett nålsöga. Och det är icke swårt att finna grunden härtill. Egodelar äro ju för det yttre lifwet ett stöd, som menniskan har i sin egen hand, och sjelf kan förfoga öfwer, så länge hon har dem. Då hon nu af naturen helt och hållet lefwer i det yttre, så blifwer också det yttre stödet det, som hon egentligen stödjer sig wid eller tror uppå. Hon kommer så, att förmedelst egodelarna stödja sig wid sig sjelf eller förtrösta uppå sig sjelf, och detta i all synnerhet, om hon redan i ungdomen, då hon ännu är obruten af lifwets förödmjukande erfarenheter, kommer i besittning af egodelar. Och denna sjelfförtröstan är då

för hjertat hwad en gödande föda är för kroppen; den werkar en wälmåga, genom hwilken man till sin inre menniska blifwer stor och tjock och fet, så att man till sjelföfwerwinningens trånga port, genom hwilken dock hwar och en som will winna Guds rike måste ingå, kommer i bokstafligen samma ställning som en kamel, hwilken skulle hafwa den uppgiften att gå in genom ett nålsöga. Denna skildring af de på jorden "fetas" ställning till Guds rike är således fullkomligt en teckning efter naturen och alldeles icke att förstå med den afprutning, hwari menniskors öfwerdrifna kraftord så ofta äro att fatta. Såsom bokstaflig sanning förstodo ock Jesu lärjungar detta likasom alla sin Mästares ord. De blefwo deraf öfwermåttan förfärade och sade wid sig sjelfwa: Ho kan då warda salig? Wäl egde de inga rikedomar på jorden, men de insågo dock strax, att det här icke war fråga om egodelarnas belopp, utan i allmänhet om det jordiska egandets inwerkan på menniskans sinne, ehwad hennes egodelar i och för sig äro flere eller färre. Äfwen den utfattige, det insågo de, har dock i sig sjelf fullt upp af denna förtröstan till det jordiska, som utestänger från Guds rike. Endast den, som öfwerwunnit sig sjelf, har öfwerwunnit det hindret. Men hwem förmår detta, hwem förmår öfwerwinna sig sjelf? Och ho kan då warda salig? För tredje gången i denna evangeliska berättelse läse wi åter en antydan om Jesu blickar. Första gången war det, då Han såg på den ankomne ynglingen och älskade honom, sedan Han hört hans behof och bekännelse; andra gången, då Han med hjertligt deltagande såg sig om efter den bortgående; och tredje gången, då Han nu kärleksfullt bestraffande såg på sina förskräckta, hardt nära förtwiflande lärjungar och sade till dem: För menniskor är det omöjligt, men icke för Gud; ty för Gud är allting möjligt. För såwidt blott den menskliga werksamheten toges med i beräkningen, wore det alldeles så, som lärjungarne befarade; menskligheten, en gång af sin sjelfwiskhet öfwerwunnen, wore werkligen såsom en af fiender omringad wärnlös skara, afskuren från hwarje möjlighet att åter sätta sig i förbindelse med Guds rike. Men i fråga om

menniskors frälsning till ewinnerligt lif måste en annan werksamhet än deras egen äfwen tagas med i beräkning, och detta icke blott för frälsningens beredande, utan äfwen för deß tillegnande. Gud sjelf är den förste såwäl som den siste wid detta werk, och om Honom betygar wår Frälsare: För Gud är allting möjligt. Men huru? Måste icke, då så är, alla menniskor utan åtskilnad, således äfwen de som icke göra bättring och genom tro öppna sina hjertan för Herren, blifwa saliga? Nej, detta wore icke godt, ty det wore att styrka det onda; och det war ju endast Han, till hwilkens wäsende det med urnödwändighet hörer att wara god och göra det goda, det war ju Gud, den allena gode, som ocksä allena förmådde göra allting. Det är en sjelfmotsägelse i den tanken, att någonting ondt skulle kunna göras af Godheten. Men icke mindre sjelfmotsägande wore den föreställningen, att Gud skulle till slut genom sin allmakt kunna twinga alla menniskor till bättring, ty en bättring, till hwilken man blefwe twungen af en yttre makt, wore icke en bättring inför Gud, en bättring till lifs. Och inwänder man härwid, att Gud dock icke kan strängt taget göra allting, om Han icke under alla förhållanden kan göra menniskorna saliga, så swaras dertill: ett ondt ting, ett oting, ett ingenting kan icke inför Gud anses höra till allting, ty hos Honom måste orden, såsom wår Frälsare i texten redan har påmint oß, fattas i sin fulla och egentliga mening.

Men hwaruti bewisar sig då Guds allsmäktiga godhet i afseende på salighetens tillegnande? Bland annat deruti — och det är detta wår Frälsare här särskildt åsyftar — att Gud förmår att bringa hwarje menniska, wore hon än genom den inre skada hon tagit af förswårande lefnadslägen och tidsomständigheter bragt i samma ställning till Guds rike som kamelen till nålsögat, förmår, säge wi, att omsider bringa hwarje menniska i ett sådant läge och en sådan sinnesförfattning, att hon fritt kan bestämma sig för den högre dragningen, hängifwa sig åt den tillmöteskommande nåden och i bättring och tro gå in genom sjelföfwerwinnelsens port till Guds rike. Men

hwilka oerhörda omwägar måste Han icke i sådana fall gå med en menniska, för att bringa henne derhän! Huru djupt måste Han icke derwid fördölja sin godhet, huru tungt låta sin hand hwila öfwer henne! Och dock, när hon då hunnit dit Han med så mycken trohet welat bringa henne, har hon endast hunnit till walet, till möjligheten att wälja Gud i stället för werlden, men icke redan gjort detta wal. Hon kan ännu då föredraga sitt gamla jag framför ett nytt, föredraga köttet framför anden. Ingen allmakt twingar henne till det ena eller andra, ty twång wore här icke godt, och det är Gud såsom den allena gode, som här, på frihetens högsta och innersta område, är den allena allsmäktige. Men skoningslöst slår Han i sin godhet, för att, om menniskan öppnar sig för Honom, i grund kunna hela. Han dödar, för att göra lefwande, och förer till helwetet, för att föra derut igen.

Herre! bewisa äfwen på mig syndare, bewisa på oß alla denna din frälsande godhets stränghet och "Nyttja sjelf hwad sätt Du finner, Endast Du mitt hjerta winner" — winner det helt för din efterföljd i werlden och för ditt rike i himmelen. Amen.

Bildspegeln till sjelfkännedom.

Matth. 21: 33—46.

Hörer en annan liknelse: Det war en husbonde, som planterade en wingård, och satte en gärdesgård deromkring, och grof en preß derinne, och bygde ett torn, och utlegde honom åt wingårdsmän; och for bort i främmande land. När nu fruktens tid kom, sände han sina tjenare till wingårdsmännen, att de skulle uppbära hans frukt. Då togo wingårdsmännen fast hans tjenare: den ene hudflängde de, den andra dråpo de, den tredje stenade de. Åter sände han andra tjenare, flera än de första, och de gjorde dem sammaledes. Men på det sista sände han till dem sin son, och sade: de skola hafwa försyn för min son. Men när wingårdsmännen sågo sonen, sade de mellan sig: denne är arfwingen; kommer, låtom oß dräpa honom, så få wi hans arfwedel. Och de togo fast honom, kastade honom ut ur wingården och dråpo honom. När nu wingårdsherren kommer, hwad skall han göra åt dessa wingårdsmän? Sade de till Honom: Såsom illgerningsmän skall han dem illa förgöra, och utlega sin wingård åt andra wingårdsmän, som gifwa honom frukten i rättan tid. Då sade Jesus till dem: Hafwen I aldrig läst i skrifterna: den stenen, som byggningsmännen förkastade, är worden en hörnsten? Af Herranom är han detta worden, och är underbar för wåra ögon. Derföre säger Jag eder, att Guds rike skall tagas ifrån eder och warda gifwet åt ett folk, som gör deß frukt. Och den som faller på denna stenen, han warder krossad; men honom, på hwilken han faller, slår han sönder i stycken. Och när öfwerste presterne och phariseerne hörde Hans liknelser, förstodo de, att Han talade om dem. Och de sökte att gripa Honom, men räddes för folket; ty det höll honom för en prophet.

Det är, mine åhörare, fullkomligt wißt, att ett rätt förstående af Guds ord icke är möjligt utan wid sidan af en grundlig sjelfkännedom. Med ett rätt förstående mene wi då icke en hela djupet af Guds ord uttömmande och hela deß omfång omfattande insigt, ty en sådan wore för oß omöjlig äfwen med afseende blott på en enda af den gudomliga uppen=

barelsens sanningar. Det är derom apostelen säger, att wi på wår nuwarande ståndpunkt förstå endast endels, styckewis, och endast endels kunne uttala sanningen, äfwen om wi egde det af Anden ingifna talets, profetians gåfwa. Men wi mene här en sådan insigt, som, om än ofullkomlig, dock är af samma natur som det gudomliga Ordets innehåll, så att den icke, såsom det tywärr så allmänt är förhållandet med wår christendomskunskap, wet någonting helt annat än det, som werkligen innehålles i den sanning, som är deß föremål, och i det ord, hwaruti denna sanning är uttalad. En sådan förwexling af sak är på det yttre lifwets område icke möjlig, så wida eljest alla yttre betingelser för ordaförståndets rätta uppfattning förefinnas; men så snart det är fråga om ett personligt förhållande, ett ord hwaruti hjertat har del, måste man fatta någonting mer, än blotta ordaförståndet, om man förmedelst orden skall fatta den rätta saken och icke någonting för densamma mer eller mindre främmande. Detta är ock så allmänt insedt, att det ju blifwit ett ordspråkligt talesätt att säga: blott ett hjerta kan fatta ett hjerta. Deraf följer då redan med afseende på en menniskas ord, när hon i dem har uttalat sitt inre, att det förstås bättre af den som djupare känner med henne, än af en annan, som, om han ock klarare skulle fatta ordaförståndet, saknar denna medkänsla. Men gäller nu detta om ord, i hwilka en menniska uttalar sitt inre för en annan, så att sådana ord icke utan wissa inre förutsättningar hos den andre kunna förstås; huru mycket mera måste icke detta gälla om de ord, som Gud talar till menniskor? Eller skulle wäl Guds Ord wara såsom ett tal om detta yttre lifwets förhållanden, och icke snarare wara att likna wid de ord, som hafwa sina rötter i menniskans hjerta och äro uttryck af hennes wiljas sedliga rigtning? Men derför göra ock här bokstaf och ordalydelse mindre än någonsin tillfyllest för ett rätt förstående. Dertill fordras oafwisligen medkänsla för det gudomliga; men denna, mine åhörare, uppwäckes icke förmedelst någon tankens högflygt eller naturkänslans rörelse, utan endast genom en grundlig sjelfkännedom, och det är derför wi säge, att ett rätt förstående

af Guds Ord icke är möjligt utan wid sidan af en grundlig sjelfkännedom. Och att medkänslan för det gudomliga endast på denna wäg kan uppwäckas, det har sin grund deruti, att menniskan är skapad till Guds afbild.

Men huru? Om först sjelfkännedomen skall förhjelpa mig till att förstå Guds Ord, hwad är det då, som skall förhjelpa mig till sjelfkännedom? Det är sannt, hjelp behöfwer man dertill, medel måste anwändas; såsom af sig sjelft går det icke. Wäl finnes det i hela wida werlden intet föremål, som wi stå i så nära beröring med och så stundligen hafwe tillfälle att göra wår erfarenhet på, som med och på oß sjelfwa. Hemma och borta, i ensamheten och i menniskors sällskap, wid arbetet och hwilan har jag ju mig sjelf med mig och således äfwen ständigt tillfälle att blifwa alltmera bekant med mig sjelf. Ocksä föreställa sig de flesta menniskor, att det uti detta stycke icke kan brista dem. Hwad jag än för öfrigt må sakna i kunskapswäg, nog känner jag mig sjelf i botten, menar man. Men att detta icke får tagas för så gifwet eller att öfwerhufwud sjelfkännedomen är swår att winna, kan redan en ringa eftertanke säga oß. Ty att känna sig sjelf måste dock förutsätta, att man ser sig sjelf. Men att se sig sjelf är ingen lätt sak: detta lärer oß förhållandet i kroppslighetens werld. Delwis ser jag wisserligen utan swårighet min yttre gestalt, men will jag få en helbild af densamma och will jag se sjelfwa mitt ansigte, så kan detta ske endast med tillhjelp af en spegel. Annorlunda kan det icke wara i afseende på wår inre menniska. Wi se wäl på omedelbart sätt mycket af oß sjelfwa, men det hela se wi icke, och icke det wäsendtliga, som gifwer personen deß prägel. Men just detta måste wi se, för att känna oß sjelfwa, och frågan blifwer då den, genom hwilket medel detta blifwer möjligt eller hwad det är, som gör wår inre menniska samma tjenst som spegeln den yttre menniskan. Det swar, som härwid ligger oß genast till hands och som säkert redan har förekommit enhwar ibland eder, är detta: Guds ord, Guds lag är det medel, hwarigenom wi läre känna oß sjelfwa. Det swarets riktighet wilje wi för ingen del bestrida, men bedje

dock att få fästa uppmärksamheten på de swårigheter det inne= håller. Wi hafwe nemligen redan funnit, att Guds Ord och således äfwen Guds lag icke kan rätt förstås utan en med= känsla för det gudomliga, hwilken förutsätter sjelfkännedom. Skall nu Guds lag ändock wara det medel, som bibringar oß kännedom af oß sjelfwa, så tyckes det icke återstå någon annan möjlighet, än det antagandet, att Guds lag redan så= som oförstådd eller såsom en blott bokstaf skulle kunna lära oß att känna oß sjelfwa. Men åter att så icke är, det bewisar oß icke blott antagandets egen orimlighet, utan äfwen den sorgliga erfarenhet, som lifwet allestädes erbjuder. Ty huru stor än okunnigheten i Guds Ord må wara ibland menni= skorna, nog känna de så mycket af lagens bokstaf, att, om den kunde i och för sig bibringa dem sjelfkännedom, de allesam= mans skulle känna sig sjelfwa. Nog wet den som i hemlighet fråntager sin nästa deß egendom, att han stjäl, eller den som förer sin nästa bakom ljuset, att han bedrager, eller den som hatar sin broder, att han önskar lifwet af honom, eller den som tillfredsställer sin okyskhets begär, att han bedrifwer otukt, eller den som med grymhetens uppfinningsrikhet plågar sina närmaste eller sina underhafwande, att han tyranniserar — men en tjuf, en bedragare, en dråpare, en horkarl, en tyrann är dock ingen bland dessa. Twärtom skall man finna, att de, trots allt hwad de weta med sig, dock för sig sjelfwa äro män af heder, anständiga, wälwilliga, frisinnade menniskor, som, så widt på dem beror, sprida idel trefnad och glädje omkring sig. Det är endast deras arma nästa, deras beklagliga omgifning, som icke förmår att uppskatta deras wärde. Och hwem är wäl ibland oß, mine älskade, som icke wet med sig många synder, otaliga synder? Och dock, huru mången är wäl ibland oß, som med allt hwad han wet med sig sjelf werkligen är en syndare? Wäl hafwe wi alle en större eller mindre delkän= nedom af oß sjelfwa, allteftersom wi med mer eller mindre trohet omfatta lagens bokstaf — ty äfwen i ett sådant om= fattande ligger en wälsignelse — men hwilke ibland oß hafwa upptagit en helbild af sin gestalt och sett sig sjelfwa i an=

sigtet? eller med andra ord: hwilke hafwa känt sig sjelfwa i sanning och dermed blifwit syndare inför Gud? Den som har kommit dertill, han afskyr sig sjelf i sitt köttsliga lif, ty att wara en syndare är en afskywärd styggelse, och han förbannar sin synd, som gjort honom så brottslig mot Gud och medmen= niskor. Och när evangelium då träffar hans öra, så passar det för hans hjerta, såsom läkaren passar för den sjuke och räddaren för den förlorade. Han förstår då, icke på wetenskap= lighetens, men på lifwets sätt, försoningens budskap, korsets evangelium, ty det motswarar hans hjertas och andes behof af nåd och rättfärdighet. Korteligen, han förstår Guds ord, ty han — känner sig sjelf.

Men huru kom han dertill? huru kunde den gudomliga Wisheten anbringa sitt ord hos honom såsom en spegel, i hwilken han fick se sin inre menniskas bild, då ju hennes ord såsom andeord ännu woro honom otillgängliga och såsom en blott bokstaf icke förmådde att framkalla hans bild för honom sjelf. Jo, Wisheten kom okänd såsom en wandrande målare, som antingen efter beställning eller på grund af eget tillbud åtager sig att måla en tafla, en mensklig figur, och som, sedan arbetet är färdigt, utbedjer sig af egaren ett omdöme, icke om konstnärligheten af sitt arbete, utan om den personens sedliga beskaffenhet, hwilken afbildningen föreställer, för så widt dragen bestämdt angifwa densamma. Och sedan då egaren, utan att ana oråd, afgifwit det begärda omdömet, wisar hon, att taflan ingenting annat är, än en trogen afbildning af mannen sjelf. Så wet den gudomliga Wisheten, att för den till en omedel= bar sjelfkännedom oförmögna menniskan anbringa Guds lag på ett sådant sätt, att den tjenar henne till en andlig spegel. Hon lånar för detta ändamål bilder ur det wanliga lifwet och menniskors yttre förhållanden och sammanställer dessa så, att de blifwa en återspegling af den enskildes sedliga lif och inre förhållande. Och den så tillredda spegeln anbringar hon framför hans sammwete derigenom, att hon låter honom sjelf uttala domen öfwer den framställda bilden, såsom wore den en främmande, och sedan låter honom förstå, att den är hans

egen. Om han då icke ondskefullt sluter sitt öga till, så instrålar i ögat hans inre menniskas bild, återkastad från den i liknelsen framställda spegeln, och likaså lyser den gudomliga lagens dom in i hans samwete, återkastad af den dom, som han sjelf i anledning af liknelsen uttalat.

Det är klart, att detta förlopp icke alltid träder i dagen med samma klarhet, ehuru den sanna sjelfkännedomen i det wäsendtliga alltid kommer till stånd efter samma utwecklingslag. Likasom jag aldrig kan se ett kroppsligt föremål, hwarken min egen kropp eller någonting annat, utan att jag deraf upptager en bild i mitt öga och i förra fallet för detta ändamål anwänder en spegel; så skall jag icke heller kunna se min inre menniska och känna mig sjelf, utan att i min själs öga upptaga en bild, och detta förmedelst den gudomliga lagen anbringad såsom en bildspegel. Men icke få wi tänka, att den liknelse, i hwilken lagen såsom en bildspegel ställes för wårt samwete, nödwändigt skall framställas i ljudeliga ord eller skrifna bokstäfwer. Nej, låtom oß blott lyßna till den Wisheten, som så gerna närmar sig menniskors barn med sina warningar, råd och förmaningar, och följer dem, om de ej sjelfwe wisa bort henne, på alla deras wägar i handel och wandel, i yrken och forskningar, rådslag och beslut — lyßnom till hennes fördolda stämma, ty hon är liknelsernas Mästarinna och gör genom dem de enfaldiga wisa för himmelen. Det war Guds i liknelser talande Wisheten, som fordom lärde den mannen att tro, hwilken af Jesus sjelf fick detta erkännande wittnesbörd: "Sannerligen, Jag hafwer icke funnit en sådan tro i Israel." Ty höfwidsmannen hade lärt sig trons enfaldiga wisheten derigenom, att han med läraktigt sinne hade betraktat sin embetsställning, med det underordnande och öfwerordnande den medförde, såsom ett Gudsord i liknelse, en spegel, hwaruti högre förhållanden afbildade sig. Men det är samma gudomliga Wisheten, som i alla tider lärer sina barn den andeliga hushållningskonsten att af litet göra mycket, af det närmast liggande, obetydliga bereda ett förråd, som räcker utöfwer tiden och duger ännu i ewigheten, då menniskowisheten twärtom oftast lärer att af mycket göra litet eller intet, och af det långt ifrån hopsamlade förrådet, de stora

skatterna af werldsligt wetande eller af andelig bokstaf i ingen händelse förmår åstadkomma annat än förgängliga werk. Men en wäckelse och ledning att lyßna till det bildspråk, som Wisheten talar i det fördolda, gifwa oß de liknelser, som hon genom heliga Guds män har uttalat i werlden och framför allt genom Honom, som sjelf är oß gjord till Wisheten af Gud, det will säga, som är den lifslefwande, förkroppsligade uppenbarelsen af Guds Wisheten. Ty påtwingas låter sig dock icke sann sjelfkännedom. Icke ens hos dem, till hwilka dessa liknelser omedelbart warit ställda och som hört dem uttalas af den lefwande rösten, har den låtit sig påtwingas. Äfwen desse hafwa fritt kunnat bestämma sig att mottaga det tillströmmande ljuset eller utestänga detsamma. Wår text gifwer i dag oß det sorgliga profwet på detta sistnämnda förhållande. Wi se der menniskor, hwilka sanningen i liknelsens form kommer så nära in på lifwet, att de så till sägandes kunna taga på henne, och hwilka dock förhärda sig deremot. Men innan wi närmare skärskåde detsamma, låtom oß föra oß till sinnes det sköna prof på ett motsatt bättre förhållande, som wi finne i berättelsen om Nathan och konung David. Det är en wälkänd historia, men wärd att ofta höras och särskildt nu, såsom en belysning af det ämne, hwarpå wi för denna stund hafwe fästat wår uppmärksamhet.

David hade fattat en brottslig kärlek till sin trogne tjenare Uria's hustru och beslutit att låta röðja honom ur wägen, för att kunna knyta sin förbindelse med Bathseba. Den grymma planen blef, ehuru utan all uppenbar lagöfwerträdelse, werkställd, och ett år hann förflyta, utan att David, trots all den brottslighet han wißte med sig, derför sjelf war en brottsling. Delkännedom hade han wäl af sig sjelf, men ingen helkännedom, ty med allt hwad han wißte om Guds lag war dock lagen icke hans inre menniskas spegel. Det gällde att anbringa Guds lag såsom en sådan, om David ännu skulle kunna räddas. Med denna uppgift för sina ögon kommer Nathan, en Guds man och profet, in till honom. Det war en uppgift, som alltid är swår, men allramest gentemot

en mäktig man, en konung, såsom David. Menniskotjenaren, om han ock bär en profets embetsdrägt, åtager sig den icke, och den i Guds tjenst beställsamt wälmenande, som icke öfwerwunnit sig sjelf inför Gud, icke i sin ande blifwit rustad med nåd dertill, gör i alla händelser klokast att icke wåga försöket. Men en Guds man är wuxen den uppgiften, när Gud kallar honom; och Nathan war en Guds man och Gud sände honom till David. När han nu kom in till konungen, sade han till honom: "Det war twå män uti en stad; den ene rik, den andre fattig. Den rike hade ganska mycket får och fä; men den fattige icke utan ett litet får, hans endaste, hwilket han köpt hade, och uppfödde det, att det uppwärte när honom och bredwid hans barn. Det åt af hans bröd och drack af hans dryckekar och låg i hans famn, och han höll det såsom en dotter. Men då till den rike mannen kom en gäst, nändes han icke taga af sina får och fä till att tillreda något åt den gästen, som till honom kommen war; och tog den fattige mannens får, och redde det till för den mannen, som till honom kommen war." Sådan war den bild, som Nathan med färger lånade ur Davids eget lif målade för honom. Men hwarifrån färger och drag woro hemtade anade konungen icke. Den rike mannens skändlighet tedde sig för honom såsom en yttre historia i hela den åskådlighet, i hwilken en främmande gestalt står för wår kropps öga. Men när en menniska, som fattar lagen bildlöst såsom en bokstaf och således icke har en bild af den syndare hon bär inom sig sjelf, får i åskådlig bild se syndaren i sin nästa eller åtminstone menar sig få se honom — ty hwad sakförhållandet beträffar, mißtager hon sig alltför ofta — då upptänder lagen hos henne en eld af brinnande wrede mot nästan, hwarmed hon dock i sjelfwa werket endast bränner sig sjelf. Wredeskraften hos menniskan står nemligen i rättskänslans tjenst och till deß förfogande och detta är ett tecken dertill, att den ursprungligen är bestämd att wara en rättfärdighetens makt. Men rättskänslan utan sjelfkännedom är blind. Hon förstår icke att rigta wredeskraften inåt, hwarigenom den skulle upplösa sig i tårar af en brinnande botfärdighet och för-

wandlas till ett af saktmod, barmhertighet och menniskokärlek mildt lysande ljus, utan hon lössläpper den utåt, hwarwid den blifwer en eld, som förtär sin egare. Så "förgrymmade sig David med stor wrede" mot den i liknelsen omtalade rike mannen och uttalade i domen öfwer honom, utan att weta det, domen öfwer sig sjelf. "Så sannt som Herren lefwer", sade han, "den mannen är dödens barn, som detta gjort hafwer"! Men fastän af synden förblindadt, war dock Davids hjerta icke förhärdadt. När profeten, afslöjande bilden, lät den gudomliga lagens sanningsljus från bildspegeln lysa emot honom, så träffade detta hans öga, ty det fanns ännu der någonting, som war med ljuset beslägtadt; han såg sin bild, han kände sig sjelf och bekände sin synd och sade: "Jag hafwer syndat mot Herren". Och så gick han in i den bättring inför Gud, af hwilken hans 51:sta psalm har blifwit den ewerldeliga minnesgåfwan till Guds församling.

Men detta Davids sinne, som oaktadt sin swåra fördunkling af synden ännu är känsligt för sanningens ljus till sjelfkännedom, återfinne wi icke hos de judiske äldste och öfwerste prester, som i wår text omtalas. Och dock förehålles den till sjelfkännedom förhjelpande sanningen äfwen för dem i en liknelse, som wisserligen är mera storartad och omfattande, men derför icke mindre personligt träffande och ur deras eget lif och förhållande tagen. Äfwen de bringas till ett domslut, hwari de i sjelfwa werket uttala sin egen dom, och äfwen för dem afslöjas bilden i rätta ögonblicket, så att de uppenbart weta, att liknelsen gäller dem sjelfwa. Och till allt detta — här talar Den, som i sanning är mer än en profet. Att de det oaktadt förblifwa i sin synd, icke känna sig sjelfwa, icke förstå Guds Ord, det är tecken till uppsåtlig förhärdelse mot sanningen. Och för denna får menniskan sjelf bära answaret; den som icke will se, kan ej twingas dertill. Guds allmakt har gjort sitt werk till menniskans winnande, när han så till wida öfwerwunnit alla de swårigheter, som den ena eller andra menniskans särskilda lefnadsställning medförer, att den enskilde kan oförhindrad af dessa fritt utwälja eller förkasta Guds Ord

och Guds wäg. Men när sanningen kommit menniskan så nära och gjort sig så fattlig för henne, kan deß förkastande icke ske annorlunda än derigenom, att menniskan ännu fastare sluter förbund med mörkret, ännu djupare hängifwer sig under ondskans makt. Det är så det försmådda nådatillfället werkar förhärdelse och alltmer låter den otrogne mogna till domen och uppfylla Esaias' profetia: "Med hörande öron skolen I höra, och skolen icke förstå; och med seende ögon skolen I se, och skolen icke förnimma." Och sådan blef här werkan af det sanningsord, som med profetians dömande allwar förenade så mycken warnande barmhertighet. Långt ifrån att framkalla sjelfkännedom till bättring, stegrade det endast hatet mot det gudomliga Sanningswittnet. Ty när de öfwerste presterne och fariseerne förstodo, att han talade om dem, sökte de att gripa Honom. Icke samwetsbetänkligheter, endast menniskofruktan höll dem för ögonblicket tillbaka. De räddes för folket, heter det, ty det höll Honom för en profet.

Men den olyckliga afgörelse, som sanningens uppenbarande hos dem framkallade, war redan länge förberedd. Den war i grunden ingenting annat än stegets fulla uttagande på den wäg, som icke blott de sjelfwe redan hade beträdt, utan äfwen deras föregångare sedan långliga tider hade banat. Ty ställom sjelfwa innehållet af liknelsen för wåra ögon. En husbonde hade planterat en wingård och satt en gärdesgård deromkring och gräfwit en preß och byggt ett torn derinne, gjort således allt hwad göras kunde till wingårdens iståndsättande. Och sedan allt blifwit på bästa sätt ordnadt, war han äfwen betänkt att sörja för wingårdens sorgfälliga skötsel. Han utlegde honom åt wingårdsmän, och först efter att sålunda hafwa med ospard möda och kostnad betryggat sitt werk for han bort i främmande land. Wi finne att Herren, anslutande sig till en skildring af profeten Esaias (Es. 5: 1—7), under denna bild tecknar hwad Gud hade gjort för Israel, i det Han afskiljt detta folk från den hedniska wildmarken, åtagit sig detsamma såsom sin enskilda egendom och genom lag och gudstjenst gifwit det allt, som

war nödigt för att det skulle bära de ädla frukterna af en botfärdig fromhet. Han skildrar widare, huru Herren Gud, sedan Han genom dessa om Hans omedelbara närwaro wittnande gerningar upprättat sitt rike i Israel, dragit tillbaka sina utomordentliga maktuppenbarelser och wäntat att nu folket, i kraft af allt hwad Han gjort för detsamma, skulle utbildas till ett werkligt Guds folk under ledning af domare, prester och konungar, som å Guds wägnar fått sig deß wård anförtrodd. Men snart wisade det sig, att desse wingårdens wäktare icke mer för husbondens räkning wårdade hans egendom, utan förgätande ära och pligt sökte att sjelfwe sätta sig i besittning deraf. Ty hörom än widare liknelsens ord: När nu fruktens tid kom, sände han sina tjenare till wingårdsmännen, att de skulle uppbära hans frukt. Uppenbarligen betecknas härmed den tid, då Herren begynte att sända sina profeter till Israel, ty profeterna woro Hans trotjenare och utomordentliga sändebud till sitt folk. Men nu begynte ock wingårdsmännens werkliga ställning till husbonden komma i dagen. Då togo wingårdsmännen fatt på hans tjenare, heter det, och den ene hudflängde de, den andra slogo de ihjäl, den tredje stenade de, eller dödade redan på långt håll. Men det war såsom kunde Herren alldeles icke förstå möjligheten af en sådan trolöshet, som den man bewisade Honom, och såsom hoppades Han ännu i det längsta en förändring till det bättre. Ty åter sände husbonden andra tjenare, flere än de första; och de gjorde dem sammaledes. Men tro och heder kunna icke fatta, huru långt nedrig skamlöshet kan gå; och Herren Gud bewisar sig derför ocksá, menskligt att tala, såsom wore Han enfaldig gentemot menniskors ondska. Ty på det sista sände han till dem sin son och sade: de skola hafwa försyn för min son. Men de, som en gång hafwa beträdt brottslighetens bana, måste, kosta hwad det will, gå fram på densamma, så wida de icke wilja helt och hållet bryta med sitt gamla lif och wäsende och wända om och beträda en alldeles ny wäg. När wingårdsmännen sågo sonen, sade de mellan sig: denne är arfwingen;

kommer, låter oss dräpa honom, så få wi hans arfwedel. Och de togo fast honom, kastade honom ut ur wingården och dråpo honom. Härmed antydde Jesus, att desse Israels wäktare, som nu stodo gentemot Honom, i sina samweten dock hade en hemlig och ofriwillig öfwertygelse derom, att Jesus werkligen wore Messias, ungefär så, som Josefs bröder, utan att tillstå det för sig sjelfwa, trodde på Josefs drömar, då de wid åsynen af honom sade till hwarandra: "Se, drömaren kommer här; så kommen nu och låtom oß slå honom ihjäl, så får man se hwad hans drömar äro". Hade bröderna icke i hemlighet trott på Josefs drömar, så hade de ju alldeles icke behöft tillgripa ett så förskräckligt medel, för att göra dem om intet. Och likaså, hade icke öfwertygelsen om Jesu messiaswärdighet påtwingat sig Judarnes öfwersteprester, skriftlärde och äldste i form af en enwis fruktan att den dock månde wara en sanning, så hade de ju alldeles icke behöft wederlägga saken genom Jesu undanrödjande, då Han sjelf aldrig på minsta wis sökte göra sin wärdighet gällande i det yttre gentemot de werldsliga och andeliga maktinnehafwarne i Israel.

Sådant war liknelsens innehåll. Omißkänneligt framgick deraf, hwad det war som hindrade det judiska folkets ledare såsom sådana eller å embetets wägnar att erkänna Christus. Det war den egna fördelen, äran och maktställningen, som de — och måhända en och annan ibland dem med en wiß personlig oegennytta — förälskat sig uti och det ända derhän, att allt hwad som stod i en inre motsats dertill, om det också icke på minsta sätt gjorde dem intrång i det yttre, dock för ingen del kunde upptagas ens till en allwarlig pröfning. Att bryta icke med sitt embete, ty detta war dock en ursprungligen gudomlig anordning, men med den sjelfwiskhet, som satt sig in i embetsställningen, war oundgängligen nödwändigt för dem, om de skulle kunna erkänna Christus. Men detta åter hade warit att bryta icke blott med sjelfwiska tycken och tankar af deras egen uppfinning, utan med en åskådning och lifsrigtning, som gått i arf från fäder till barn och från företrädare i em-

betet till efterträdare tidehwarfwen igenom och sålunda wunnit en oerhörd styrka. Och inför en sådan uppgift måste wi ihågkomma wår Frälsares ord om den rikes ingående i Guds rike: "för menniskor är det omöjligt". Men hafwa de då icke en giltig ursäkt, när de icke erkände Christus? ty att de dödade Honom, när de icke kunde erkänna Honom för Christus och ändock icke kunde frigöra sig från en pinsam fruktan att Han wore Christus — derom tale wi icke; detta war en nödwändighet för dem. Nej, de hafwa ingen ursäkt, ty för Gud är allting möjligt; och huru Han brukade denna sin alla swårigheter öfwerwinnande makt till att göra uppgiften möjlig och lätt äfwen för dem, så att de kunnat om de blott welat, derpå gifwer hela wår text ett slående bewis. Äro de icke bragte derhän, att på denna Jesu fråga: När nu wingårdsherren kommer, hwad skall han göra åt wingårdsmännen? nödgas gifwa Honom det för dem sjelfwa så bindande swaret: Såsom illgerningsmän skall han dem illa förgöra, och utlega sin wingård åt andra wingårdsmän, som gifwa honom frukten i rätt tid? Och blifwa de icke med ord ur den Skrift, hwari de berömde sig att wara mästare, oemotsägligen öfwerbewisade derom, att Israels wäktare skulle till Messias komma att intaga just den ställning, som de nu intogo till Jesus? Hafwen I aldrig läst i skrifterna frågar dem Jesus, såsom wore Han förundrad öfwer deras lärda okunnighet: den stenen, som byggningsmännen förkastade, är worden en hörnsten? Af Herranom är han detta worden, och är underbar för wåra ögon.

Ja, de hade kunnat känna Christus och förstå Skriften, om de blott welat mottaga sanningens ljus till sjelfkännedom. Att de icke ens wid ett tillfälle sådant som detta gjorde det, det war frukten af deras lifs synd i förening med en ny förhärdelse af deras wilja. Och öfwer den jord, som bär en så ond frukt, kommer då ödeläggelsens länge fördröjda, men säkert inträffande dom: Derföre säger Jag eder, att Guds rike skall tagas ifrån eder och warda gifwet åt ett folk, som gör deß frukt.

Wi wete alle, dyre åhörare, huru denna dom har gått i fullbordan på det utwalda folket. Det har i sina oerhörda lidanden, sin långwariga förskingring, sitt inre armod warit ett wittnesbörd för folken hwad det är att hafwa haft Guds rike och icke mer hafwa det. Och dock är den mistning de lidit icke en afgjord. Christus har wäl enligt Esaias' förutsägelse (Es. 8: 14) blifwit en stötesten för Israel och det har krossat sig uppå Honom; ty den som faller på denna stenen, han warder krossad, säger Jesus i wåra textord. Men den krossade kan ännu helas och den fallne upprättas. Men det gifwes en annan mistning af Guds rike, swårare än den, som Israel en gång har lidit. Och den skall drabba det folk, som i och med evangelium undfått Guds rike icke såsom en yttre förebildlig Gudsstat, utan såsom sjelfwa himlarnas rike, såsom en Gudstjenst i Anden och sanningen och dock icke burit Andens himmelska frukter. När den af Herrens tålamod så länge fördröjda domen öfwer det folket utbryter, då skall ingen upprättelse mer wara möjlig, ty Christus och Hans rike skall då icke wara den hwilande hörnstenen, öfwer hwilken menniskor falla, utan den från det himmelshöga Gudsberget nedstörtande toppstenen, hwarom Daniel talat, som slår alla werldens riken i spillror. Och härom säger wår Frälsare: den, på hwilken han faller, honom slår han sönder i stycken. —

Nu till sist, mine älskade, en kort tillämpning af wår Frälsares liknelse på oß sjelfwa. Wi äre ock, hwar för sig, wingårdsmän i en wingård, som tillhör Herren wår Gud. Wår egen person med kropp och själ, icke mindre än wår werkningskrets, wår enskilda eller offentliga kallelse, är den wingård, hwilken Herren genom sin nåds wälgerningar har inhägnat och i hwilken Han insatt oß till arbetare. För Hans räkning och efter Hans wilja hafwe wi att bruka densamma. Wår nyttjande rätt är helt och hållet beroende af Hans högsta egande rätt. Erkänne wi då denna Guds rätt till oß? Och efter hwilken förpligtelses måttstock erkänne wi den? När Husbonden skickar sina bud och påminnelser, äro de oß kärkomna eller beswärliga? Se wi på det allmänna förhållandet i werlden, så

finne wi, att der alltmera griper omkring sig ett tänkesätt, som leder icke blott till försummelse af pligten mot wingårdens Herre, utan till förnekelse af Hans fordringars behörighet eller behöfligheten af deras uppfyllande. Alltmera allmän blifwer hos det stora flertalet af arbetarena den åsigten, att de sjelfwe äro egare till wingården eller åtminstone tryggt kunna taga den i besittning för egen räkning. Man wäntar icke mera Husbondens återkomst och fruktar icke en stundande redogörelse inför Honom och blifwer så allt djerfware i sina tilltag. I många hjertan och kretsar är man redan wäl förtrogen med den gamla lösen till uppror mot Herren och Hans Smorde "Låtom oß sönderslita deras bojor och kasta deras band ifrån oß". Från detta pligtförgätna, upproriska sinnelag och handlingssätt måste wi i grund lösgöra oß och hylla den Herre, som betrott oß att wara arbetare i Hans wingård. Endast så skole wi undgå den fruktanswärda straffdomen öfwer [illegible] affälliga, hwilken icke länge skall uteblifwa, ty snart skall Hans wrede brinna. Men att hylla Herren, det är att gifwa Honom bättringens, trons och den tjenande kärlekens frukter. Den jord, som frambringar sådana frukter, skall af [illegible] wälsignelse. Och så länge Guds rike ännu icke blifwit taget ifrån oß, skall jorden såsom af sig sjelf frambringa dessa ädla frukter, om wi blott såsom trogne arbetare odla henne för Guds räkning och efter Hans Sons evangelium. Derom må wi winnlägga oß med all flit, tåligt bidande morgonregnet och aftonregnet af himmelen och waksamt beredande oß till Herrens återkomst. Gif oß, o Herre! dertill kraft af ditt ord, tro till din nåd och trohet i din tjenst, för din barmhertighets skull! Amen.

De yttersta tidernas tecken.

Matth. 24: 1—14.

Då kom Jesus ut, och gick ifrån templet, och Hans lärjungar gingo till Honom, för att wisa Honom templets byggnader. Då sade Jesus till dem: Sen I icke allt detta? Sannerligen säger Jag eder: här skall icke låtas sten uppå sten, som icke nederbruten warder. Och när han satt på oljoberget, gingo Hans lärjungar till Honom afsides, och sade: Säg oß, när detta skall ske, och hwad warder tecknet för din tillkommelse och werldens ända? Då swarade Jesus, och sade till dem: Ser till, att ingen förförer eder. Ty månge skola komma i mitt namn, och säga: Jag är Christus; och skola förföra många. I skolen få höra örlig och rykte om örlig; ser till, att I icke blifwen förskräckte; ty allt detta måste ske; men det är ändå icke änden. Ty folk skall resa sig upp emot folk, och rike mot rike; och det skall warda hungersnöd och farsoter och jordbäfningar mångenstädes. Med allt detta skall wedermödan begynnas. Då skola de öfwerantwarda eder till att plågas, och skola dräpa eder; och I skolen warda hatade af alla folk, för mitt namns skull. Och då skola månge förargas, och förråda hwarandra, och hata hwarandra. Och månge falske propheter skola uppkomma, och förföra många. Och efter ondskan får öfwerhanden, warder kärleken i många förkolnad. Men den som står fast intill ändan, han skall warda salig. Och detta evangelium om riket skall warda predikadt i hela werlden, till wittnesbörd för alla folk; och då skall änden komma.

Herren hade nyß aflagt ett högt wittnesbörd emot den förderfwade tro och gudaktighet, som på den tiden herrskade i Israel och förblindade de allraflesta medlemmar af detta folk, så att de icke kunde gå till sig sjelfwa och lära sig döma rätt om sig och sin samtid. Wäl hade i förstone Johannes Döparens predikan uppskakat sinnena ur deras slummer och wändt dem hän till förbidan af det nya, som komma skulle, och sedermera Herren sjelf framkallat mäktiga rörelser i folket genom sitt evangelium om det annalkande riket; men emedan de allraflesta äfwen ibland dem, som ganska uppmärksamt lyßnat till den förkunnade sanningen och till en tid werkligen fröjdat sig i deß sken, dock icke welat släppa sina gamla, förutfattade meningar och de inrotade menniskolärorna, icke welat uppgifwa det slags mönsterbild af skrifttolkning och fromhetsöfning, som fariseer och skriftlärde framställde för dem, icke welat blifwa så "ensidige", att de insett omöjligheten att på en gång hålla sig till fariseernas tänkesätt och lefnadswäg och till den wäg, som profeten från Nazareth anwisade — emedan de sålunda fortfarande fasthöllo det egna, menskligt konstgjorda och icke i sina hjertan och sinnen beredde rum för himmelrikets sanningar, så att dessa hos dem kunnat slå rot och ombilda deras tänkesätt och lefnadsrigtning, just derför kunde de icke hinna fram till frälsningen, som Jesus Christus bjöd dem. Ty denna frälsning kan ingen anamma utan i och genom den sanning han i sitt hjerta upptager, och om jag aldrig så mycket lärde menniskorna, att Christus har fullgjort allt och att menniskan ingenting kan göra såsom af sig sjelf i sin salighetssak, utan endast har att tro och mottaga den tillbjudna nåden, men jag uppmanade till denna tro, detta mottagande utan att göra afseende på huruwida sanningen werkligen upptoges i hjertat, så att tron kunde blifwa en tro i sanningens kraft, så upprättade jag med all min trospredikan endast en förklädd egenrättfärdighet och tillskrefwe menniskan en förmåga att af sig sjelf tro och fatta den tillbjudna frälsningen, hwilken hon icke eger och icke kan ega. Och med en på sådan wäg tillkommen tro skola menniskorna aldrig kunna lära att döma rätt om eget eller andras själstillstånd, aldrig lära att förstå sin tid och tidens tecken. De skola efter en mensklig beräkningsgrund döma om andeligt arbete, och dröma om lysande segrar för Guds rike der ännu ingenting blifwit wunnet och kanske ingenting kommer att winnas. Och icke underligt, att de så fåkunnigt döma, ty de hafwa då icke i sig sjelfwa lärt sig att skilja mellan sken och wäsende, mellan det för ögonen är och hjertats beskaffenhet. Denna oförmåga widlåder redan af naturen den fallna menniskan, och är redan såsom ett naturligt

lyte ett af de swåraste hindren för henne att komma till upprättelse, emedan det hindrar henne från att komma till den sjelfkännedom och botfärdighet, hwarifrån hennes upprättelse måste utgå och taga sin början. Men i dubbelt mått hinderlig blifwer denna oförmåga, då en förwänd tro, en andelös andlighet tillkommer. Så war nu förhållandet hos fariseer och skriftlärde på Christi tid och hos det stora flertalet af det judiska folket, som, såwidt det hade något nit om Gud, någon omsorg om Guds sak, slöt sig till dessa andeliga tongifware i Israel. Skulle det här kunna komma till någon rättskaffens bättring, så måste allraförst från menniskornas ögon borttagas den bindel, hwarmed en på menniskoläror och menniskowerk grundad, utåtwänd fromhet omband dem; den måste blottas i sin tomhet, denna skrymtaktiga gudaktighet, som skylde det uppblåsta, fåfängliga, giriga, orena, hämndlystna hjertat under icke blott en borgerlig ärbarhets, utan till och med en andlig fromhets kläder. Också finne wi att Herren under sin lärarewerksamhet på jorden esomoftast bekämpade den öfwerhandtagande skrymtaktigheten och falska gudstjensten, och särskildt ock att det sista tal Han höll till menigheten i Jerusalems tempel war ett högt wittnesbörd emot dessa. Men icke nu mera wittnade Han blott deremot genom sitt gripande werop öfwer fariseer och skriftlärde: Han förutsade äfwen syndamåttets rågande, blodskuldernas hopande, domarnas utbrytande och helgedomens förödande. Se, sade Han, edert hus skall eder lemnas öde. Den osynliga skyddswakt, som lägrat sig i templet, så länge det warit den helgedom, der Israels folk haft att nalkas sin Gud, skulle öfwergifwa detsamma; sedan folket i framhärdande obotfärdighet öfwergifwit sin Gud, måste ock Gud i sin ordning öfwergifwa det tempel Han haft bland detta folk och templet sjelft falla i ödesmål. På detta omwända sätt åtminstone skulle Gud helga sig på sitt folk och helga sitt namn på det tempel, der Han haft detta namnets boning på jorden. Folket måste förskingras och templet förstöras, sedan Christus wikit ifrån dem, och någon återställelse kunde icke inträffa, förrän Han återkommit och i sin återkomst blifwit hyllad som Konung.

Sådan war Herrens egen högtidliga försäkran, då Han för sista gången i sina köttsdagar lemnade templet. Se, sade Han, edert hus skall eder lemnas öde. Ty Jag säger eder: efter denna tiden skolen I icke se Mig, till dess I warden sägande: wälsignad ware Han, som kommer i Herrans namn. Med dessa ord lemnade Jesus helgedomen, för att icke mer beträda densamma.

Att nu en sådan förutsägelse skulle hafwa gjort ett djupt och waraktigt intryck på dem som åhörde densamma, kunne wi icke antaga. Alltför mycket stod den i strid mot det som för ögonen war, för att den skulle gripa menniskor som helt och hållet stodo under den sinliga förnimmelsens wälde, alltför djupt sårade den stoltheten hos dem, som på köttsligt sätt omfattade Guds löften och berömde sig af Guds helgedom, för att den skulle af dem hafwa blifwit trodd. Men icke nog dermed. Det war swårt nog för Herrens egna lärjungar att i sin öfwertygelse kunna inrymma en förutsägelse, som så litet hade sannolikheten för sig och som deßutom war så påkostande för Israelitens fosterlandskänsla. Det war twifwelsutan en önskan att kunna afpruta något af Mästarens ord, som rörde sig hos lärjungarne, då de nu, när Jesus, såsom wi i wår text höre, kom ut ur templet och gick derifrån, gingo till Honom för att wisa Honom templets byggnader. Nog hade Mästaren sett dessa byggnader så wäl som de, men på barnsligt sätt tänkte de, att Han dock möjligen, upptagen af höga, inre och andeliga föremål, såsom de städse funno Honom, kunde hafwa öfwersett denna byggnads utomordentliga storlek och fasthet och derigenom förbisett det osannolika deri, att den inom kort skulle blifwa förstörd. Och deßutom, huru gerna söker icke menniskan en sinlig ro i beundran af naturens eller konstens werk, huru gerna undandrager hon sig icke derigenom tanken på förgängelsens närhet och på ewighetens allwar? I sanning, wi hafwe icke swårt att af egen erfarenhet fatta huru lärjungarne woro sinnade, när de sade till Mästaren: Se, hurudana stenar och hurudana byggnader detta är! Också war här anledning till beundran för den,

som öfwerhufwud kan beundrande stanna wid menniskowerk. Wi kunne göra oß en föreställning om hwilket storartadt arbete Jerusalemstemplet warit af de skildringar den med förstöringen samtidige historieskrifwaren Josephus gifwer. "Det war ett werk", säger han bland annat, "som af allt hwad wi sett eller hört omtalas war det mest utomordentliga i afseende på konst, storlek, prakt och wördnadsbjudande utseende." Om deß fasthet gifwer oß hans berättelse en föreställning, när den förmäler, hwilka ansträngningar det kostade de belägrande Romarena att bemäktiga sig detsamma. Så arbetade i sex hela dagar den starkaste murbräckare oafbrutet mot muren på den inre tempelgården utan att kunna någonting uträtta. Murarnas fasta byggnad motstod hwarje ansträngning, och endast "med outsägliga mödor" lyckades det de belägrande att undergräfwa portens grundstenar. Och till sjelfwa templets praktfullhet kunne wi bland annat sluta deraf, att Titus, då han omsider kunde inträda i deß allraheligaste, yttrade att han fann det "wida öfwerträffande sitt rykte." — Det war nu, såsom hade lärjungarne welat säga sin Mästare: har du wäl betänkt, huru mycken konst och kostnad och arbete här blifwit nedlagda? är detta dock icke ett werk, som i det längsta måste trotsa både tidens och menniskohandens förstöring? Men förgäfwes hade de hoppats att utwerka en mildring af den olycksbådande förutsägelsen genom att fästa Mästarens blick på det storartade arbetet; obeweklígt stadfäster Han sitt redan uttalade ord, ja, till och med skärper det, och ryggar derwid så litet tillbaka för insägelsen af det som för ögonen är, att Han twärtom uppmanar sina lärjungar att fatta denna rätt skarpt i sigte. Sen I icke allt detta? Sannerligen säger Jag eder: här skall icke låtas sten uppå sten, som icke nederbruten warder. Detta war icke att weklígt skona de naturliga känslorna, men det war att med den barmhertighet, som oaflåtligt har sanningen i sigte, häfwa det bländwerk och bota den synförwändning, som det sinligt stora och sköna så lätt framkallar äfwen hos sanningsälskande menniskor. Och lika skoningslös är Herrens Ande alltid hos de menniskor, som stå

under Hans fostran, när de af mensklíga storwerk och konstwerk låta sig förledas till ett falskt stillastående och hwilande i det timliga. Han sparar icke på underwisning och inre bestraffning eller, om de icke deraf låta sig rättas, på tuktan genom yttre lidanden och smärtsamma erfarenheter, som lära dem att af den werldsliga härligheten icke en enda sten blifwer qwar på den andra, som icke warder nederbruten. Men hafwa då icke alla menniskor af sig sjelfwa kunskap härom? weta de icke, att allt hwad de göra är förgängligt såsom de sjelfwa och den werld, hwari de lefwa? Ja, de weta det, men bewisa dock genom hela sitt sätt att tänka och lefwa och umgås med det jordiska, att de icke stå under intryck af hwad de weta i detta hänseende, att det icke är en närwarande, utan en aflägsen sanning för dem, så aflägsen, att den icke kan utöfwa ett werkligt inflytande på dem. Derför blifwer ock en wälbekant sanning såsom ny, när den kommer oß så nära, att wi erfara intryck af densamma, och det är just på detta den gamla sanningens förnyande för oß genom werkliga intryck af henne, som all wigt ligger. Men hwad nu särskildt beträffar förutsägelsen om templets förstöring, så war den för lärjungarne en ny sanning icke blott genom det lefwande intryck den nu gaf dem om förgängligheten af allt hwad i werlden är, utan ny rent af i historiskt afseende, oerhördt ny. Ty uppenbart war att templets förstöring, då den i en uttrycklig förutsägelse framhölls af Herren, måste wara en särskild tilldragelse, icke sammanfallande med den allmänna undergången af den närwarande werlden, utan inträffande ännu under historiens fortgående utweckling, och detta war något som icke förut hade ingått i deras föreställningar. Men å andra sidan insågo de ock, att en sådan tilldragelse icke kunde wara en blott länk i kedjan af de mer eller mindre wanliga werldshändelserna, utan måste wara en slutpunkt eller åtminstone en wändpunkt i hela mensklighetens historia, en Guds domsuppenbarelse, oskiljaktig från den mest genomgripande förändring i Guds rikes ställning på jorden. Detta insågo lärjungarne från sin israelitiska ståndpunkt med en wißhet och fullhet, som wi, äfwen om

wi fattat tron på Herren Jesus, icke ega och icke lätt göra oß en föreställning om. Derför finne wi ock, att de genast sammanställde den förutsagda tempelförstöringen med de största, för hela menskligheten afgörande händelserna: Herrens tillkommelse och werldens ända. När Han hade satt sig på oljoberget, gingo Hans lärjungar till Honom afsides och sade: Säg oss, när detta skall ske, och hwad warder tecknet för din tillkommelse och werldens ända? Mißtogo de sig wäl i denna sammanställning? Mången torde föreställa sig saken så, att det wisserligen war en irring, att de tänkte sig Herrens tillkommelse och werldens ända omedelbart följa på Jerusalems undergång, men att de tänkte rätt deruti, att werldens slut skulle inträffa wid Christi återkomst. I afseende på tidsföljden och händelsernas yttre sammanhang war det dock i sjelfwa werket ett dubbelt mißförstånd de gjorde sig skyldiga till, i det icke mindre werldens ända till tiden måste anses åtskiljd från Christi förestående tillkommelse, än denna från Jerusalems förstöring, såsom ju ock apostelen Paulus i afseende på uppståndelsen tydligt åtskiljer trenne tidsafdelningar: "förstlingen Christus, sedermera de som Christus tillhöra i Hans tillkommelse", nemligen till att upprätta det stora fridsriket på jorden, "sedan änden, då Han öfwerantwardar åt Gud och Fadren riket och upphäfwer allt herradöme och all wäldighet och makt." För dessa tre, af lärjungarne till ett sammanförda, men i werkligheten widt åtskiljda tilldragelser begärde de nu en enda tidsbestämning: när skall allt detta ske? Det war icke en tom nyfikenhet, som wäckte denna fråga hos dem, utan ett hjertats behof att erhålla en ledtråd uti dunklet i afseende på de stora ting som wäntade, för att kunna skicka sig rätt och hålla sig redo. Och lika wißt som Herren aldrig tillfredsställde förwetenheten, det otidiga, nyhetslystna kunskapsbegäret, såsom wi bland annat finne af Hans swar till sina apostlar ännu wid Hans himmelsfärd, då de hade frågat Honom: Herre, skall du i denna tid upprätta igen Israels rike? och Han tillrättawisande swarade dem: Eder tillhör icke att weta tid och stund, som Fa-

dren hafwer satt i sin makt — lika wißt underlät Han aldrig att möta det sanskyldiga hjertebehofwet med den upplysning och wägledning, som det så wäl behöfde. Men just derför, att det war detta behof Han alltid hade i sigte, ingick Han icke på ett skolmässigt berigtigande af sina lärjungars mißförstånd. Och innerst war det icke heller något mißförstånd. Ty i grunden stå dessa tre stora tilldragelser i det närmaste sammanhang med hwarandra, så att den ena sanfärdigt förebildar den andra, och den föregående kan icke träda fram för tron i lefwande närwarelse utan att på samma gång den efterföljande fattas i sigte. Trons fjerrskådning ser nemligen de tillkommande tingen i deras inre wäsenssammanhang, och så sedda stå ofta händelser, som till tiden äro widt åtskiljda, i omedelbar förbindelse, så att det ena synes komma att följa omedelbart på det andra, ehuru den yttre werkligheten, historien, sedan wisar att långa tidskiften ligga emellan dem. Och i sitt wäsende, och icke blott såsom yttre tilldragelser, måste händelserna fattas, om de eljest skola fattas i sin sanning, så att de utöfwa en uppfostrande inflytelse, hwilken Herren Gud afser med allt hwad Han låtit oß weta om det tillkommande. Just med afseende på denna uppfostrande inflytelse är den historiskt eller till tidsföljden riktiga uppfattningen genom förståndet en bisak i förhållande till den wäsendtligt riktiga uppfattningen genom tron. Men det utmärker all sann lärokonst, och framför allt den gudomliga, att framställa bisaken på ett sådant sätt, att den icke kommer att undanskymma det hela och hufwudsakliga, utan snarare tjena till deß uppenbarelse. Deruti hafwe wi då en wink till förklaring öfwer wår Frälsares likasom alla profeters eller öfwerhufwud den Helige Andes sätt att tala om de yttersta tingen. Han icke blott icke förebygger historiska mißförstånd, utan framställer äfwen sjelf saken så, att drag som höra till teckningen af den ena af de tre stora tilldragelserna sammanföras med drag, som tillhöra den andra, så att de särskilda bilderna icke äro lösta från hwarandra såsom sidoordnade, utan snarare inordnade i hwarandra. Den ena bilden framlyser i och genom

den andra. Profetians närmaste mål skildras i färger, som egentligen tillhöra deß yttersta uppfyllelse. Detta är, om man så will, ett oredigt framställningssätt, men likasom det gifwes en wilseledande klarhet, så gifwes det ock en oklarhet som förbereder den fullkomliga insigt, hwilken den gudomliga underwisningen affer. Det menskligt oredigare är här det gudomligt riktigare.

Jesus swarade sina lärjungar och sade till dem: Ser till att ingen förförer eder. Ty många skola komma i mitt namn och säga: Jag är Christus; och skola förföra många. En warning för lättrogenhet war alltså hwad Herren fann nödigt att framför allt förutskicka, innan Han närmare ingick på talet om de yttersta tidernas tecken, och wi kunne lätt inse denna warnings behöflighet. Så länge menniskorna i köttslig säkerhet och otro förkasta allt hwad öfwernaturlig uppenbarelse heter eller endast historiskt antaga en sådan, utan att gifwa rum för en lefwande öfwertygelse derom, äro de wisserligen icke tillgängliga för den förförelse, som kommer af en oren, swärmisk andelighet. Men oaffedt det, att de derwid endast genom det ena bländwerket, den ena förförelsen äro skyddade mot den andra, så kunna de icke i längden fasthålla denna sin ståndpunkt, utan måste förr eller senare erkänna en annan werld, än den man ser, och nödwändigheten att ansluta sig till den ena eller andra formen af andlighet. Men har då detta uppgifwande af den gamla otroßståndpunkten och denna anslutning till en ny åsfådning kommit till stånd blott genom omständigheternas makt, utan hjertats innerliga dragning till Gud och längtan efter Hans sanning, så kommer menniskan i ett sådant tillstånd, i hwilket hon blifwer lätt tillgänglig för andelig förförelse, ett lätt byte för willfarelsens ande. Sjelf i grunden köttslig, kan hon icke igenkänna den sanna andligheten, men skänker förtroende åt den förfinade köttslighet, som kommer i andlighetens namn och drägt. Men icke blott detta. Många, hwilka med Jesu apostlar werkligen hafwa gjort en god begynnelse, werkligen hafwa börjat i anden, wäpna sig dock icke med det tålamod, det

bidande, lidande och stridande sinne, som det påbegynta werkets fullföljande kräfwer. De wilja snart wara färdiga, snart wara framme och undslippa den inre försakelsens, det inre afdöendets långsamma och oansenliga wäg. Och när då någonting kommer i deras wäg, som motswarar dessa deras böjelser och lofwar dem en snar uppfyllelse af den fåfängliga, icke innerligen afdödade naturens önskningar, så falla de till och följa de med. Så har det tillgått i alla tider, ehwar Herrens Ande har uppwäckt menniskor ur deras slummer till sökande efter det ewiga. Der har då, jemte det jorden blifwit beredd för den goda säden, den äfwen blifwit bördig för utsädet af mångfaldig willfarelse. Och ju mäktigare Herrens Ande har werkat, desto kraftigare har ock förförelsens Ande rört sig och sammanblandat sanning och lögn till ett förföriskt sken, som förwillat de köttsligen lättrognas sinnen. Men i all synnerhet skola sådana sammanblandningar af lögn och sanning föregå wår Frälsares tillkommelse i härlighet, såsom de ock utmärkte den tid, som närmast föregick Jerusalems förstöring. Med afseende derpå säger nu Herren till de sina detta kraftigt warnande "Ser till, att ingen förförer eder."

Men icke blott emot föregifna Christusuppenbarelser och andeliga bländwerk hafwa de christtrogne att wara på sin wakt, på det de icke måtte förlora den sinnets jemnwigt och inåtwända riktning, hwilken höfwes dem såsom alltid wakande och wäntande tjenare. Likasom de från detta håll hafwa att wakta sig för förförelse genom falska förespeglingar, så ock från det werldsliga hållet för förskräckelse i anledning af de stora werldshändelser, som wäl föregå Herrens slutliga uppenbarelse, men dock icke omedelbart förebåda densamma. I skolen få höra örlig och rykte om örlig. Ser till, att I icke blifwen förskräckte; ty allt detta måste ske, men det är ändå icke ändan. Ty folk skall resa sig upp emot folk, och rike mot rike; och det skall warda hungersnöd och farsoter och jordbäfningar mångenstädes. Med allt detta skall wedermödan begynnas. Egentligen säger wår Frälsare: Allt detta är födslosmärtornas

begynnelse. "Födslosmärtorna" är här ett omistligt ord, emedan det låter oß inse, i hwad sammanhang de wäldiga skakningarna i werlden och naturen stå till Herrens tillkommelse. I och genom Christi uppenbarelse i köttet, Hans lidande, död och uppståndelse och Andens dermed sammanhängande utgjutelse har i denna werlden ett nytt werldsskick blifwit grundlagdt. Grundläggningen skedde i det fördolda, så att werlden tog liten eller ingen kännedom derom, och i fördoldhet försiggår alltsedan deß utweckling och fullbildning. Hwad denna werlden egentligen så till sägandes går hafwande med, derom hafwa hennes barn i allmänhet liten eller ingen kännedom; de se det för ögonen är och förgapa sig derpå, såsom lärjungarne på tempelbyggnaden; de förwånande uppfinningarna, den uppdrifna konstfärdigheten, de allt belysande wetenskaperna, den ofantliga maktutwecklingen göra ett öfwerwäldigande, för att icke säga berusande intryck på sinnena. Menniskorna säga då till hwarandra: sen dock, hwilken byggning och hurudana stenar detta är! och uppmuntra sig med sådana tankar till ett rastlöst fullföljande af sina storwerk, hwilka med hast synas nalkas en snar och härlig fullbordan. Men eftersom Jerusalems undergång war en förebild af det, som wid Herrens andra tillkommelse skall inträffa, så torde det förhållandet wara i sin mån anmärkningswärdt och betecknande, att man i Jerusalem oafbrutet fortsatte med tempelbyggnaden, till deß den först kort före förstöringen hunnit sin fullbordan. Fulländadt till sin byggnad, war templet ock färdigt till sin förstöring. I sanning en talande bild af de menskliga storwerkens fåfänglighet! Ingen förståndig går sådana skickelser förbi, utan att wäl lägga märke till dem och lära sig wisshet deraf. I hög grad måste dock nu den oro och nöd, den skakning och upplösning, som så allmänt förspörjes så wäl i naturen som i samhällena, wara egnad att göra hwarje sanningsälskande menniskas sinne nyktert från werldens allmänna sinnesberusning. I besinningens stunder måste den eftertänksamme gripas af aningen om ett nytt, som will fram, en aning som, ju närmare det lider till Herrens tillkommelse, blifwer allt allmänare i werlden både bland trogna och otrogna, likasom den war allmän i werlden wid Herrens första ankomst; men aningen derom skall af det profetiska ordet, om man i ett rätt sinne rådfrågar detsamma, ledas in i det rätta spåret, så att man blifwer bewarad både från att på förhand tro sig kunna gripa detta nya, innan det werkligen kommit, och från att i någon form wänta deß kommande från detta gamla werldsskicket, såsom kunde det framskaffas genom wälmenade menskliga företag och bemödanden. I ljuset af det profetiska ordet skall man lära att döma rätt om de skakningar, som genomgå werlden; man skall i dem se födslosmärtor, som förebåda ett helt nytt werldsskicks framfödande, så nytt, att det endast på ruinerna, de fullkomliga ruinerna af detta gamla skall kunna framkomma. Det skall då blifwa den nya tingens ordning, då folken skola göra sina swärd till plogbillar och sina spjut till liar, då intet folk mer skall lyfta swärd mot det andra och intet mer lära att örliga. Det är då profetians ord skola uppfyllas: allt krig med storm och blodig klädnad, allt hwad wapen och krigsrustning heter, skall uppbrännas och af eld förtärdt warda (Es. 9: 5). Englasången wid Jesu födelse skall då tillfullo besannas, ty det skall warda frid på jorden och man skall ingen mera sarga eller förderfwa på Herrans heliga berg, ty landet skall wara fullt af Herrens kunskap, såsom watten betäcker hafwet (Es. 11: 9). Guds folk skall då blifwa mäktigt och komma till ära, och de saktmodige skola besitta jorden. Men såsom den himmelske Konungen sjelf gick genom den djupaste förnedring till sin upphöjelse, så skola ock Hans trogne på jorden först dricka Hans lidandes kalk i botten och döpas med Hans blodsdop, innan den stora upphöjelsedagen inbryter. Då skola de öfwerantwarda eder till att plågas och skola dräpa eder; och I skolen warda hatade af alla folk för mitt namns skull. Och icke nog med de utifrån kommande bedröfwelserna; ibland Guds eget husfolk, inom sjelfwa trosbrödernas krets skall syndens allt upplösande makt göra sig gällande med ett fruktanswärdt eftertryck. Då skola många

förargas och förråda hwarandra och hata hwarandra. Och många falska profeter skola uppkomma och förföra många. Splittring och upplösning allt in i sjelfwa lärjungakretsen — se der en förödelsens styggelse på heligt rum! Då de en gång genomglödgade kolen icke mera hålla sig tillhopa, skall också den skära lågan af broderkärlekens heliga eld i månget brodershjerta upphöra att brinna. Efter ondskan får öfwerhanden, warder kärleken i många förkolnad. Samhällsbandet, slägtbandet, det andeliga brodersbandet — de skola såsom aldrig tillförene slitas i denna bedröfwelsens tid. Bekymrad frågar du måhända: hwilket band skall då hålla, i hwilket sköte skall den nödställde ännu finna en tillflykt? Jo, ett band skall icke brista, en hamn skall förblifwa öppen: den enskildes trosband med Gud, den enskildes tillflykt under Frälsaretrohetens wingar. Den som står fast intill ändan, han skall warda salig. Här är hoppets säkra ankargrund under det upprörda werldshafwets stormar. Detta är samma löfte, som Herren en annan gång uttrycker så: I skolen behålla edra själar genom edert tålamod. Kampen för tron skall då företrädeswis wara kampen derom, att icke förargas af werldens seger och Christi saks skenbara undergång. Ståndaktighet, tålamod, uthållig förbidan, de skola öfwerwinna allt och omsider kröna Christi korsbärande lärjungar med en härlig seger.

I en sällsam motsats mot dessa tecken af yttre och inre upplösning, hwilka förebåda Herrens tillkommelse, synes nu det sista af de i wår text förutsagda tecknen stå: Och detta evangelium om riket skall warda predikadt i hela werlden till wittnesbörd för alla folk; och då skall änden komma. Huru detta tecken skall kunna stå tillsamman med de föregående, huru en ökad werksamhet för Guds rikes utbredande skall kunna gå wid sidan af ett alltmer öfwerhandtagande affall — detta skulle synas oß rentaf obegripligt, om icke wi såge saken dels redan förwerkligad för wåra ögon, dels med stora steg hastande till ett allt fullare förwerkligande. Men för att wi icke af denna förutsägelse må draga den slutsatsen, att änden ännu måste wara långt borta, låtom oß komma ihåg, att Herren icke säger att alla hednafolk skola wara omwända till christendomen, innan Han kommer, utan endast att evangelium skall wara förkunnadt för dem, så att de kunnat omwända sig, om de hade welat. Detta, men icke mera, måste först ske, och då — skall änden komma.

Ja, då skall änden komma. Hwilken härlig förloßning och oändlig segerfröjd innebär icke detta budskap för Guds folk! Skräckfullt är det wisserligen för dem, som lefwa blott för detta timliga lifwet, sökande sin mättnad i köttet, sin ro i fåfängligheten, sin skatt på jorden, men en källa till outsäglig glädje i allas deras hjertan, som stå i trons gemenskap med sin Herre, wakande och wäntande Hans ankomst. Ty Han kommer för att hämnas sina utkorade och göra slut på det långwariga och mångfaldiga eländet på jorden och aftorka tårarna från sina barns ögon. Han kommer till salighet för alla dem, som förbida Honom. Sions fångar skola då wara såsom drömmande; deras mun skall fyllas med löje och deras tunga med jubel, ty deras sorgedagar hafwa då, tillika med jordens tyranner, en ända. O, måtte enhwar af oß, om wi eljest hafwe trott budskapet om den dagens instundelse, låta det wara sig angeläget att blifwa funnen i det beredda sinnesskicket, wakande och wäntande, på det wi må höra Herren till, ehwad wi lefwe eller dö, och en gång, när Han kommer, warda uppenbarade med Honom i härlighet! —

Det säger Han, som wittnesbörd bär härtill: Ja, Jag kommer snart. Amen: ja kom, Herre Jesu. (Upp.-B. 22: 20). Amen.

Domarekallet.

(Hofrättspredikan.)

2 Chrön. 19: 4—7. Josaphat drog ut ibland folket, alltifrån Berseba och in uppå Ephraims berg, och igenförde dem till Herren, deras fäders Gud. Och han beställde domare i landet, uti alla Juda fasta städer, stad för stad. Och han sade till domarena: Ser till hwad I gören: förty I hållen icke menniskodom, utan Herrans, och Han är med eder i domen. Derföre, låten Herrans fruktan wara när eder: tager eder till wara och görer så; ty när Herran wår Gud är ingen orätt eller anseende till personer, ej heller tager Han gåfwor.

I de upplästa orden hafwe wi hört en skildring af den fromme Judakonungen Josaphats trogna omsorg om det folk, öfwer hwilket Herren hade satt honom att föra spiran. Sjelf fruktade han af hjertat sina fäders Gud och "wandrade i Hans bud", såsom den heliga urkunden säger, lät det således wara sig angeläget att bringa sitt eget inre och yttre lif i öfwerensstämmelse med Herrens i den gudomliga lagen uppenbarade wilja och ordning. Och wid en sådan sinnesrigtning och en sådan lefnadswandel kunde det icke annat än wara honom en hjertesak såwäl att främja gudaktighet och tro bland folket, som att upprätthålla lagens tukt och rättstillståndet uti riket. Ty oåtskildt såsom kropp och själ hörde för hans enkla sinne sed och tro, sedlig samhällsordning och gudlig tro tillhopa, såsom ock hos alla folk, som haft betydelse uti historien, gudsfruktan warit icke blott all högre öfwersinlig kunskaps, utan ock all mensklig rätts och ordnings första grundwal. Wäl har man sedermera under en fortskridande utweckling alltmera öfwergifwit denna grund och förmenat sig kunna bygga samhällets rättsordning och deraf beroende wälfärd på en annan, rent werldslig, af en högre werldsordning oberoende grund, men i sjelfwa werket

lefwer dock denna så långt framryckta utweckling på det, som hon ännu har qwar af den gamla grunden, och skall, sedan hon helt och hållet gjort sig lös från denna, helt och hållet blifwit timlighetens barn, icke mer hafwa någon inre fasthet uti sig och således icke heller något yttre bestånd. Ett barbari af wida sämre slag än det, hwarifrån hon utgick, skall blifwa utwecklingens slutmål, om hon, menskligt fullkomnande sig, uttömmer sig på gudomligt innehåll.

Man anmärker emot en sådan åskådning, att den förnekar ett sakförhållande, som wäl måste anses wara alldeles påtagligt, det nemligen, att historien uppenbarligen är ett mensklighetens framåtskridande, en tillwäxt från ett sämre till ett bättre. Men, utan att rentaf bestrida detta och utan att mißkänna något af hwad som godt är i den menskliga utwecklingen, skall det dock icke wara för djerft att påstå, att folken i wisst hänseende warit jättar i sin barndom, men blifwit dwergar i sin mannaålder. Häröfwer wilje wi då söka förklara oß.

I det werldsligt stora, det konstmässigt stora, det inbilladt stora har tillwäxten warit oerhörd; men enfaldens storhet har man förlorat, ja, man fattar den knappt mer, man förstår ej att uppskatta den, om man ock i ett nedlåtande sinne finner den älskelig såsom den barnsliga oskulden. Men hwad är då denna enfald, som så ofta af de förståndige är oförstådd, medan den af andra prisas såsom stor och beundranswärd. Den här åsyftade enfaldens, trosenfaldens wäsende består uti den sinnets enkelhet, som gör att menniskan ser Gud i allt och hänför allt till Gud och wet sig städse genomskådad af Hans öga, och detta icke på ett sökt, fromlande och sjukligt sätt, utan med natursinnets friskhet, som uti sig förenar en okonstlad barnslighets och en ädel manlighets behag. Det ligger nu alldeles icke i naturen af ett utbildadt werldsförstånd, en i mensklig mening upplyst, med snille och kunskaper utrustad ande, att han med nödwändighet skall frångå detta enkla sinne, som ser Gud i allt och hänför allt till Gud och wet sig städse genomskådadt af Hans fadersöga, och som derför också barnsligt fruktar, barnsligt beder, barnsligt lyder Honom såsom Fader,

Frälsare och Herre; detta ligger, wilje wi säga, i och för sig lika litet i det utbildade werldsförståndets, den upplysta menniskoandens natur, som det skulle ligga i denna bildnings och upplysnings natur att göra menniskan liten, lumpen och småsinnad. Ingen skall heller wilja påstå någonting sådant. Men med all sin bildning och upplysning och förmedelst densamma blifwer dock menniskan owilkorligen liten och obetydlig och narraktig, om hon begagnar sig af den på ett sådant sätt — och det bruket ligger henne mycket nära — att hon genom den wäxer ifrån att wara liten inför Gud, att som barn bero af Honom; ty menniskans wäsendtliga storhet beror på hennes närstäldhet till Gud, men allt som står nära Gud, det är litet, outsägligt litet i sitt eget sinne, och wi kunne derför säga, att menniskans sanna storhet beror på hennes litenhet inför Gud, deruppå att hon som barn beror af Honom. Och, mine åhörare, mycket behöfwe wi icke känna oß sjelfwa och wår tid, för att finna huru man just i den framskridna odlingens namn har wärt och alltmera wäxer bort från detta grundwilkor för sin sanna storhet och sitt rätta wärde. Man upptäcker naturens underbara lagar och förstår allt bättre att taga hennes krafter i sin tjenst och riktar från alla hennes områden menskligheten med skatter, som i sanning äro mera wärda än silfwer och guld, och widgar till omätlighet sin synkrets öfwer den allmakt och wishet, som allestädes röjer sig i skapelsen, i det minsta såsom i det största. Men af all denna kunskap följer icke med nödwändighet ens det antagandet, att det öfwer naturen finnes en Gud, som lefwer ett sjelfständigt lif i sig sjelf, och äfwen om den gamla tron på en sådan Gud fasthålles kan dock en på den antydda wägen wunnen kunskap om Hans storhet icke i och för sig göra mig liten inför Honom i den mening, i hwilken wi nyttjat detta uttryck. Wäl kommer jag wid blicken på Guds i naturen uppenbarade oändliga storhet att inse min egen ringhet, men det är en insigt som icke tränger in i min personlighets innersta, hwarest dock den inbillade menniskostorhetens afgud är uppställd, en insigt som icke gör mig liten i mitt eget hjerta, och detta derför, att jag genom densamma icke i mitt eget hjerta har blifwit ställd inför Gud, icke har i anden stått personligen inför Honom såsom lefwande personlig Ande. Skall jag komma till en sådan kunskap om min ringhet, att jag genom den på ett med mitt wäsende öfwerensstämmande sätt ärar Gud, och dermed då äfwen återfår min ära, mitt menniskowärde, min sanna storhet, så måste jag blifwa ställd omedelbart inför Honom, ställd inför lefwande Gud. Och hwar är det område, der detta kan ske och måste ske, der Gud såsom Ande möter menniskans ande, hwarest, om icke i samwetet? Här är den plats, der menskligheten, likasom den enskildes högsta frågor utkämpas; här lidas afgörande nederlag, här winnas afgörande segrar, här frisäges eller sakfälles, här besmittas af synden eller renas genom Jesu Christi blod. Det är här som den werldsligt store kan wara liten och den werldsligt obetydlige stor; det är här som en okunnig forntid kan wara wis och klarsynt, men en upplyst efterwerld blind och dåraktig, ty här är fältet för enfaldens wishet och storhet. Derför försmår ock den äkta upplysningen aldrig att lära wisdom hwarhelst wisdom werkligen finnes, wore det ock hos tider och menniskor, som i många afseenden äro mycket underlägsna ens egna. — Med ett sådant sinne höfwes det oß att gå äfwen till de barnenkla berättelser, som det gamla förbundets heliga skrifter förtälja, och om wi så gå till deras betraktande skole wi finna, att de innehålla lärdomar, till hwilka wi, med wårt mera öfwade skarpsinne, wår högre werldsbildning, dock alltför wäl behöfwe att wara lyßnande lärjungar.

Efter denna inledande betraktelse, låtom oß anknyta wid den med afseende på denna andaktsstundens särskilda betydelse walda texten. Den wisar oß, huru konung Josaphat i Jerusalem på en gång nitälskade för folkets återförande till tro och gudaktighet och sörjde för rättsskipningens ordnande i judiska landet. Han drog ut ibland folket, heter det, alltifrån Berseba och in uppå Ephraims berg, således från rikets ena ända till den andra, och igenförde dem till Herren, deras fäders Gud. Och han beställde domare i landet uti

alla Juda fasta städer, stad för stad. Härutinnan framstår nu wisserligen den alltid sköna bilden af en konung, som låter folkens både timliga och andliga wäl ligga sig om hjertat, af en man som winnlägger sig om pligttrohet både i gudomliga och menskliga ting; och en sådan bild är alltid, hwarhelst den i lefwande drag träder fram för wår blick, ett föredöme som manar till efterföljd. Men någon underwisande lärdom gifwer den egentligen icke, ty hwar man wet dock, äfwen ett sådant föredöme förutan, mycket wäl, att dessa båda werksamhetsgrenar låta förena sig, wet att pligttrohet i afseende på det gudomliga på intet sätt utesluter pligttrohet i menskliga ting, eller twärtom. En i egentlig mening underwisande lärdom gifwer oß texten först i de förmaningsord, det tal, hwilket, såsom den förtäljer, konung Josaphat ställde till de af honom förordnade domarena. Wi läse nemligen, att han sade till dem: ser till hwad I gören, förty I hållen icke menniskodom utan Herrans, och Han är med eder i domen. Derför låten Herrans fruktan wara när eder. Tagen eder till wara och görer så; ty när Herren wår wår Gud är ingen orätt eller anseende till personer, ej heller tager Han gåfwor. Det är det wäsendtliga sammanhanget mellan gudaktigheten och lagens rätta handhafwande, domarekallets trogna utöfwande, som så klart framträder i dessa den fromme konungens ord; och det är detta wäsendtliga sammanhang mellan gudaktighet och en rättskaffens lagskipning, som wi wilje framhålla såsom denna textens behjertanswärda lärdom och denna stundens allwarliga påminnelse.

När wi nu wilje närmare skärskåda detta ämne, möter oß allraförst den frågan: hwad will då ett wäsendtligt sammanhang mellan twå ting säga? Wisserligen det, att det ena icke kan wara utan det andra, eller åtminstone det, att det ena föremålets wäsende icke kan antastas eller förnärmas, utan att det andra derpå blifwer lidande och tager skada. Wäl eger nu i widsträcktaste mening ett sådant sammanhang rum mellan menniskans Gudsförhållande och hwarje fri yttring af hennes

själslif, emedan hwarje sådan yttring berör hennes samwete och återwerkar på samwetet och åter Gudsförhållandet just är samwetets hjerta och medelpunkt. Derför skall också en gång i Guds dom menniskan wara answarig till och med för hwarje "fåfängt", d. ä. wärdelöst, tomt, intetsägande ord, som gått af hennes mun. Med afseende derpå kunne wi med fullaste skäl säga, att ordet som går af wår mun är Herrens, icke wårt, och att Han är med oß i talet, och deraf taga oß anledning att besinna, huru wigtigt det är för menniskan såsom sådan, i hwarje lifwets wilkor och läge, att frukta Herren och waka öfwer sig sjelf och wäl se till hwad hon gör. Men härmed uteslutes icke den ökade förpligtelse till waksamhet och Herrens fruktan, som wissa wilkor och lägen i lifwet medföra, i det de stegra den förbindelse, eller det samband, som alltid eger rum mellan Gudsförhållandet och den menskliga gerningen, och dermed äfwen öka denna gernings answarsfullhet. Och bland wärf af sådan dyr förpligtelse och answarighet intager domarens ett rum ibland de främsta. Derför tillropar ock Guds Wishet genom sin tjenare med ett synnerligt eftertryck dem, som bekläda ett så wigtigt kall: "Ser till hwad I gören, edert wärf är icke ett menniskowärf, utan Herrans; Han är med eder i domen. Derför, låten Herrans fruktan wara när eder!"

Hwilken djup insigt i domarekallets wäsende, hwilken skön anwisning till deß rätta utöfwande har icke Josaphat i denna sin förmaning uttalat! Må wi söka att intränga i de grundtankar och fatta den grundåskådning, som enfaldens wishet har nedlagt på bottnen deraf! — "I dömen icke menniskodom, utan Herrans; Han är med eder i domen." Domaremakten, det säga oß dessa ord, är en makt, som i egentligaste mening tillkommer Herren allena, den hjertan ransakande och njurar pröfwande Herren i himmelen. Men den del af deß utöfning, som för det menskliga samhällets bestånd och betryggade utweckling i timligheten är nödwändig, har Han på menniskor öfwerflyttat, på de menniskor nemligen, som enligt hwarje samhälles särskilda ordning blifwit i domareembetet insatta. Men detta öfwerflyttande är icke så att förstå, som skulle Herren

hafwa lemnat den ifrågawarande afdelningen af sin domaremakt åt deß jordiska innehafware till en godtycklig utöfning eller till en utöfning, wid hwilken de endast äro inför menniskor answarige. Nej, i Hans namn döma de, och genom detta sitt namn, hwari Han låter menskliga domare döma, är Han sjelf närwarande i domen. Deraf sker då, att hwarje mißbruk af domaremakten blifwer ett mißbruk af Herrens namn; och wi känne den gudomliga grundlagens lydelse i afseende på ett sådant mißbruk: Du skall icke missbruka Herrans din Guds namn, ty Herren skall icke låta honom blifwa ostraffad, som Hans namn missbrukar. — Då nu domarekallets natur är sådan, att Herren i domen är när dem som döma, hwilken förmaning till domaren kan då osöktare följa deraf, än denna: "derföre låten ock I Herrans fruktan wara när eder?" Det är nemligen genom att i sitt inre gifwa rum för Herrens fruktan, som den enskilde domaren gör Herrens owilkorliga närwaro i domen till en werklighet för sig, till en andelig werklighet och dermed till en källa för sannskyldig wishet och ett rättskaffens sinnelag; då deremot utan denna fruktan han icke skall kunna undgå att i sitt dömande förgripa sig emot den i hans dom närwarande Herren, som dock icke för honom är närwarande genom en lefwande samwetskunskap. Ty på en person, om hwars närwaro jag icke har kännedom, skall jag ju icke i mitt uppförande kunna göra afseende såsom wore han närwarande. För att nu efter bästa förstånd och på grund af det sagda framhålla klart hwad som ligger i detta förmaningsord, så wilje wi omskrifwa det sålunda: Emedan Herren är närwarande i eder dom, så frukten Honom af hjertat, på det Hans närwaro i domen äfwen måtte wara en närwaro hos eder personligen, wara en makt som bestämmer eder att döma efter den urbild af gudomlig rättfärdighet och barmhertighet, hwilken, när I frukten Herren, instrålar i eder själ. Det är några drag af denna helighetens urbild, som den fromme Josaphat tecknar, då han i de ord, hwarmed wår text afslutas, säger: Så tager eder till wara och görer så, ty när Herren wår Gud är ingen orätt eller anseende till personer, ej heller tager han gåfwor. Må ingen af oß, mine åhörare, tänka härwid i sitt hjerta: detta är dock att teckna bilden af Guds helighet i alltför grofwa drag, för att den skulle passa att i wåra tider och samhällen framställas såsom mönsterbild för en rättskaffens domare. Nej, tänke ingen så i sitt hjerta, utan hellre betänke, att det gifwes andra synen förwändande "gåfwor", än de som tryckas i handen; att "anseende till personer" sitter djupt såsom werldskärlekens synd, såsom gunstbegärets eller behagsjukans swaghet i menniskohjertat; att "orätten" i frestelsens stund kommer fram ur gömslen, som förr warit okända. I ätanken deraf förlite sig ingen i öfwermod på sig sjelf, ty "den sig uppå sitt hjerta förlåter, han är en dåre". Fastmer söke enhwar sitt säkra skydd i den fruktan, som af ålder har warit källan till sanning och dygd på jorden. Wårde enhwar sitt Gudsförhållande, icke såsom ett aflägset, utanför hans samwetslif stående, i hans embetsutöfning icke ingripande förhållande, utan såsom ett i samwetet närwarande förhållande, hwilket träder i ständig wexelwerkan med hans tankar, öfwerläggningar och beslut. — Ja, låten Herrans fruktan wara när eder, och från denna all lefwande gudaktighets fasta utgångspunkt winnläggen eder att fatta tron på Jesus Christus såsom syndares Frälsare, såsom eder själs Frälsare, för att i tro på Honom tränga in i kännedomen af försoningens hemlighet, som på en gång är den högsta rättens och den högsta nådens hemlighet och gör dem, som tro, i sanning rättfärdiga. Herrens wälsignelse skall då hwila rikligen öfwer edra arbeten och nådalönen eder förwaras i himmelen af Honom, den i sanning rättfärdige Domaren. Amen.

Rättelse:

sid. 247, rad. 20 står: skall wälsignelse.
läs: skall af Herren undfå wälsignelse.